

Udskriftsdato: 13. december 2025

2014/1 BSF 7 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om tiltrædelse af Associeringsaftalen mellem Den Europæiske Union, Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side

Ministerium: Udenrigsministeriet

Journalnummer: Udenrigsmin.

Forslag til folketingsbeslutning

om tiltrædelse af Associeringsaftalen mellem Den Europæiske Union, Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side

Folketinget meddeler sit samtykke til, at regeringen på Danmarks vegne tiltræder den i Bruxelles den 27. juni 2014 undertegnede Associeringsaftalen mellem Den Europæiske Union, Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side.

ASSOCIERINGSAFTALE

**mellem Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater
på den ene side og Republikken Moldova på den anden side**

PRÆAMBEL

KONGERIGET BELGIEN,
REPUBLIKKEN BULGARIEN,
DEN TJEKKISKE REPUBLIK,
KONGERIGET DANMARK,
FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND,
REPUBLIKKEN ESTLAND,
IRLAND,
DEN HELLENSKE REPUBLIK,
KONGERIGET SPANIEN,
DEN FRANSKE REPUBLIK,
REPUBLIKKEN KROATIEN,
DEN ITALIENSKE REPUBLIK,
REPUBLIKKEN CYPERN,
REPUBLIKKEN LETLAND,
REPUBLIKKEN LITAUEN,
STORHERTUGDØMMET LUXEMBOURG,
UNGARN,
REPUBLIKKEN MALTA,
KONGERIGET NEDERLANDENE,
REPUBLIKKEN ØSTRIG,
REPUBLIKKEN POLEN,
DEN PORTUGISISKE REPUBLIK,
RUMÆNIEN,
REPUBLIKKEN SLOVENIEN,
DEN SLOVAKISKE REPUBLIK,

REPUBLIKKEN FINLAND,

KONGERIGET SVERIGE,

DET FORENEDE KONGERIGE STORBRITANNIEN OG NORDIRLAND,

som er kontraherende parter i traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, i det følgende benævnt »medlemsstaterne«,

DEN EUROPÆISKE UNION, i det følgende benævnt »Unionen« eller »EU«, og

DET EUROPÆISKE ATOMENERGIFÆLLESSKAB, i det følgende benævnt »Euratom«,

på den ene side og

REPUBLIKKEN MOLDOVA

på den anden side,

i det følgende under et benævnt »parterne«,

SOM HENVISER TIL parternes fælles værdier og stærke forbindelser, tidligere stadfæstet ved partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side og under udbygning inden for rammerne af den europæiske naboskabspolitik og det østlige partnerskab, og som anerkender parternes fælles ønske om at videreføre, styrke og udvide deres forbindelser,

SOM ANERKENDER Republikken Moldovas europæiske aspirationer og landets valg af Europa,

SOM ERKENDER, at de fælles værdier, der ligger til grund for EU — demokrati, respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder samt retsstatsprincippet — også er centrale elementer i den politiske associering og økonomiske integration, der er omhandlet i denne aftale,

SOM TAGER HENSYN TIL, at denne aftale ikke er til hinder for — og efterlader muligheden for — den fremtidige gradvise udvikling i forbindelserne mellem EU og Republikken Moldova,

SOM ERKENDER, at Republikken Moldova som europæisk land har en fælles historisk baggrund og fælles værdier med medlemsstaterne, og ønsker at fremme disse værdier, der tilskynder til Republikken Moldovas valg af Europa,

SOM ANERKENDER betydningen af EU-Moldova-handlingsplanen under den europæiske naboskabspolitik fra februar 2005 for styrkelsen af forbindelserne mellem EU og Republikken Moldova og for fremskridt med reform- og tilnærmelsesprocessen i Republikken Moldova, idet den således bidrager til gradvis økonomisk integration og udbygning af den politiske associering,

SOM ØNSKER at styrke respekten for de grundlæggende frihedsrettigheder, menneskerettighederne, herunder rettighederne for personer, der tilhører minoriteter, de demokratiske principper, retsstatsprincippet og god regeringsførelse,

SOM navnlig BEKRÆFTER deres vilje til at fremme menneskerettighederne, demokratiet og retsstatsprincippet, herunder ved at indgå i et samarbejde herom i Europarådet,

SOM ER VILLIGE TIL at bidrage til Republikken Moldovas politiske og socioøkonomiske udvikling gennem et omfattende samarbejde inden for en bred vifte af fælles interesseområder, herunder god regeringsførelse, frihed, sikkerhed og retfærdighed, handelsintegration og øget økonomisk samarbejde, be-

skæftigelse og social- og arbejdsmarkedspolitik, finansiel forvaltning, reform af den offentlige forvaltning og embedsmandsværket, inddragelse af civilsamfundet, institutionsopbygning, nedbringelse af fattigdom og bæredygtig udvikling,

SOM TILSLUTTER SIG alle principperne og bestemmelserne i De Forenede Nationers pagt, principperne og bestemmelserne fra Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE), særlig Helsingforslutakten fra 1975 fra Konferencen om Sikkerhed og Samarbejde i Europa og slutdokumenterne fra Madrid- og Wien-konferencerne i henholdsvis 1991 og 1992, og Parischarteret for et nyt Europa fra 1990 samt De Forenede Nationers verdenserklæring om menneskerettighederne fra 1948 og den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder fra 1950,

SOM HENVISER TIL, at de ønsker at styrke international fred og sikkerhed samt deltage i effektiv multilateralisme og fredelig bilæggelse af tvister, navnlig via et samarbejde i dette øjemed i De Forenede Nationer (FN) og OSCE,

SOM ANERKENDER betydningen af Republikken Moldovas aktive deltagelse i ordninger for regionalt samarbejde,

SOM ØNSKER at videreføre den regelmæssige politiske dialog om bilaterale og internationale spørgsmål af fælles interesse, herunder regionale aspekter, under hensyntagen til EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP), herunder den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (FSFP),

SOM NOTERER SIG EU's vilje til at støtte den internationale indsats med henblik på styrkelse af Republikken Moldovas suverænitet og territoriale integritet og til at bidrage til landets reintegration,

SOM ERKENDER betydningen af Republikken Moldovas tilsagn om en holdbar bilæggelse af konflikten i Transdnestrien og EU's tilsagn om at støtte postkonfliktgenopbygningen

SOM FORPLIGTER SIG til at forebygge og bekæmpe alle former for organiseret kriminalitet, menneskehandel og korruption og til at intensivere samarbejdet om bekæmpelse af terrorisme,

SOM ER BESLUTTET PÅ at uddybe deres indbyrdes dialog og samarbejde om mobilitet, migration, asyl og grænseforvaltning inden for rammerne af EU's politik for den eksterne migration, hvor målet er samarbejde om lovlig migration, herunder cirkulær migration og bekæmpelse af ulovlig migration, samt sikring af den effektive gennemførelse af aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Republikken Moldova om tilbagetagelse af personer, der er bosiddende uden tilladelse,

SOM ANERKENDER de gradvise skridt, der tages i retning af at indføre en ordening med visumfrihed for statsborgere fra Republikken Moldova, når tiden er inde, forudsat at betingelserne for velforvaltet og sikker mobilitet er opfyldt,

SOM BEKRÆFTER, at de bestemmelser i aftalen, som henhører under anvendelsesområdet for afsnit V, tredje del, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, er bindende for Det Forenede Kongerige og Irland som særskilte kontraherende parter og ikke som part i EU, medmindre EU sammen med Det Forenede Kongerige og/eller Irland i fællesskab har meddelt Republikken Moldova, at Det Forenede Kongerige eller Irland er bundet som part i EU i henhold til protokol nr. 21 om Det Forenede Kongeriges og Irlands stilling for så vidt angår området med frihed, sikkerhed og retfærdighed, som er knyttet som bilag til traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde. Hvis Det Forenede Kongerige og/eller Irland ophører med at være bundet som part i EU i henhold til nævnte protokols artikel 4a, underretter EU sammen med Det Forenede Kongerige og/eller Irland straks Republikken Moldova om enhver ændring i deres holdning, i hvilket tilfælde de forbliver bundet af bestemmelserne i denne aftale på egne vegne. Det samme gælder for Danmark

i overensstemmelse med protokol nr. 22 om Danmarks stilling, som er knyttet som bilag til nævnte traktater,

SOM TILSLUTTER SIG de markedsøkonomiske principper og bekræfter EU's parathed til at bidrage til de økonomiske reformer i Republikken Moldova,

SOM ER BESLUTTET PÅ at respektere miljøbeskyttelseshensyn, herunder grænseoverskridende samarbejde om og gennemførelse af multilaterale internationale aftaler, og på at respektere principperne om bæredygtig udvikling,

SOM ØNSKER en gradvis økonomisk integration i EU's indre marked som fastsat i denne aftale, bl.a. gennem et vidtgående og bredt frihandelsområde (DCFTA) som en integrerende del af denne aftale,

SOM ER VILLIGE TIL at skabe et vidtgående og bredt frihandelsområde, der indebærer omfattende reguleringsmæssig tilnærmelse og liberalisering af markedsadgang i overensstemmelse med de rettigheder og forpligtelser, der følger af parternes medlemskab af Verdenshandelsorganisationen (WTO) og en gennemsigtig anvendelse af disse rettigheder og forpligtelser,

SOM ER OVERBEVIST OM, at denne aftale vil skabe et nyt klima for de økonomiske forbindelser mellem parterne, i særdeleshed for udviklingen af handel og investeringer, og fremme konkurrencen, idet disse faktorer er af afgørende betydning for økonomisk omstrukturering og modernisering,

SOM ER BESLUTTET PÅ at forbedre energiforsynings sikkerheden, befordre udviklingen af egnet infrastruktur, øge markedsintegrationen og den reguleringsmæssige tilnærmelse til væsentlige dele af den gældende EU-ret samt fremme energieffektiviteten og brugen af vedvarende energikilder,

SOM ANERKENDER behovet for øget energisamarbejde og parternes vilje til at gennemføre traktaten om oprettelse af Energifællesskabet (»energifællesskabstraktaten«),

SOM ER VILLIGE TIL at forbedre folkesundhedsniveauet og beskyttelsen af menneskers sundhed som en forudsætning for bæredygtig udvikling og økonomisk vækst,

SOM ØNSKER at styrke den mellemfolkelige kontakt, herunder gennem samarbejde og udvekslinger inden for forskning og udvikling samt uddannelse og kultur,

SOM ER BESLUTTET PÅ at fremme det grænseoverskridende og tværregionale samarbejde i en ånd af godt naboskab,

SOM ANERKENDER Republikken Moldovas vilje til gradvist at tilnærme sin lovgivning på de relevante områder til EU's lovgivning og til at gennemføre den effektivt,

SOM ANERKENDER Republikken Moldovas vilje til at udvikle sin administrative og institutionelle infrastruktur, i det omfang det er nødvendigt for at gennemføre denne aftale,

SOM TAGER HENSYN TIL EU's vilje til at yde støtte til iværksættelsen af reformer og til at udnytte alle disponible samarbejdsinstrumenter og alle former for teknisk, finansiel og økonomisk bistand i forbindelse med disse bestræbelser,

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE:

Artikel 1

Mål

1. Der oprettes hermed en associering mellem Unionen og dens medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side.

2. Formålene med denne associering er:

- a) at fremme politisk associering og økonomisk integration mellem parterne på grundlag af fælles værdier og tætte forbindelser, bl.a. ved at øge Republikken Moldovas deltagelse i EU's politikker, programmer og agenturer
- b) at styrke rammerne for øget politisk dialog på alle områder af fælles interesse, således at der kan udvikles tætte politiske forbindelser mellem parterne
- c) at bidrage til at styrke demokratiet og den politiske, økonomiske og institutionelle stabilitet i Republikken Moldova
- d) at fremme, bevare og styrke fred og stabilitet på regionalt og internationalt plan, bl.a. gennem fælles bestræbelser på at fjerne kilder til spændinger, forbedre grænsesikkerheden og fremme grænseover-skridende samarbejde og gode naboskabsforbindelser
- e) at støtte og forbedre samarbejdet om frihed, sikkerhed og retfærdighed med det formål at styrke retsstaten og respekten for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder samt samarbejdet om mobilitet og mellemfolkelig kontakt
- f) at støtte Republikken Moldovas bestræbelser på at udvikle sit økonomiske potentiale via internationalt samarbejde, herunder gennem tilnærmelse af landets lovgivning til EU's lovgivning
- g) at skabe forudsætninger for styrkede økonomiske og handelsmæssige forbindelser, der kan føre til Republikken Moldovas gradvise integration i EU's indre marked som fastsat i denne aftale, herunder ved oprettelse af et vidtgående og bredt frihandelsområde, der indebærer omfattende regulerings-mæssig tilnærmelse og liberalisering af markedsadgang i overensstemmelse med de rettigheder og forpligtelser, der følger af parternes medlemskab af WTO og en gennemsigtig anvendelse af disse rettigheder og forpligtelser, og
- h) at skabe forudsætninger for stadig tættere samarbejde på andre områder af fælles interesse.

AFSNIT I

GENERELLE PRINCIPPER

Artikel 2

1. Respekt for de demokratiske principper, menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder som stadfæstet i verdenserklæringen om menneskerettighederne og fastsat i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, Helsingforslutakten fra 1975 fra Konferencen om Sikkerhed og Samarbejde i Europa og Parischarteret for et nyt Europa fra 1990 skal danne grundlaget for parternes interne og eksterne politik og udgør et væsentligt element i denne aftale. Modvirkning af spredning af masseødelæggelsesvåben, materiale til fremstilling heraf og deres fremføringsmidler er også et væsentligt element i denne aftale.

2. Parterne bekræfter deres tilslutning til principperne om fri markedsøkonomi, bæredygtig udvikling og effektiv multilateralisme.

3. Parterne bekræfter deres respekt for retsstatsprincippet og princippet om god regeringsførelse samt deres internationale forpligtelser, særlig i FN, Europarådet og OSCE.

4. Parterne forpligter sig til at befordre samarbejde og gode naboskabsforbindelser, herunder samarbejde om udformning af projekter af fælles interesse, navnlig vedrørende forebyggelse og bekæmpelse af korruption, kriminalitet — herunder organiseret kriminalitet og kriminalitet af tværnational karakter —

og terrorisme. Dette tilsagn er en væsentlig faktor i udviklingen af forbindelserne og samarbejdet mellem parterne og bidrager til fred og stabilitet på regionalt plan.

AFSNIT II

POLITISK DIALOG OG REFORM, SAMARBEJDE OM UDENRIGS- OG SIKKERHEDSPOLITIK

Artikel 3

Målene for den politiske dialog

1. Den politiske dialog på alle områder af fælles interesse, herunder udenrigs- og sikkerhedsanliggender samt intern reform, skal udbygges og styrkes parterne imellem. Dette vil øge det politiske samarbejdes effektivitet og fremme konvergens i udenrigs- og sikkerhedsanliggender.

2. Målene for den politiske dialog er:

- a) at udbygge den politiske associering og øge den politiske og sikkerhedspolitiske konvergens og effektivitet
- b) at fremme den internationale stabilitet og sikkerhed på grundlag af effektiv multilateralisme
- c) at styrke samarbejdet og dialogen mellem parterne om den internationale sikkerhed og krisestyring, specielt med henblik på at håndtere globale og regionale udfordringer og alvorlige trusler
- d) at fremme et resultatorienteret og realistisk samarbejde mellem parterne for at skabe fred, sikkerhed og stabilitet på det europæiske kontinent
- e) at øge respekten for de demokratiske principper, retsstatsprincippet og god regeringsførelse, menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, herunder rettighederne for personer, der tilhører minoriteter, og at bidrage til at konsolidere indenrigspolitiske reformer
- f) at udvikle en dialog og uddybe parternes samarbejde på sikkerheds- og forsvarsområdet
- g) at respektere og fremme principperne om suverænitet og territorial integritet, grænsernes ukrænkelighed og uafhængighed.

Artikel 4

Intern reform

Parterne samarbejder på følgende områder:

- a) udbygning, konsolidering og forbedring af de demokratiske institutioners og retsstatens stabilitet og effektivitet
- b) sikring af respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder
- c) yderligere fremskridt med reformen af retsvæsenet og lovgivningen for at sikre domstolenes uafhængighed, styrke disses administrative kapacitet og sikre de retshåndhævende myndigheders upartiskhed og effektivitet
- d) videreførelse af reformen af den offentlige forvaltning og opbygning af et ansvarligt, effektivt, gennemsigtigt og professionelt embedsværk, og
- e) sikring af effektiv bekæmpelse af korruption, særlig med henblik på at forbedre det internationale samarbejde om bekæmpelse af korruption og sikre effektiv gennemførelse af relevante internationale juridiske instrumenter som f.eks. De Forenede Nationers konvention mod korruption fra 2003.

Artikel 5

Udenrigs- og sikkerhedspolitik

1. Parterne intensiverer deres dialog og samarbejde og fremmer gradvis konvergens inden for udenrigs- og sikkerhedspolitik, herunder den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (FSPF), og behandler

især spørgsmål som konfliktforebyggelse og krisestyring, regional stabilitet, nedrustning, ikke-spredning, våbenkontrol og våbeneksportkontrol. Samarbejdet baseres på fælles værdier og gensidige interesser og sigter mod at øge den politiske konvergens og effektivitet ved at udnytte de bilaterale, internationale og regionale fora.

2. Parterne bekræfter deres tilslutning til principperne om respekt for suverænitet og territorial integritet, grænsers ukrænkelighed og uafhængighed som fastsat i De Forenede Nationers pagt og Helsingforslutakten fra 1975 fra Konferencen om Sikkerhed og Samarbejde i Europa og deres vilje til at fremme disse principper i deres bilaterale og multilaterale forbindelser.

Artikel 6

Den Internationale Straffedomstol

1. Parterne bekræfter, at de mest alvorlige forbrydelser, der berører det internationale samfund som helhed, ikke må forblive ustraffede, og at de skal forfølges effektivt ved at træffe foranstaltninger på nationalt og internationalt plan, herunder ved Den Internationale Straffedomstol (ICC).

2. Det er parternes opfattelse, at oprettelsen af ICC og dennes effektive funktion er en betydelig gevinst for fred og retfærdighed i verden. Parterne er enige om at støtte ICC ved at gennemføre Romstatutten for Den Internationale Straffedomstol og de dertil hørende instrumenter, idet de tager behørigt hensyn til beskyttelsen af domstolens integritet.

Artikel 7

Konfliktforebyggelse og krisestyring

Parterne udvider det praktiske samarbejde om konfliktforebyggelse og krisestyring, navnlig med henblik på Republikken Moldovas eventuelle deltagelse i EU-ledede civile og militære krisestyringsoperationer samt relevante øvelser og uddannelses tiltag, hvilket skal ske fra sag til sag og efter en eventuel indbydelse fra EU's side.

Artikel 8

Regional stabilitet

1. Parterne intensiverer deres fælles bestræbelser på at fremme stabilitet, sikkerhed og en demokratisk udvikling i regionen og gør navnlig en fælles indsats for fredelig bilæggelse af regionens konflikter.

2. Parterne bekræfter deres vilje til at finde en holdbar løsning på det transnistriske spørgsmål under fuld overholdelse af Republikken Moldovas suverænitet og territoriale integritet samt til i fællesskab at lette postkonfliktgenopbygningen. Det transnistriske spørgsmål vil, indtil der foreligger en løsning, og uden at det berører det allerede etablerede forhandlingsformat, være et af de centrale emner på dagsordenen for den politiske dialog og samarbejdet mellem parterne samt i dialogen og samarbejdet med andre berørte internationale aktører.

3. Disse bestræbelser skal følge de fælles principper for bevarelse af international fred og sikkerhed som fastsat i De Forenede Nationers pagt, Helsingforslutakten fra 1975 fra Konferencen om Sikkerhed og Samarbejde i Europa og andre relevante multilaterale dokumenter.

Artikel 9

Masseødelæggelsesvåben

1. Parterne vurderer, at spredning af masseødelæggelsesvåben og deres fremføringsmidler, både til statslige og ikke-statslige aktører, udgør en af de alvorligste trusler mod fred og stabilitet i verden. Parterne er derfor enige om at samarbejde og bidrage til at modvirke spredning af masseødelæggelsesvåben og deres

fremføringsmidler gennem fuldstændig overholdelse og indfrielse på nationalt plan af deres eksisterende forpligtelser i henhold til internationale nedrustnings- og ikke-spredningstraktater og -aftaler og andre relevante internationale forpligtelser. Parterne er enige om, at denne bestemmelse er et væsentligt element i denne aftale.

2. Parterne er desuden enige om at samarbejde og bidrage til at modvirke spredning af masseødelæggelsesvåben og deres fremføringsmidler ved:

- a) at tage skridt til alt efter tilfældet at ratificere eller tiltræde og til fulde gennemføre alle andre relevante internationale instrumenter, og
- b) at indføre en effektiv ordning for national eksportkontrol, hvorved eksport og forsendelse af varer med relation til masseødelæggelsesvåben kan kontrolleres, herunder kontrol med, at teknologi med dobbelt anvendelsesformål ikke anvendes til fremstilling af masseødelæggelsesvåben, og som omfatter effektive sanktioner for omgåelse af eksportkontrollen.

3. Parterne er enige om at etablere en regelmæssig politisk dialog, der skal ledsage og befæste disse elementer.

Artikel 10

Eksportkontrol med lette våben, håndvåben og konventionelle våben

1. Parterne erkender, at ulovlig fremstilling, overførsel og omsætning af håndvåben og lette våben, herunder ammunition hertil, og overdreven akkumulering heraf, dårlig forvaltning, dårligt sikrede lagre og ukontrolleret spredning fortsat udgør en alvorlig trussel for fred og sikkerhed i verden.

2. Parterne er enige om at iagttage og fuldt ud opfylde deres respektive forpligtelser til at bekæmpe ulovlig handel med håndvåben og lette våben, herunder ammunition hertil, i henhold til eksisterende internationale aftaler og FN's Sikkerhedsråds resolutioner samt de tilsagn, de har givet inden for rammerne af andre internationale instrumenter på dette område, f.eks. FN's handlingsprogram til forebyggelse, bekæmpelse og udryddelse af alle former for ulovlig handel med håndvåben og lette våben.

3. Parterne forpligter sig til at samarbejde og sikre koordinering, komplementaritet og synergi i deres indsats for bekæmpelse af ulovlig handel med håndvåben og lette våben, herunder ammunition hertil, samt destruktion af uforholdsmæssigt store våbenlagre, på globalt, regionalt, subregionalt og nationalt plan.

4. Herudover er parterne enige om fortsat at samarbejde om eksportkontrol med konventionelle våben på baggrund af Rådets fælles holdning 2008/944/FUSP af 8. december 2008 om fælles regler for kontrol med eksport af militærteknologi og -udstyr.

5. Parterne er enige om at etablere en regelmæssig politisk dialog, der skal ledsage og befæste disse tilsagn.

Artikel 11

Internationalt samarbejde om bekæmpelse af terrorisme

1. Parterne er enige om at samarbejde bilateralt, regionalt og internationalt for at forebygge og bekæmpe terrorisme i overensstemmelse med folkeretten, de relevante FN-resolutioner, internationale menneskeret-tighedsstandarder samt flygtningeretten og den humanitære ret.

2. Med henblik herpå samarbejder de navnlig med henblik at udbygge den internationale konsensus om bekæmpelse af terrorisme, herunder den juridiske definition af terrorhandlinger, og ved at arbejde hen imod en aftale om den generelle konvention om bekæmpelse af international terrorisme

3. Parterne udveksler, på grundlag af den fuldstændige gennemførelse af FN's Sikkerhedsråds resolution 1373 (2001) og andre relevante FN-instrumenter samt gældende internationale konventioner og

instrumenter, oplysninger om terroristorganisationer og -grupper og disses aktiviteter og støttenetværk i overensstemmelse med folkeretten og parternes lovgivning.

AFSNIT III

FRIHED, SIKKERHED OG RETFÆRDIGHED

Artikel 12

Retsstatsprincippet

1. I forbindelse med samarbejdet inden for frihed, sikkerhed og retfærdighed lægger parterne særlig vægt på fremme af retsstatsprincippet, herunder domstolenes uafhængighed, adgang til klage og domstolsprøvelse samt retten til en retfærdig rettergang.

2. Parterne vil samarbejde fuldt ud om retshåndhævelses- og retsplejeinstitutioners effektive funktion.

3. Respekten for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder skal være retningsgivende for alle aspekter af samarbejdet om frihed, sikkerhed og retfærdighed.

Artikel 13

Beskyttelse af personoplysninger

1. Parterne er enige om at samarbejde med henblik på at sikre et højt beskyttelsesniveau for personoplysninger i overensstemmelse med EU's og Europarådets retlige instrumenter og standarder samt internationale retlige instrumenter og standarder.

2. Behandling af personoplysninger er underlagt de retlige bestemmelser, der er omhandlet i bilag I til denne aftale. Der må kun ske overførsel af personoplysninger mellem parterne, hvis det er nødvendigt for, at parternes kompetente myndigheder kan gennemføre denne eller andre aftaler indgået mellem parterne.

Artikel 14

Samarbejde om migration, asyl og grænseforvaltning

1. Parterne bekræfter vigtigheden af at forvalte migrationsstrømmene mellem deres territorier i fællesskab og styrker den eksisterende alsidige dialog om alle migrationsrelaterede emner, herunder lovlig migration, international beskyttelse, ulovlig migration, menneskesmugling og menneskehandel.

2. Samarbejdet tager udgangspunkt i en specifik behovsvurdering, der foretages ved konsultation mellem parterne og gennemføres i overensstemmelse med deres relevante gældende lovgivning. Det skal navnlig fokusere på:

- a) de grundlæggende årsager til og konsekvenserne af migration
- b) udarbejdelse og gennemførelse af national lovgivning og praksis for så vidt angår international beskyttelse for at opfylde bestemmelserne i Genève-konventionen om flygtnings retsstilling fra 1951 og protokollen om flygtnings retsstilling fra 1967 samt andre relevante internationale instrumenter og for at sikre overholdelse af princippet om »non-refoulement«
- c) indrejseregler, de indrejste personers rettigheder og status, retfærdig behandling og integration af lovligt fastboende ikke-statsborgere, uddannelse og foranstaltninger til bekæmpelse af racisme og fremmedhad
- d) fastlæggelse af en effektiv og præventiv politik mod ulovlig immigration, smugling af migranter og menneskehandel, herunder spørgsmålet om, hvordan smuglerringe kan bekæmpes og ofrene for smugling og menneskehandel beskyttes
- e) fremme og lettelse af tilbagesendelse af ulovlige migranter, og

- f) inden for dokumentsikkerhed og grænseforvaltning: emner som f.eks. organisation, uddannelse, bedste praksis og andre operative foranstaltninger samt styrkelse af samarbejdet mellem Det Europæiske Agentur for Forvaltning af det Operative Samarbejde ved EU-medlemsstaternes Ydre Grænser (Frontex) og Republikken Moldovas grænsepolitik.
3. Samarbejdet kan desuden lette cirkulær migration til gavn for udvikling.

Artikel 15

Bevægelighed for personer

1. Parterne sikrer fuldstændig gennemførelse af:
- a) aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Republikken Moldova om tilbagetagelse af personer, der er bosiddende uden tilladelse, der trådte i kraft den 1. januar 2008, og
 - b) aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Republikken Moldova om lettelse af udstedelsen af visa, der trådte i kraft den 1. januar 2008, ændret den 27. juni 2012.
2. Parterne bestræber sig på at styrke borgernes mobilitet og tager gradvist skridt i retning af det fælles mål om at indføre en ordning med visumfrihed, når tiden er inde, forudsat at betingelserne for velforvaltet og sikker mobilitet er til stede, jf. handlingsplanen for visumliberalisering.

Artikel 16

Forebyggelse og bekæmpelse af organiseret kriminalitet, korruption og andre ulovlige aktiviteter

1. Parterne samarbejder om forebyggelse og bekæmpelse af alle former for kriminelle og ulovlige aktiviteter — herunder organiseret kriminalitet og kriminalitet af tværnational karakter — som f.eks.:
- a) menneskesmugling og -handel
 - b) smugling af og handel med varer, herunder håndvåben og ulovlige narkotika
 - c) ulovlige økonomiske og finansielle aktiviteter som f.eks. forfalskning, skattesvig og svig i forbindelse med offentlige udbud
 - d) svig som omhandlet i afsnit VI (Finansiel bistand og bestemmelser om bekæmpelse af svig og om kontrol) i denne aftale i forbindelse med projekter finansieret af internationale donorer
 - e) aktiv og passiv korruption, både i den private og den offentlige sektor, herunder misbrug af stilling og handel med indflydelse
 - f) dokumentfalsk og afgivelse af urigtige erklæringer, og
 - g) cyberkriminalitet.

2. Parterne styrker det bilaterale, regionale og internationale samarbejde mellem de retshåndhævende myndigheder, herunder ved at styrke samarbejdet mellem Den Europæiske Politienhed (Europol) og de relevante myndigheder i Republikken Moldova. Parterne forpligter sig til at gennemføre de relevante internationale standarder effektivt, særlig de standarder, der er fastlagt i De Forenede Nationers konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet fra 2000 og de tre protokoller hertil, De Forenede Nationers konvention mod korruption fra 2003 og Europarådets relevante instrumenter til forebyggelse og bekæmpelse af korruption.

Artikel 17

Bekæmpelse af ulovlige narkotika

1. Parterne samarbejder inden for deres respektive beføjelser og kompetencer om at sikre en afbalanceret og integreret tilgang til narkotikaanliggender. Politikken og indsatsen på dette område skal rettes mod at styrke strukturerne til bekæmpelse af ulovlige narkotika, indskrænkning af udbuddet af, handelen med og efterspørgslen efter ulovlige narkotika, afhjælpning af de sundhedsmæssige og sociale konsekvenser

af stofmisbrug samt en mere effektiv forebyggelse af anvendelsen af kemiske prækursorer til ulovlig fremstilling af narkotika og psykotrope stoffer.

2. Parterne træffer aftale om de samarbejdsmetoder, der er nødvendige for at realisere disse mål. Indsatsen tager udgangspunkt i principper, der aftales i fællesskab, i overensstemmelse med de relevante internationale konventioner, EU's narkotikastrategi (2013-20) og den politiske erklæring om retningslinjerne for indskrænkning af efterspørgslen efter narkotika, som blev godkendt på De Forenede Nationers Generalforsamlings 20. ekstraordinære samling om narkotika i juni 1998.

Artikel 18

Hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme

1. Parterne samarbejder om at forhindre, at deres finansielle og relevante ikke-finansielle systemer benyttes til hvidvaskning af indtægter fra kriminelle aktiviteter og til finansiering af terrorisme. Dette samarbejde omfatter også inddrivelse af aktiver eller midler, som stammer fra kriminelle aktiviteter.

2. Samarbejdet på dette område skal give mulighed for udveksling af relevante oplysninger inden for rammerne af parternes respektive lovgivning og fastsættelse af passende standarder med henblik på at bekæmpe hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme svarende til dem, der er vedtaget af relevante internationale organer på området som f.eks. Den Finansielle Aktionsgruppe vedrørende Hvidvaskning af Penge.

Artikel 19

Bekæmpelse af terrorisme

Parterne er enige om at samarbejde om forebyggelse og bekæmpelse af terrorhandlinger under fuld overholdelse af retsstatsprincippet, folkeretten på menneskerettighedsrettighedsområdet, flygtningeretten og den humanitære folkeret og i overensstemmelse med FN's globale terrorbekæmpelsesstrategi fra 2006 samt deres respektive love og administrative bestemmelser. Dette skal — især på grundlag af den fuldstændige gennemførelse af FN's Sikkerhedsråds resolution 1267 (1999), 1373 (2001), 1540 (2004) og 1904 (2009) samt andre relevante FN-instrumenter og gældende internationale konventioner og instrumenter — ske:

- a) ved udveksling af oplysninger om terroristgrupper og deres støttenetværk i overensstemmelse med folkeretten og indenlandsk lovgivning
- b) ved udveksling af synspunkter vedrørende tendenser inden for terrorisme og midler og metoder til bekæmpelse af terrorisme, herunder på tekniske områder og inden for uddannelse, og ved udveksling af erfaringer med forebyggelse af terrorisme, og
- c) ved deling af bedste praksis inden for beskyttelse af menneskerettighederne i forbindelse med bekæmpelse af terrorisme.

Artikel 20

Retligt samarbejde

1. Parterne er enige om at udbygge samarbejdet på det civil- og handelsretlige område hvad angår forhandling, ratificering og gennemførelse af multilaterale konventioner om civilretligt samarbejde, særlig konventionerne under Haagerkonferencen om International Privatreth vedrørende internationalt retligt samarbejde, grænseoverskridende tvister og beskyttelse af børn.

2. Hvad angår samarbejdet i strafferetlige spørgsmål tilstræber parterne at styrke samarbejdet om gensidig retlig bistand. Dette indbefatter, når det er relevant, adgang til og gennemførelse af FN's og Europarådets relevante internationale instrumenter og tættere samarbejde med Eurojust.

AFSNIT IV

ØKONOMISK SAMARBEJDE OG SEKTORSAMARBEJDE

KAPITEL 1

Reform af den offentlige forvaltning

Artikel 21

Samarbejdet skal fokusere på udvikling af en effektiv og ansvarlig offentlig administration i Republiken Moldova med det formål at støtte gennemførelsen af retsstatsprincippet, sikre, at de statslige institutioner fungerer til gavn for hele befolkningen i Republiken Moldova, og fremme en gnidningsløs udvikling af forbindelserne mellem Republiken Moldova og dens partnere. Der vil blive lagt særlig vægt på modernisering og udbygning af de udøvende myndigheder med det formål at yde borgerne i Republiken Moldova service af høj kvalitet.

Artikel 22

Samarbejdet omfatter følgende områder:

- a) institutionel og operationel udvikling af de offentlige myndigheder med henblik på at gøre dem mere effektive og sikre, at beslutningstagningen og den strategiske planlægning er effektiv, partcipatorisk og gennemsigtig
- b) modernisering af den offentlige service, herunder indførelse og iværksættelse af e-governance med henblik på at effektivisere ydelsen af service til borgerne og reducere erhvervslivets omkostninger
- c) oprettelse af et professionelt embedsværk baseret på princippet om forvaltningsmæssig ansvarliggørelse og effektiv delegering af beføjelser samt retfærdig og gennemsigtig rekruttering, uddannelse, bedømmelse og aflønning
- d) effektiv og professionel forvaltning af menneskelige ressourcer og karriereforløb, og
- e) fremme af etiske værdier blandt offentligt ansatte.

Artikel 23

Samarbejdet skal dække alle niveauer af den offentlige forvaltning, herunder lokalforvaltning.

KAPITEL 2

Økonomisk dialog

Artikel 24

1. EU og Republiken Moldova beforder den økonomiske reformproces ved at sørge for bedre forståelse af de grundlæggende elementer i deres respektive økonomier. Samarbejdet mellem parterne sigter mod at fremme økonomiske politikker af relevans for fungerende markedsøkonomier samt udformning og gennemførelse af disse økonomiske politikker.

2. Republiken Moldova tilstræber at indføre en fungerende markedsøkonomi og gradvist at tilnærme sine politikker til EU's i overensstemmelse med de vejledende principper for en forsvarlig makroøkonomisk politik og finanspolitik, herunder en uafhængig centralbank og prisstabilitet, sunde offentlige finanser og en bæredygtig betalingsbalance.

Artikel 25

1. Med henblik herpå er parterne enige om at samarbejde på følgende områder:

- a) udveksling af oplysninger om makroøkonomisk politik og strukturreformer, makroøkonomiske resultater og udsigter samt strategier for økonomisk udvikling

- b) analyse i fællesskab af økonomiske spørgsmål af fælles interesse, herunder politikforanstaltninger på det økonomiske område og midlerne til gennemførelse heraf, f.eks. metoder til udarbejdelse af økonomiske prognoser og strategipolitiske dokumenter, for at styrke Republikken Moldovas politikudformning efter EU's principper og praksis, og
- c) udveksling af ekspertise på det makroøkonomiske og makrofinansielle område, herunder vedrørende offentlige finanser, udvikling og regulering af den finansielle sektor, penge- og valutapolitik og rammer herfor, ekstern finansiell bistand og økonomisk statistik.

2. Samarbejdet skal også omfatte udveksling af oplysninger om principperne for Den Økonomiske og Monetære Union og dennes funktion.

Artikel 26

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

KAPITEL 3

Selskabsret, regnskabs- og revisionsvæsen samt corporate governance

Artikel 27

1. Parterne, der erkender vigtigheden af et effektivt regelsæt og effektiv praksis inden for selskabsret og corporate governance såvel som inden for regnskabs- og revisionsvæsen for at kunne skabe en velfungerende markedsøkonomi og fremme samhandelen, er enige om at samarbejde:

- a) om beskyttelsen af aktionærer, kreditorer og andre interessenter i overensstemmelse med EU's bestemmelser på dette område
- b) om indførelsen af relevante internationale standarder på nationalt plan og gradvis tilnærmelse af Republikken Moldovas bestemmelser til EU's på regnskabs- og revisionsområdet, og
- c) om videreudvikling af en corporate governance-politik i overensstemmelse med internationale standarder og gradvis tilnærmelse af Republikken Moldovas bestemmelser til EU's bestemmelser og henstillinger på dette område.

2. EU's relevante bestemmelser og henstillinger er opført i bilag II til denne aftale.

Artikel 28

Parterne sigter mod at dele oplysninger og ekspertise om både eksisterende systemer og relevant nyudvikling på disse områder. Herudover tilstræber parterne at forbedre informationsudvekslingen mellem medlemsstaternes virksomhedsregistre og Republikken Moldovas nationale virksomhedsregister.

Artikel 29

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

Artikel 30

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag II til denne aftale, i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag.

KAPITEL 4

Beskæftigelse, social- og arbejdsmarkedspolitik og lige muligheder

Artikel 31

Parterne styrker deres dialog og samarbejde om fremme af dagsordenen for ordentligt arbejde fra Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO), beskæftigelsespolitik, sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, social dialog, social beskyttelse, social inklusion, ligestilling mellem kønnene og bekæmpelse af forskels-

behandling samt sociale rettigheder og bidrager dermed til at fremme flere og bedre job, nedbringelse af fattigdom, større social samhørighed, bæredygtig udvikling og bedre livskvalitet.

Artikel 32

Samarbejdet, der baseres på udveksling af oplysninger og bedste praksis, kan omfatte en række udvalgte emner, der skal udpeges blandt følgende:

- a) nedbringelse af fattigdom og styrkelse af den sociale samhørighed
- b) beskæftigelsespolitik, rettet mod flere og bedre job med ordentlige arbejdsvilkår, herunder også mindskelse af den uformelle økonomi og uformel beskæftigelse
- c) fremme af aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger og effektiv arbejdsformidling for at modernisere arbejdsmarkedet og tilpasse sig til arbejdsmarkedets behov
- d) fremme af et mere rummeligt arbejdsmarked og sociale sikringssystemer med plads til de svage, herunder handicappede og personer, der tilhører minoriteter
- e) effektiv forvaltning af arbejdsmigration, rettet mod at styrke dens positive virkninger for udviklingen
- f) lige muligheder, rettet mod at øge ligestillingen mellem kønnene og sikre lige muligheder for kvinder og mænd samt at bekæmpe alle former for forskelsbehandling
- g) social- og arbejdsmarkedspolitik, rettet mod at forbedre den sociale beskyttelse, herunder social bistand og forsikring, og modernisere de sociale sikringssystemer med hensyn til kvalitet, tilgængelighed og finansiel bæredygtighed
- h) styrkelse af arbejdsmarkedets parter deltage og fremme af social dialog, herunder ved en styrkelse af alle relevante interessenters kapacitet, og
- i) fremme af sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen.

Artikel 33

Parterne tilskynder alle relevante interessenter, herunder civilsamfundsorganisationer og især arbejdsmarkedets parter, til at deltage i politikudformning og reformer i Republikken Moldova og i samarbejdet mellem parterne i forbindelse med denne aftale.

Artikel 34

Parterne tilsigter en styrkelse af samarbejdet om beskæftigelse og socialpolitiske anliggender i alle relevante regionale, multilaterale og internationale fora og organisationer.

Artikel 35

Parterne fremmer virksomhedernes sociale ansvar og generelle ansvarliggørelse og tilskynder til ansvarlig forretningspraksis som f.eks. den, der slås til lyd for i FN's Global Compact og ILO's trepartserklæring om principperne vedrørende multinationale virksomheder og socialpolitik.

Artikel 36

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

Artikel 37

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag III til denne aftale, i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag.

KAPITEL 5

Forbrugerbeskyttelse

Artikel 38

Parterne samarbejder for at sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau og gøre deres forbrugerbeskyttelsesordninger indbyrdes forenelige.

Artikel 39

For at nå disse mål kan samarbejdet eventuelt omfatte:

- a) tilnærmelse af forbrugerlovgivningen på grundlag af prioriteringerne i bilag IV til denne aftale, således at man undgår at skabe handelshindringer og sikrer, at forbrugerne har et reelt valg
- b) fremme af udvekslingen af oplysninger om forbrugerbeskyttelsesordninger, herunder forbrugerlovgivning og håndhævelse heraf, produktsikkerhed, herunder markedsovervågning, forbrugerinformationssystemer og -værktøjer, forbrugeroplysning og styrkelse af forbrugernes handlemuligheder og klageadgang samt salgs- og servicekontrakter mellem erhvervsdrivende og forbrugere
- c) fremme af uddannelsestiltag for embedsmænd i den offentlige forvaltning og andre repræsentanter for forbrugernes interesser, og
- d) tilskyndelse til udvikling af uafhængige forbrugersammenslutninger, herunder ikke-statslige forbrugerorganisationer (NGO'er), og kontakter mellem forbrugerrepræsentanter samt samarbejde mellem myndigheder og NGO'er på forbrugerbeskyttelsesområdet.

Artikel 40

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag IV til denne aftale, i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag.

KAPITEL 6

Statistik

Artikel 41

Parterne udvikler og styrker deres samarbejde på statistikområdet og bidrager derved til det langsigtede mål om at tilvejebringe rettidige, internationalt sammenlignelige og pålidelige statistiske oplysninger. Forventningen er, at et bæredygtigt, effektivt og fagligt uafhængigt nationalt statistisk system skal udarbejde oplysninger, som er relevante for borgerne, virksomhederne og beslutningstagerne i EU og Republikken Moldova, således at de kan træffe informerede beslutninger på grundlag heraf. Det nationale statistiske system skal iagttage FN's grundlæggende principper for officiel statistik og tilgodese den gældende EU-ret på det statistiske område, herunder adfærdskodeksen for europæiske statistikker, for at tilpasse det nationale statistiske system til de europæiske normer og standarder.

Artikel 42

Samarbejdet skal tage sigte på:

- a) yderligere styrkelse af det nationale statistiske systems kapacitet, idet der fokuseres på et sundt retsgrundlag, udarbejdelse af egnede data og metadata, formidlingspolitik og brugervenlighed, under hensyntagen til forskellige brugergrupper, herunder den offentlige og den private sektor, den akademiske verden og andre brugere
- b) gradvis tilpasning af Republikken Moldovas statistiske system til det europæiske statistiske system
- c) finjustering af de data, der fremsendes til EU, under anvendelse af relevante internationale og europæiske metodologier, herunder klassifikationer
- d) styrkelse af de nationale statistikeres faglige og ledelsesmæssige kvalifikationer for at fremme anvendelsen af EU's statistiske standarder og bidrage til udviklingen af Republikken Moldovas statistiske system
- e) udveksling af erfaringer mellem parterne om udviklingen af statistisk knowhow, og
- f) fremme af total kvalitetsstyring af samtlige statistiske produktionsprocesser og formidling.

Artikel 43

Parterne samarbejder inden for rammerne af det europæiske statistiske system, hvis statistikmyndighed er Eurostat. Samarbejdet skal bl.a. sætte fokus på:

- a) befolkningsstatistik, herunder folketællinger og social- og arbejdsmarkedsstatistik
- b) landbrugsstatistik, herunder landbrugstællinger og miljøstatistik
- c) virksomhedsstatistik, herunder virksomhedsregistre og anvendelse af administrative kilder i statistisk øjemed
- d) makroøkonomisk statistik, herunder nationalregnskaber, udenrigshandelsstatistik og statistik over udenlandske direkte investeringer
- e) energi, herunder energibalancer
- f) regional statistik, og
- g) horisontale aktiviteter, herunder statistiske klassifikationer, kvalitetsstyring, uddannelse, formidling og anvendelse af moderne informationsteknologi.

Artikel 44

Parterne udveksler bl.a. oplysninger og ekspertise og uddyber deres samarbejde, idet de tager hensyn til de erfaringer, der allerede er indhøstet i forbindelse med reformen af det statistiske system som led i forskellige bistandsprogrammer. Indsatsen rettes mod yderligere tilpasning til den gældende EU-ret på statistikområdet på grundlag af den nationale strategi for udvikling af Republikken Moldovas statistiske system, idet der tages hensyn til udviklingen af det europæiske statistiske system. I forbindelse med produktionen af statistiske data lægges der vægt på den videre udvikling af stikprøveundersøgelser og anvendelsen af administrative data, samtidig med at behovet for at reducere respondentbyrden tages i betragtning. Dataene skal være relevante for udformning og overvågning af politikker på vigtige områder af det samfundsøkonomiske liv.

Artikel 45

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel. Republikken Moldova bør så vidt muligt have adgang til at deltage i aktiviteterne inden for rammerne af det europæiske statistiske system, herunder uddannelse.

Artikel 46

1. Parterne forpligter sig til at udarbejde og regelmæssigt ajourføre et program for gradvis tilnærmelse af Republikken Moldovas lovgivning til den gældende EU-ret på statistikområdet.

2. Den gældende EU-ret på statistikområdet er beskrevet i det årligt opdaterede »Statistical Requirements Compendium«, der af parterne anses for at være knyttet som bilag til denne aftale (bilag V).

KAPITEL 7

Forvaltning af offentlige finanser: finanspolitik, intern kontrol, finanstilsyn og ekstern revision

Artikel 47

Samarbejdet på det område, der er omfattet af dette kapitel, skal fokusere på gennemførelsen af internationale standarder samt god EU-praksis på dette område, hvilket vil bidrage til udformning af et moderne system for forvaltning af de offentlige finanser i Republikken Moldova i overensstemmelse med de grundlæggende europæiske og internationale principper om gennemsigtighed, ansvarliggørelse, økonomi og effektivitet.

Artikel 48

Budget- og regnskabssystemer

Parterne samarbejder i forbindelse med:

- a) forbedring og systematisering af forskrifter vedrørende budget-, finans-, regnskabs- og indberetnings-systemer og disses harmonisering på grundlag af internationale standarder, idet man også respekterer god praksis i EU's offentlige sektor
- b) løbende udvikling af flerårig budgetplanlægning og tilpasning til god EU-praksis
- c) udforskning af, hvordan de europæiske lande håndterer deres indbyrdes forbindelser i budgetspørgsmål, for at gøre dette bedre i Republikken Moldova
- d) fremme af tilnærmelse af udbudsprocedurer til den eksisterende praksis i EU, og
- e) udveksling af oplysninger, erfaringer og god praksis, herunder gennem udveksling af personale og fælles uddannelsestiltag på dette område.

Artikel 49

Intern kontrol, finanstilsyn og ekstern revision

Parterne samarbejder også i forbindelse med:

- a) yderligere forbedring af statslige og lokale myndigheders interne kontrolsystem (herunder en operationelt uafhængig intern revisionsordning) gennem tilpasning til almindeligt anerkendte internationale standarder og metoder og god EU-praksis
- b) udformning af et egnet finanstilsynssystem, der supplerer den interne revisionsordning uden at overlape den og sikrer passende dækning med hensyn til kontrol med statens indtægter og udgifter i en overgangsperiode og derefter
- c) effektivt samarbejde mellem aktørerne inden for finansiell forvaltning og kontrol, revision og tilsyn med aktørerne på budget-, finans- og regnskabsområdet for at fremme udviklingen af governance
- d) styrkelse af Central Harmonisation Unit for the Public Internal Financial Controls (PIFC's) kompetencer
- e) gennemførelse af Den Internationale Organisation af Øverste Revisionsmyndigheders (INTOSAI's) internationalt anerkendte standarder for ekstern revision, og
- f) udveksling af oplysninger, erfaringer og god praksis, bl.a. gennem udveksling af personale og fælles uddannelsestiltag på dette område.

Artikel 50

Bekæmpelse af svig og korruption

Parterne samarbejder også i forbindelse med:

- a) udveksling af oplysninger, erfaringer og god praksis
- b) forbedring af metoder til bekæmpelse og forebyggelse af svig og korruption på de områder, der er omfattet af dette kapitel, herunder samarbejde mellem relevante administrative organer, og
- c) sikring af effektivt samarbejde med de relevante EU-institutioner og -organer i tilfælde af kontrol, inspektion og revision på stedet i forbindelse med forvaltning af og kontrol med EU-midler i henhold til de relevante bestemmelser og procedurer.

Artikel 51

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

KAPITEL 8

Skattespørgsmål

Artikel 52

Parterne samarbejder om at styrke god forvaltningsskik på skatte- og afgiftsområdet med henblik på yderligere at forbedre de økonomiske forbindelser, handel, investeringer og loyal konkurrence.

Artikel 53

Parterne, der henviser til denne aftales artikel 52, anerkender og forpligter sig til at gennemføre principperne om god forvaltningsskik på skatte- og afgiftsområdet, dvs. principperne om gennemsigtighed, informationsudveksling og loyal skattekonkurrence, således som medlemsstaterne gør det på EU-plan. Med henblik herpå, og uden at EU's og medlemsstaternes kompetencer tilsidesættes, vil parterne forbedre det internationale samarbejde på skatteområdet, lette opkrævningen af lovlige skatteindtægter og udvikle foranstaltninger til effektivt at gennemføre ovennævnte principper.

Artikel 54

Parterne uddyber og styrker deres samarbejde om forbedring og udvikling af Republikken Moldovas skattesystem og -forvaltning, herunder styrkelse af opkrævnings- og kontrolkapaciteten, med særlig fokus på procedurer for momsrefusion, for at undgå ophobning af restancer, sikre effektiv skatteopkrævning og skærpe bekæmpelsen af skattesvig og skatteunddragelse. Parterne bestræber sig på at styrke samarbejdet om og erfaringsudvekslingen vedrørende bekæmpelse af skattesvig, særlig karruselsvig.

Artikel 55

Parterne udvikler deres samarbejde om og harmoniserer deres politikker for bekæmpelse af svig og smugling af afgiftsbelagte varer. Dette samarbejde skal bl.a. omfatte en gradvis tilnærmelse af punktafgifterne på tobaksvarer, i det omfang det er muligt, under hensyntagen til de begrænsninger, den regionale kontekst indebærer, bl.a. ved hjælp af en dialog på regionalt plan og i overensstemmelse med WHO-rammekonventionen om bekæmpelse af tobaksrygning fra 2003 (FCTC). Med henblik herpå søger parterne at styrke deres samarbejde i regional sammenhæng.

Artikel 56

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

Artikel 57

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag VI til denne aftale, i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag.

KAPITEL 9

Finansielle tjenesteydelser

Artikel 58

Parterne, der erkender betydningen af et effektivt regelsæt og effektiv praksis inden for finansielle tjenesteydelser for at kunne etablere en velfungerende markedsøkonomi og for at fremme samhandelen mellem parterne, er enige om at samarbejde om finansielle tjenesteydelser med henblik på:

- a) at støtte den proces, hvorved reguleringen af finansielle tjenesteydelser tilpasses til behovene i en åben markedsøkonomi
- b) at sikre effektiv og passende beskyttelse af investorer og andre forbrugere af finansielle tjenesteydelser
- c) at sikre Republikken Moldovas finansielle systems stabilitet og integritet som helhed
- d) at fremme samarbejdet mellem forskellige aktører i det finansielle system, herunder regulerings- og tilsynsmyndigheder, og
- e) at sikre uafhængig og effektiv overvågning.

Artikel 59

1. Parterne tilskynder til samarbejde mellem relevante regulerings- og tilsynsmyndigheder, herunder informationsudveksling, deling af ekspertviden om de finansielle markeder mv.

2. Det tilsigtes specielt at udvikle disse myndigheders administrative kapacitet, bl.a. gennem udveksling af personale og fælles uddannelsestiltag.

Artikel 60

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

Artikel 61

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag XXVIII-A til denne aftale, i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag.

KAPITEL 10

Industri- og virksomhedspolitik

Artikel 62

Parterne udvikler og styrker deres samarbejde om industri- og virksomhedspolitik og forbedrer derved erhvervsklimaet for alle erhvervsdrivende, men især for små og mellemstore virksomheder (SMV'er). Det øgede samarbejde skal forbedre de administrative og lovgivningsmæssige rammer for såvel EU-virksomheder som virksomheder fra Republikken Moldova, der er aktive i EU og i Republikken Moldova, og skal baseres på EU's SMV- og industripolitik under hensyntagen til internationalt anerkendte principper og praksisser på dette område.

Artikel 63

Med henblik herpå samarbejder parterne om:

- a) at gennemføre strategier for udvikling af SMV'er baseret på principperne i »Small Business Act« for Europa og overvåge gennemførelsesprocessen gennem regelmæssige rapporter og dialog. Der vil i den forbindelse også blive sat fokus på mikrovirksomheder, som er uhyre vigtige for både EU's og Republikken Moldovas økonomi
- b) at skabe bedre rammebetingelser gennem udveksling af oplysninger og god praksis og derved bidrage til forbedring af konkurrenceevnen. Dette samarbejde skal også omfatte forvaltning af strukturelle ændringer (omstrukturering), udvikling af offentlig-private partnerskaber samt miljø- og energispørgsmål såsom energieffektivitet og renere produktion
- c) at forenkle og rationalisere forskrifter og reguleringspraksis med særlig vægt på udveksling af god praksis med hensyn til reguleringsteknik, herunder EU's principper
- d) at tilskynde til udvikling af en innovationspolitik gennem udveksling af oplysninger og god praksis vedrørende kommercialiseringen af forskning og udvikling (herunder instrumenter til støtte for teknologibaserede nyetablerede virksomheder), klyngedannelse og adgang til finansiering
- e) at tilskynde til flere kontakter mellem EU-virksomheder og virksomheder fra Republikken Moldova og mellem disse virksomheder og EU's og Republikken Moldovas myndigheder
- f) at støtte etableringen af eksportfremmeaktiviteter i Republikken Moldova, og
- g) at lette moderniseringen og omstruktureringen af visse sektorer af Republikken Moldovas industri.

Artikel 64

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel. Heri skal også deltage repræsentanter for virksomheder i EU og Republikken Moldova.

KAPITEL 11

Minedrift og råstoffer

Artikel 65

Parterne udvikler og styrker deres samarbejde om minedrift og handel med råstoffer med henblik på at fremme den gensidige forståelse, forbedre erhvervsklimaet, udveksle oplysninger og samarbejde om ikke-energi-relaterede spørgsmål, specielt vedrørende brydning af metalmalme og industrimineraler.

Artikel 66

Med henblik herpå samarbejder parterne på følgende områder:

- a) udveksling af oplysninger om udviklingen i deres sektorer for minedrift og råstoffer
- b) udveksling af oplysninger om spørgsmål vedrørende handel med råstoffer med det formål at fremme bilaterale udvekslinger
- c) udveksling af oplysninger og bedste praksis i forbindelse med aspekter vedrørende bæredygtig udvikling inden for minedrift, og
- d) udveksling af oplysninger og bedste praksis i forbindelse med uddannelse, kvalifikationer og sikkerhed inden for minedrift.

KAPITEL 12

Landbrug og udvikling af landdistrikter

Artikel 67

Parterne samarbejder om at fremme udviklingen af landbrug og landdistrikter, særlig gennem gradvis konvergens af politikker og lovgivning.

Artikel 68

Samarbejdet mellem parterne om udviklingen af landbrug og landdistrikter skal bl.a. omfatte følgende områder:

- a) befordring af den gensidige forståelse af politikkerne for udvikling af landbrug og landdistrikter
- b) styrkelse af den administrative kapacitet på centralt og lokalt plan i forbindelse med planlægning, evaluering og gennemførelse af politikker i overensstemmelse med EU's forskrifter og bedste praksis
- c) fremme af landbrugsproduktionens modernisering og bæredygtighed
- d) deling af viden og bedste praksis vedrørende politikker for udvikling af landdistrikter med henblik på at fremme landsamfundenes økonomiske velfærd
- e) forbedring af landbrugssektorens konkurrenceevne samt markedernes effektivitet og gennemsigtighed
- f) fremme af kvalitetspolitikker og de hertil knyttede kontrolmekanismer, særlig geografiske betegnelser og økologisk landbrug
- g) formidling af viden og fremme af landbrugskonsulenttjenester, og
- h) bedre harmonisering af spørgsmål, som behandles inden for rammerne af internationale organisationer, som parterne er medlem af.

Artikel 69

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

Artikel 70

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag VII til denne aftale, i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag.

KAPITEL 13

Fiskeri- og havpolitik

Afdeling 1

Fiskeripolitik

Artikel 71

Parterne udvikler og styrker deres samarbejde om spørgsmål vedrørende fiskeri og forvaltning af havene, så der kan udvikles et tættere bilateralt og multilateralt samarbejde i fiskerisektoren. Parterne tilskynder desuden til en integreret tilgang til fiskerianliggende og fremmer bæredygtig udvikling inden for fiskeri.

Artikel 72

Parterne træffer fælles foranstaltninger, udveksler oplysninger og støtter hinanden for at fremme:

- a) god forvaltningsskik og bedste praksis inden for fiskeriforvaltning for at sikre, at fiskebestandene bevares og forvaltes på en bæredygtig måde og ud fra en økosystembaseret tilgang
- b) ansvarligt fiskeri og ansvarlig fiskeriforvaltning i overensstemmelse med principperne for bæredygtig udvikling med det formål at bevare fiskebestandenes og økosystemernes sunde tilstand, og
- c) samarbejde gennem relevante regionale organisationer med ansvar for forvaltning og bevarelse af levende akvatiske ressourcer.

Artikel 73

Parterne støtter initiativer såsom udveksling af erfaringer og gensidig støtte for at sikre gennemførelsen af en bæredygtig fiskeripolitik, herunder:

- a) forvaltning af fiske- og akvakulturressourcerne
- b) fiskeriinspektion og -kontrol samt udvikling af modsvarende administrative og juridiske strukturer, så der i givet fald kan indføres passende foranstaltninger
- c) indsamling af fangst- og landingsdata samt biologiske og økonomiske data
- d) forbedring af markedernes effektivitet, navnlig ved at fremme producentorganisationer og sørge for forbrugeroplysning og gennem handelsnormer og sporbarhed, og
- e) udvikling af en strukturpolitik for fiskerisektoren, hvor der lægges særlig vægt på bæredygtig udvikling af fiskeriområder, der defineres som områder med kyst eller søbred eller med damme eller en flodmunding, hvor en stor del af befolkningen er beskæftiget inden for fiskerisektoren.

Afdeling 2

Havpolitik

Artikel 74

Parterne udvikler også, under hensyntagen til deres samarbejde inden for fiskeri, transport, miljø og andre havrelaterede politikker, et samarbejde og gensidig bistand i havspørgsmål, når det er relevant, særlig ved aktivt at støtte en integreret tilgang til maritime anliggende og god forvaltningsskik i Sortehavsområdet i de relevante internationale maritime fora.

Artikel 75

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

KAPITEL 14

Energisamarbejde

Artikel 76

Parterne er enige om at videreføre deres nuværende samarbejde om energispørgsmål på grundlag af principperne om partnerskab, fælles interesse, gennemsigtighed og forudsigelighed. Samarbejdet bør tilsinde energieffektivitet, markedsintegration og reguleringsmæssig konvergens i energisektoren under hensyn til behovet for at sikre konkurrenceevnen og adgang til sikker, miljømæssigt bæredygtig og prismæssigt overkommelig energi, herunder gennem bestemmelserne i energifællesskabstraktaten.

Artikel 77

Samarbejdet skal dække bl.a. følgende områder og mål:

- a) energistrategier og -politikker
- b) udvikling af konkurrenceprægede, gennemsigtige og ikke-diskriminerende energimarkeder i overensstemmelse med EU's standarder, herunder forpligtelserne i henhold til energifællesskabstraktaten, gennem reguleringsmæssige reformer og deltagelse i regionalt energisamarbejde
- c) udvikling af et attraktivt og stabilt investeringsklima ved at indvirke på de institutionelle, retlige, skattemæssige og andre forhold
- d) energiinfrastruktur, herunder projekter af fælles interesse, for at diversificere energikilderne, leverandører og transportruter på en effektiv, økonomisk og miljømæssigt forsvarlig måde, bl.a. gennem fremme af investeringer finansieret ved lån og tilskud
- e) forbedring og styrkelse af den langsigtede stabilitet og sikkerhed i forbindelse med levering og handel med samt transit og transport af energi på et gensidigt fordelagtigt og ikke-diskriminerende grundlag i overensstemmelse med EU's og internationale regler
- f) fremme af energieffektivitet og energibesparelser, bl.a. vedrørende bygningers energimæssige ydeevne, og udvikling af og støtte til vedvarende energi på en økonomisk og miljømæssigt forsvarlig måde
- g) mindske af drivhusgasemissioner, herunder gennem energieffektivitet og projekter vedrørende vedvarende energi
- h) videnskabeligt og teknisk samarbejde og udveksling af oplysninger med henblik på udvikling og forbedring af teknologi i forbindelse med produktion, transport, levering og slutanvendelse af energi, idet der lægges særlig vægt på energieffektiv og miljøvenlig teknologi, og
- i) der kan ske en videreførelse af samarbejdet inden for nuklear sikkerhed, sikkerhed generelt og strålingsbeskyttelse i overensstemmelse med Den Internationale Atomenergiorganisations (IAEA's) principper og standarder og de relevante internationale traktater og konventioner, der er indgået inden for rammerne af IAEA, og eventuelt i overensstemmelse med traktaten om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab.

Artikel 78

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

Artikel 79

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag VIII til denne aftale, i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag.

KAPITEL 15

Transport

Artikel 80

Parterne:

- a) udvider og styrker deres transportsamarbejde for at bidrage til udviklingen af bæredygtige transportsystemer
- b) fremmer effektive og sikre transportaktiviteter samt transportsystemernes intermodalitet og interoperabilitet, og
- c) bestræber sig på at styrke de vigtigste transportforbindelser mellem deres territorier.

Artikel 81

Samarbejdet skal bl.a. dække følgende områder:

- a) udvikling af en bæredygtig national transportpolitik, der dækker alle transportformer, særlig med henblik på at sikre effektive og sikre transportsystemer og fremme integreringen af transporthensyn i andre politikområder
- b) udvikling af sektorstrategier på baggrund af den nationale transportpolitik (herunder retlige krav til opgradering af teknisk udstyr og transportflåder med henblik på at opfylde de højeste internationale standarder) for vej- og jernbanetransport, transport ad indre vandveje, luftfart og intermodalitet, herunder tidsplaner og delmål for gennemførelsen, administrative ansvarsområder og finansieringsplaner
- c) forbedring af infrastrukturpolitikken for bedre at kunne indkredse og evaluere infrastrukturprojekter inden for forskellige transportformer
- d) udvikling af finansieringsstrategier med fokus på vedligeholdelse, kapacitetsproblemer og manglende infrastrukturforbindelser samt igangsættelse og fremme af den private sektors deltagelse i transportprojekter
- e) tiltrædelse af relevante internationale transportorganisationer og -aftaler, herunder procedurer til sikring af nøje gennemførelse og effektiv håndhævelse af internationale transportaftaler og -konventioner
- f) videnskabeligt og teknisk samarbejde og udveksling af oplysninger med henblik på udvikling og forbedring af transportteknologi, f.eks. intelligente transportsystemer, og
- g) fremme af anvendelsen af intelligente transportsystemer og informationsteknologi i forbindelse med forvaltning og drift af alle transportformer samt støtte til intermodalitet og samarbejde inden for anvendelse af rumsystemer og kommercielle applikationer, der letter transport.

Artikel 82

1. Samarbejdet sigter også mod at forbedre passager- og godsbefordringen, så transportstrømmene mellem Republikken Moldova, EU og tredjelande i regionen bliver mere flydende, ved at fjerne administrative, tekniske og andre hindringer, forbedre transportnettene og opgradere infrastrukturen, særlig på hovedtrafikforbindelserne mellem parterne. Dette samarbejde omfatter også foranstaltninger, der skal lette grænsepassagen.

2. Samarbejdet indbefatter informationsudveksling og fælles aktiviteter:

- a) på regionalt plan, under særligt hensyn til og under inddragelse af de fremskridt, der er gjort i forbindelse med forskellige regionale ordninger for transportsamarbejde, f.eks. transportkorridoren Europa-Kaukasus-Asien (Traceca), transportsamarbejdet som led i det østlige partnerskab og andre initiativer på transportområdet, og
- b) på internationalt plan, herunder i forbindelse med internationale transportorganisationer og internationale aftaler og konventioner, som parterne har ratificeret, og inden for rammerne af EU's forskellige transportmyndigheder.

Artikel 83

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

Artikel 84

Parterne samarbejder om forbedring af transportforbindelserne i henhold til de i bilag IX til denne aftale omhandlede bestemmelser.

Artikel 85

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag X og XXVIII-D til denne aftale, i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag.

KAPITEL 16

Miljø

Artikel 86

Parterne udvikler og styrker deres samarbejde på miljøområdet og bidrager derved til det langsigtede mål om bæredygtig udvikling og en grønnere økonomi. En bedre miljøbeskyttelse forventes at komme både borgere og virksomheder i EU og Republikken Moldova til gode, bl.a. i form af en forbedring af folkesundheden, bevaring af naturressourcerne, øget økonomisk og miljømæssig effektivitet, integrering af miljøet i andre politikområder samt anvendelse af moderne, renere teknologi, der bidrager til mere bæredygtige produktionsmønstre. Samarbejdet gennemføres på lige vilkår og til gensidig nytte under hensyntagen til parternes interesser samt til deres indbyrdes afhængighed på miljøbeskyttelsesområdet og multilaterale aftaler på dette område.

Artikel 87

Samarbejdet sigter mod bevarelse, beskyttelse, forbedring og genopretning af miljøkvaliteten, beskyttelse af menneskers sundhed, bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne samt fremme af internationale foranstaltninger til håndtering af regionale og globale miljøproblemer, bl.a. på følgende områder:

- a) miljøforvaltning og horisontale spørgsmål, herunder miljøkonsekvensvurdering og strategisk miljøvurdering, uddannelse, miljøansvar, bekæmpelse af miljøkriminalitet, grænseoverskridende samarbejde, adgang til miljøoplysninger, beslutningsprocesser og effektive procedurer for administrativ og retslig prøvelse
- b) luftkvalitet
- c) vandkvalitet og forvaltning af vandressourcer, herunder styring af risikoen for oversvømmelser, vandknaphed og tørke
- d) affalds- og ressourceforvaltning og overførsel af affald
- e) naturbeskyttelse, herunder bevarelse og beskyttelse af biologisk og landskabsmæssig mangfoldighed
- f) forurening fra industrien og industriulykker
- g) kemikalier
- h) støjforurening
- i) jordbundsbeskyttelse
- j) by- og landmiljø
- k) miljøafgifter og -skatter
- l) miljøovervågnings- og informationssystemer
- m) inspektion og håndhævelse, og
- n) økoinnovation, herunder de bedste tilgængelige teknologier.

Artikel 88

Parterne skal bl.a.:

- a) udveksle oplysninger og ekspertise
- b) iværksætte fælles forskningsaktiviteter og udveksle oplysninger om renere teknologi
- c) planlægge håndteringen af industriulykker
- d) gennemføre fælles aktiviteter på regionalt og internationalt plan, bl.a. i forbindelse med multilaterale miljøaftaler, som parterne har ratificeret, og eventuelt fælles aktiviteter inden for rammerne af de relevante agenturer.

Parterne er særlig opmærksomme på grænseoverskridende spørgsmål og regionalt samarbejde.

Artikel 89

Samarbejdet skal bl.a. have følgende mål for øje:

- a) udvikling af en overordnet miljøstrategi, der skal omfatte planlagte institutionelle reformer (med tidsplaner), som kan sikre gennemførelse og håndhævelse af miljølovgivning; fordeling af miljøforvaltningskompetencen på nationalt, regionalt og lokalt plan; beslutningsprocedurer og gennemførelse af beslutninger; procedurer til fremme af integrering af miljøet i andre politikområder; fremme af foranstaltninger med henblik på grøn økonomi og økoinnovation, udpegning af de nødvendige menneskelige og finansielle ressourcer og etablering af en kontrolmekanisme, og
- b) udvikling af sektorstrategier vedrørende luftkvalitet; forvaltning af vandkvalitet og vandressourcer; affalds- og ressourceforvaltning; biologisk mangfoldighed og naturbeskyttelse; forurening fra industrien og industriulykker og kemikalier, støjforurening, jordbundsbeskyttelse, by- og landmiljø samt økoinnovation, herunder klart definerede tidsplaner og delmål for gennemførelsen, administrative ansvarsområder samt finansieringsstrategier for investeringer i infrastruktur og teknologi.

Artikel 90

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

Artikel 91

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag XI til denne aftale, i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag.

KAPITEL 17

Klima

Artikel 92

Parterne udvikler og styrker deres samarbejde om bekæmpelse af klimaændringer. Samarbejdet gennemføres på lige vilkår og til gensidig nytte under hensyntagen til parternes interesser samt til den indbyrdes afhængighed mellem de bilaterale og multilaterale forpligtelser på dette område.

Artikel 93

Samarbejdet skal fremme foranstaltninger på nationalt, regionalt og internationalt plan, herunder på følgende områder:

- a) modvirkning af klimaændringer
- b) tilpasning til klimaændringer
- c) handel med CO₂
- d) forskning, udvikling, demonstration, ibrugtagning og udbredelse af sikre og bæredygtige lavemissions- og tilpasningsteknologier
- e) integrering af klimahensyn i sektorpolitikker, og

- f) bevidstgørelse og uddannelse.

Artikel 94

Parterne skal bl.a.:

- a) udveksle oplysninger og ekspertise
- b) iværksætte fælles forskningsaktiviteter og udveksling af oplysninger om renere teknologi
- c) gennemføre fælles aktiviteter på regionalt og internationalt plan, bl.a. i forbindelse med multilaterale miljøaftaler, som parterne har ratificeret, og fælles aktiviteter inden for rammerne af de relevante agenturer.

Parterne er særlig opmærksomme på grænseoverskridende spørgsmål og regionalt samarbejde.

Artikel 95

Samarbejdet skal dække bl.a. udarbejdelse og gennemførelse af:

- a) en overordnet klimastrategi og -handlingsplan til modvirkning af og tilpasning til klimaændringer på længere sigt
- b) analyser af sårbarhed og tilpasning
- c) en national strategi for tilpasning til klimaændringer
- d) en lavemissionsudviklingsstrategi
- e) langsigtede foranstaltninger til mindskelse af drivhusgasemissioner
- f) forberedende foranstaltninger med henblik på handel med CO₂
- g) foranstaltninger til fremme af teknologioverførsel på grundlag af en behovsvurdering
- h) foranstaltninger med henblik på integrering af klimahensyn i sektorpolitikker, og
- i) foranstaltninger vedrørende ozonnedbrydende stoffer.

Artikel 96

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

Artikel 97

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag XII til denne aftale, i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag.

KAPITEL 18

Informationssamfundet

Artikel 98

Parterne styrker deres samarbejde om udviklingen af informationssamfundet, som vil komme både borgere og virksomheder til gode i form af almindeligt tilgængelig informations- og kommunikationsteknologi (IKT) og tjenester af bedre kvalitet til overkommelige priser. Samarbejdet bør tilsigte at lette adgangen til markederne for elektronisk kommunikation, ansøre til konkurrence og investeringer i sektoren og fremme udviklingen af offentlige tjenester på internettet.

Artikel 99

Samarbejdet kan omfatte følgende:

- a) udveksling af oplysninger og bedste praksis vedrørende gennemførelsen af nationale strategier for informationssamfundet, herunder bl.a. initiativer, der har til formål at fremme bredbåndsadgang, forbedre netsikkerheden og udvikle offentlige tjenester på internettet
- b) udveksling af oplysninger, bedste praksis og erfaringer med henblik på at fremme udarbejdelsen af et fuldstændigt regelsæt for elektronisk kommunikation og navnlig styrke den nationale forvaltnings og den uafhængige tilsynsmyndigheds administrative kapacitet inden for informations- og kommunikati-

- onsteknologi for at befordre en bedre udnyttelse af frekvensspektret og fremme interoperabiliteten af netværk i Republikken Moldova og EU
- c) tilskyndelse til og fremme af anvendelsen af IKT-værktøjer med henblik på bedre forvaltning, e-læring og forskning, offentlig sundhedspleje, digitalisering af kulturarven, udvikling af e-indhold og elektronisk handel, og
 - d) styrkelse af sikkerhedsniveauet for personoplysninger og beskyttelse af privatlivets fred i forbindelse med elektronisk kommunikation.

Artikel 100

Parterne fremmer samarbejde mellem EU's tilsynsmyndigheder og Republikken Moldovas nationale tilsynsmyndigheder på området elektronisk kommunikation. Parterne overvejer også samarbejde på andre relevante områder, herunder gennem regionale initiativer.

Artikel 101

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

Artikel 102

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag XXVIII-B til denne aftale, i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag.

KAPITEL 19

Turisme

Artikel 103

Parterne samarbejder på turismeområdet med henblik på at styrke udviklingen af en konkurrence- og bæredygtig turismeindustri, der kan skabe økonomisk vækst, myndiggørelse, beskæftigelse og valutaindtjening.

Artikel 104

Samarbejdet på det bilaterale, regionale og europæiske plan bør baseres på følgende principper:

- a) respekt for lokalsamfundenes integritet og interesser, særlig i landdistrikter
- b) kulturarvens betydning, og
- c) positivt samspil mellem turisme og miljøbevarelse.

Artikel 105

I samarbejdet skal der lægges vægt på følgende:

- a) udveksling af oplysninger, bedste praksis og erfaringer samt overførsel af »knowhow«, herunder innovativ teknologi
- b) etablering af strategiske partnerskaber, hvor offentlige, private og lokalsamfundsrelaterede interesser er repræsenteret, for at sikre en bæredygtig turismeudvikling
- c) fremme og udvikling af turismeprodukter og -markeder, infrastruktur, menneskelige ressourcer og institutionelle strukturer samt indkredsning og fjernelse af hindringer for rejsetjenesteydelser
- d) udvikling og gennemførelse af effektive politikker og strategier, herunder de relevante retlige, administrative og finansielle aspekter
- e) uddannelse og opbygning af kapacitet i turismesektoren for at forbedre serviceniveauet, og
- f) udvikling og fremme af turismen i lokalsamfundene.

Artikel 106

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

KAPITEL 20

Regional udvikling samt grænseoverskridende og regionalt samarbejde

Artikel 107

1. Parterne fremmer gensidig forståelse og bilateralt samarbejde på det regionalpolitiske område, herunder metoder til udformning og gennemførelse af regionalpolitik, flerniveaustyring og partnerskab, med særlig vægt på udvikling af ugunstigt stillede områder og territorielt samarbejde, med det formål at skabe kommunikationskanaler og styrke udvekslingen af oplysninger og erfaringer mellem de nationale, regionale og lokale myndigheder, de samfundsøkonomiske aktører og civilsamfundet.

2. Parterne samarbejder specielt med henblik på at bringe Republikken Moldovas praksis i overensstemmelse med følgende principper:

- a) decentralisering af beslutningsprocessen fra det centrale plan til det regionale
- b) konsolidering af partnerskabet mellem alle de parter, der beskæftiger sig med regional udvikling, og
- c) samfinansiering i form af finansielle bidrag fra de parter, der beskæftiger sig med gennemførelsen af programmer og projekter for regional udvikling.

Artikel 108

1. Parterne støtter og styrker inddragelsen af lokale og regionale myndigheder i det grænseoverskridende og regionale samarbejde og i de relevante forvaltningsstrukturer, forbedrer samarbejdet ved indførelse af en understøttende lovgivningsmæssig ramme, beforder og udvikler kapacitetsopbygningstiltag og arbejder for en styrkelse af de grænseoverskridende og regionale økonomiske netværk og virksomhedsnet.

2. Parterne samarbejder om at konsolidere de nationale og regionale institutioners institutionelle og operationelle kapacitet inden for regional udvikling og fysisk planlægning gennem bl.a.:

- a) forbedring af mekanismen for vertikalt og horisontalt samspil mellem den centrale og den lokale offentlige forvaltning i forbindelse med udformningen og gennemførelsen af regionalpolitik
- b) udvikling af de lokale offentlige myndigheders evne til at fremme grænseoverskridende samarbejde i overensstemmelse med EU's forskrifter og praksis, og
- c) deling af viden, oplysninger og bedste praksis vedrørende politikker for regional udvikling for at fremme lokalsamfundenes økonomiske velfærd og regionernes ensartede udvikling.

Artikel 109

1. Parterne styrker og tilskynder til udvikling af de grænseoverskridende og regionale aspekter af transport, energi, kommunikationsnet, kultur, uddannelse, turisme, sundhed og andre områder, som er omfattet af denne aftale, og som har betydning for det grænseoverskridende og regionale samarbejde.

2. Parterne intensiverer samarbejdet mellem deres regioner i form af tværnationale og grænseoverskridende programmer, der tilskynder Republikken Moldovas regioner til at deltage i europæiske regionale strukturer og organisationer og fremmer deres økonomiske og institutionelle udvikling ved at gennemføre projekter af fælles interesse.

Disse aktiviteter skal gennemføres som led i:

- a) fortsat territorielt samarbejde med europæiske regioner, herunder via tværnationale og grænseoverskridende samarbejdsprogrammer
- b) samarbejde inden for rammerne af det østlige partnerskab med EU-organer, herunder Regionsudvalget, og deltagelse i forskellige europæiske regionale projekter og initiativer, og
- c) samarbejde med bl.a. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, European Association of Development Agencies (EURADA) og det europæiske observationsnetværk for territorial udvikling og samhørighed (ESPON).

Artikel 110

1. Parterne intensiverer og sikrer bedre koordinering og samarbejde mellem de lande og regioner, der er omfattet af EU-strategien for Donauområdet, som bl.a. fokuserer på bedre transport- og energiforbindelser, miljø, økonomisk og social udvikling samt sikkerhed, og som vil bidrage til hurtigere vej- og jernbanetransport, billigere og sikrere energi, et bedre miljø med renere vand, beskyttelse af den biologiske mangfoldighed og mere effektiv grænseoverskridende forebyggelse af oversvømmelser.

2. Parterne øger deres grænseoverskridende samarbejde med henblik på at genetablere sejladsen på floden Prut, hvilket vil gøre det muligt at forebygge oversvømmelser i afvandingsområdet, forbedre vandkvaliteten og kunstvandingen, sætte skub i erhvervslivet, fremme turisme og kulturelle aktiviteter samt bidrage til kapacitetsopbygning.

Artikel 111

Parterne letter bevægeligheden for borgere fra EU og Republikken Moldova, som krydser grænsen hyppigt og over korte afstande.

Artikel 112

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

KAPITEL 21

Folkesundhed

Artikel 113

Parterne er enige om at udvikle deres samarbejde på folkesundhedsområdet for at forbedre folkesundhedsniveauet og beskyttelsen af menneskers sundhed som en forudsætning for bæredygtig udvikling og økonomisk vækst.

Artikel 114

Samarbejdet skal navnlig dække følgende områder:

- a) styrkelse af Republikken Moldovas offentlige sundhedssystem, navnlig ved gennemførelse af en reform af sundhedssektoren, sikring af en primær sundhedssektor af høj kvalitet samt forbedring af sundhedsforvaltningen og finansieringen af sundhedsplejen
- b) epidemiologisk overvågning af og kontrol med overførbare sygdomme såsom hiv/aids, viral hepatitis og tuberkulose samt øget beredskab i forbindelse med trusler mod folkesundheden og krisesituationer på folkesundhedsområdet
- c) forebyggelse af og kontrol med ikke-overførbare sygdomme, hovedsagelig gennem udveksling af oplysninger og bedste praksis, fremme af sund livsstil og håndtering af vigtige sundhedsdeterminanter såsom ernæring og afhængighed af alkohol, narkotika og tobak
- d) kvalitet og sikkerhed ved stoffer af menneskelig oprindelse
- e) oplysninger og viden om sundhed, og
- f) fuldstændig og rettidig gennemførelse af internationale sundhedsaftaler, særlig det internationale sundhedsregulativ og WHO-rammekonventionen om bekæmpelse af tobaksrygning fra 2003.

Artikel 115

Samarbejdet skal muliggøre:

- a) Republikken Moldovas gradvise integration i EU's sundhedsnetværk, og
- b) den gradvise styrkelse af samspillet mellem Republikken Moldova og Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme.

Artikel 116

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag XIII til denne aftale, i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag.

KAPITEL 22

Civilbeskyttelse

Artikel 117

Parterne udvikler og styrker deres samarbejde om naturkatastrofer og menneskeskabte katastrofer. Samarbejdet gennemføres på lige vilkår og til gensidig nytte under hensyntagen til parternes interesser samt til den indbyrdes afhængighed, der består mellem parterne, og multilaterale aktiviteter på civilbeskyttelsesområdet.

Artikel 118

Samarbejdet tager sigte på at forbedre forebyggelsen samt beredskabet og indsatsen i forbindelse med naturkatastrofer og menneskabte katastrofer.

Artikel 119

Parterne udveksler bl.a. oplysninger og ekspertise og gennemfører fælles aktiviteter på nationalt, regionalt og internationalt plan. Samarbejdet indbefatter gennemførelse af de særlige aftaler og administrative ordninger, som parterne har indgået på dette område, i henhold til EU's og EU-medlemsstaternes respektive beføjelser og kompetencer og i overensstemmelse med parternes retlige procedurer.

Artikel 120

Samarbejdet skal bl.a. have følgende mål for øje:

- a) at lette gensidig bistand i krisesituationer
- b) døgnet rundt at udveksle tidlig varsling og ajourførte oplysninger om store katastrofer, der berører EU eller Republikken Moldova, herunder anmodninger og tilbud om bistand
- c) at vurdere katastrofers indvirkning på miljøet
- d) at indbyde eksperter til særlige tekniske workshoper og symposier om civilbeskyttelsesspørgsmål
- e) fra sag til sag at indbyde observatører til særlige øvelser og uddannelses tiltag tilrettelagt af EU og/eller Republikken Moldova, og
- f) at styrke samarbejdet om den mest effektive anvendelse af den eksisterende civilbeskyttelseskapacitet.

Artikel 121

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

KAPITEL 23

Samarbejde om almen uddannelse, erhvervsuddannelse, flersprogethed, ungdomsanliggender og sport

Artikel 122

Parterne samarbejder om at fremme livslang læring og tilskynde til samarbejde og gennemsigtighed på alle uddannelsesniveauer med særligt fokus på videregående uddannelse.

Artikel 123

Samarbejdet rettes bl.a. mod følgende områder:

- a) fremme af livslang læring, som er afgørende for vækst og job og sætter borgerne i stand til at deltage fuldt ud i samfundslivet
- b) modernisering af uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemer, idet deres kvalitet og relevans samt adgangen til dem styrkes
- c) fremme af konvergens inden for de videregående uddannelser på grundlag af Bologna-processen og EU's dagsorden for modernisering af de videregående uddannelser
- d) styrkelse af det internationale akademiske samarbejde og deltagelse i EU's samarbejdsprogrammer og tiltag med henblik på øget mobilitet for studerende og undervisere
- e) indførelse af en national kvalifikationsramme til forbedring af gennemslugtigheden og anerkendelsen af kvalifikationer og kompetencer, og
- f) fremme af de i forbindelse med København-processen fastsatte mål og øget europæisk samarbejde på erhvervsuddannelsesområdet.

Artikel 124

Parterne fremmer samarbejde og udvekslinger på områder af fælles interesse, f.eks. sproglig mangfoldighed og livslang sproglæring, gennem udveksling af oplysninger og bedste praksis.

Artikel 125

Parterne er enige om at samarbejde om ungdomsanliggender med henblik på:

- a) at styrke samarbejdet og udvekslingerne inden for ungdomspolitik og ikke-formel uddannelse for unge og ungdomsarbejdere
- b) at lette alle unges aktive deltagelse i samfundslivet
- c) at støtte unges og ungdomsarbejders mobilitet som et middel til fremme af interkulturel dialog og tilegnelse af viden, kvalifikationer og kompetencer uden for uddannelsessystemerne, bl.a. gennem frivilligt arbejde, og
- d) at fremme samarbejde mellem ungdomsorganisationer til støtte for civilsamfundet.

Artikel 126

Parterne tilskynder til samarbejde om sport og fysisk aktivitet ved udveksling af oplysninger og god praksis for at fremme sund livsstil, sportens sociale og uddannelsesmæssige værdier og god forvaltnings-skik i forbindelse med sport og samfundsliv i EU og Republikken Moldova.

KAPITEL 24

Samarbejde om forskning, teknologisk udvikling og demonstration

Artikel 127

Parterne fremmer samarbejde på alle områder af civil videnskabelig forskning og teknologisk udvikling og demonstration (FTU) til gensidig nytte og under forudsætning af passende og effektiv beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder.

Artikel 128

Samarbejdet om FTU skal dække:

- a) politikrelateret dialog og udveksling af videnskabelige og teknologiske oplysninger
- b) lettelse af passende adgang til parternes respektive programmer
- c) forøgelse af forskningskapaciteten og større deltagelse af Republikken Moldovas forskningsenheder i EU's rammeprogrammer for forskning
- d) fremme af fælles forskningsprojekter inden for alle FTU-områder
- e) uddannelsesaktiviteter og mobilitetsprogrammer for videnskabsfolk, forskere og andet forskningspersonale, der beskæftiger sig med FTU-aktiviteter i begge parter

- f) lettelse, inden for rammerne af den gældende lovgivning, af den frie bevægelighed for forskningspersonale, der deltager i de af denne aftale omfattede aktiviteter, og af grænseoverskridende transport af varer, der skal anvendes i forbindelse med disse aktiviteter, og
- g) andre former for FTU-samarbejde (herunder med en regional tilgang og gennem regionale initiativer) på grundlag af en gensidig aftale mellem parterne.

Artikel 129

I forbindelse med gennemførelsen af FTU-samarbejdsaktiviteterne bør der findes synergier med aktiviteter finansieret af centret for videnskab og teknologi og andre aktiviteter, der gennemføres som led i det finansielle samarbejde mellem EU og Republikken Moldova.

KAPITEL 25

Samarbejde om kultur, audiovisuel politik og medier

Artikel 130

Parterne agter at fremme det kulturelle samarbejde i overensstemmelse med principperne i De Forenede Nationers Organisation for Uddannelse, Videnskab og Kulturs (UNESCO's) konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed fra 2005. Parterne tilstræber at føre en regelmæssig politisk dialog på områder af fælles interesse, herunder udviklingen af kulturindustrien i EU og Republikken Moldova. Samarbejdet mellem parterne vil fremme den interkulturelle dialog, bl.a. gennem inddragelse af EU's og Republikken Moldovas kultursektor og civilsamfund.

Artikel 131

1. Parterne udvikler en regelmæssig dialog og samarbejder om at fremme den audiovisuelle industri i Europa og tilskynde til koproduktion inden for film og fjernsyn.

2. Samarbejdet kan bl.a. omfatte uddannelse af journalister og andre mediefolk samt støtte til medierne for at styrke deres uafhængighed, professionalisme og forbindelser med europæiske medier i overensstemmelse med europæiske standarder, herunder Europarådets standarder og UNESCO's konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed fra 2005.

Artikel 132

Parterne koncentrerer deres samarbejde om følgende områder:

- a) kulturelt samarbejde og kulturelle udvekslinger samt mobilitet for kunst og kunstnere
- b) mellemkulturel dialog
- c) politikrelateret dialog om kulturpolitik og audiovisuel politik
- d) samarbejde i internationale fora som UNESCO og Europarådet, bl.a. for at fremme den kulturelle mangfoldighed og bevare og værdsætte kulturarven og den historiske arv, og
- e) samarbejde inden for medier.

Artikel 133

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag XIV til denne aftale, i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag.

KAPITEL 26

Samarbejde i civilsamfundet

Artikel 134

Parterne etablerer en dialog om samarbejde i civilsamfundet med følgende mål for øje:

- a) at styrke kontakter og udveksling af oplysninger og erfaringer mellem alle sektorer af civilsamfundet i EU og Republikken Moldova
- b) at sikre bedre viden om og forståelse af Republikken Moldova, herunder landets historie og kultur, i EU og især blandt civilsamfundsorganisationer baseret i medlemsstaterne, for således at skærpe opmærksomheden om de muligheder og udfordringer, der ligger i de fremtidige forbindelser, og
- c) omvendt at sikre bedre viden om og forståelse af EU i Republikken Moldova og især blandt landets civilsamfundsorganisationer med fokus på de værdier, Unionen er grundlagt på, dens politikker og dens funktionsmåde, uden at dette udelukker andre aspekter.

Artikel 135

Parterne fremmer dialog og samarbejde mellem interessenter i civilsamfundet i begge parter som en integrerende del af forbindelserne mellem EU og Republikken Moldova. Dialogen og samarbejdet har følgende mål:

- a) at sikre civilsamfundets inddragelse i forbindelserne mellem EU og Republikken Moldova, særlig i forbindelse med gennemførelsen af denne aftale
- b) at styrke civilsamfundets deltagelse i den offentlige beslutningsproces, navnlig ved at etablere en åben, gennemsigtig og regelmæssig dialog mellem de offentlige institutioner og repræsentative sammenslutninger og civilsamfundet
- c) at befordre institutionsopbygning og konsolidering af civilsamfundsorganisationer på forskellige måder, herunder promovering, uformelt og formelt netværkssamarbejde, gensidige besøg og workshops, særlig med henblik på at forbedre de retlige rammer for civilsamfundet, og
- d) at give repræsentanter for civilsamfundet i begge parter mulighed for at gøre sig bekendt med hørings- og dialogprocessen mellem civilsamfundet og arbejdsmarkedets parter i den anden part, navnlig med henblik på yderligere inddragelse af civilsamfundet i den offentlige politikudformning i Republikken Moldova.

Artikel 136

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

KAPITEL 27

Samarbejde om beskyttelse og fremme af børns rettigheder

Artikel 137

Parterne er enige om at samarbejde om at sikre fremme af børns rettigheder i henhold til folkeretten og internationale standarder, særlig De Forenede Nationers konvention om barnets rettigheder fra 1989, idet de tager hensyn til de prioriteringer, der er påpeget i Republikken Moldovas særlige tilfælde, navnlig vedrørende sårbare grupper.

Artikel 138

Samarbejdet skal bl.a. omfatte:

- a) forebyggelse og bekæmpelse af alle former for udnyttelse (herunder børnearbejde), misbrug og svigt af børn og vold mod børn, herunder ved udvikling og styrkelse af de retlige og institutionelle rammer samt bevidstgørelseskampagner
- b) forbedring af systemet til identificering af og hjælp til børn i vanskelige situationer, herunder øget inddragelse af børn i beslutningsprocesser og gennemførelse af effektive ordninger til behandling af individuelle klager fra børn
- c) udveksling af oplysninger og bedste praksis vedrørende nedbringelse af børnefattigdom, herunder vedrørende foranstaltninger med henblik på at sætte børnevelværd i centrum for sociale politikker og fremme og lette børns adgang til uddannelse

- d) gennemførelse af foranstaltninger, der har til formål at fremme børns rettigheder i familien og institutioner og styrke forældres og omsorgspersoners evne til at varetage børns udvikling, og
- e) tiltrædelse, ratificering og gennemførelse af de relevante internationale dokumenter, herunder dokumenter udarbejdet af Det Forenede Nationer, Europarådet og Haagerkonferencen om International Privatrecht med henblik på at fremme og beskytte børns rettigheder i overensstemmelse med de højeste standarder på området.

Artikel 139

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om emnerne i dette kapitel.

KAPITEL 28

Deltagelse i Unionens agenturer og programmer

Artikel 140

Republikken Moldova kan deltage i alle de af Unionens agenturer, der er åbne for Republikken Moldovas deltagelse i overensstemmelse med de pågældende agenturers relevante oprettelsesbestemmelser. Republikken Moldova indgår særskilte aftaler med EU for at kunne deltage i hvert af disse agenturer, herunder om størrelsen af landets finansielle bidrag.

Artikel 141

Republikken Moldova kan deltage i alle de af Unionens igangværende og fremtidige programmer, der er åbne for Republikken Moldovas deltagelse i overensstemmelse med de relevante bestemmelser for oprettelsen af de pågældende programmer. Republikken Moldovas deltagelse i Unionens programmer er underlagt bestemmelserne i protokol I til denne aftale om en rammeaftale mellem Den Europæiske Union og Republikken Moldova om de generelle principper for Republikken Moldovas deltagelse i Unionens programmer.

Artikel 142

Parterne fører en regelmæssig dialog om Republikken Moldovas deltagelse i Unionens programmer og agenturer. EU underretter bl.a. Republikken Moldova om oprettelsen af nye EU-agenturer og -programmer samt om ændringer i betingelserne for deltagelse i Unionens programmer og agenturer, jf. denne aftales artikel 140 og 141.

AFSNIT V

HANDEL OG HANDELSRELATEREDE ANLIGGENDER

KAPITEL 1

National behandling og markedsadgang for varer

Afdeling 1

Fælles bestemmelser

Artikel 143

Mål

Parterne etablerer gradvist et frihandelsområde i løbet af en overgangsperiode på højst ti år, der begynder ved denne aftales ikrafttrædelse, efter bestemmelserne i denne aftale og i overensstemmelse med artikel XXIV i den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel 1994 (GATT 1994).

Artikel 144

Anvendelsesområde og dækning

1. Bestemmelserne i dette kapitel finder anvendelse på handel med varer¹⁾ mellem parterne.
2. I dette kapitel anvendes udtrykkene »med oprindelsesstatus«, »med oprindelse i« og lignende udtryk om varer, der opfylder oprindelsesreglerne i protokol II til denne aftale.

Afdeling 2

Afskaffelse af told, gebyrer og andre afgifter

Artikel 145

Definition af told

I forbindelse med dette kapitel omfatter »told« også enhver afgift af enhver art, der pålægges ved eller i forbindelse med import eller eksport af varer, herunder alle former for tillægsafgifter, der pålægges ved eller i forbindelse med en sådan import eller eksport. »Told« omfatter ikke:

- a) afgifter, der svarer til en national skat, der pålægges i overensstemmelse med denne aftales artikel 152
- b) told, der pålægges i medfør af kapitel 2 (Afbødende foranstaltninger på handelsområdet) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, eller
- c) gebyrer og andre afgifter, der pålægges i medfør af denne aftales artikel 151

Artikel 146

Tarifering af varer

Tariferingen af de varer, der handles mellem parterne, er fastsat i overensstemmelse med det harmoniserede varebeskrivelses- og varenomenklatorsystem fra 1983 (HS) i Republikken Moldovas toldnomenklatur på basis af HS 2007 og Unionens toldnomenklatur på basis af HS 2012 og i efterfølgende ændringer til disse nomenklaturer.

Artikel 147

Afskaffelse af told ved import

1. Parterne nedsætter eller afskaffer hver især deres told på varer med oprindelse i den anden part i overensstemmelse med bilag XV til denne aftale.

2. Den basistoldsats, der gøres til genstand for successive nedsættelser og afskaffelser i henhold til denne artikels stk. 1, er for hver enkelt vare anført i bilag XV til denne aftale.

3. Hvis en part efter denne aftales ikrafttrædelse nedsætter den mestbegunstigelsestoldsats (MFN-sats), den anvender, gælder denne toldsats som basissats, hvis og så længe den er lavere end den toldsats, der er beregnet i overensstemmelse med bilag XV til denne aftale.

4. Efter denne aftales ikrafttrædelse kan parterne aftale at overveje en fremskyndelse og en udvidelse af omfanget af afskaffelsen af told på varer, de handler indbyrdes. En beslutning vedrørende en fremskyndelse eller afskaffelse af told på en vare, der træffes af Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, har forrang for enhver toldsats eller afviklingskategori, der for den pågældende vare er fastsat i bilag XV til denne aftale.

5. I løbet af det tredje år efter denne aftales ikrafttrædelse vurderer parterne situationen under hensyntagen til mønstret i handelen mellem parterne med landbrugsprodukter, disses særlige følsomhed og udviklingen i begge parters landbrugspolitik.

6. Parterne undersøger i Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning mulighederne for på et passende gensidigt grundlag at give hinanden yderligere indrømmelser med henblik på en bedre liberalisering af handelen med landbrugsprodukter, særlig produkter, som er omfattet af toldkontingenter.

Artikel 148

Mekanisme til modvirkning af omgåelse i forbindelse med landbrugsprodukter og forarbejdede landbrugsprodukter

1. Produkter opført i bilag XV-C til denne aftale er omfattet af mekanismen til modvirkning af omgåelse. De gennemsnitlige årlige mængder af produkter, der kan importeres fra Republikken Moldova til Unionen, er anført i Bilag XV-C til denne aftale, opdelt efter kategori.

2. Hvis mængden af importerede produkter i en eller flere kategorier, jf. denne artikels stk. 1, når op på 70 % af den i bilag XV-C anførte mængde i et givet år, regnet fra den 1. januar, underretter Unionen Republikken Moldova om importmængden af det eller de pågældende produkter. Efter denne underretning og senest 14 kalenderdage efter den dato, hvor mængden af importerede produkter i en eller flere kategorier, jf. denne artikels stk. 1, når op på 80 % af den i bilag XV-C til denne aftale anførte mængde, skal Republikken Moldova på fyldestgørende måde dokumentere importstigningen. Hvis importen når op på 100 % af den mængde, der er anført i bilag XV-C til denne aftale, og der ikke foreligger fyldestgørende dokumentation fra Republikken Moldovas side, kan Unionen midlertidigt suspendere præferencebehandlingen for de pågældende produkter.

Suspensionen af præferencebehandlingen gælder i en periode på seks måneder med virkning fra datoen for offentliggørelsen af afgørelsen herom i Den Europæiske Unions Tidende.

3. Unionen underretter hurtigst muligt Republikken Moldova om alle midlertidige suspensioner vedtaget i henhold til stk. 2.

4. Unionen kan ophæve en midlertidig suspension, inden der er forløbet seks måneder efter dens ikrafttrædelse, hvis Republikken Moldova i Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, forelægger dokumentation for, at den mængde af den relevante kategori af produkter, der er importeret ud over den i bilag XV-C til denne aftale anførte mængde, skyldes en ændring i Republikken Moldovas produktions- og eksportkapacitet for det eller de pågældende produkter.

5. Bilag XV-C til denne aftale og den deri anførte mængde kan ændres efter aftale mellem Unionen og Republikken Moldova i Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning på foranledning af Republikken Moldova for at afspejle ændringer i Republikken Moldovas produktions- og eksportkapacitet for det eller de pågældende produkter.

Artikel 149

Standstill

Ingen af parterne må forhøje en eksisterende told eller indføre ny told på en vare med oprindelse i den anden part. Dette udelukker ikke, at en part:

- a) efter en unilateral nedsættelse kan forhøje en told, så den igen kommer op på det niveau, der er fastsat i bilag XV, eller
- b) kan opretholde eller forhøje en told efter godkendelse fra WTO's tvistbilæggesinstans.

Artikel 150

Told ved eksport af varer

Ingen af parterne må indføre eller opretholde andre former for told eller skat end interne afgifter, der pålægges i overensstemmelse med denne aftales artikel 152, ved eller i forbindelse med eksport af varer til den anden parts territorium.

Artikel 151

Gebyrer og andre afgifter

Parterne sikrer i overensstemmelse med artikel VIII i GATT 1994 og de fortolkende bemærkninger hertil, at gebyrer og afgifter af enhver art — bortset fra den told og de øvrige foranstaltninger, der er omhandlet i denne aftales artikel 147 — der pålægges ved eller i forbindelse med import eller eksport af varer, begrænses beløbsmæssigt til de anslåede omkostninger ved de ydede tjenester og ikke udgør en indirekte beskyttelse af indenlandske varer eller beskatning af import eller eksport til fiskale formål.

Afdeling 3

Ikke-toldmæssige foranstaltninger

Artikel 152

National behandling

Hver part indrømmer national behandling for varer fra den anden part i overensstemmelse med artikel III i GATT 1994, herunder de fortolkende bemærkninger hertil. Med henblik herpå er artikel III i GATT 1994 og de fortolkende bemærkninger hertil indarbejdet i og gjort til en integrerende del af denne aftale.

Artikel 153

Import- og eksportrestriktioner

Ingen af parterne må indføre eller opretholde forbud eller restriktioner ved import af varer fra den anden part eller ved eksport eller salg til eksport af varer bestemt til den anden parts territorium, medmindre andet er fastsat i denne aftale eller i overensstemmelse med artikel XI i GATT 1994 og de fortolkende bemærkninger hertil. Med henblik herpå er artikel XI i GATT 1994 og de fortolkende bemærkninger hertil indarbejdet i og gjort til en integrerende del af denne aftale.

Afdeling 4

Specifikke bestemmelser vedrørende varer

Artikel 154

Almindelige undtagelser

1. Intet i dette kapitel må fortolkes således, at en part forhindres i at vedtage eller håndhæve foranstaltninger i overensstemmelse med artikel XX og XXI i GATT 1994 og de relevante fortolkende bemærkninger til disse artikler i GATT 1994, der hermed er indarbejdet i og gjort til en integrerende del af denne aftale.

2. Parterne er enige om, at en part, der agter at træffe foranstaltninger, som den kan blive anmodet om at begrunde i henhold til artikel XX, litra i) og j), i GATT 1994, skal give den anden part alle relevante oplysninger og søge en gensidigt acceptabel løsning. Er der ikke opnået enighed senest 30 dage efter afgivelsen af oplysninger, kan parten indføre foranstaltninger for den pågældende vare i henhold til dette stykke. Når ekstraordinære og kritiske omstændigheder nødvendiggør et øjeblikkeligt indgreb og udelukker forudgående afgivelse af oplysninger eller undersøgelse, kan den part, der agter at træffe foranstaltningerne, straks indføre sådanne sikkerhedsforanstaltninger, som er nødvendige for at afhjælpe situationen, og skal straks underrette den anden part herom.

Afdeling 5

Administrativt samarbejde og koordinering med andre lande

Artikel 155

Særlige bestemmelser om administrativt samarbejde

1. Parterne er enige om, at administrativt samarbejde og administrativ bistand er af afgørende betydning for gennemførelsen af og kontrollen med den præferencebehandling, der indrømmes i henhold til dette kapitel, og understreger, at de er fast besluttet på at bekæmpe uregelmæssigheder og svig i toldspørgsmål og beslægtede anliggender.

2. Har en part på grundlag af objektive oplysninger konstateret, at der foreligger manglende administrativt samarbejde eller manglende administrativ bistand og/eller uregelmæssigheder eller svig fra den anden parts side i forbindelse med dette kapitel, kan den pågældende part i henhold til denne artikel og navnlig proceduren i stk. 5 midlertidigt suspendere den relevante præferencebehandling af det eller de pågældende produkter.

3. I denne artikel forstås ved manglende administrativt samarbejde eller manglende administrativ bistand bl.a.:

- a) en gentagen forsømmelse af forpligtelsen til at kontrollere den eller de pågældende varers oprindelsesstatus
- b) gentagne afslag på eller unødige forsinkelser med at foretage og/eller give meddelelse om resultaterne af efterfølgende kontrol af oprindelsesbeviset
- c) gentagne afslag på eller unødige forsinkelser med at give tilladelse til at aflægge kontrolbesøg for at verificere, om dokumenter eller oplysninger, der har betydning for indrømmelsen af den pågældende præferencebehandling, er ægte eller korrekte.

4. I denne artikels forstand kan der bl.a. være tale om konstatering af uregelmæssigheder eller svig, hvis der sker en hurtig og ikke tilstrækkeligt begrundet stigning i mængden af importerede varer til et niveau, der overskrider den anden parts sædvanlige produktions- og eksportkapacitet, og der foreligger objektive oplysninger om uregelmæssigheder eller svig.

5. Præferencebehandlingen kan suspenderes midlertidigt på følgende betingelser:

- a) den part, der på grundlag af objektive oplysninger har konstateret, at der foreligger manglende administrativt samarbejde eller manglende administrativ bistand og/eller uregelmæssigheder eller svig, giver uden unødigt forsinkelse Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, meddelelse herom sammen med de objektive oplysninger og indleder på grundlag af alle relevante oplysninger og objektive konstateringer konsultationer i nævnte udvalg med henblik på at nå frem til en for begge parter acceptabel løsning
- b) har parterne indledt konsultationer i ovennævnte udvalg, og er de ikke nået frem til en acceptabel løsning senest tre måneder efter meddelelsen, kan den berørte part midlertidigt suspendere den relevante præferencebehandling af den eller de pågældende varer. En midlertidig suspension meddeles Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning hurtigst muligt
- c) midlertidige suspensioner i henhold til denne artikel begrænses til, hvad der er nødvendigt for at beskytte den berørte parts finansielle interesser. Suspensionerne må højst vare seks måneder, dog med mulighed for forlængelse, hvis der på udløbstidspunktet ikke er sket ændringer i de omstændigheder, der gav anledning til deres indførelse. De gøres til genstand for regelmæssige konsultationer i Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, navnlig med henblik på at bringe dem til ophør, så snart betingelserne for deres anvendelse ophører med at eksistere.

6. Parterne offentliggør efter deres respektive interne procedurer alle meddelelser til importører vedrørende meddelelser som omhandlet i artikel 5, litra a), afgørelser som omhandlet i stk. 5, litra b), og forlængelser eller ophør som omhandlet i stk. 5, litra c).

Artikel 156

Behandling af administrative fejl

Begår de kompetente myndigheder fejl i forvaltningen af præferenceordningen for eksport og særlig i anvendelsen af bestemmelserne i protokol II til denne aftale om definition af begrebet »produkter med oprindelsesstatus« og metoder for administrativt samarbejde, og får den pågældende fejl følger med hensyn til importafgifter, kan den part, der berøres af disse følger, anmode om, at Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, undersøger muligheden for indførelse af enhver passende foranstaltning til løsning af problemet.

Artikel 157

Aftaler med andre lande

1. Denne aftale er ikke til hinder for opretholdelse eller oprettelse af toldunioner, andre frihandelsområder eller grænsetrafikordninger, for så vidt disse ikke er i strid med den samhandelsordning, der er fastlagt ved denne aftale.

2. Der afholdes konsultationer mellem parterne i Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, vedrørende aftaler om oprettelse af toldunioner, andre frihandelsområder eller grænsetrafikordninger og, efter anmodning, om andre vigtige spørgsmål vedrørende deres respektive handelspolitik over for tredjelande. Særlig i tilfælde af, at et tredjeland tiltræder EU, skal der afholdes sådanne konsultationer for at sikre, at der tages hensyn til Unionens og Republikken Moldovas fælles interesser som fastlagt i denne aftale.

KAPITEL 2

Afbødende foranstaltninger på handelsområdet

Afdeling 1

Globale beskyttelsesforanstaltninger

Artikel 158

Almindelige bestemmelser

1. Parterne bekræfter deres rettigheder og forpligtelser i henhold til artikel XIX i GATT 1994 og aftalen om beskyttelsesforanstaltninger i bilag 1A til overenskomsten om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen (»WTO-overenskomsten«) (»aftalen om beskyttelsesforanstaltninger«) og artikel 5 i aftalen om landbrug i bilag 1A til WTO-overenskomsten (»landbrugsaftalen«).

2. De præferenceoprindelsesregler, der er fastsat i kapitel 1 (National behandling og markedsadgang for varer) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, finder ikke anvendelse på denne afdeling.

3. Bestemmelserne i denne afdeling er ikke underlagt kapitel 14 (Tvistbilæggelse) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 159

Gennemsigtighed

1. En part, der indleder en beskyttelsesundersøgelse, underretter den anden part herom, hvis denne har en væsentlig økonomisk interesse i den forbindelse.

2. Uanset denne aftales artikel 158 giver den part, der indleder en beskyttelsesundersøgelse og agter at indføre beskyttelsesforanstaltninger, efter anmodning straks den anden part skriftlig ad hoc-underretning om alle relevante forhold vedrørende indledningen af beskyttelsesundersøgelsen og indførelsen af beskyttelsesforanstaltninger, herunder eventuelt oplysninger om indledningen af beskyttelsesundersøgelsen, samt om de foreløbige og endelige resultater af undersøgelsen, og giver desuden den anden part mulighed for at indgå i konsultationer.

3. I denne artikel anses en part for at have en væsentlig økonomisk interesse, hvis den hører til de fem største leverandører af den importerede vare i den seneste treårsperiode, målt i absolut mængde eller værdi.

Artikel 160

Indførelse af foranstaltninger

1. Når parterne indfører beskyttelsesforanstaltninger, tilstræber de at gøre dette på en måde, der griber mindst muligt ind i deres bilaterale handel.

2. Hvis en part i forbindelse med stk. 1 finder, at de retlige forudsætninger for indførelsen af endelige beskyttelsesforanstaltninger er opfyldt, giver den part, der agter at indføre sådanne foranstaltninger, den anden part underretning herom og giver den mulighed for at indgå i bilaterale konsultationer. Hvis der ikke senest 30 dage efter underretningen er fundet en tilfredsstillende løsning, kan den importerende part træffe passende foranstaltninger til afhjælpning af problemet.

Afdeling 2

Antidumping- og udligningsforanstaltninger

Artikel 161

Almindelige bestemmelser

1. Parterne bekræfter deres rettigheder og forpligtelser i henhold til artikel VI i GATT 1994, aftalen om anvendelsen af artikel VI i GATT 1994 i bilag 1A til WTO-overenskomsten (»antidumpingaftalen«) og aftalen om subsidier og udligningsforanstaltninger i bilag 1A til WTO-overenskomsten (»SCM-aftalen«).

2. De præferenceoprindelsesregler, der er fastsat i kapitel 1 (National behandling og markedsadgang for varer) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, finder ikke anvendelse på denne afdeling.

3. Bestemmelserne i denne afdeling er ikke underlagt kapitel 14 (Tvistbilæggelse) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 162

Gennemsigtighed

1. Parterne er enige om, at antidumping- og udligningsforanstaltninger skal anvendes i fuld overensstemmelse med henholdsvis antidumpingaftalen og SCM-aftalen og skal baseres på en retfærdig og gennemsigtig ordning.

2. Parterne sikrer, umiddelbart efter indførelsen af midlertidige foranstaltninger, og inden den endelige afgørelse træffes, en fuldstændig og formålstjenlig fremlæggelse af alle de vigtigste kendsgerninger og betragtninger, der ligger til grund for beslutningen om at indføre foranstaltninger, jf. dog artikel 6.5 i antidumpingaftalen og artikel 12.4 i SCM-aftalen. Fremlæggelsen skal ske skriftligt, og de berørte parter skal have tilstrækkelig tid til at fremsætte bemærkninger.

3. Forudsat at det ikke forsinker gennemførelsen af undersøgelsen unødigt, skal alle berørte parter have mulighed for at tilkendegive deres synspunkter under antidumping- og antisubsidieundersøgelserne.

Artikel 163

Hensyntagen til samfundets interesser

En part må ikke indføre antidumping- eller udligningsforanstaltninger, hvis det på grundlag af de oplysninger, der er fremkommet under undersøgelsen, klart kan konkluderes, at det ikke er i samfundets interesse at indføre de pågældende foranstaltninger. Hvorvidt det er i samfundets interesse, fastslås på grundlag af en vurdering af alle de forskellige interesser under ét, herunder den indenlandske erhvervsgrens, brugernes, forbrugernes og importørernes interesser, for så vidt de har indgivet relevante oplysninger til undersøgelsesmyndighederne.

Artikel 164

Regel om mindre told

Beslutter en part at indføre en midlertidig eller en endelig antidumping- eller udligningstold, må størrelsen af denne told ikke overstige dumpingmargenen eller de samlede udligningsberettigede subsidier, men skal ligge under dumpingmargenen eller de samlede udligningsberettigede subsidier, hvis en sådan mindre told er tilstrækkelig til at afhjælpe den skade, der forvoldes den indenlandske erhvervsgren.

Afdeling 3

Bilaterale beskyttelsesforanstaltninger

Artikel 165

Anvendelse af en bilateral beskyttelsesforanstaltning

1. Hvis varer med oprindelse i en af parterne som følge af nedsættelse eller afskaffelse af told i henhold til denne aftale importeres til den anden parts territorium i så forhøjede mængder, i absolutte tal eller i forhold til den indenlandske produktion, og under sådanne vilkår, at det forårsager, eller der er fare for, at det vil forårsage, alvorlig skade for den indenlandske erhvervsgren, der producerer tilsvarende eller direkte konkurrerende varer, kan den importerende part træffe foranstaltninger i henhold til stk. 2 på de betingelser og efter de procedurer, der er fastlagt i denne afdeling.

2. Den importerende part kan træffe en bilateral beskyttelsesforanstaltning, som:

- a) suspenderer yderligere nedsættelse af toldsatsen for den pågældende vare som fastsat i denne aftale, eller
- b) forhøjer toldsatsen for varen til et niveau, som ikke overstiger den laveste værdi af følgende:
 - i) den MFN-toldsats, der gælder for varen på det tidspunkt, hvor foranstaltningen træffes, eller
 - ii) den basistoldsats, der er fastsat i toldafviklingsplanerne i bilag XV i henhold til denne aftales artikel 147.

Artikel 166

Betingelser og begrænsninger

1. En part, der indleder en undersøgelse som omhandlet i stk. 2, underretter skriftligt den anden part herom og rådfører sig med denne så lang tid forud for indførelsen af en bilateral beskyttelsesforanstaltning som muligt med henblik på en gennemgang af de oplysninger, der fremkommer ved undersøgelsen, og udveksling af synspunkter vedrørende foranstaltningen.

2. En part må kun indføre en bilateral beskyttelsesforanstaltning, efter at dens kompetente myndigheder har gennemført en undersøgelse i overensstemmelse med artikel 3 og artikel 4, stk. 2, litra c), i aftalen om beskyttelsesforanstaltninger. Med henblik herpå er artikel 3 og artikel 4, stk. 2, litra c), i aftalen om beskyttelsesforanstaltninger indarbejdet i og gjort til en del af denne aftale med de fornødne ændringer.

3. I forbindelse med den i denne artikels stk. 2 omhandlede undersøgelse skal parten opfylde kravene i artikel 4, stk. 2, litra a), i aftalen om beskyttelsesforanstaltninger. Med henblik herpå er artikel 4, stk. 2, litra a), i aftalen om beskyttelsesforanstaltninger indarbejdet i og gjort til en del af denne aftale med de fornødne ændringer.

4. Parterne sikrer, at deres kompetente myndigheder afslutter en undersøgelse som beskrevet i stk. 2, senest et år efter at den er indledt.

5. Ingen af parterne må anvende en bilateral beskyttelsesforanstaltning:

- a) i større omfang og i længere tid end nødvendigt for at forebygge eller afhjælpe en alvorlig skade og lette den indenlandske erhvervsgrens tilpasning
- b) i over to år. Denne periode kan dog forlænges med indtil to år, hvis den importerende parts kompetente myndigheder efter procedurerne i denne artikel fastslår, at foranstaltningen fortsat er nødvendig for at forebygge eller afhjælpe en alvorlig skade og lette den indenlandske erhvervsgrens tilpasning, og der er tegn på, at erhvervsgrenen tilpasser sig, forudsat at beskyttelsesforanstaltningens samlede anvendelsesperiode, dvs. den oprindelige anvendelsesperiode og enhver forlængelse heraf, ikke overstiger fire år
- c) ud over udløbet af overgangsperioden, eller

d) samtidig med, at en foranstaltning i henhold til artikel XIX i GATT 1994 og beskyttelsesaftalen finder anvendelse for samme produkt.

6. Når en part bringer en bilateral beskyttelsesforanstaltning til ophør, er toldsatsen den sats, der i henhold til dens toldafviklingsplan i bilag XV til denne aftale ville have været gældende, hvis foranstaltningen ikke var blevet indført.

Artikel 167

Midlertidige foranstaltninger

Under kritiske omstændigheder, hvor en forsinkelse kunne forårsage skade, som ville være vanskelig at afhjælpe, kan en part anvende en bilateral beskyttelsesforanstaltning midlertidigt, når en foreløbig undersøgelse har vist, at der er importeret klart større mængder af en vare med oprindelse i den anden part som følge af nedsættelsen eller afskaffelsen af en told i henhold til denne aftale, og at de importerede varer forårsager, eller der er fare for, at de vil forårsage, alvorlig skade for den indenlandske erhvervsgren. Anvendelsesperioden for en midlertidig foranstaltning må ikke overstige 200 dage, og i denne periode skal parten opfylde kravene i denne aftales artikel 166, stk. 2 og 3. Parten tilbagebetaler straks al betalt told, der overstiger den told, der er fastsat i bilag XV til denne aftale, hvis den undersøgelse, der er beskrevet i denne aftales artikel 166, stk. 2, viser, at kravene i denne aftales artikel 165 ikke er opfyldt. En midlertidig foranstaltnings anvendelsesperiode medregnes som en del af den i denne aftales artikel 166, stk. 5, litra b), fastsatte periode.

Artikel 168

Kompensation

1. En part, der indfører en bilateral beskyttelsesforanstaltning, rådfører sig med den anden part for i fællesskab med denne at fastlægge en passende handelsliberaliserende kompensation i form af indrømmelser, der i alt væsentligt har tilsvarende virkninger for handelen, eller som svarer til værdien af den yderligere told, der forventes opkrævet som følge af beskyttelsesforanstaltningen. Parten giver mulighed for sådanne konsultationer senest 30 dage efter indførelsen af den bilaterale beskyttelsesforanstaltning.

2. Hvis konsultationerne i henhold til stk. 1 ikke fører til en aftale om handelsliberaliserende kompensation senest 30 dage efter indledningen af konsultationerne, kan den part, hvis varer er genstand for beskyttelsesforanstaltningen, suspendere anvendelsen af i alt væsentligt tilsvarende indrømmelser til den part, der har indført beskyttelsesforanstaltningen.

3. Den i stk. 2 omhandlede ret til suspension må ikke udøves i de første 24 måneder af en bilateral beskyttelsesforanstaltnings anvendelsesperiode, forudsat at foranstaltningen er i overensstemmelse med denne aftale.

Artikel 169

Definitioner

I denne afdeling forstås ved:

- a) »alvorlig skade« og »fare for alvorlig skade«: skade som omhandlet i artikel 4, stk. 1, litra a) og b), i aftalen om beskyttelsesforanstaltninger. Med henblik herpå er artikel 4, stk. 1, litra a) og b), i aftalen om beskyttelsesforanstaltninger indarbejdet i og gjort til en del af denne aftale med de fornødne ændringer, og
- b) »overgangsperiode«: en periode på ti år efter datoen for ikrafttrædelsen af denne aftale.

KAPITEL 3

Tekniske handelshindringer, standardisering, metrologi, akkreditering og overensstemmelsesvurdering

Artikel 170

Anvendelsesområde og definitioner

1. Dette kapitel finder anvendelse på udarbejdelse, vedtagelse og anvendelse af de standarder, tekniske forskrifter og overensstemmelsesvurderingsprocedurer, der er defineret i aftalen om tekniske handelshindringer i bilag 1A til WTO-overenskomsten (»TBT-aftalen«), og som kan påvirke handelen med varer mellem parterne.

2. Uanset denne artikels stk. 1 finder dette kapitel ikke anvendelse på sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger som defineret i bilag A til aftalen om anvendelsen af sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger i bilag 1A til WTO-overenskomsten (»SPS-aftalen«) og heller ikke på indkøbsspecifikationer udarbejdet af de offentlige myndigheder med henblik på egen produktion eller eget forbrug.

3. I forbindelse med dette kapitel finder definitionerne i bilag 1 til TBT-aftalen anvendelse.

Artikel 171

Bekræftelse af TBT-aftalen

Parterne bekræfter deres eksisterende rettigheder og forpligtelser over for hinanden i henhold til TBT-aftalen, der hermed er indarbejdet i og gjort til en del af denne aftale.

Artikel 172

Teknisk samarbejde

1. Parterne styrker deres samarbejde om standarder, tekniske forskrifter, metrologi, markedsovervågning, akkreditering og overensstemmelsesvurderingssystemer med henblik på at øge den gensidige forståelse af deres respektive ordninger og lette adgangen til hinandens markeder. Med henblik herpå kan de indføre både horisontale og sektorspecifikke dialoger om forskrifter.

2. Parterne tilstræber i forbindelse med deres samarbejde at indkredse, udvikle og befordre handelsfremmende initiativer, som kan bestå i, men ikke er begrænset til:

- a) at styrke forskriftssamarbejdet gennem udveksling af oplysninger og erfaringer samt gennem videnskabeligt og teknisk samarbejde med henblik på at forbedre kvaliteten af deres tekniske forskrifter, standarder, markedsovervågning, overensstemmelsesvurdering og akkreditering samt at gøre effektiv brug af deres forskriftsressourcer
- b) at fremme og tilskynde til samarbejde mellem deres respektive offentlige eller private organisationer med ansvar for metrologi, standardisering, markedsovervågning, overensstemmelsesvurdering og akkreditering
- c) at befordre udviklingen af kvalitetsinfrastruktur for standardisering, metrologi, akkreditering og overensstemmelsesvurdering samt markedsovervågningssystemet i Republikken Moldova
- d) at fremme Republikken Moldovas deltagelse i de relevante europæiske organisationers arbejde
- e) at finde løsninger, hvis der opstår tekniske handelshindringer, og
- f) at koordinere deres holdninger i internationale handels- og reguleringsorganer som f.eks. WTO og De Forenede Nationers Økonomiske Kommission for Europa (FN/ECE).

Artikel 173

Tilnærmelse af tekniske forskrifter, standarder og overensstemmelsesvurdering

1. Republikken Moldova træffer de nødvendige foranstaltninger til gradvist at opnå overensstemmelse med Unionens tekniske forskrifter, standarder, metrologi, akkreditering, overensstemmelsesvurdering og de hertil svarende systemer og markedsovervågningssystem og forpligter sig til at følge de principper og den praksis, der er fastlagt i den relevante gældende EU-ret.

2. Med henblik på at nå målene i stk. 1 skal Republikken Moldova:

- a) gradvist indarbejde den relevante gældende EU-ret i sin lovgivning efter bestemmelserne i bilag XVI til denne aftale, og
- b) gennemføre de administrative og institutionelle reformer, der er nødvendige for at tilvejebringe det effektive og gennemsigtige system, der er påkrævet for at gennemføre dette kapitel.

3. Republikken Moldova afholder sig fra at ændre sin horisontale og sektorspecifikke lovgivning, undtagen med henblik på gradvist at bringe denne lovgivning i overensstemmelse med den tilsvarende gældende EU-ret og ajourføre denne overensstemmelse, og underretter Unionen om ændringer af sin interne lovgivning.

4. Republikken Moldova sikrer sine relevante nationale organers deltagelse i de europæiske og internationale organisationer for standardisering, retlig og fundamental metrologi samt overensstemmelsesvurdering, herunder akkreditering, i overensstemmelse med de pågældende organers respektive aktivitetsområder og deres deltagerstatus.

5. Med henblik på integreringen af Republikken Moldovas standardiseringssystem skal landet:

- a) gradvist gennemføre samtlige europæiske standarder (EN) som nationale standarder, herunder de harmoniserede europæiske standarder, hvis frivillige anvendelse giver en formodning om, at de er i overensstemmelse med EU-lovgivningen som gennemført i Republikken Moldovas lovgivning
- b) samtidig med gennemførelsen af disse standarder trække hermed uforenelige nationale standarder tilbage, og
- c) gradvist opfylde betingelserne for fuldgyldigt medlemskab af de europæiske standardiseringsorganisationer.

6. Efter denne aftales ikrafttrædelse forelægger Republikken Moldova hvert år en rapport for Unionen om de foranstaltninger, der er truffet i henhold til bilag XVI til denne aftale. Er de i bilag XVI opførte foranstaltninger ikke gennemført på det deri fastsatte tidspunkt, skal Republikken Moldova angive en ny tidsplan for gennemførelsen af dem. Bilag XVI til denne aftale kan tilpasses af parterne.

Artikel 174

Aftale om overensstemmelsesvurdering og godkendelse af industrivarer (AOG)

1. Parterne aftaler, når tiden er inde, i denne aftale at indsætte en aftale om overensstemmelsesvurdering og godkendelse af industrivarer (AOG) i form af en protokol, der dækker sektorer på listen i bilag XVI til denne aftale, som anses for at være tilpasset, når man er blevet enige om dem, efter at Unionen har verificeret, at Republikken Moldovas relevante horisontale og sektorspecifikke lovgivning, institutioner og standarder fuldt ud er bragt i overensstemmelse med Unionens. Det er hensigten, at AOG'en i sidste ende skal udvides til at omfatte alle de i bilag XVI til denne aftale opførte sektorer.

2. Det fastsættes i AOG'en, at parternes samhandel med produkter inden for de sektorer, aftalen dækker, skal finde sted på de samme betingelser som dem, der gælder for handel med sådanne produkter mellem medlemsstaterne.

Artikel 175

Mærkning og etikettering

1. Med hensyn til tekniske forskrifter vedrørende krav til mærkning og etikettering bekræfter parterne principperne i kapitel 2.2 i TBT-aftalen om, at der ikke må udarbejdes, vedtages eller anvendes krav, der har til formål eller til virkning at skabe unødvendige hindringer for den internationale handel, jf. dog denne aftales artikel 173 og 174. Derfor må krav til mærkning og etikettering ikke være mere handelsbe-grænsende end nødvendigt til at opfylde et lovligt mål under hensyntagen til de risici, ikke-opfyldelse af dette mål ville medføre.

2. Vedrørende obligatorisk mærkning og etikettering er parterne navnlig enige om:

- a) at de vil bestræbe sig på at minimere deres behov for mærkning og etikettering, bortset fra, hvad der er nødvendigt i forbindelse med iværksættelse af den gældende EU-ret på dette område og i forbindelse med sundhedsbeskyttelse, sikkerhed, miljøbeskyttelse eller andre rimelige samfundsmæssige hensyn, og
- b) at de bibeholder retten til at kræve, at oplysninger på mærker og etiketter skal affattes på et bestemt sprog.

KAPITEL 4

Sundheds- og plantesundhedsmæssige foranstaltninger

Artikel 176

Mål

1. Formålet med dette kapitel er at lette parternes samhandel med varer, der er omfattet af sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (SPS-foranstaltninger), samtidig med at menneskers, dyrs og planters liv og sundhed beskyttes, gennem:

- a) sikring af fuld gennemsigtighed med hensyn til de foranstaltninger på handelsområdet, der er opført i bilag XVII til denne aftale
- b) tilnærmelse af Republikken Moldovas reguleringssystem til Unionens
- c) anerkendelse af dyrs og planters sundhedsstatus i parterne og anvendelse af regionaliseringsprincippet
- d) indførelse af en mekanisme til anerkendelse af ækvivalens mellem parternes foranstaltninger, jf. bilag XVII til denne aftale
- e) videre gennemførelse af SPS-aftalen
- f) indførelse af handelsfremmende mekanismer og procedurer, og
- g) forbedring af kommunikation og samarbejde mellem parterne om de i bilag XVII til denne aftale opførte foranstaltninger.

2. Dette kapitel sigter mod at nå frem til en fælles forståelse mellem parterne om dyrevelfærdsstandar-der.

Artikel 177

Multilaterale forpligtelser

Parterne bekræfter deres rettigheder og forpligtelser i henhold til WTO-aftalerne og i særdeleshed SPS-aftalen.

Artikel 178

Anvendelsesområde

Dette kapitel finder anvendelse på alle en parts sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger, der direkte eller indirekte kan påvirke handelen mellem parterne, herunder alle de i bilag XVII til denne aftale opførte foranstaltninger.

Artikel 179

Definitioner

I dette kapitel forstås ved:

- 1) »sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger« (SPS-foranstaltninger): foranstaltninger som defineret i punkt 1 i bilag A til SPS-aftalen
- 2) »dyr«: dyr som defineret i terrestriske dyrs sundhedskodeks eller akvatiske dyrs sundhedskodeks fra Verdensorganisationen for Dyresundhed (OIE)
- 3) »animalske produkter« produkter af animalsk oprindelse, herunder akvatiske animalske produkter som defineret i OIE's sundhedskodeks for akvatiske dyr
- 4) »animalske biprodukter, der ikke er bestemt til konsum«: animalske produkter, der er opført i del 2 (II) i bilag XVII-A til denne aftale
- 5) »planter«: levende planter og levende plantedele, herunder frø:
 - a) frugt i botanisk forstand, ikke dybfrosen
 - b) grøntsager, ikke dybfrosne
 - c) rod- og stængelknolde, løg, jordstængler
 - d) afskårne blomster
 - e) grene med løv
 - f) fældede træer med løv
 - g) plantevævskulturer
 - h) blade, løv
 - i) levende pollen, og
 - j) okuleringsmateriale, stiklinger, podekviste
- 6) »planteprodukter«: produkter af vegetabilsk oprindelse, som ikke er forarbejdede, eller som kun har været genstand for en enkel forarbejdning, for så vidt det ikke drejer sig om planter, jf. del 3 i bilag XVII-A til denne aftale
- 7) »frø«: frø i botanisk forstand bestemt til såning
- 8) »skadegørere«: enhver art, stamme eller biotype af planter, dyr eller patogener, der er skadelig for planter eller planteprodukter
- 9) »beskyttet zone« i forbindelse med en bestemt reguleret skadegører: et formelt afgrænset geografisk område i Unionen, hvor den pågældende skadegører ikke er etableret, til trods for at betingelserne er gunstige, og at den forekommer i andre dele af Unionen
- 10) »dyresygdom«: kliniske eller patologiske tegn på en infektion hos dyr
- 11) »akvakultursygdom«: en klinisk eller ikke-klinisk infektion hos vanddyr med en eller flere ætiologiske agenser relateret til de i OIE's sundhedskodeks for akvatiske dyr omhandlede sygdomme
- 12) »infektion hos dyr«: en situation, hvor dyr bærer en infektiøs agens med eller uden kliniske eller patologiske tegn på infektion
- 13) »dyrevelfærdsstandarder«: standarder for dyrebeskyttelse, som parterne har udarbejdet og anvender, i givet fald i overensstemmelse med OIE's standarder
- 14) »passende niveau« for sundheds- og plantesundhedsbeskyttelse: det sundheds- og plantesundhedsbeskyttelsesniveau, der er fastlagt i punkt 5 i bilag A til SPS-aftalen

- 15) »region«: for så vidt angår dyresundhed, zoner eller områder som defineret i OIE's sundhedskodeks for terrestriske dyr, og for så vidt angår akvakultur som defineret i OIE's sundhedskodeks for akvatiske dyr. I forbindelse med Unionen forstås ved »territorium« eller »land« Unionens territorium
- 16) »skadegørerfrit område (SFO)«: et område, hvor en bestemt skadegører ikke forekommer, som dokumenteret ved videnskabelige data, og hvor denne status eventuelt opretholdes formelt
- 17) »regionalisering«: begrebet regionalisering som beskrevet i artikel 6 i SPS-aftalen
- 18) »sending«: et vist antal levende dyr eller en vis mængde animalske produkter af samme type, omfattet af samme certifikat eller dokument, transporteret med samme transportmiddel, afsendt af én og samme afsender og med oprindelse i samme eksporterende part eller region i den pågældende part. En sending af dyr kan bestå af et eller flere partier. En sending af animalske produkter kan bestå af en eller flere varer eller et eller flere partier
- 19) »sending af planter eller planteprodukter«: en vis mængde planter, planteprodukter og/eller andre genstande, der transporteres fra en part til en anden part, og som er omfattet af et enkelt plantesundhedscertifikat, når et sådant er påkrævet. En sending kan bestå af en eller flere varer eller et eller flere partier
- 20) »parti«: et antal enheder af samme vare, der er karakteriseret ved ensartethed med hensyn til sammensætning og oprindelse, og som indgår i en sending
- 21) »ækvivalens i samhandelen« (ækvivalens): den situation, at den importerende part skal acceptere den eksporterende parts foranstaltninger, som er opført i bilag XVII til denne aftale, som ækvivalente, selv om disse foranstaltninger adskiller sig fra dens egne, hvis den eksporterende part over for den importerende part objektivt godtgør, at dens foranstaltninger lever op til den importerende parts passende niveau for sundheds- og plantesundhedsbeskyttelse eller dennes acceptable risikoniveau
- 22) »sektor«: fremstillings- og handelsstrukturen for et produkt eller en produktkategori i en part
- 23) »delsektor«: en velafgrænset og kontrolleret del af en sektor
- 24) »vare«: det produkt eller den genstand, der transporteres med henblik på handel, herunder de i nr. 2-7 omhandlede
- 25) »særlig importtilladelse«: en udtrykkelig forudgående tilladelse fra de kompetente myndigheder i den importerende part til en bestemt importør som betingelse for import af en eller flere varesendinger fra den eksporterende part inden for dette kapitels anvendelsesområde
- 26) »arbejdsdage«: ugedage med undtagelse af lørdag, søndag og helligdage i en af parterne
- 27) »inspektion«: undersøgelse af et hvilket som helst aspekt af foderstoffer, fødevarer, dyresundhed og dyrevelfærd for at kontrollere, om det eller de pågældende aspekter overholder forskrifterne i foderstof- og fødevarelovgivningen samt dyresundheds- og dyrevelfærdsbestemmelserne
- 28) »plantesundhedskontrol«: officiel besigtigelse af planter, planteprodukter eller andre regulerede objekter med henblik på at påvise forekomst af skadegørere og/eller undersøge, om de opfylder kravene i plantesundhedslovgivningen
- 29) »verifikation«: kontrol af, om nærmere fastlagte krav er opfyldt, hvilket skal ske ved undersøgelse og på grundlag af objektive kendsgerninger.

Artikel 180

Kompetente myndigheder

Parterne underretter hinanden om deres kompetente myndigheders struktur, organisation og kompetencefordeling på det første møde i Underudvalget vedrørende Sundhed og Plantesundhed (SPS-Underudvalget), jf. denne aftales artikel 191. Parterne underretter hinanden om ændringer vedrørende de kompetente myndigheders struktur, organisation og kompetencefordeling, herunder kontaktpunkternes struktur, organisation og kompetencefordeling.

Artikel 181

Gradvis tilnærmelse

1. Republikken Moldova tilnærmer gradvist sin sundheds- og plantesundhedslovgivning samt sin dyrevelfærdslovgivning til Unionens som anført i bilag XXIV til denne aftale.
2. Parterne samarbejder om gradvis tilnærmelse og kapacitetsopbygning.
3. SPS-Underudvalget overvåger regelmæssigt gennemførelsen af tilnærmelsesprocessen, der er beskrevet i bilag XXVI til denne aftale, for at kunne fremsætte de nødvendige henstillinger vedrørende tilnærmelse.
4. Senest tre måneder efter denne aftales ikrafttrædelse forelægger Republikken Moldova en liste over de af EU's lovgivningsmæssige foranstaltninger inden for sundhed og plantesundhed, dyrevelfærd mv., som Republikken Moldova vil tilnærme sig. Listen opdeles på prioriterede områder med tilhørende foranstaltninger, jf. bilag XVII til denne aftale, og præciserer den vare eller varegruppe, der er omfattet af tilnærmelsesforanstaltningerne. Denne tilnærmelsesliste skal tjene som referencedokument i forbindelse med gennemførelsen af dette kapitel.
5. Tilnærmelseslisten og principperne for evaluering af de fremskridt, der gøres med tilnærmelsen, føjes til bilag XXIV til denne aftale og baseres på Republikken Moldovas tekniske og finansielle ressourcer.

Artikel 182

Anerkendelse af status for dyresundhed og skadegørere og af regionale betingelser i samhandelen

1. For så vidt angår dyresygdomme og dyreinfektioner (herunder zoonoser) gælder følgende:
 - a) den importerende part anerkender med henblik på samhandel den dyresundhedsstatus, som den eksporterende part har fastsat for sit territorium eller sine regioner efter proceduren i del A i bilag XIX til denne aftale for så vidt angår de i bilag XVIII-A til denne aftale opførte dyresygdomme
 - b) hvis en part finder, at den for sit territorium eller en region inden for sit territorium har særstatus for en specifik dyresygdom, som ikke er opført i bilag XVIII-A til denne aftale, kan den anmode om anerkendelse af denne status efter proceduren i del C i bilag XIX til denne aftale. Den importerende part kan anmode om garantier i forbindelse med import af levende dyr og animalske produkter alt efter den status, parterne er nået til enighed om
 - c) parternes status for territorier eller regioner, en sektor eller delsektor, som vedrører prævalensen eller incidensen af en dyresygdom, som ikke er opført i bilag XVIII-A til denne aftale, eller som vedrører dyreinfektioner og/eller hermed forbundne risici, som er defineret af OIE, anerkendes af parterne som grundlag for samhandelen. Den importerende part kan anmode om garantier i forbindelse med import af levende dyr og animalske produkter, alt efter hvilken status der er fastsat i overensstemmelse med OIE's anbefalinger, og
 - d) under forbehold af denne aftales artikel 184, 186 og 190, og medmindre den importerende part udtrykkeligt gør indsigelse og anmoder om dokumentation eller yderligere oplysninger, konsultationer og/eller verifikation, træffer parterne hurtigst muligt de nødvendige lovgivningsmæssige og administrative foranstaltninger til at muliggøre handel på grundlag af dette stykkes litra a), b) og c).
2. For så vidt angår skadegørere gælder følgende:
 - a) parterne anerkender med henblik på samhandel deres respektive status for de skadegørere, der er anført i bilag XVIII-B til denne aftale, jf. bilag XIX-B til denne aftale, og
 - b) under forbehold af denne aftales artikel 184, 186 og 190, og medmindre den importerende part udtrykkeligt gør indsigelse og anmoder om dokumentation eller yderligere oplysninger, konsultationer og/eller verifikation, træffer parterne hurtigst muligt de nødvendige lovgivningsmæssige og administrative foranstaltninger til at muliggøre handel på grundlag af dette stykkes litra a).

3. Parterne anerkender begrebet regionalisering og SFO'er, jf. den internationale plantebeskyttelseskonvention (IPPC's) (1997) standarder og FN's Fødevare- og Landbrugsorganisations (FAO's) internationale standarder for plantesundhedsforanstaltninger (ISPM), og begrebet beskyttede zoner som defineret i Rådets direktiv 2000/29/EF af 8. maj 2000 om foranstaltninger mod indslæbning i Fællesskabet af skadegørere på planter eller planteprodukter og mod deres spredning inden for Fællesskabet, som de er enige om at anvende i samhandelen.

4. Parterne er enige om, at regionaliseringsbeslutninger for dyre- og fiskesygdomme, der er opført i bilag XVIII-A til denne aftale, og for skadegørere, der er opført i bilag XVIII-B til denne aftale, skal træffes i overensstemmelse med del A og B i bilag XIX til denne aftale.

5. Med hensyn til dyresygdomme underretter den eksporterende part, der ønsker den importerende parts anerkendelse af sin regionaliseringsbeslutning, denne om sine foranstaltninger og giver en fuldstændig redegørelse og dokumentation for sine konklusioner og beslutninger, jf. denne aftales artikel 184. Under forbehold af denne aftales artikel 185, og medmindre den importerende part udtrykkeligt gør indsigelse og anmoder om yderligere oplysninger, konsultationer og/eller verifikation senest 15 arbejdsdage efter modtagelsen af underretningen, betragtes regionaliseringsbeslutningen som accepteret.

De i dette stykkes første afsnit omhandlede konsultationer finder sted i overensstemmelse med denne aftales artikel 185, stk. 3. Den importerende part tager stilling til de yderligere oplysninger senest 15 arbejdsdage efter modtagelsen heraf. Den i dette stykkes første afsnit omhandlede verifikation udføres i overensstemmelse med artikel 188 i denne aftale senest 25 arbejdsdage efter modtagelsen af anmodningen om verifikation.

6. Hver part sørger for, at der i handelen med planter, planteprodukter og andre objekter tages højde for status for skadegørere i et område, som den anden part anerkender som beskyttet zone eller SFO. En part, der ønsker den anden parts anerkendelse af sit SFO, underretter denne om sine foranstaltninger og giver efter anmodning en fuldstændig redegørelse og dokumentation for fastlæggelsen og opretholdelsen af den pågældende status i henhold til FAO's og IPPC's standarder, herunder ISPM. Under forbehold af artikel 190 i denne aftale, og medmindre en part udtrykkeligt gør indsigelse og anmoder om yderligere oplysninger, konsultationer og/eller verifikation senest tre måneder efter underretningen, betragtes regionaliseringsbeslutningen vedrørende SFO'et som accepteret.

De i dette stykkes første afsnit omhandlede konsultationer finder sted i overensstemmelse med denne aftales artikel 185, stk. 3. Den importerende part tager stilling til de yderligere oplysninger senest tre måneder efter modtagelsen. Den i dette stykkes første afsnit omhandlede verifikation udføres i overensstemmelse med denne aftales artikel 188 senest 12 måneder efter modtagelsen af anmodningen om verifikation, idet der tages hensyn til de pågældende skadegøreres og afgrøders biologi.

7. Når de i denne artikels stk. 4-6 omhandlede procedurer er afsluttet, og uden at denne aftales artikel 190 tilsidesættes, træffer parterne hurtigst muligt de nødvendige lovgivningsmæssige og administrative foranstaltninger til at muliggøre samhandel på dette grundlag.

8. Parterne forpligter sig til at indlede yderligere drøftelser med henblik på at gennemføre princippet om afgrænsning af segmenter.

Artikel 183

Anerkendelse af ækvivalens

1. Der kan anerkendes ækvivalens for:

- a) en enkelt foranstaltning
- b) en gruppe af foranstaltninger, eller
- c) en ordning, der gælder for en sektor, en delsektor, en vare eller en gruppe af varer.

2. Med hensyn til anerkendelse af ækvivalens følger parterne den i stk. 3 beskrevne procedure. Proceduren omfatter bl.a. den eksporterende parts objektive påvisning af ækvivalens og den importerende parts objektive vurdering af anmodningen. I denne vurdering kan indgå inspektion eller verifikation.

3. Efter anmodning fra den eksporterende part om anerkendelse af ækvivalens, jf. denne artikels stk. 1, indleder parterne konsultationsproceduren, der omfatter de i bilag XXI til denne aftale beskrevne faser, hurtigst muligt og senest tre måneder efter den importerende parts modtagelse af anmodningen. Er der tale om flere anmodninger fra den eksporterende part, aftaler parterne efter anmodning fra den importerende part i SPS-Underudvalget, jf. denne aftales artikel 191, en tidsplan for, hvornår de indleder og gennemfører den i dette stykke omhandlede procedure.

4. Republikken Moldova underretter Unionen, så snart der er opnået tilnærmelse som følge af den i denne aftales artikel 181, stk. 3, nævnte overvågning. Denne underretning anses for at udgøre en anmodning fra Republikken Moldovas side om indledning af proceduren for anerkendelse af ækvivalens af de pågældende foranstaltninger, jf. denne artikels stk. 3.

5. Medmindre andet er aftalt, afslutter den importerende part den i denne artikels stk. 3 omhandlede procedure for anerkendelse af ækvivalens senest 12 måneder efter modtagelsen af den eksporterende parts anmodning med et tilhørende dossier, der dokumenterer ækvivalensen. Denne frist kan forlænges for så vidt angår sæsonafgrøder, hvor det kan være berettiget at udsætte vurderingen med henblik på verifikation på et passende tidspunkt i den pågældende afgrødes vækstcyklus.

6. Den importerende part konstaterer ækvivalens for planter, planteprodukter og andre genstande i overensstemmelse med de relevante ISPM.

7. Den importerende part kan tilbagetrække eller suspendere ækvivalensen, hvis en af parterne ændrer en foranstaltning, som har indflydelse herpå, på betingelse af at følgende procedure følges:

- a) den eksporterende part underretter i overensstemmelse med denne aftales artikel 184, stk. 2, den importerende part om ethvert forslag til ændring af en foranstaltning, hvis ækvivalens er anerkendt, og om, hvilken indflydelse den foreslåede ændring forventes at få på den anerkendte ækvivalens. Senest en måned efter modtagelsen af denne underretning meddeler den importerende part den eksporterende part, om det fortsat er muligt at anerkende ækvivalensen på baggrund af den foreslåede foranstaltning
- b) den importerende part underretter i overensstemmelse med denne aftales artikel 184, stk. 2, den eksporterende part om ethvert forslag til ændring af en foranstaltning, som ligger til grund for anerkendelsen af ækvivalensen, og om, hvilken indflydelse den foreslåede ændring forventes at få på den anerkendte ækvivalens. Hvis den importerende part ikke fortsat kan anerkende ækvivalensen, kan parterne aftale betingelserne for at genindlede den procedure, der er omhandlet i denne artikels stk. 3, på grundlag af den foreslåede foranstaltning.

8. Den importerende part har eneret til at anerkende, suspendere eller tilbagetrække ækvivalens i overensstemmelse med sine love og administrative bestemmelser. Den importerende part skal skriftligt give den eksporterende part en fuldstændig redegørelse og baggrunden for de konklusioner og beslutninger, der er omfattet af denne artikel. Hvis ækvivalensen ikke anerkendes, suspenderes eller tilbagetrækkes, skal den importerende part meddele den eksporterende part betingelserne for, at proceduren i stk. 3 kan genindledes.

9. Den importerende part kan ikke tilbagetrække eller suspendere ækvivalensen, før parternes foreslåede nye foranstaltninger træder i kraft, jf. dog denne aftales artikel 190.

10. Hvis den importerende part formelt anerkender ækvivalensen på grundlag af konsultationsproceduren i bilag XXI til denne aftale, godkender SPS-Underudvalget efter proceduren i denne aftales artikel 191, stk. 5, anerkendelsen af ækvivalens i handelen mellem parterne. Beslutningen om godkendelse

kan også indeholde bestemmelser om mindre fysisk kontrol ved grænsen, forenkling af certifikater og pre-listing-procedurer for virksomheder, alt efter hvad der er relevant.

Status for ækvivalensen opføres i bilag XXV til denne aftale.

Artikel 184

Gennemsigtighed og udveksling af oplysninger

1. Parterne samarbejder med henblik på at styrke den gensidige forståelse af deres offentlige kontrolstruktur og af deres mekanismer til anvendelse af foranstaltningerne i bilag XVII til denne aftale samt effektiviteten af denne struktur og disse mekanismer, jf. dog denne aftales artikel 185. Dette kan bl.a. opnås ved hjælp af internationale revisionsrapporter, når disse offentliggøres af parterne. Parterne kan udveksle oplysninger om resultaterne af revisionen og andre oplysninger, alt efter hvad der måtte være relevant.

2. Som led i den lovgivningsmæssige tilnærmelse, jf. denne aftales artikel 181, eller anerkendelsen af ækvivalens, jf. denne aftales artikel 183, holder parterne hinanden underrettet om lovgivningsmæssige og proceduremæssige ændringer, som vedtages på de pågældende områder.

3. I den forbindelse underretter Unionen Republikken Moldova, i god tid inden der foretages ændringer af Unionens lovgivning, således at Republikken Moldova kan overveje at ændre sin lovgivning i overensstemmelse hermed.

Der bør etableres et samarbejde i det omfang, det er nødvendigt for at lette overførslen af lovgivningsdokumenter efter anmodning fra en af parterne.

Med henblik herpå underretter hver part hurtigst muligt den anden part om sine kontaktpunkter og om ændringer vedrørende disse.

Artikel 185

Underretning, konsultation og fremme af kommunikation

1. Hver part underretter skriftligt den anden part inden for to arbejdsdage om alvorlige eller væsentlige risici for menneskers, dyrs eller planter sundhed, herunder om akutte krisesituationer i forbindelse med fødevarekontrol, eller situationer, hvor der er en klart identificeret og alvorlig sundhedsfare forbundet med indtagelse af animalske produkter eller planteprodukter, herunder især om:

- a) foranstaltninger, der berører regionaliseringsbeslutninger, jf. denne aftales artikel 182
- b) forekomsten eller udviklingen af en af de i bilag XVIII-A til denne aftale opførte dyresygdomme eller en af de regulerede skadegørere, der er opført i bilag XVIII-B til denne aftale
- c) fund af epidemiologisk betydning eller betydelige risici i forbindelse med dyresygdomme og skadegørere, der ikke er opført i bilag XVIII-A og bilag XVIII-B til denne aftale, eller nye dyresygdomme eller skadegørere, og
- d) eventuelle foranstaltninger, ud over basiskravene, der supplerer de respektive foranstaltninger truffet af parterne til bekæmpelse eller udryddelse af dyresygdomme eller skadegørere eller til beskyttelse af folke- eller plantesundheden, og om eventuelle ændringer i den forebyggende politik, herunder vaccinationspolitikken.

2. Underretning skal ske skriftligt til de i denne aftales artikel 184, stk. 3, nævnte kontaktpunkter.

Ved skriftlig underretning forstås underretning pr. brev, fax eller e-mail. Underretning skal udelukkende ske mellem de i denne aftales artikel 184, stk. 3, nævnte kontaktpunkter.

3. Skønner en part, at der er alvorlig risiko for menneskers, dyrs eller planter sundhed, skal der efter anmodning fra den pågældende part føres konsultationer herom så hurtigt som muligt og under alle omstændigheder senest 15 arbejdsdage efter anmodningen. I en sådan situation bestræber parterne sig på

at tilvejebringe alle de oplysninger, der er nødvendige for at undgå handelsforstyrrelser, og på at finde en gensidigt acceptabel løsning, der er forenelig med beskyttelsen af menneskers, dyrs og planter sundhed.

4. Efter anmodning fra en af parterne finder der så hurtigt som muligt konsultationer sted vedrørende dyrevelfærd og under alle omstændigheder senest 20 arbejdsdage efter underretningen. I en sådan situation bestræber parterne sig på at tilvejebringe alle de oplysninger, der anmodes om.

5. Efter anmodning fra en af parterne afholdes de i denne artikels stk. 3 og 4 omhandlede konsultationer som video- eller audiokonference. Den anmodende part sørger for et referat af konsultationen, som skal godkendes formelt af begge parter. Godkendelsen sker under anvendelse af denne aftales artikel 184, stk. 3.

6. Republikken Moldova udvikler og iværksætter et nationalt system for hurtig varsling om fødevarer og foder og en national mekanisme for tidlig varsling, som er forenelige med EU's. Når Republikken Moldova har gennemført den nødvendige lovgivning på dette område og skabt de rette betingelser for, at dette system og denne mekanisme kan fungere i praksis, vil disse blive koblet op til EU's tilsvarende systemer inden for en passende tidsfrist, der aftales parterne imellem.

Artikel 186

Samhandelsbetingelser

1. Almindelige importbetingelser:

- a) Parterne er enige om at anvende betingelser ved import af varer, der er omfattet af bilag XVII-A og punkt 2 og 3 i bilag XVII-C til denne aftale. Den importerende parts importbetingelser gælder for hele den eksporterende parts territorium, jf. dog de beslutninger, der træffes i henhold til denne aftales artikel 182. Efter denne aftales ikrafttrædelse og i overensstemmelse med denne aftales artikel 184 underretter den importerende part den eksporterende part om sine sundheds- og/eller plantesundhedskrav i forbindelse med import af de i bilag XVII-A og bilag XVII-C til denne aftale omhandlede varer. I den forbindelse gives der også oplysninger om eventuelle officielle standardcertifikater, -erklæringer eller -handelsdokumenter, som kræves af den importerende part.
- i) i) Ændringer eller forslag til ændringer af de i denne artikels stk. 1, litra a), omhandlede betingelser skal stemme overens med SPS-aftalens relevante procedurer for underretning, uanset om de vedrører foranstaltninger, der er omfattet af SPS-aftalen, eller ej.
- i) Den importerende part skal tage højde for transporttiden mellem parterne ved fastsættelsen af datoen for, hvornår de i denne artikels stk. 1, litra a), omhandlede ændrede betingelser skal træde i kraft, jf. dog denne aftales artikel 190, og
- i) Hvis den importerende part ikke overholder disse underretningskrav, skal den fortsat acceptere certifikater og attestationer, der garanterer, at tidligere gældende betingelser er opfyldt, i 30 dage efter at de ændrede importbetingelser er trådt i kraft.

2. Importbetingelser efter anerkendelse af ækvivalens

- a) Senest 90 dage efter vedtagelsen af en beslutning om anerkendelse af ækvivalens, træffer parterne de nødvendige lovgivningsmæssige og administrative foranstaltninger til at gennemføre anerkendelsen af ækvivalens for på dette grundlag at muliggøre samhandel med de i bilag XVII-A og punkt 2 og 3 i bilag XVII-C til denne aftale omhandlede varer. Det officielle standardcertifikat eller -dokument, som den importerende part kræver for de pågældende varer, kan på det tidspunkt erstattes af et certifikat udarbejdet i henhold til bilag XXIII-B til denne aftale.
- b) For varer i sektorer eller delsektorer, for hvilke nogle, men ikke alle foranstaltninger er anerkendt som ækvivalente, fortsætter handelen på grundlag af de i denne artikels stk. 1, litra a), omhandlede betingelser. Bestemmelserne i denne artikels stk. 5 anvendes efter anmodning fra den eksporterende part.

3. Fra datoen for denne aftales ikrafttrædelse er de i bilag XVII-A og punkt 2 i bilag XVII-C til denne aftale omhandlede varer ikke underlagt en særlig importtilladelse.

4. Med hensyn til betingelser, der vedrører handel med de i denne artikels stk. 1, litra a), omhandlede varer, indleder parterne efter anmodning fra den eksporterende part konsultationer i SPS-Underudvalget i overensstemmelse med denne aftales artikel 191 med henblik på at nå til enighed om den importerende parts alternative eller yderligere importbetingelser. Disse alternative eller yderligere importbetingelser kan eventuelt baseres på den eksporterende parts foranstaltninger, hvis ækvivalens er anerkendt af den importerende part. Hvis der opnås enighed, træffer den importerende part inden for 90 dage de nødvendige lovgivningsmæssige og/eller administrative foranstaltninger til, at der kan importeres på de aftalte importbetingelser.

5. Liste over virksomheder, betinget godkendelse:

- a) For så vidt angår import af de i del 2 i bilag XVII-A til denne aftale omhandlede animalske produkter godkender den importerende part efter anmodning fra den eksporterende part, ledsaget af passende garantier, foreløbigt de i punkt 2 i bilag XX til denne aftale omhandlede forarbejdningsvirksomheder, som er etableret på den eksporterende parts territorium, uden forudgående inspektion af de enkelte virksomheder. Godkendelsen skal stemme overens med betingelserne og bestemmelserne i bilag XX til denne aftale. Medmindre der er anmodet om yderligere oplysninger, træffer den importerende part de nødvendige lovgivningsmæssige og/eller administrative foranstaltninger til, at der kan importeres på dette grundlag, senest en måned efter at den har modtaget anmodningen og de relevante garantier.
- b) For så vidt angår import af de i denne artikels stk. 2, litra a), omhandlede animalske produkter underretter den eksporterende part den importerende part om sin liste over virksomheder, der opfylder den importerende parts krav.

6. En part skal efter anmodning fra den anden part gøre rede for og dokumentere de konklusioner og beslutninger, der er omfattet af denne artikel.

Artikel 187

Certificeringsprocedurer

1. Med hensyn til certificeringsprocedurer og udstedelse af certifikater og officielle dokumenter er parterne enige om at anvende principperne i bilag XXIII til denne aftale.

2. SPS-Underudvalget, jf. denne aftales artikel 191, kan fastlægge de regler, der skal følges ved elektronisk certificering og tilbagetrækning eller erstatning af certifikater.

3. Som led i den lovgivningsmæssige tilnærmelse, jf. denne aftales artikel 181, lægger parterne sig i givet fald fast på fælles standardcertifikater.

Artikel 188

Verifikation

1. For at bevare tilliden til, at bestemmelserne i dette kapitel gennemføres effektivt, har hver af parterne ret til:

- a) at verificere hele eller en del af den anden parts myndigheders ordninger for inspektion og certificering og/eller eventuelle andre foranstaltninger i overensstemmelse med de relevante internationale standarder, retningslinjer og henstillinger fra Codex Alimentarius, OIE og IPPC, og
- b) at modtage oplysninger fra den anden part om dennes kontrolordning og blive underrettet om resultaterne af den kontrol, der foretages i henhold til ordningen.

2. Begge parter kan videregive resultaterne af de i stk. 1, litra a), omhandlede verifikationer til tredje mand og offentliggøre dem, som det måtte være påkrævet i bestemmelser, der finder anvendelse på

parterne. I givet fald skal bestemmelser om fortrolighed, der finder anvendelse på parterne, overholdes i forbindelse med videregivelsen og/eller offentliggørelsen af resultaterne.

3. Hvis den importerende part beslutter at foretage en verifikation hos den eksporterende part, underretter den importerende part den eksporterende part om besøget, mindst tre måneder inden besøget skal finde sted, undtagen i hastetilfælde eller hvis parterne aftaler andet. Enhver ændring vedrørende besøget aftales parterne imellem.

4. Omkostningerne ved en verifikation af alle eller en del af den anden parts kompetente myndigheds ordninger for inspektion og certificering eller eventuelle andre foranstaltninger afholdes af den part, der udfører verifikationen eller inspektionen.

5. Det skriftlige udkast til verifikationsberetningen sendes til den eksporterende part senest tre måneder efter verifikationens afslutning. Den eksporterende part har 45 arbejdsdage til at fremsætte bemærkninger til det skriftlige udkast. Den eksporterende parts bemærkninger vedlægges og medtages om nødvendigt i den endelige beretning. Er der konstateret en stor risiko for menneskers, dyrs eller planters sundhed under verifikationen, skal den eksporterende part dog underrettes hurtigst muligt, og under alle omstændigheder senest ti arbejdsdage efter at verifikationen er afsluttet.

6. Det skal bemærkes, at resultaterne af en verifikation kan benyttes i forbindelse med de i denne aftales artikel 181, 183 og 189 omhandlede procedurer, som en eller begge parter indleder.

Artikel 189

Importkontrol og inspektionsgebyrer

1. Parterne er enige om, at den kontrol, som den importerende part foretager af sendinger fra den eksporterende part, skal ske under iagttagelse af principperne i del A i bilag XXII til denne aftale. Resultaterne af denne kontrol kan benyttes i forbindelse med den i artikel 188 nævnte verifikationsprocedure.

2. Det er angivet i del B i bilag XXII til denne aftale, hvor hyppigt parterne skal foretage fysisk importkontrol. Hver part kan inden for rammerne af sine beføjelser og i overensstemmelse med sin interne lovgivning ændre hyppigheden på baggrund af de fremskridt, der er sket i overensstemmelse med denne aftales artikel 181, 183 og 186, eller som følge af verifikation, konsultationer eller andre foranstaltninger i medfør af denne aftale. SPS-Underudvalget, jf. denne aftales artikel 191, ændrer ved en beslutning del B i bilag XXII til denne aftale i overensstemmelse hermed.

3. Inspektionsgebyrer må kun omfatte de udgifter, som den kompetente myndighed afholder til gennemførelse af importkontrol. Gebyrerne beregnes på samme grundlag som de gebyrer, der opkræves for inspektion af lignende indenlandske varer.

4. Den importerende part underretter efter anmodning den eksporterende part om enhver ændring af foranstaltninger vedrørende importkontrol og inspektionsgebyrer og om betydelige ændringer i den administrative kontrolprocedure og angiver årsagerne til ændringerne.

5. Fra en dato, der fastsættes af det i denne aftales artikel 191 omhandlede SPS-Underudvalg, kan parterne aftale betingelser for at godkende hinandens kontrol, jf. denne aftales artikel 188, stk. 1, litra b), med henblik på eventuelt at tilpasse og gensidigt reducere hyppigheden af den fysiske importkontrol for de i denne aftales artikel 186, stk. 2, litra a), omhandlede varer.

Fra denne dato kan parterne gensidigt godkende hinandens kontrol af visse varer og følgelig reducere eller ændre importkontrollen af varerne.

Artikel 190

Beskyttelsesforanstaltninger

1. Træffer den eksporterende part foranstaltninger på sit territorium for at bekæmpe enhver situation, der sandsynligvis kan udgøre en alvorlig fare eller risiko for menneskers, dyrs eller planters sundhed, skal den eksporterende part træffe tilsvarende foranstaltninger for at forhindre indførelsen af faren eller risikoen til den importerende parts territorium, jf. dog stk. 2.

2. Den importerende part kan træffe midlertidige foranstaltninger til beskyttelse af menneskers, dyrs eller planters sundhed, hvis der foreligger tungtvejende grunde hertil. Ved sendinger, der er undervejs mellem parterne, skal den importerende part søge den bedst egnede og forholdsmæssigt bedst afpassede løsning for at undgå unødige handelsforstyrrelser.

3. Den part, der indfører foranstaltninger i henhold til denne artikels stk. 2, underretter den anden part senest en arbejdsdag efter indførelsen af foranstaltningerne. Efter anmodning fra en af parterne afholdes der konsultationer om situationen senest 15 arbejdsdage efter underretningen, jf. denne aftales artikel 185, stk. 3. Parterne tager behørigt hensyn til alle oplysninger, der kommer frem under disse konsultationer, og bestræber sig på at undgå unødige handelsforstyrrelser, idet de tager hensyn til resultaterne af konsultationerne i henhold til denne aftales artikel 185, stk. 3, når det er relevant.

Artikel 191

Underudvalget vedrørende Sundhed og Plantesundhed

1. Der nedsættes hermed et underudvalg vedrørende sundhed og plantesundhed (»SPS-Underudvalget«). SPS-Underudvalget træder sammen senest tre måneder efter denne aftales ikrafttrædelse og derefter på foranledning af en af parterne, dog mindst én gang om året. Hvis parterne er enige herom, kan SPS-Underudvalgets møder afholdes som video- eller audiokonference. Mellem møderne kan SPS-Underudvalget også behandle spørgsmål pr. korrespondance.

2. SPS-Underudvalget har følgende opgaver:

- a) at behandle ethvert spørgsmål vedrørende dette kapitel
- b) at overvåge dette kapitels gennemførelse og undersøge alle spørgsmål, der måtte opstå i forbindelse med dets gennemførelse
- c) at revidere bilag XVII-XXV til denne aftale, navnlig i lyset af de fremskridt, der gøres som følge af dette kapitels bestemmelser om konsultationer og procedurer
- d) at ændre bilag XVII-XXV til denne aftale ved en beslutning på grundlag af den i dette stykkes litra c) omhandlede revision eller andre bestemmelser i dette kapitel, og
- e) at afgive udtalelser og fremsætte henstillinger til andre organer, jf. afsnit VII (Institutionelle, administrative og afsluttende bestemmelser) i denne aftale, på grundlag af den i dette stykkes litra c) omhandlede revision.

3. Parterne er enige om efter behov at oprette tekniske arbejdsgrupper bestående af repræsentanter for parterne på ekspertplan, som skal indkredse og behandle tekniske og videnskabelige spørgsmål, der opstår i forbindelse med anvendelsen af dette kapitel. Hvis der er behov for yderligere ekspertviden, kan parterne nedsætte ad hoc-grupper, herunder videnskabelige grupper og ekspertgrupper. Medlemskab af ad hoc-grupperne er ikke begrænset til parternes repræsentanter.

4. SPS-Underudvalget rapporterer regelmæssigt til Associeringsudvalget i dets handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, om sine aktiviteter og de beslutninger, som det træffer inden for sit kompetenceområde.

5. SPS-Underudvalget vedtager sin forretningsorden på det første møde.

6. Parterne vedtager SPS-Underudvalgets eller enhver af SPS-Underudvalget nedsat gruppes beslutninger, henstillinger, rapporter og andre foranstaltninger ved konsensus.

KAPITEL 5

Told og handelslettelser

Artikel 192

Mål

1. Parterne anerkender vigtigheden af spørgsmål vedrørende told og handelslettelser i forbindelse med de skiftende bilaterale handelsvilkår. Parterne er enige om at styrke samarbejdet på dette område med henblik på at sikre, at den relevante lovgivning og de relevante procedurer samt de relevante myndigheders administrative kapacitet opfylder målene om effektiv kontrol og principielt understøtter lettelser af den lovlige samhandel.

2. Parterne erkender, at legitime samfundsmæssige interesser, herunder handelslettelser, sikkerhed og forebyggelse af svig, samt en velafvejet tilgang hertil skal tillægges den allerstørste betydning.

Artikel 193

Lovgivning og procedurer

1. Parterne er enige om, at deres respektive handels- og toldlovgivning principielt skal være stabil og altomfattende, og at bestemmelserne og procedurerne skal være forholdsmæssigt afpassede, gennemsigtige, forudsigelige, ikke-diskriminerende og upartiske, samt at de skal anvendes ensartet og effektivt, og skal bl.a.:

- a) beskytte og lette lovlig handel gennem effektiv håndhævelse og efterlevelse af lovgivningsmæssige krav
- b) undgå unødvendige eller diskriminerende byrder for økonomiske aktører, forebygge svig og yderligere begunstige økonomiske aktører, der i høj grad efterlever reglerne
- c) benytte et administrativt enhedsdokument til toldangivelser
- d) træffe foranstaltninger, der fører til større effektivitet, gennemsigtighed og forenkling af toldprocedurer og -praksis ved grænserne
- e) anvende moderne toldteknikker, herunder risikovurdering, efterfølgende kontrol af toldbehandling og virksomhedsrevisionsmetoder for at forenkle og lette indpassage og frigivelse af varer
- f) tilsinde at reducere omkostningerne og øge forudsigeligheden for de økonomiske aktører, herunder små og mellemstore virksomheder
- g) sikre ikke-diskriminerende forvaltning af krav og procedurer, der gælder for import, eksport og varer i transit, uden at det indskrænker anvendelsen af objektive risikovurderingskriterier
- h) anvende de internationale instrumenter, der gælder for told og handel, herunder dem, der er udarbejdet af Verdenstoldorganisationen (WCO) (Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade), WTO (toldværdikodeksen), Istanbulkonventionen om midlertidig indførsel fra 1990, den internationale konvention om det harmoniserede varebeskrivelses- og varenomenklatursystem fra 1983, FN's TIR-konvention fra 1975, den internationale konvention om harmonisering af kontrol af varer ved grænserne fra 1982 og Europa-Kommissionens retningslinjer såsom de »blueprints«, der findes på toldområdet
- i) træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for at tage hensyn til og gennemføre bestemmelserne i den reviderede Kyotokonvention om forenkling og harmonisering af regler om toldbehandling fra 1973

- j) sørge for bindende forhåndsbesked om tarifiering og oprindelsesregler. Parterne sikrer, at en forhåndsbesked kun kan trækkes tilbage eller annulleres, når den berørte erhvervsdrivende er blevet underrettet, og ikke med tilbagevirkende kraft, medmindre beskeden er blevet afgivet på grundlag af ukorrekte eller ufuldstændige oplysninger
- k) indføre og anvende forenkledte procedurer for godkendte erhvervsdrivende i henhold til objektive og ikke-diskriminerende kriterier
- l) fastsætte regler, der sikrer, at sanktioner for overtrædelse af toldregulativer eller procedurekrav er forholdsmæssigt afpassede og ikke-diskriminerende, og at håndhævelsen heraf ikke medfører urimelige og uberettigede forsinkelser, og
- m) anvende gennemsigtige, ikke-diskriminerende og forholdsmæssigt afpassede regler for godkendelse af toldklarerere.

2. For at forbedre arbejdsmetoderne og sikre ikke-forskelsbehandling, gennemsigtighed, effektivitet, integritet og ansvarlighed i transaktionerne skal parterne:

- a) tage yderligere skridt til at indskrænke, forenkle og standardisere de oplysninger og den dokumentation, som toldmyndigheder og andre myndigheder kræver
- b) så vidt muligt forenkle krav og formaliteter med henblik på hurtig frigivelse og fortoldning af varer
- c) etablere effektive, hurtige og ikke-diskriminerende procedurer, som sikrer retten til at påklage toldmyndighedernes og andre myndigheders administrative handlinger, forhåndsbeskeder og beslutninger, som påvirker de varer, der underkastes toldbehandling. Klageprocedurer skal være lettilgængelige, også for små og mellemstore virksomheder, og eventuelle gebyrer skal stå i rimeligt forhold til myndighedernes omkostninger til at sikre klageadgangen
- d) hvis en anfægtet administrativ handling, forhåndsbesked eller beslutning påklages, tage skridt til at sikre, at varerne normalt frigives, og at tolden indtil videre eventuelt ikke opkræves, dog under forbehold af de beskyttelsesforanstaltninger, der måtte skønnes nødvendige. Er det påkrævet, skal der i forbindelse med frigivelsen af varerne stilles en garanti, f.eks. en kaution eller et depositum, og
- e) sikre, at de højeste standarder for integritet opretholdes, især ved grænserne, gennem anvendelse af foranstaltninger, der afspejler principperne i de relevante internationale konventioner og instrumenter på dette område, særlig WCO's reviderede Arushaerklæring fra 2003 og Europa-Kommissionens »blueprint« fra 2007.

3. Parterne anvender ikke:

- a) krav om obligatorisk anvendelse af toldklarerere, og
- b) krav om obligatorisk inspektion før afsendelsen eller på bestemmelsesstedet.

4. De forsendelsesregler og definitioner, der er fastsat i WTO-bestemmelserne, særlig artikel V i GATT 1994, og de hermed forbundne bestemmelser, herunder de præciseringer og ændringer, der følger af forhandlingerne om handelslettelser under Doharunden, finder anvendelse på denne aftale. Disse bestemmelser gælder også ved forsendelse af varer, der starter eller slutter på en parts territorium (intern forsendelse).

Parterne fortsætter den gradvise sammenkobling af deres respektive forsendelsesordninger med henblik på Republikken Moldovas fremtidige tiltrædelse af konventionen om en fælles forsendelsesprocedure fra 1987.

Parterne sikrer samarbejde og koordinering mellem alle berørte myndigheder på deres territorium med henblik på at lette transittrafik. Parterne fremmer ligeledes samarbejde mellem myndighederne og den private sektor i forbindelse med transit.

Artikel 194

Forbindelser med erhvervslivet

Parterne er enige om:

- a) at sikre, at deres respektive lovgivning og procedurer er gennemsigtig(e), offentligt tilgængelig(e), så vidt muligt i elektronisk form, og indbefatter en begrundelse for deres indførelse. Der bør afsættes rimelig tid mellem offentliggørelsen af nye eller ændrede bestemmelser og disses ikrafttrædelse
- b) at der er behov for rettidige, regelmæssige konsultationer med repræsentanter for de erhvervsdrivende om lovgivningsforslag og procedurer vedrørende told- og handelsspørgsmål. Med henblik herpå indfører parterne passende og regelmæssig konsultation mellem administrationen og erhvervslivet
- c) at offentliggøre, så vidt muligt i elektronisk form, relevante administrative meddelelser, bl.a. vedrørende myndighedernes krav og procedurer for ind- eller udpassage samt åbningstider og arbejdsprocedurer for toldsteder i havne og ved grænseovergangssteder og for informationskontorer
- d) at tilskynde til samarbejde mellem de erhvervsdrivende og de relevante myndigheder ved hjælp af ikke-vilkårlige og offentligt tilgængelige procedurer som f.eks. aftalememoranda, baseret bl.a. på de af WCO udsendte, og
- e) at sikre, at deres respektive toldkrav og -procedurer samt toldrelaterede krav og procedurer fortsat opfylder erhvervslivets legitime behov, følger bedste praksis og er så lidt handelsbegrænsende som muligt.

Artikel 195

Gebyrer og afgifter

1. Pr. 1. januar året efter denne aftales ikrafttrædelse forbyder parterne administrative gebyrer, der har samme virkning som import- eller eksportafgifter.

2. Hvad angår gebyrer og afgifter af enhver art, der pålægges af parternes toldmyndigheder, herunder gebyrer og afgifter for opgaver, der udføres på de nævnte myndigheders vegne, efter eller i forbindelse med import eller eksport, er parterne, under forbehold af de relevante artikler i kapitel 1 (National behandling og markedsadgang for varer) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, enige om følgende:

- a) der må kun pålægges gebyrer og afgifter for tjenesteydelser, som udføres efter anmodning fra klareren under andre arbejdsvilkår end de normale, uden for de normale arbejdstider og på andre steder end dem, der er nævnt i toldregulativerne, samt for formaliteter i forbindelse med sådanne tjenesteydelser, der skal opfyldes for at kunne foretage en sådan import eller eksport
- b) gebyrer og afgifter må ikke overstige omkostningerne til de ydede tjenester
- c) gebyrer og afgifter må ikke beregnes på et ad valorem-grundlag
- d) oplysninger om gebyrer og afgifter offentliggøres via et officielt udpeget medie, om muligt på et offentligt websted. Det skal af oplysningerne fremgå, hvorfor den ydede tjeneste pålægges et gebyr eller en afgift, hvilken myndighed der er ansvarlig herfor, hvilke gebyrer og afgifter der vil blive opkrævet, og hvornår og hvordan de skal betales, og
- e) der pålægges ikke nye eller ændrede gebyrer og afgifter, inden der er offentliggjort oplysninger herom, og disse er gjort nemt tilgængelige.

Artikel 196

Toldværdiansættelse

1. Bestemmelserne i aftalen om anvendelsen af artikel VII i GATT 1994 i bilag 1A til WTO-overenskomsten, med senere ændringer, gælder for toldværdiansættelsen af de varer, der handles mellem parterne. Disse bestemmelser er hermed indarbejdet i og gjort til en del af denne aftale. Der anvendes ikke minimumstoldværdier.

2. Parterne samarbejder med henblik på at nå frem til en fælles holdning til spørgsmål vedrørende toldværdiansættelse.

Artikel 197

Toldsamarbejde

Parterne styrker deres samarbejde på toldområdet for at sikre gennemførelsen af målene i dette kapitel med henblik på at fremme handelslettelser og samtidig sikre effektiv kontrol, sikkerhed og forebyggelse af svig. Med henblik herpå anvender parterne i givet fald Europa-Kommissionens »blueprints« på toldområdet fra 2007 som benchmarkingværktøj.

For at sikre efterlevelse af bestemmelserne i dette kapitel skal parterne bl.a.:

- a) udveksle oplysninger om toldlovgivning og -procedurer
- b) udforme fælles initiativer vedrørende import-, eksport- og transitprocedurer samt gøre en indsats med henblik på at sikre, at der ydes effektiv service til erhvervslivet
- c) samarbejde om automatisering af told- og andre handelsprocedurer
- d) eventuelt udveksle oplysninger og data, idet fortrolige oplysninger behandles som sådanne og standarder og forskrifter vedrørende beskyttelse af personoplysninger efterleves
- e) samarbejde om forebyggelse og bekæmpelse af ulovlig handel med varer, herunder tobaksvarer, på tværs af grænserne
- f) udveksle oplysninger eller indlede konsultationer med henblik på, når det er muligt, at indtage fælles holdninger på toldområdet i internationale organisationer som f.eks. WTO, WCO, FN, De Forenede Nationers Konference for Handel og Udvikling (UNCTAD) og FN/ECE

Artikel 198

Gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål

Parterne yder hinanden administrativ bistand i toldspørgsmål efter bestemmelserne i protokol III til denne aftale om gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål, uden at dette indskrænker de øvrige former for samarbejde, der er omhandlet i denne aftale, særlig artikel 197.

Artikel 199

Faglig bistand og kapacitetsopbygning

Parterne samarbejder med henblik på faglig bistand og kapacitetsopbygning til gennemførelse af handelslettelser og toldreformer.

Artikel 200

Toldunderudvalget

1. Der nedsættes hermed et toldunderudvalg. Toldunderudvalget rapporterer til Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4.

2. Til underudvalgets opgaver hører bl.a. regelmæssige konsultationer og overvågning af gennemførelsen og forvaltningen af dette kapitel, herunder spørgsmål om toldsamarbejde, grænseoverskridende toldsamarbejde og -forvaltning, faglig bistand, oprindelsesregler, handelslettelser samt gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål.

3. Toldunderudvalget skal bl.a.:

- a) sørge for, at dette kapitel og protokol II og III til denne aftale fungerer efter hensigten
- b) indføre praktiske ordninger og foranstaltninger og vedtage praktiske beslutninger med henblik på at gennemføre dette kapitel og protokol II og III til denne aftale, herunder vedrørende udveksling af oplysninger og data, gensidig anerkendelse af toldkontrol og handelspartnerskabsprogrammer samt gensidigt aftalte fordele

- c) udveksle synspunkter om emner af fælles interesse, herunder fremtidige foranstaltninger og de resourcer, der er nødvendige for at kunne iværksætte og anvende disse
- d) eventuelt fremsætte henstillinger, og
- e) selv vedtage sin forretningsorden.

Artikel 201

Tilnærmelse af toldlovgivningen

Der foretages som beskrevet i bilag XXVI til denne aftale en gradvis tilnærmelse til Unionens toldlovgivning og i visse henseender til folkeretten.

KAPITEL 6

Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel

Afdeling 1

Almindelige bestemmelser

Artikel 202

Mål, anvendelsesområde og dækning

1. Parterne, der bekræfter deres respektive forpligtelser i henhold til WTO-overenskomsten, fastlægger hermed de ordninger, der er nødvendige for en gradvis og gensidig liberalisering af etablering og handel med tjenesteydelser samt for samarbejde om elektronisk handel.

2. Offentlige udbud er omhandlet i kapitel 8 (Offentlige udbud) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale. Intet i dette kapitel må fortolkes således, at det indfører forpligtelser i forbindelse med offentlige udbud.

3. Subsidier er omhandlet i kapitel 10 (Konkurrence) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale. Bestemmelserne i dette kapitel finder ikke anvendelse på subsidier, der ydes af parterne.

4. I overensstemmelse med dette kapitel bevarer parterne retten til at regulere og indføre nye forskrifter med henblik på at opfylde legitime politikmål.

5. Dette kapitel finder ikke anvendelse på foranstaltninger over for fysiske personer, der søger adgang til arbejdsmarkedet i en af parterne, og ej heller på foranstaltninger vedrørende statsborgerskab, bopæl eller fast beskæftigelse.

6. Intet i dette kapitel er til hinder for, at en part kan anvende foranstaltninger til at regulere fysiske personers indrejse i eller midlertidige ophold på sit territorium, herunder også sådanne foranstaltninger, som er nødvendige for at beskytte fysiske personers integritet og sikre deres ordnede grænsepassage, forudsat at disse foranstaltninger ikke anvendes på en sådan måde, at de ophæver eller forringer fordelene for en af parterne i henhold til en særlig forpligtelse i dette kapitel og bilag XXVII og XXVIII til denne aftale.²⁾

Artikel 203

Definitioner

I dette kapitel forstås ved:

1) »**foranstaltning**«: enhver foranstaltning truffet af en part, det være sig i form af en lov, forskrift, regel, procedure, beslutning, administrativ handling eller andet

2) »**foranstaltninger indført eller opretholdt af en part**«: foranstaltninger truffet af:

- a) centrale, regionale eller lokale myndigheder, og
- b) ikke-statslige organer under udøvelse af beføjelser, der er uddelegeret af centrale, regionale eller lokale myndigheder

3) »**fysisk person fra/i en part**«: en statsborger i en EU-medlemsstat eller en statsborger i Republikken Moldova i overensstemmelse med deres respektive lovgivning

4) »**juridisk person**«: enhver juridisk enhed, der lovligt er oprettet eller på anden måde organiseret i henhold til den relevante lovgivning, uanset om formålet er at skabe fortjeneste eller ej, og uanset om den er privat eller offentligt ejet, herunder enhver koncern, enhver trust, ethvert partnerskab, ethvert joint venture, enhver enkeltmandsvirksomhed eller enhver sammenslutning

5) »**juridisk person fra/i Unionen**« eller »**juridisk person fra/i Republikken Moldova**«: en juridisk person som defineret i nr. 4, som er oprettet i overensstemmelse med henholdsvis lovgivningen i en medlemsstat eller Republikken Moldova, og hvis vedtægtsmæssige hjemsted, hovedkontor eller hovedvirksomhed er beliggende på henholdsvis det territorium, hvor traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde finder anvendelse³⁾, eller på Republikken Moldovas territorium.

Har den juridiske person kun sit vedtægtsmæssige hjemsted eller hovedkontor på det territorium, hvor traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde finder anvendelse, eller på Republikken Moldovas territorium, betragtes den ikke som henholdsvis en juridisk person fra Unionen eller Republikken Moldova, medmindre dens virksomhed har en reel og vedvarende forbindelse med henholdsvis Unionens eller Republikken Moldovas økonomi.

Uanset foregående afsnit er rederier, der er etableret uden for Unionen eller Republikken Moldova, og som kontrolleres af henholdsvis statsborgere i en medlemsstat eller Republikken Moldova, også omfattet af fordelene ved denne aftale, hvis deres skibe er registreret i overensstemmelse med den respektive lovgivning i den pågældende medlemsstat eller Republikken Moldova og fører en medlemsstats eller Republikken Moldovas flag

6) »**datterselskab**« af en **juridisk person fra/i en part**: en juridisk person, der faktisk kontrolleres af en anden juridisk person i parten.⁴⁾

7) »**filial**« af en **juridisk person**: et forretningssted, der ikke har status som juridisk person, men som udadtil varigt fremtræder som en repræsentation for hovedvirksomheden, med en ledelsesstruktur og materielt udstyret således, at det kan forhandle med tredjemand, således at sidstnævnte, skønt han ved, at der eventuelt opstår en retlig forbindelse med den i udlandet hjemmehørende virksomhed, ikke behøver at henvende sig direkte til denne, men kan indgå aftaler på det forretningssted, som repræsentationen udgør

8) »**etablering**«:

- a) hvad angår juridiske personer fra Unionen eller Republikken Moldova: retten til at indlede og udøve erhvervsvirksomhed ved oprettelse, herunder erhvervelse, af en juridisk person og/eller til at oprette en filial eller et repræsentationskontor i henholdsvis Unionen eller Republikken Moldova
- b) hvad angår fysiske personer: retten for fysiske personer fra Unionen eller Republikken Moldova til at indlede og udøve selvstændig erhvervsvirksomhed samt til at oprette foretagender, herunder virksomheder, som de faktisk kontrollerer

9) »**erhvervsvirksomhed**«: virksomhed inden for industri, handel og liberale erhverv samt håndværk, men ikke aktiviteter, der udføres under udøvelse af offentlig myndighed

10) »**drift**«: udøvelse af erhvervsvirksomhed

11) »**tjenesteydelser**«: alle tjenesteydelser i alle sektorer, bortset fra tjenesteydelser, der leveres under udøvelse af offentlig myndighed

12) »**tjenesteydelser og andre aktiviteter, der udføres under udøvelse af offentlig myndighed**«: tjenesteydelser eller aktiviteter, som ikke udføres på et kommercielt grundlag eller i konkurrence med en eller flere økonomiske aktører

13) »**grænseoverskridende levering af tjenesteydelser**«: levering af en tjenesteydelse:

- a) fra den ene parts territorium til den anden parts territorium (leveringsmåde 1), eller
- b) på den ene parts territorium til den anden parts forbruger af tjenesteydelsen (leveringsmåde 2)

14) »**tjenesteyder**« **fra/i en part**: enhver fysisk eller juridisk person fra/i en part, der søger at levere eller leverer en tjenesteydelse

15) »**erhvervsdrivende**«: en fysisk eller juridisk person fra/i en part, der søger at udøve eller udøver erhvervsvirksomhed gennem oprettelse af en etablering.

Afdeling 2

Etablering

Artikel 204

Anvendelsesområde

Denne afdeling finder anvendelse på foranstaltninger, der indføres eller opretholdes af parterne, og som påvirker etablering inden for alle former for erhvervsvirksomhed, med undtagelse af:

- a) minedrift samt fremstilling og bearbejdning⁵⁾ af nukleart materiale
- b) produktion af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel
- c) audiovisuelle tjenesteydelser
- d) national cabotagesejls til søs⁶⁾, og
- e) indenlandske og internationale lufttransportydelser⁷⁾, såvel ruteflyvning som anden flyvning, og tjenesteydelser, der er direkte forbundet med trafikrettigheder, bortset fra:
 - i) tjenesteydelser i forbindelse med reparation og vedligeholdelse af flyvemaskiner, under hvilke et luftfartøj tages ud af drift
 - ii) salg og markedsføring af lufttransportydelser
 - iii) tjenesteydelser i forbindelse med edb-reservationssystemer
 - iv) groundhandlyingdelser
 - v) lufthavnstjenester.

Artikel 205

National behandling og mestbegunstigelsesbehandling

1. Uden at det berører forbeholdene i bilag XXVII-E til denne aftale, indrømmer Republikken Moldova efter denne aftales ikrafttrædelse:

- a) hvad angår etablering af datterselskaber og filialer af juridiske personer fra Unionen og repræsentationskontorer herfor: en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, Republikken Moldova indrømmer sine egne juridiske personer og disses filialer og repræsentationskontorer, eller, hvis den er gunstigere, den behandling, landet indrømmer tredjelandes juridiske personers datterselskaber, filialer og repræsentationskontorer
- b) hvad angår drift af datterselskaber og filialer af juridiske personer fra Unionen og repræsentationskontorer herfor i Republikken Moldova efter etableringen: en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, Republikken Moldova indrømmer sine egne juridiske personer og disses filialer og repræsentationskontorer, eller, hvis den er gunstigere, den behandling, landet indrømmer tredjelandes juridiske personers datterselskaber, filialer og repræsentationskontorer.⁸⁾

2. Uden at det berører forbeholdene i bilag XXVII-A til denne aftale, indrømmer Unionen efter denne aftales ikrafttrædelse:

- a) hvad angår etablering af datterselskaber og filialer af juridiske personer fra Republikken Moldova og repræsentationskontorer herfor, en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, Unionen indrømmer sine egne juridiske personer og disses filialer og repræsentationskontorer, eller, hvis den er gunstigere, den behandling, den indrømmer tredjelandes juridiske personers datterselskaber, filialer og repræsentationskontorer
- b) hvad angår drift af datterselskaber og filialer af juridiske personer fra Republikken Moldova og repræsentationskontorer herfor i Unionen efter etableringen, en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, Unionen indrømmer sine egne juridiske personer og disses filialer og repræsentationskontorer, eller, hvis den er gunstigere, den behandling, den indrømmer tredjelandes juridiske personers datterselskaber, filialer og repræsentationskontorer.⁹⁾

3. Uden at det berører forbeholdene i bilag XXVII-A og XXVII-E til denne aftale, indfører parterne ikke nye forskrifter eller foranstaltninger, der medfører forskelsbehandling for så vidt angår etableringen af juridiske personer fra Unionen eller Republikken Moldova på deres territorium eller disses drift, når de er etableret, sammenlignet med deres egne juridiske personer.

Artikel 206

Gennemgang

1. Med henblik på en gradvis liberalisering af betingelserne for etablering gennemgår parterne regelmæssigt de retlige bestemmelser om etablering¹⁰⁾ og etableringsvilkårene i overensstemmelse med deres forpligtelser i henhold til internationale aftaler.

2. Som led i den i stk. 1 omhandlede gennemgang vurderer parterne de hindringer for etablering, de måtte være stødt på. Med henblik på at udbygge bestemmelserne i dette kapitel skal parterne finde passende løsninger til at afhjælpe disse hindringer, hvilket kan indebære yderligere forhandlinger, herunder om investeringsbeskyttelse og procedurer for bilæggelse af tvister mellem investorer og stater.

Artikel 207

Andre aftaler

Intet i dette kapitel må fortolkes således, at det begrænser den ret, parternes erhvervsdrivende har til at nyde godt af en gunstigere behandling i henhold til en eksisterende eller fremtidig international investeringsaftale, i hvilken en medlemsstat og Republikken Moldova er part.

Artikel 208

Norm for behandling af filialer og repræsentationskontorer

1. Bestemmelserne i denne aftales artikel 205 er ikke til hinder for, at en part kan anvende særlige regler vedrørende etablering og drift på sit territorium af filialer af og repræsentationskontorer for juridiske personer fra en anden part, der ikke er oprettet i henhold til lovgivningen på førstnævnte parts territorium, hvis disse regler er begrundet i retlige eller tekniske forskelle mellem sådanne filialer og repræsentationskontorer sammenlignet med filialer af og repræsentationskontorer for juridiske personer, der er oprettet i henhold til lovgivningen på dens territorium, eller, hvad angår finansielle tjenesteydelser, hvis de har en tilsynsmæssig begrundelse.

2. Forskellen i behandlingen må ikke gå ud over, hvad der er strengt nødvendigt som følge af sådanne retlige eller tekniske forskelle, eller, hvad angår finansielle tjenesteydelser, den tilsynsmæssige begrundelse.

Afdeling 3

Grænseoverskridende levering af tjenesteydelser

Artikel 209

Anvendelsesområde

Denne afdeling finder anvendelse på de af parternes foranstaltninger, der påvirker grænseoverskridende levering af tjenesteydelser i alle servicesektorer, med undtagelse af:

- a) audiovisuelle tjenesteydelser
- b) national cabotagesejlads til søs,¹¹⁾ og
- c) indenlandske og internationale lufttransportydelser,¹²⁾ såvel ruteflyvning som anden flyvning, og tjenesteydelser, der er direkte forbundet med trafikrettigheder, bortset fra:
 - i) tjenesteydelser i forbindelse med reparation og vedligeholdelse af flyvemaskiner, under hvilke et luftfartøj tages ud af drift
 - ii) salg og markedsføring af lufttransportydelser
 - iii) tjenesteydelser i forbindelse med edb-reservationssystemer
 - iv) groundhandlingydelser
 - v) lufthavnstjenester.

Artikel 210

Markedsadgang

1. Med hensyn til markedsadgang gennem grænseoverskridende levering af tjenesteydelser indrømmer hver part den anden parts tjenesteydelser og tjenesteydere en behandling, som ikke er mindre gunstig end den, der er fastsat i henhold til de særlige forpligtelser i bilag XXVII-B og XXVII-F til denne aftale.

2. I sektorer, hvor der er indgået markedsadgangsforpligtelser, må en part ikke, hverken på regionalt plan eller på hele sit territorium, opretholde eller indføre følgende foranstaltninger, medmindre andet er fastsat i bilag XXVII-B og XXVII-F til denne aftale:

- a) begrænsninger af antallet af tjenesteydere i form af numeriske kvoter, monopoler, tjenesteydere med eksklusive rettigheder eller krav om en økonomisk behovsprøve
- b) begrænsninger af den samlede værdi af tjenestetransaktioner eller -aktiver i form af numeriske kvoter eller krav om en økonomisk behovsprøve
- c) begrænsninger af det samlede antal tjenestetransaktioner eller den samlede produktion af tjenesteydelser udtrykt som angivne numeriske enheder i form af kvoter eller krav om en økonomisk behovsprøve.

Artikel 211

National behandling

1. I de sektorer, hvor der er anført markedsadgangsforpligtelser i bilag XXVII-B og XXVII-F til denne aftale, og under forbehold af de deri fastsatte betingelser og begrænsninger, indrømmer hver part med hensyn til alle foranstaltninger, der påvirker grænseoverskridende levering af tjenesteydelser, den anden parts tjenesteydelser og tjenesteydere en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, den indrømmer sine egne tilsvarende tjenesteydelser og tjenesteydere.

2. En part kan opfylde kravet i stk. 1 ved at indrømme tjenesteydelser og tjenesteydere fra den anden part en behandling, der enten er formelt identisk med eller formelt forskellig fra den behandling, den indrømmer sine egne tilsvarende tjenesteydelser og tjenesteydere.

3. En formelt identisk eller formelt forskellig behandling betragtes som mindre gunstig, hvis den ændrer konkurrencevilkårene til fordel for partens tjenesteydelser eller tjenesteydere i forhold til den anden parts tilsvarende tjenesteydelser eller tjenesteydere.

4. Særlige forpligtelser indgået i henhold til denne artikel må ikke fortolkes således, at det kræves, at en part skal kompensere for iboende konkurrencemæssige ulemper, der følger af, at de pågældende tjenesteydelser eller tjenesteydere er udenlandske.

Artikel 212

Liste over forpligtelser

1. De sektorer, som hver part liberaliserer i medfør af denne afdeling, og de begrænsninger for markedsadgang og national behandling, der i form af forbehold finder anvendelse på den anden parts tjenesteydelser og tjenesteydere i disse sektorer, fremgår af listerne over forpligtelser i bilag XXVII-B og XXVII-F til denne aftale.

2. Listerne over forpligtelser i bilag XXVII-B og XXVII-F til denne aftale omfatter ikke forpligtelser vedrørende audiovisuelle tjenesteydelser, hvilket dog ikke indskrænker de rettigheder og forpligtelser, parterne har, eller som måtte opstå i forbindelse med Europarådets konvention om grænseoverskridende fjernsyn og den europæiske konvention om koproduktion af film.

Artikel 213

Gennemgang

Med henblik på den gradvise liberalisering af den grænseoverskridende levering af tjenesteydelser mellem parterne gennemgår Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, regelmæssigt den i denne aftales artikel 212 omhandlede liste over forpligtelser. Ved gennemgangen tages der bl.a. hensyn til, hvor langt man er nået med den gradvise tilnærmelse, jf. denne aftales artikel 230, 240, 249 og 253, og hvordan den har medvirket til at fjerne de resterende hindringer for grænseoverskridende levering af tjenesteydelser mellem parterne.

Afdeling 4

Fysiske personers midlertidige tilstedeværelse i forretningsøjemed

Artikel 214

Anvendelsesområde og definitioner

1. Denne afdeling finder anvendelse på parternes foranstaltninger vedrørende indrejse i og midlertidigt ophold på deres territorium for nøglepersonale, praktikanter, salgsrepræsentanter, leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser og selvstændige erhvervsdrivende, jf. dog denne aftales artikel 202, stk. 5.

2. I denne afdeling forstås ved:

- a) **»nøglepersonale«**: fysiske personer ansat i en juridisk person i en af parterne, dog ikke en non-profitorganisation¹³⁾ og som er ansvarlige for oprettelsen af eller den nødvendige kontrol med og forvaltning og drift af en etablering. »Nøglepersonale« omfatter »forretningsrejsende« i etableringsøjemed og »virksomhedsinterne udstationerede«:
 - i) Ved »forretningsrejsende« i etableringsøjemed forstås fysiske personer i en overordnet stilling, som er ansvarlige for oprettelse af en etablering. De hverken udbyder eller leverer tjenesteydelser og udøver heller ikke erhvervsvirksomhed ud over, hvad der er nødvendigt i etableringsøjemed. De modtager ikke vederlag fra en kilde beliggende i værtsparten.

- ii) Ved »virksomhedsinterne udstationerede« forstås fysiske personer, der i mindst et år har været ansat i en juridisk person eller har været partnere heri, og som midlertidigt er overflyttet til en etablering på den anden parts territorium, der kan være et datterselskab eller en filial af virksomheden/den juridiske person eller dennes hovedvirksomhed. Den pågældende fysiske person skal tilhøre en af følgende kategorier:
- 1) **Ledere:** personer i en overordnet stilling i en juridisk person, som primært forestår ledelsen af etableringen, og som i generel tilsyns- og ledelsesmæssig henseende først og fremmest sorterer under virksomhedens bestyrelse eller aktionærer eller tilsvarende, herunder mindst personer:
 - der leder etableringen eller en afdeling eller underafdeling heraf
 - der fører tilsyn og kontrol med andre tilsyns-, fag- eller ledelsesmedarbejderes arbejde, og
 - der personligt har beføjelse til at ansætte og afskedige eller anbefale ansættelse og afskedigelse eller til at træffe andre personale-dispositioner.
 - 2) **Specialister:** personer, der arbejder i en juridisk person, og som besidder ekspertviden af afgørende betydning for etableringens produktion, forskningsudstyr, teknikker, processer, procedurer eller ledelse. Ved bedømmelsen af en sådan viden tages der ikke blot hensyn til viden, der er specifik for etableringen, men også til, om personen har et højt kvalifikationsniveau med hensyn til en type arbejde eller aktivitet, der kræver specifik teknisk viden, herunder medlemskab af en anerkendt faggruppe.
- b) »**praktikanter**«: fysiske personer, som har været ansat i en juridisk person fra/i en part eller i en filial heraf i mindst et år, har en universitetsgrad og midlertidigt er overflyttet til en etablering tilhørende den juridiske person på den anden parts territorium i forbindelse med deres faglige udvikling eller for at uddanne sig i bestemte forretningsmetoder.¹⁴⁾
- c) »**salgsrepræsentanter**«:¹⁵⁾ fysiske personer, som repræsenterer en leverandør af varer eller tjenesteydelser i en af parterne, og som søger adgang til og midlertidigt ophold på den anden parts territorium med henblik på at forhandle om salg af varer eller tjenesteydelser eller indgå aftaler om salg af varer eller tjenesteydelser for nævnte tjenesteyder. De er ikke involveret i direkte salg til offentligheden og modtager ikke vederlag fra en kilde beliggende i værtsparten, ligesom de ikke er provisionslønnede
- d) »**leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser**«: fysiske personer, som er ansat i en juridisk person i en af parterne, som ikke selv er et personaleformidlingsbureau eller handler igennem et sådant, ikke har nogen etablering på den anden parts territorium, og som i god tro har indgået en kontrakt om levering af tjenesteydelser til en endelig forbruger i sidstnævnte part, i forbindelse med hvis opfyldelse de ansattes midlertidige tilstedeværelse i denne part er påkrævet¹⁶⁾
- e) »**selvstændige erhvervsdrivende**«: fysiske personer, som er involveret i leveringen af en tjenesteydelse og etableret som selvstændige på en parts territorium, som ikke har nogen etablering på den anden parts territorium, og som i god tro har indgået en kontrakt (på anden måde end gennem et personaleformidlingsbureau) om levering af tjenesteydelser til en endelig forbruger i sidstnævnte part, i forbindelse med hvis opfyldelse deres midlertidige tilstedeværelse i denne part er påkrævet¹⁷⁾
- f) »**kvalifikationer**«: eksamensbeviser, certifikater og andre kvalifikationsbeviser udstedt af en myndighed, som er udpeget i medfør af love og administrative bestemmelser, hvoraf det fremgår, at den pågældende har afsluttet en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Artikel 215

Nøglepersonale og praktikanter

1. I de sektorer, for hvilke der er indgået forpligtelser i overensstemmelse med afdeling 2 (Etablering) i dette kapitel, tillader hver part erhvervsdrivende fra den anden part at beskæftige fysiske personer fra denne anden part i deres etableringer, forudsat at disse ansatte er nøglepersonale eller praktikanter som defineret i denne aftales artikel 214, jf. dog eventuelle forbehold i bilag XXVII-A og XXVII-E eller i bilag XXVII-C og XXVII-G til denne aftale. Tilladelse til indrejse og midlertidigt ophold for nøglepersonale og praktikanter gives for en periode på indtil tre år, når det drejer sig om virksomhedsinterne udstationerede, 90 dage over en periode på 12 måneder for forretningsrejsende i etableringsøjemed og et år for praktikanter.

2. I de sektorer, for hvilke der er indgået forpligtelser i overensstemmelse med afdeling 2 (Etablering) i dette kapitel, må en part ikke, hverken på regionalt plan eller på hele sit territorium, opretholde eller indføre foranstaltninger til begrænsning af det samlede antal fysiske personer, en erhvervsdrivende må beskæftige som nøglepersonale og praktikanter i en specifik sektor, i form af numeriske kvoter eller krav om en økonomisk behovsprøve eller diskriminerende begrænsninger, medmindre andet er fastsat i bilag XXVII-C og XXVII-G til denne aftale.

Artikel 216

Salgsrepræsentanter

I de sektorer, for hvilke der er indgået forpligtelser i overensstemmelse med afdeling 2 (Etablering) eller 3 (Grænseoverskridende levering af tjenesteydelser) i dette kapitel, giver parterne tilladelse til indrejse og midlertidigt ophold for salgsrepræsentanter i indtil 90 dage over en periode på 12 måneder, jf. dog eventuelle forbehold i bilag XXVII-A, XXVII-E, XXVII-B og XXVII-F til denne aftale.

Artikel 217

Leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser

1. Parterne bekræfter deres respektive forpligtelser i henhold til den almindelige overenskomst om handel med tjenesteydelser (GATS) vedrørende indrejse og midlertidigt ophold for leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser.

I overensstemmelse med bilag XXVII-D og XXVII-H til denne aftale tillader parterne levering af tjenesteydelser på deres territorium, som foretages af leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser fra den anden part, på de betingelser, der er anført i denne artikels stk. 3.

2. De af parterne indgåede forpligtelser er underlagt følgende betingelser:

- a) de fysiske personer skal være involveret i levering af en tjenesteydelse på midlertidigt grundlag som ansatte i en juridisk person, der har fået tildelt en tjenesteydelseskontrakt på højst 12 måneder
- b) de fysiske personer, der indrejser i den anden part, skal tilbyde de pågældende tjenesteydelser som ansatte i en juridisk person, der har leveret tjenesteydelserne i mindst et år umiddelbart forud for datoen for indgivelsen af en ansøgning om indrejse i den anden part. Herudover skal de fysiske personer på datoen for indgivelsen af en ansøgning om indrejse i den anden part have mindst tre års erhvervserfaring¹⁸⁾ i den sektor, kontrakten vedrører
- c) de fysiske personer, der indrejser i den anden part, skal have:
 - i) en universitetsgrad eller et kompetencegivende bevis for viden på et tilsvarende niveau,¹⁹⁾ og
 - ii) erhvervsmæssige kvalifikationer, når det kræves for at kunne udøve en aktivitet i henhold til de gældende love og administrative bestemmelser i den part, hvor tjenesteydelsen leveres

- d) den fysiske person må ikke modtage vederlag for leveringen af tjenesteydelser på den anden parts territorium ud over det vederlag, der betales af den juridiske person, der beskæftiger den fysiske person
- e) tilladelse til indrejse og midlertidigt ophold for fysiske personer i den pågældende part gives for en samlet periode på højst seks måneder eller, for Luxembourgs vedkommende, 25 uger over en periode på 12 måneder eller for kontraktens varighed, hvis denne er kortere
- f) adgang, der indrømmes i henhold til denne artikel, vedrører kun den tjenesteydelsesaktivitet, der er genstand for kontrakten, og giver ikke ret til at benytte den faglige titel, der anvendes i den part, hvor tjenesteydelsen leveres, og
- g) antallet af personer, der er omfattet af tjenesteydelseskontrakten, må ikke være større end nødvendigt for at kunne opfylde kontrakten og kan være fastsat i love og administrative bestemmelser i den part, hvor tjenesteydelsen leveres.

Artikel 218

Selvstændige erhvervsdrivende

1. I overensstemmelse med bilag XXVII-D og XXVII-H til denne aftale tillader parterne levering af tjenesteydelser på deres territorium, som foretages af selvstændige erhvervsdrivende fra den anden part, på de betingelser, der er anført i denne artikels stk. 2.

2. De af parterne indgåede forpligtelser er underlagt følgende betingelser:

- a) de fysiske personer skal være involveret i levering af en tjenesteydelse på midlertidigt grundlag som selvstændige etableret i den anden part og skal have fået tildelt en tjenesteydelseskontrakt for en periode på højst 12 måneder
- b) de fysiske personer, der indrejser i den anden part, skal på datoen for indgivelsen af en ansøgning om indrejse i den anden part have mindst seks års erhvervserfaring i den sektor, kontrakten vedrører
- c) de fysiske personer, der indrejser i den anden part, skal have:
 - i) en universitetsgrad eller et kompetencegivende bevis for viden på et tilsvarende niveau,²⁰⁾ og
 - ii) de erhvervsmæssige kvalifikationer, der er nødvendige for at kunne udøve en aktivitet i henhold til de gældende love og administrative bestemmelser i den part, hvor tjenesteydelsen leveres
- d) tilladelse til indrejse og midlertidigt ophold for fysiske personer i den pågældende part gives for en samlet periode på højst seks måneder eller, for Luxembourgs vedkommende, 25 uger over en periode på 12 måneder eller for kontraktens varighed, hvis denne er kortere, og
- e) adgang, der indrømmes i henhold til denne artikel, vedrører kun den tjenesteydelsesaktivitet, der er genstand for kontrakten, og giver ikke ret til at benytte den faglige titel, der anvendes i den part, hvor tjenesteydelsen leveres.

Afdeling 5

Reguleringsmæssige rammer

Underafdeling 1

Intern regulering

Artikel 219

Anvendelsesområde og definitioner

1. Nedenstående regler finder anvendelse på parternes foranstaltninger vedrørende licenskrav og -procedurer samt kvalifikationskrav og -procedurer, der påvirker:

- a) grænseoverskridende levering af tjenesteydelser

- b) etablering på deres territorium af juridiske og fysiske personer som defineret i denne aftales artikel 203, stk. 8
- c) midlertidigt ophold på deres territorium af kategorier af fysiske personer som defineret i denne aftales artikel 214, stk. 2, litra a)-e).

2. Hvad angår grænseoverskridende levering af tjenesteydelser finder disse regler kun anvendelse på sektorer, for hvilke parten har indgået særlige forpligtelser, og i det omfang disse særlige forpligtelser finder anvendelse. Hvad angår etablering finder disse regler ikke anvendelse på sektorer, for hvilke der er opført et forbehold i bilag XXVII-A og XXVII-E til denne aftale, i det omfang det fremgår af forbeholdet. Hvad angår midlertidigt ophold for fysiske personer finder disse regler ikke anvendelse på sektorer, for hvilke der er opført et forbehold i bilag XXVII-C, XXVII-D, XXVII-G og XXVII-H til denne aftale, i det omfang det fremgår af forbeholdet.

3. Disse regler finder ikke anvendelse på foranstaltninger, såfremt de udgør begrænsninger, der skal opføres på listerne.

4. I denne afdeling forstås ved:

- a) »licenskrav«: væsentlige krav, undtagen kvalifikationskrav, som en fysisk eller juridisk person skal opfylde for at opnå, ændre eller forny en tilladelse til at udøve de i stk. 1, litra a)-c), omhandlede aktiviteter
- b) »licensprocedurer«: administrative eller proceduremæssige regler, som en fysisk eller juridisk person, der søger tilladelse til at udøve de i stk. 1, litra a)-c), omhandlede aktiviteter, herunder ændring eller fornyelse af en licens, skal følge for at godtgøre efterlevelse af licenskravene
- c) »kvalifikationskrav«: væsentlige krav vedrørende en fysisk persons kompetence til at levere en tjenesteydelse, og hvis opfyldelse skal godtgøres for at opnå tilladelse til at levere en tjenesteydelse
- d) »kvalifikationsprocedurer«: administrative eller proceduremæssige regler, som en fysisk person skal følge for at godtgøre efterlevelse af kvalifikationskravene med henblik på at opnå tilladelse til at levere en tjenesteydelse, og
- e) »kompetent myndighed«: en central, regional eller lokal myndighed, der træffer en afgørelse om tilladelse til levering af en tjenesteydelse, herunder gennem etablering, eller om tilladelse til at udøve en anden erhvervsvirksomhed end levering af tjenesteydelser, eller et ikke-statsligt organ, der under udøvelse af beføjelser, som er delegeret af centrale, regionale eller lokale myndigheder, træffer en sådan afgørelse.

Artikel 220

Betingelser for licensudstedelse og kvalifikation

1. Parterne sikrer, at foranstaltninger vedrørende licenskrav og -procedurer samt kvalifikationskrav og -procedurer baseres på kriterier, der regulerer udøvelsen af de kompetente myndigheders skønsbeføjelse, så denne ikke udøves vilkårligt.

2. De i stk. 1 omhandlede kriterier skal være:

- a) forholdsmæssigt afpassede efter en samfundsmæssig interesse
- b) klare og utvetydige
- c) objektive
- d) fastsat på forhånd
- e) offentliggjort på forhånd, og
- f) gennemsigtige og tilgængelige.

3. En tilladelse eller licens udstedes, så snart det ved en passende undersøgelse er fastslået, at betingelserne for opnåelse af tilladelsen eller licensen er opfyldt.

4. Parterne opretholder eller opretter domstole, voldgiftsretter eller forvaltningsdomstole eller procedurer, der efter anmodning fra en berørt erhvervsdrivende eller tjenesteyder drager omsorg for, at der gennemføres en omgående prøvelse og, hvis det er berettiget, en passende afhjælpning af administrative beslutninger, der påvirker etablering, grænseoverskridende levering af tjenesteydelser eller fysiske persons midlertidige tilstedeværelse i forretningsøjemed. Er sådanne procedurer ikke uafhængige af den myndighed, som den pågældende administrative beslutning er betroet, sikrer parterne, at procedurene faktisk fører til en objektiv og upartisk prøvelse.

5. Når antallet af mulige licenser for en given form for virksomhed er begrænset på grund af knappe naturlige ressourcer eller begrænset teknisk kapacitet, anvender parterne en procedure for udvælgelse af ansøgere, der giver fuldt betryggende garantier for uvildighed og gennemsigtighed, bl.a. behørig offentliggørelse af indledningen, gennemførelsen og afslutningen af proceduren.

6. Uden at det berører bestemmelserne i denne artikel, kan parterne ved fastlæggelsen af reglerne for udvælgelsesproceduren tage hensyn til samfundsmæssige interesser, herunder sundhed, sikkerhed, beskyttelse af miljøet og bevarelse af kulturarven.

Artikel 221

Licens- og kvalifikationsprocedurer

1. Licens- og kvalifikationsprocedurer og licens- og kvalifikationsformaliteter skal være klare, offentliggjort på forhånd og skal give ansøgerne sikkerhed for, at deres anmodning vil blive behandlet objektivt og uvildigt.

2. Licens- og kvalifikationsprocedurer og licens- og kvalifikationsformaliteter skal være så enkle som muligt og må ikke komplicere eller forsinke udførelsen af tjenesteydelsen unødigt. De licensafgifter,²¹⁾ de kan medføre for ansøgerne, skal være rimelige og stå i et rimeligt forhold til omkostningerne i forbindelse med de pågældende procedurer.

3. Parterne sikrer, at de afgørelser, den kompetente myndighed træffer, og de procedurer, den anvender, i forbindelse med udstedelse af licenser eller tilladelser, er upartiske over for alle ansøgere. Den kompetente myndighed træffer sin afgørelse i fuld uafhængighed og står ikke til ansvar over for de tjenesteydere, der skal have licens eller tilladelse.

4. Er der specifikke tidfrister for indgivelse af ansøgninger, skal disse være rimelige. Den kompetente myndighed indleder behandlingen af ansøgningen hurtigst muligt. Når det er muligt, accepteres elektroniske ansøgninger på de samme gyldighedsbetingelser som papiransøgninger.

5. Parterne sikrer, at en ansøgning behandles, og at der træffes en endelig afgørelse, inden for en rimelig tidsfrist efter indgivelsen af en fuldstændig ansøgning. Parterne bestræber sig på at fastsætte en almindelig tidsfrist for behandlingen af en ansøgning.

6. Efter modtagelsen af en ansøgning, som den kompetente myndighed anser for at være ufuldstændig, underretter denne inden for en rimelig tidsfrist ansøgeren herom, angiver i det omfang, det er muligt, hvilke oplysninger der mangler, og giver ansøgeren mulighed for at råde bod på manglerne.

7. Bekræftede kopier accepteres om muligt i stedet for de originale dokumenter.

8. Hvis den kompetente myndighed giver afslag på en ansøgning, underrettes ansøgeren skriftligt herom så hurtigt som muligt. I princippet skal ansøgeren efter anmodning også underrettes om årsagerne til afslaget og om fristen for at påklage afgørelsen.

9. Parterne sikrer, at en udstedt licens eller tilladelse træder i kraft hurtigst muligt i overensstemmelse med de deri fastsatte vilkår og betingelser.

Underafdeling 2

Alment gældende bestemmelser

Artikel 222

Gensidig anerkendelse

1. Intet i dette kapitel er til hinder for, at en part kan kræve, at fysiske personer skal have de nødvendige kvalifikationer og/eller den nødvendige erhvervserfaring, som er fastsat for den pågældende sektor på det territorium, hvor tjenesteydelsen leveres.

2. Parterne tilskynder de relevante erhvervsorganisationer til at forelægge henstillinger vedrørende gensidig anerkendelse for Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, med henblik på, at erhvervsdrivende og tjenesteydere helt eller delvist opfylder parternes kriterier for godkendelse af, udstedelse af licenser til, driftsform for og certificering af erhvervsdrivende og tjenesteydere, særlig hvad angår liberale tjenesteydelser.

3. Når Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning modtager en henstilling som omhandlet i stk. 2, gennemgår det henstillingen inden for en rimelig frist med henblik på at fastslå, om den er i overensstemmelse med denne aftale, og vurderer på grundlag af oplysningerne i henstillingen navnlig:

- a) i hvilket omfang de standarder og kriterier, som parterne hver især anvender med henblik på godkendelse af, udstedelse af licenser til, driftsform for og certificering af tjenesteydere og erhvervsdrivende, er sammenfaldende, og
- b) den potentielle økonomiske værdi af en aftale om gensidig anerkendelse.

4. Er disse krav opfyldt, tager Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning de nødvendige skridt til, at parterne kan forhandle. Derefter indleder parterne gennem deres kompetente myndigheder forhandlinger om en aftale om gensidig anerkendelse.

5. En aftale om gensidig anerkendelse som omhandlet i denne artikels stk. 4 skal være i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i WTO-overenskomsten og særlig artikel VII i GATS.

Artikel 223

Gennemsigtighed og offentliggørelse af fortrolige oplysninger

1. Parterne besvarer straks alle anmodninger fra den anden part om specifikke oplysninger vedrørende alle deres alment gældende foranstaltninger eller internationale aftaler, som er relevante for eller berører denne aftale. Hver part opretter desuden et eller flere informationskontorer, der efter anmodning kan give erhvervsdrivende og tjenesteydere fra den anden part specifikke oplysninger om alle disse forhold. Parterne underretter hinanden om deres informationskontorer senest tre måneder efter denne aftales ikrafttrædelse. Informationskontorerne behøver ikke at være depositar for love og administrative bestemmelser.

2. Intet i denne aftale forpligter en part til at udlevere fortrolige oplysninger, hvis offentliggørelse ville være til hinder for retshåndhævelsen eller på anden måde stride mod offentlige interesser, eller som ville skade bestemte offentlige eller private virksomheders legitime forretningsinteresser.

Underafdeling 3

Computertjenesteydelser

Artikel 224

Forståelse vedrørende computertjenesteydelser

1. For så vidt computertjenesteydelser liberaliseres i overensstemmelse med afdeling 2 (Etablering), afdeling 3 (Grænseoverskridende levering af tjenesteydelser) og afdeling 4 (Midlertidig tilstedeværelse af fysiske personer i forretningsøjemed) i dette kapitel skal parterne efterleve denne artikels bestemmelser.

2. CPC²²⁾ 84, FN's kode for computertjenesteydelser og hermed beslægtede tjenesteydelser, dækker de funktioner, der ligger til grund for alle disse tjenesteydelser:

- a) edb-programmer defineret som den række instruktioner, der er nødvendige for at få computere til at fungere og kommunikere (herunder udvikling og implementering)
- b) databehandling og -lagring, og
- c) hermed beslægtede tjenesteydelser, f.eks. rådgivning og uddannelse af kunders personale.

Den teknologiske udvikling har øget udbuddet af disse tjenesteydelser som bundter eller pakker af beslægtede tjenesteydelser, der kan omfatte nogle af eller alle disse grundlæggende funktioner. Tjenesteydelser som f.eks. web- og domænehosting, datamining og grid computing består hver især af en kombination af grundlæggende computertjenesteydelser.

3. Computertjenesteydelser og hermed beslægtede tjenesteydelser, uanset om de leveres via et netværk, herunder internettet, omfatter alle tjenesteydelser, der vedrører:

- a) rådgivning, strategiudvikling, analyse, planlægning, behovsspecifikation, design, udvikling, installation, implementering, integration, prøvning, fejlfinding, opdatering, support, faglig bistand og forvaltning af eller vedrørende computere og edb-systemer
- b) edb-programmer defineret som den række instruktioner, der er nødvendige for at få computere til at fungere og kommunikere (uden videre), samt rådgivning, strategiudvikling, analyse, planlægning, behovsspecifikation, design, udvikling, installation, implementering, integration, prøvning, fejlfinding, opdatering, tilpasning, vedligeholdelse, support, teknisk bistand og forvaltning eller anvendelse af eller vedrørende edb-programmer
- c) databehandling, -lagring og -hosting og databasetjenester
- d) vedligeholdelse og reparation af kontormaskiner og -udstyr, herunder computere, eller
- e) uddannelse af kunders personale i forbindelse med edb-programmer, computere og edb-systemer i.a.n.

4. Computertjenesteydelser og hermed beslægtede tjenesteydelser gør det muligt at levere andre tjenesteydelser (f.eks. banktjenester) ved hjælp af elektroniske og andre midler. Det er imidlertid vigtigt at skelne mellem den understøttende tjenesteydelse (f.eks. web- eller applikationshosting) og det indhold eller den kernetjeneste, der leveres elektronisk (f.eks. en banktjeneste). I sådanne tilfælde er indholdet eller kernetjenesten ikke omfattet af CPC 84.

Underafdeling 4

Post- og kurervirksomhed

Artikel 225

Anvendelsesområde og definitioner

1. I denne underafdeling fastlægges de reguleringsmæssige principper for alle post- og kurertjenester, der liberaliseres i overensstemmelse med afdeling 2 (Etablering), afdeling 3 (Grænseoverskridende leve-

ring af tjenesteydelser) og afdeling 4 (Midlertidig tilstedeværelse af fysiske personer i forretningsøjemed) i dette kapitel.

2. I denne underafdeling og i afdeling 2 (Etablering), afdeling 3 (Grænseoverskridende levering af tjenesteydelser) og afdeling 4 (Midlertidig tilstedeværelse af fysiske personer i forretningsøjemed) i dette kapitel forstås ved:

- a) »**licens**«: tilladelse, der af en forvaltningsmyndighed udstedes til en individuel leverandør, og som kræves for at kunne levere en bestemt tjenesteydelse
- b) »**forsyningspligtydelser**«: et permanent udbud af posttjenester af nærmere fastlagt kvalitet alle steder på en parts territorium og til priser, der er overkommelige for alle brugere.

Artikel 226

Forebyggelse af konkurrencebegrænsende praksis i forbindelse med post- og kurertjenester

Der opretholdes eller indføres passende foranstaltninger med henblik på at forhindre leverandører, som alene eller sammen med andre i kraft af deres stilling på markedet kan påvirke vilkårene for deltagelse (med hensyn til priser og udbud) i det relevante marked for post- og kurertjenester betydeligt, i at påbegynde eller fortsætte konkurrencebegrænsende praksis.

Artikel 227

Forsyningspligtydelser

Parterne kan hver især fastlægge den form for forsyningspligtydelser, de ønsker at opretholde. Disse ydelser vil ikke uden videre blive betragtet som konkurrencebegrænsende, forudsat at de forvaltes på en gennemsigtig, ikke-diskriminerende og konkurrencemæssigt neutral måde og ikke udgør en større byrde end nødvendigt i betragtning af den form for forsyningspligtydelser, parten har fastlagt.

Artikel 228

Licenser

1. Der må kun kræves licens for tjenesteydelser, der falder ind under forsyningspligtydelser.
2. Hvis der kræves licens, offentliggøres:
 - a) alle betingelser for opnåelse af licens og den normale frist for behandling af en licensansøgning, og
 - b) vilkår og betingelser for licenser.
3. Begrundelsen for afslag på en ansøgning om licens meddeles ansøgeren efter anmodning. Parterne indfører hver især en klageprocedure via en uafhængig instans. Proceduren skal være gennemsigtig, ikke-diskriminerende og baseret på objektive kriterier.

Artikel 229

Forvaltningsmyndighedens uafhængighed

Forvaltningsmyndigheden skal være retligt adskilt fra og er ikke ansvarlig over for leverandører af post- og kurertjenester. Forvaltningsmyndighedens afgørelser og de procedurer, den anvender, skal være upartiske over for alle markedsdeltagere.

Artikel 230

Gradvis tilnærmelse

Parterne anerkender betydningen af, at Republikken Moldovas eksisterende og fremtidige lovgivning gradvist tilnærmes den i bilag XXVII-C til denne aftale opførte gældende EU-ret.

Underafdeling 5

Elektroniske kommunikationsnet og -tjenester

Artikel 231

Anvendelsesområde og definitioner

1. I denne underafdeling fastlægges de reguleringsmæssige principper for alle elektroniske kommunikationstjenester, der liberaliseres i overensstemmelse med afdeling 2 (Etablering), 3 (Grænseoverskridende levering af tjenesteydelser) og 4 (Midlertidig tilstedeværelse af fysiske personer i forretningsøjemed) i dette kapitel.

2. I denne underafdeling og i afdeling 2 (Etablering), 3 (Grænseoverskridende levering af tjenesteydelser) og 4 (Midlertidig tilstedeværelse af fysiske personer i forretningsøjemed) i dette kapitel forstås ved:

- a) »elektroniske kommunikationstjenester«: alle tjenesteydelser, der udelukkende eller hovedsagelig består i overførsel af signaler via elektroniske kommunikationsnet, herunder telekommunikationstjenester og transmissionstjenester via net, der anvendes til radio- og TV-spredning. Definitionen dækker ikke tjenester, der vedrører udbud af eller udøvelse af redaktionel kontrol over indhold, der fremføres via elektroniske kommunikationsnet og -tjenester
- b) »offentligt kommunikationsnet«: et elektronisk kommunikationsnet, der udelukkende eller hovedsagelig anvendes til levering af offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester
- c) »elektronisk kommunikationsnet«: transmissionssystemer og, hvor det er relevant, koblings- og dirigeringsudstyr og andre ressourcer, som gør det muligt at overføre signaler ved hjælp af trådforbindelse, radiobølger, lyslederteknik eller andre elektromagnetiske midler, herunder satellitnet, jordbaserede fastnet (kredsløbs- og pakkekoblede, herunder internettet) og mobilnet, elkabelsystemer, i det omfang de anvendes til transmission af signaler, net, som anvendes til radio- og TV-spredning, samt kabel-TV-net, uanset hvilken type information der overføres
- d) »tilsynsmyndighed« i sektoren for elektronisk kommunikation: det eller de organer, der har til opgave at føre tilsyn med elektronisk kommunikation som omhandlet i dette kapitel
- e) en tjenesteyder anses for at have en »stærk markedsposition«, hvis den enten alene eller i fællesskab med andre indtager, hvad der svarer til en dominerende stilling, dvs. en økonomisk styrkeposition, der giver den magt til i betragtelig grad at kunne handle uafhængigt af konkurrenter, kunder og i sidste ende forbrugerne
- f) »samtrafik«: fysisk og logisk sammenkobling af offentlige kommunikationsnet, som bruges af den samme eller af en anden leverandør med henblik på at give en tjenesteyders brugere mulighed for at kommunikere indbyrdes eller med en anden tjenesteyders brugere eller få adgang til andre tjenesteyderes tjenester. Tjenester kan udbydes af de berørte parter eller af andre parter, som har adgang til nettet. Samtrafik er en særlig form for adgang, der etableres mellem offentlige netudbydere
- g) »forsyningspligtigheder«: det minimum af tjenester af en bestemt kvalitet, som alle brugere på en parts territorium gives adgang til, uanset hvor de befinder sig geografisk, til overkommelige priser; deres omfang og gennemførelse fastlægges af parterne hver især
- h) »adgang«: tilrådighedsstillelse af faciliteter og/eller tjenester for en anden tjenesteyder på nærmere fastsatte vilkår og på eksklusivt eller ikke-eksklusivt grundlag med henblik på udbud af elektroniske kommunikationstjenester. Adgang omfatter bl.a. adgang til netelementer og tilhørende faciliteter, der kan indebære tilslutning af udstyr, såvel kabel- som radiobaseret tilslutning (dette omfatter navnlig adgang til abonnentledninger og de nødvendige faciliteter og tjenester med henblik på tilvejebringelse af tjenester via abonnentledninger), adgang til fysisk infrastruktur, herunder bygninger, kabelkanaler og master, adgang til relevante softwaresystemer, herunder driftsstøttesystemer, adgang til nummerkonvertering eller systemer, der tilbyder tilsvarende funktioner, adgang til fastnet og mobilnet, navn-

lig med henblik på roaming, og adgang til adgangsstyringssystemer til digitale TV-tjenester samt adgang til virtuelle net tjenester

- i) »slutbruger«: bruger, der ikke udbyder offentlige kommunikationsnet eller offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester
- j) »abonnentledninger«: den fysiske ledning, der forbinder nettermineringspunktet hos en abonnent til en lokalcentrals hovedfordeler eller et tilsvarende punkt, i faste offentlige kommunikationsnet.

Artikel 232

Tilsynsmyndighed

1. Parterne sikrer, at tilsynsmyndighederne for elektroniske kommunikationstjenester er retligt adskilt fra og operationelt uafhængige af leverandører af elektroniske kommunikationstjenester. Hvis en part bevarer ejerskab til eller kontrol over en leverandør, der stiller elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester til rådighed, sikrer den pågældende part, at der er en reel organisatorisk adskillelse mellem myndighedernes tilsynsfunktion og aktiviteter, der er knyttet til ejerskab eller kontrol.

2. Parterne sikrer, at tilsynsmyndigheden har tilstrækkelige beføjelser til at føre tilsyn med sektoren. Hvilke opgaver der skal udføres af tilsynsmyndigheden, offentliggøres lettilgængeligt og klart, navnlig når disse opgaver er fordelt på flere organer.

3. Parterne sikrer, at tilsynsmyndighedernes afgørelser og de procedurer, de anvender, er upartiske over for alle markedsdeltagere og gennemsigtige.

4. Tilsynsmyndigheden skal have beføjelse til at udføre en analyse af relevante produkt- og tjenestemarkeder, der kan forhåndsreguleres. Skal tilsynsmyndigheden i henhold til denne aftales artikel 234 afgøre, om forpligtelser skal opretholdes, indføres, ændres eller ophæves, træffer den på grundlag af en markedsanalyse afgørelse om, hvorvidt der reelt er konkurrence på det relevante marked.

5. Fastslår tilsynsmyndigheden, at der ikke er reel konkurrence på et relevant marked, udpeger den tjenesteydere med en stærk markedsposition på det pågældende marked og opretholder, indfører eller ændrer specifikke forpligtelser som anført i denne aftales artikel 234, hvis det findes passende. Konkluderer tilsynsmyndigheden, at der er reel konkurrence på markedet, må den ikke indføre eller opretholde nogen af de i denne aftales artikel 234 omhandlede forpligtelser.

6. Parterne sikrer, at tjenesteydere, der berøres af en afgørelse truffet af en tilsynsmyndighed, har ret til at påklage denne til en klageinstans, som er uafhængig af de involverede parter. Parterne sikrer, at der tages behørigt hensyn til sagens omstændigheder. Klagesagen har ikke opsættende virkning for den afgørelse, som tilsynsmyndigheden har truffet, medmindre klageinstansen træffer anden afgørelse herom. Er klageinstansen ikke en retsinstans, skal dens afgørelser altid begrundes skriftligt og skal desuden kunne prøves ved en upartisk og uafhængig retslig myndighed. Afgørelser truffet af klageinstanser skal håndhæves effektivt.

7. Parterne sikrer, at tilsynsmyndighederne, når de agter at træffe foranstaltninger, der vedrører en eller flere bestemmelser i denne underafdeling, og som har væsentlige virkninger for det relevante marked, giver de interesserede parter lejlighed til inden for en rimelig frist at fremsætte bemærkninger til udkastet til foranstaltninger. Tilsynsmyndighederne offentliggør deres konsultationsprocedurer. Resultaterne af konsultationsproceduren offentliggøres, medmindre de er fortrolige.

8. Parterne sikrer, at leverandører, der udbyder elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, giver tilsynsmyndighederne alle de oplysninger, herunder økonomiske, som disse myndigheder har behov for, for at kunne påse, at bestemmelserne i denne underafdeling samt afgørelser truffet i henhold til denne underafdeling overholdes. Leverandørerne afgiver oplysningerne, så snart de anmodes herom, og i overensstemmelse med de frister og den detaljeringsgrad, som tilsynsmyndigheden kræver. De oplysninger,

tilsynsmyndigheden anmoder om, skal stå i et rimeligt forhold til, hvad opgaven kræver. Tilsynsmyndigheden begrundet sin anmodning om oplysninger.

Artikel 233

Tilladelse til levering af elektroniske kommunikationstjenester

1. Parterne sikrer, at levering af tjenesteydelser så vidt muligt tillades efter simpel underretning herom.
2. Parterne sikrer, at der kan kræves licens med henblik på at tage højde for spørgsmål om tildeling af numre og frekvenser. Vilkår og betingelser for sådanne licenser offentliggøres.
3. Parterne sikrer, at hvis der kræves licens:
 - a) offentliggøres alle betingelser for opnåelse af licens og en rimelig frist for behandling af licensansøgningen
 - b) meddeles afslag på en ansøgning om licens skriftligt til ansøgeren efter anmodning
 - c) har ansøgeren mulighed for at henvende sig til en klageinstans, hvis der uretmæssigt gives afslag på en ansøgning om licens, og
 - d) må de licensafgifter,²³⁾ der af en part kræves for udstedelse af licens, ikke overstige de administrative omkostninger, der almindeligvis medgår til forvaltning, kontrol og håndhævelse af gældende licenser. Licensafgifter for brugen af radiofrekvenser og nummerressourcer er ikke underlagt kravene i dette stykke.

Artikel 234

Adgang og samtrafik

1. Parterne sikrer, at tjenesteydere, der har tilladelse til at levere elektroniske kommunikationstjenester, har ret og pligt til at forhandle om adgang og samtrafik med leverandører af offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationsnet og -tjenester. Adgang og samtrafik bør i princippet aftales på grundlag af kommercielle forhandlinger mellem de berørte tjenesteydere.
2. Parterne sikrer, at tjenesteydere, der får oplysninger fra en anden leverandør under forhandlingerne om samtrafikaftaler, udelukkende anvender disse oplysninger til det formål, hvortil de er givet, og til enhver tid respekterer, at de oplysninger, der fremsendes eller opbevares, skal behandles fortroligt.
3. Parterne sikrer, at når det i overensstemmelse med denne aftales artikel 232 er fastslået, at der ikke er reel konkurrence på et relevant marked, har tilsynsmyndigheden beføjelse til at pålægge de leverandører, der er udpeget som tjenesteydere med en stærk markedsposition, en eller flere af følgende forpligtelser for så vidt angår samtrafik og/eller adgang:
 - a) en forpligtelse vedrørende ikke-diskriminering, der skal sikre, at de pågældende udbydere under tilsvarende forhold tilbyder andre leverandører, der udbyder tilsvarende tjenester, tilsvarende vilkår, og at de udbyder tjenester og formidler oplysninger til andre på samme vilkår og af samme kvalitet, som gælder for tjenester, der udbydes af dem selv, deres datterselskaber eller partnere
 - b) en forpligtelse for vertikalt integrerede virksomheder til at sørge for transparens med hensyn til deres engrospriser og interne afregningspriser, hvis der stilles krav om ikke-diskriminering eller undgåelse af uretmæssig krydssubsidiering.
 - b) Tilsynsmyndigheden kan specificere, hvilket format og hvilken regnskabsmetode der skal anvendes
 - c) en forpligtelse til at efterkomme rimelige anmodninger om adgang til og anvendelse af specifikke netelementer og tilhørende faciliteter, herunder ubundet adgang til abonnentledninger, bl.a. i tilfælde, hvor tilsynsmyndigheden er af den opfattelse, at nægtelse af adgang eller urimelige vilkår og betingelser med tilsvarende virkning vil kunne hindre, at der skabes et holdbart konkurrencebaseret marked i detailleret, eller være i modstrid med slutbrugernes interesser

tilsynsmyndighederne kan i tilknytning til de i dette litra omhandlede forpligtelser stille krav om redelighed, rimelighed og rettidighed.

- d) en forpligtelse til at tilbyde bestemte tjenester på engrosbasis til tredjeparters videresalg; til at tilbyde fri adgang til tekniske grænseflader, protokoller eller andre nøgleteknologier, der er afgørende for tjenesters eller virtuelle net tjenesters interoperabilitet; til at tilbyde samhusning eller andre former for fælles brug af faciliteter, herunder fælles brug af kabelkanaler, bygninger eller master; til at udbyde bestemte tjenester, der er nødvendige for at sikre interoperabilitet mellem end-to-end-tjenester til slutbrugere, herunder faciliteter til intelligente net tjenester; til at tilbyde adgang til driftsstøttesystemer eller lignende softwaresystemer, der er nødvendige for at skabe reelle konkurrenceforhold på tjenesteområdet; og til at sammenkoble net eller netfaciliteter

Tilsynsmyndighederne kan i tilknytning til de i dette litra omhandlede forpligtelser stille krav om redelighed, rimelighed og rettidighed.

- e) en forpligtelse vedrørende omkostningsdækning og priskontrol, herunder forpligtelser vedrørende omkostningsbaserede priser og udarbejdelse af omkostningsregnskabssystemer i forbindelse med udbud af bestemte former for samtrafik og/eller adgang, såfremt en markedsanalyse viser, at den pågældende udbyder som følge af utilstrækkelig konkurrence vil kunne opretholde sine priser på et unaturligt højt niveau eller opretholde en prisklemme til skade for slutbrugerne

Tilsynsmyndighederne skal tage hensyn til udbyderens investeringer og lade denne få en rimelig forrentning af den relevante investerede kapital under hensyn til de risici, der er forbundet hermed.

- f) en forpligtelse til at offentliggøre oplysninger om de særlige forpligtelser, tilsynsmyndigheden pålægger tjenesteydere, med angivelse af det specifikke produkt/den specifikke tjeneste og de geografiske markeder. Ajourførte oplysninger, som ikke er fortrolige og ikke indeholder forretningshemmeligheder, gøres offentligt tilgængelige på en måde, der sikrer, at alle interesserede parter har let adgang til disse oplysninger
- g) en forpligtelse vedrørende transparens, der kræver, at udbydere skal offentliggøre bestemte oplysninger, og såfremt en udbyder er underlagt forpligtelser vedrørende ikke-diskriminering, kan tilsynsmyndigheden forlange, at udbyderen offentliggør et standardtilbud, der skal være tilstrækkelig ubundet til at sikre, at tjenesteyderne ikke skal betale for faciliteter, som ikke er nødvendige for den ønskede tjeneste, og som indeholder en beskrivelse af de udbudte tjenester, opgjort efter enkeltkomponenter alt efter markedssituationen, og de hertil knyttede vilkår og betingelser, herunder priser.

4. Parterne sikrer, at en tjenesteyder, der anmoder om samtrafik med en leverandør, der er udpeget som tjenesteyder med en stærk markedsposition, til enhver tid eller efter en rimelig, offentliggjort frist kan henvende sig til et uafhængigt indenlandsk organ, eventuelt en tilsynsmyndighed som omhandlet i denne aftales artikel 231, stk. 2, litra d), for at bilægge tvister vedrørende vilkår og betingelser for samtrafik og/eller adgang.

Artikel 235

Knappe ressourcer

1. Parterne sikrer, at alle procedurer for tildeling og anvendelse af knappe ressourcer, herunder frekvenser, numre og anlægsrettigheder, gennemføres på en objektiv, forholdsmæssigt afpasset, rettidig, gennemsigtig og ikke-diskriminerende måde. Den nuværende allokering af frekvensbånd skal offentliggøres, dog skal der ikke gives detaljerede oplysninger om frekvenser, der er allokeret til særlige statslige anvendelser.

2. Parterne sikrer, at radiofrekvenser til elektroniske kommunikationstjenester på deres territorium forvaltes effektivt med henblik på at sikre en virkningsfuld og effektiv udnyttelse af frekvenserne. Er efterspørgslen efter specifikke frekvenser større end udbuddet af ledige frekvenser, skal der anvendes

egnede, gennemsigtige procedurer ved tildelingen af disse frekvenser for at optimere udnyttelsen heraf og fremme konkurrencen.

3. Parterne sikrer, at tilsynsmyndigheden forestår tildelingen af nationale nummerressourcer og disponeringen af de nationale nummerplaner.

4. I sådanne tilfælde, hvor offentlige eller lokale myndigheder stadig ejer eller kontrollerer leverandører, der driver offentlige kommunikationsnet og/eller -tjenester, skal der sikres en reel organisatorisk adskillelse mellem rettighedstildelfunktionen og aktiviteter i forbindelse med ejerskab og kontrol.

Artikel 236

Forsyningspligtydelser

1. Parterne kan hver især fastlægge den form for forsyningspligtydelser, de ønsker at opretholde.

2. Disse ydelser vil ikke uden videre blive betragtet som konkurrencebegrænsende, forudsat at de forvaltes på en gennemsigtig, objektiv og ikke-diskriminerende måde. De skal desuden forvaltes på en konkurrencemæssigt neutral måde og må ikke udgøre en større byrde end nødvendigt i betragtning af den form for forsyningspligtydelser, hver af parterne har fastlagt.

3. Parterne sikrer, at alle leverandører kan komme i betragtning til at varetage forsyningspligtydelser, og at ingen tjenesteydere udelukkes på forhånd. De udpeges gennem en effektiv, gennemsigtig, objektiv og ikke-diskriminerende ordning. Parterne foretager om nødvendigt en vurdering af, hvorvidt leveringen af forsyningspligtydelser udgør en urimelig byrde for den eller de organisationer, der er udpeget hertil. Hvis det er berettiget ud fra vurderingen og under hensyn til den eventuelle markedsfordel, som opnås af den organisation, der udbyder forsyningspligtydelserne, træffer tilsynsmyndighederne afgørelse om, hvorvidt der skal indføres en ordning med compensation for den eller de berørte tjenesteydere og fordeling af nettoomkostningerne i forbindelse med forsyningspligten.

4. Hver part sikrer:

- a) at nummerfortegnelser over alle abonnenter er tilgængelige for brugerne, enten i trykt eller elektronisk form eller begge dele, og at de ajourføres regelmæssigt, dog mindst én gang årligt, og
- b) at organisationer, der leverer de i litra a) omhandlede tjenesteydelser, anvender princippet om ikke-diskriminering ved behandlingen af oplysninger, de modtager fra andre organisationer.

Artikel 237

Grænseoverskridende levering af elektroniske kommunikationstjenester

Ingen af parterne må kræve, at en tjenesteyder fra den anden part skal etablere sig, oprette en form for tilstedeværelse eller være bosiddende på deres territorium som en betingelse for grænseoverskridende levering af en tjenesteydelse.

Artikel 238

Fortrolighed af oplysninger

Parterne sikrer hver især fortroligheden af elektronisk kommunikation ved brug af offentlige kommunikationsnet og offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester, både for så vidt angår selve kommunikationen og de dermed forbundne trafikdata, uden at begrænse handelen med tjenesteydelser.

Artikel 239

Tvister mellem tjenesteydere

1. Parterne sikrer, at hvis der opstår en tvist mellem leverandører af elektroniske kommunikationsnet og/eller -tjenester vedrørende de i dette kapitel omhandlede rettigheder og forpligtelser, træffer den relevante

tilsynsmyndighed efter anmodning fra en af parterne en bindende afgørelse med henblik på at bilægge tvisten så hurtigt som muligt og under alle omstændigheder inden for fire måneder.

2. Tilsynsmyndighedens afgørelse offentliggøres, idet der dog tages hensyn til bestemmelserne om fortrolighedspligt af forretningshemmeligheder. De berørte leverandører af tjenesteydelser modtager en fuldstændig redegørelse for de grunde, som afgørelsen bygger på.

3. Vedrører en sådan tvist grænseoverskridende levering af tjenesteydelser, koordinerer de berørte tilsynsmyndigheder deres bestræbelser på at bilægge tvisten.

Artikel 240

Gradvis tilnærmelse

Parterne anerkender betydningen af, at Republikken Moldovas eksisterende og fremtidige lovgivning gradvist tilnærmes den i bilag XXVIIB til denne aftale opførte gældende EU-ret.

Underafdeling 6

Finansielle tjenesteydelser

Artikel 241

Anvendelsesområde og definition

1. I denne afdeling fastlægges de reguleringsmæssige principper for alle finansielle tjenesteydelser, der liberaliseres i overensstemmelse med afdeling 2 (Etablering), afdeling 3 (Grænseoverskridende levering af tjenesteydelser) og afdeling 4 (Midlertidig tilstedeværelse af fysiske personer i forretningsøjemed) i dette kapitel.

2. I denne underafdeling og i afdeling 2 (Etablering), afdeling 3 (Grænseoverskridende levering af tjenesteydelser) og afdeling 4 (Midlertidig tilstedeværelse af fysiske personer i forretningsøjemed) i dette kapitel forstås ved:

- a) »finansiell tjenesteydelse«: enhver tjenesteydelse af finansiell art, der tilbydes af en leverandør af finansielle tjenesteydelser fra/i en part. Finansielle tjenesteydelser omfatter følgende aktiviteter:
 - i) forsikring og forsikringsrelaterede tjenesteydelser:
 - 1) direkte forsikring (inklusive coassurance):
 - a) livsforsikring
 - b) skadesforsikring
 - 2) genforsikring og retrocession
 - 3) forsikringsformidling, såsom forsikringsmægling og agentur, og
 - 4) tjenesteydelser i tilknytning til forsikring, f.eks. rådgivning, aktuarbistand, risikovurdering og skadebehandling
 - ii) bankmæssige og andre finansielle tjenesteydelser (eksklusive forsikring):
 - 1) modtagelse af indskud og andre midler på anfordring fra offentligheden
 - 2) långivning af alle typer, herunder forbrugslån, realkredit, factoring og finansiering af handelstransaktioner
 - 3) finansiell leasing
 - 4) alle betalings- og pengeoverførselstjenester, herunder kredit- og betalingskort, rejsechecks og bankveksler
 - 5) garantier og forpligtelser

- 6 handel for egen eller kunders regning på børsen, markedet for unoterede værdipapirer eller på anden måde, med følgende:
 - a) pengemarkedsinstrumenter (herunder checks, pengesedler, indskudsbeviser)
 - b) udenlandsk valuta
 - c) derivater, herunder, men ikke alene, futures og optioner
 - d) valutakurs- og renteinstrumenter, herunder produkter såsom swaps og aftaler om fremtidig rentesikring
 - e) værdipapirer
 - f) andre omsætningspapirer og finansielle aktiver, herunder guldbarer
 - 7) deltagelse i emissioner af enhver art af værdipapirer, herunder emissionsgaranti og placering som agent (enten offentligt eller privat) og servicevirksomhed i tilknytning til sådanne emissioner
 - 8) »money broking«
 - 9) forvaltning af aktiver såsom likviditets- og porteføljeforvaltning, alle former for kollektiv investeringspleje, administration af pensionsfonde, forvaring og forvaltning af betroede midler
 - 10) afregning og clearing i forbindelse med finansielle aktiver, herunder værdipapirer, derivater og andre omsætningspapirer
 - 11) tilvejebringelse og overførsel af finansielle oplysninger samt software til finansiell databehandling og dermed beslægtet software
 - 12) rådgivning og formidling samt andre finansielle tjenesteydelser i forbindelse med de under nr. 1)-11) nævnte aktiviteter, herunder kreditvurdering og -analyse, undersøgelser og rådgivning i tilknytning til investeringer og porteføljer, rådgivning om opkøb og selskabsomstrukturering og -strategi
- b) »leverandør af finansielle tjenesteydelser/finansiell tjenesteyder«: enhver fysisk eller juridisk person fra/i en part, der søger at levere eller leverer finansielle tjenesteydelser. Udtrykket »leverandør af finansielle tjenesteydelser/finansiell tjenesteyder« omfatter ikke offentlige enheder.
- c) »offentlig enhed«:
- i) en regering, centralbank eller en monetær og finansiell myndighed i en part, eller en enhed ejet eller kontrolleret af en part, der hovedsagelig beskæftiger sig med at gennemføre regeringsmæssige funktioner eller aktiviteter med regeringsmæssigt formål, men herunder ikke en enhed, der hovedsagelig beskæftiger sig med at levere finansielle tjenesteydelser på kommercielle vilkår, eller
 - ii) en privat enhed, som udfører funktioner, der normalt udføres af en centralbank eller en monetær og finansiell myndighed, når den udfører disse funktioner
- d) »**ny finansiell tjenesteydelse**«: en tjenesteydelse af finansiell art, herunder tjenesteydelser vedrørende bestående og nye produkter eller den måde, hvorpå produktet leveres, som ingen anden leverandør af finansielle tjenesteydelser leverer på en parts territorium, men som leveres på den anden parts territorium.

Artikel 242

Tilsynsklausul

1. Parterne kan indføre eller opretholde foranstaltninger af tilsynsmæssige årsager, f.eks.:
 - a) beskyttelse af investorer, indskydere, forsikringstagere eller personer, over for hvem en leverandør af finansielle tjenesteydelser har en tillidsforpligtelse, og

b) sikring af deres finansielle systems integritet og stabilitet.

2. Disse foranstaltninger må ikke udgøre en større byrde end nødvendigt for at nå det tilsigtede mål, og de må ikke diskriminere leverandører af finansielle tjenesteydelser fra den anden part i forhold til tilsvarende leverandører af finansielle tjenesteydelser fra den part, der træffer foranstaltningerne.

3. Intet i denne aftale må fortolkes således, at det forpligter en part til at videregive oplysninger om individuelle kunders forhold og konti eller fortrolig eller privat information, som offentlige enheder ligger inde med.

Artikel 243

Effektiv og gennemsigtig regulering

1. Parterne bestræber sig på at underrette alle interesserede personer på forhånd om enhver alment gældende foranstaltning, som de har til hensigt at indføre, således at de pågældende personer kan fremsætte bemærkninger til foranstaltningen. Der gives meddelelse om sådanne foranstaltninger:

- a) i en officiel publikation, eller
- b) i anden skriftlig eller elektronisk form.

2. Parterne stiller deres krav til udfyldelse af ansøgninger vedrørende levering af finansielle tjenesteydelser til rådighed for interesserede personer.

Efter anmodning fra en ansøger underretter den berørte part ansøgeren om status for ansøgningen. Hvis den berørte part har brug for yderligere oplysninger fra ansøgeren, underretter den uden unødigt forsinkelse ansøgeren herom.

3. Parterne bestræber sig på at sikre, at internationalt anerkendte standarder for regulering og tilsyn i sektoren for finansielle tjenesteydelser og for bekæmpelse af skattesvig og -unddragelse gennemføres og anvendes på deres territorium. Disse internationalt anerkendte standarder er bl.a. Baselkomitéen for Banktilsyns »Core Principles for Effective Banking Supervision«, Den Internationale Forsikringstilsynsorganisations »Insurance Core Principles«, Den Internationale Børstilsynsorganisations »Objectives and Principles of Securities Regulation«, aftalen om udveksling af oplysninger i skattesager fra Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD), G20-landenes erklæring om gennemsigtighed og udveksling af oplysninger til skatteformål og Den Finansielle Aktionsgruppes 40 anbefalinger vedrørende hvidvaskning af penge og 9 særlige anbefalinger vedrørende finansiering af terrorisme.

Parterne noterer sig også de ti hovedprincipper for udveksling af oplysninger, udsendt af G7-landenes finansministre, og tager alle nødvendige skridt til at forsøge at anvende dem i deres bilaterale kontakter.

Artikel 244

Nye finansielle tjenesteydelser

Parterne tillader, at leverandører af finansielle tjenesteydelser fra den anden part leverer enhver ny finansiell tjenesteydelse af samme art som de tjenesteydelser, de ville tillade deres egne leverandører af finansielle tjenesteydelser at levere i henhold til deres egen lovgivning under tilsvarende omstændigheder. En part kan bestemme den retlige form, gennem hvilken tjenesteydelsen må leveres, og kan kræve, at der skal indhentes tilladelse til levering af tjenesteydelsen. Når en sådan tilladelse kræves, skal der træffes en afgørelse inden for en rimelig frist, og tilladelsen kan kun afslås af tilsynsmæssige årsager.

Artikel 245

Databehandling

1. Parterne tillader, at leverandører af finansielle tjenesteydelser fra den anden part overfører oplysninger i elektronisk eller anden form til og fra deres territorium med henblik på databehandling, når

denne er påkrævet som led i den normale forretningsgang hos de pågældende leverandører af finansielle tjenesteydelser.

2. Parterne indfører passende forholdsregler til beskyttelse af privatlivets fred og af fysiske personers grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder, særlig hvad angår videregivelse af personoplysninger.

Artikel 246

Specifikke undtagelser

1. Intet i dette kapitel må fortolkes således, at det forhindrer en part, herunder dens offentlige enheder, i på sit territorium ensidigt at udøve aktiviteter eller levere tjenesteydelser, der er del af en offentlig pensionsplan eller et lovbestemt socialt sikringssystem, undtagen når disse aktiviteter i henhold til partens egen lovgivning må udøves af leverandører af finansielle tjenesteydelser i konkurrence med offentlige enheder eller private institutioner.

2. Intet i denne aftale finder anvendelse på aktiviteter, der udøves af en centralbank eller monetær myndighed eller nogen anden offentlig enhed som led i penge- eller valutapolitikker.

3. Intet i dette kapitel må fortolkes således, at det forhindrer en part, herunder dens offentlige enheder, i på sit territorium ensidigt at udøve aktiviteter eller levere tjenesteydelser for partens, herunder dens offentlige enheders, regning eller med dens, herunder dens offentlige enheders, garanti eller ved anvendelse af dens, eller dens offentlige enheders, finansielle ressourcer.

Artikel 247

Selvregulerende organisationer

Når en part kræver medlemskab af eller deltagelse i eller adgang til selvregulerende organisationer, værdipapir- eller terminsbørser eller -markeder eller en anden organisation eller sammenslutning, for at leverandører af finansielle tjenesteydelser fra den anden part kan få tilladelse til at levere finansielle tjenesteydelser på lige fod med partens egne leverandører af finansielle tjenesteydelser, eller når parten direkte eller indirekte giver sådanne enheder privilegier eller fordele med hensyn til levering af finansielle tjenesteydelser, sikrer den, at forpligtelserne i denne aftales artikel 205, stk. 1, og artikel 211 efterleves.

Artikel 248

Clearing- og betalingssystemer

Parterne indrømmer på vilkårene og betingelserne for national behandling leverandører af finansielle tjenesteydelser fra den anden part, som er etableret på deres territorium, adgang til betalings- og clearingssystemer, der drives af offentlige enheder, og til offentlige finansierings- og genfinansieringsfaciliteter, der er til rådighed som led i den normale forretningsgang. Denne artikel har ikke til formål at give adgang til partens faciliteter med hensyn til långiver i sidste instans.

Artikel 249

Gradvis tilnærmelse

Parterne anerkender betydningen af, at Republikken Moldovas eksisterende og fremtidige lovgivning gradvist tilnærmes de i denne aftales artikel 243, stk. 3, nævnte internationale standarder for bedste praksis samt den i bilag XXVIII-A til denne aftale opførte gældende EU-ret.

Underafdeling 7

Transporttjenester

Artikel 250

Anvendelsesområde

I denne afdeling fastlægges principperne for liberaliseringen af internationale transporttjenester i henhold til afdeling 2 (Etablering), afdeling 3 (Grænseoverskridende levering af tjenesteydelser) og afdeling 4 (Midlertidig tilstedeværelse af fysiske personer i forretningsøjemed) i dette kapitel.

Artikel 251

International søtransport

1. I denne underafdeling og i afdeling 2 (Etablering), afdeling 3 (Grænseoverskridende levering af tjenesteydelser) og afdeling 4 (Midlertidig tilstedeværelse af fysiske personer i forretningsøjemed) i dette kapitel forstås ved:

- a) **»international søtransport«**: dør til dør-transport og multimodal transport, dvs. transport af gods, hvor der anvendes mere end en transportform, herunder et søled, i henhold til et gennemgående transportdokument, og med henblik herpå retten til direkte at indgå kontrakt med leverandører af andre transportformer
- b) **»håndtering af søgods«**: aktiviteter, der udføres af stevedorevirksomheder, herunder terminaloperatører, men ikke havnearbejders aktiviteter som sådan, når disse arbejdere er organiseret uafhængigt af stevedorevirksomheder eller terminaloperatørvirksomheder. Disse aktiviteter omfatter tilrettelæggelse af og tilsyn med:
 - i) lastning og losning af gods
 - ii) surring og afsurring af gods, og
 - iii) modtagelse/levering og opbevaring af gods inden afsendelse og efter losning
- c) **»tjenesteydelser inden for toldbehandling« (alternativt »toldassistance«)**: aktiviteter, der består i på en anden parts vegne at gennemføre toldformaliteter vedrørende import, eksport eller transport af gods, uanset om denne tjenesteydelse er en hovedaktivitet for tjenesteyderen eller et almindeligt supplement til vedkommendes hovedaktivitet
- d) **»tjenesteydelser vedrørende containerterminaler og oplagring«**: aktiviteter, der består i at oplagre containere såvel i havne som inde i landet med henblik på at fylde/tømme dem, reparere dem og gøre dem klar til afskibning
- e) **»skibsagenturvirksomhed«**: aktiviteter, der består i som agent inden for et givet geografisk område at repræsentere et eller flere rederiers forretningsinteresser inden for følgende områder:
 - i) markedsføring og salg af tjenesteydelser inden for søtransport og i relation dertil, fra udarbejdelse af tilbud til fakturering, og udstedelse af konnossementer på vegne af virksomhederne, erhvervelse og videresalg af de fornødne tilknyttede tjenesteydelser, udarbejdelse af dokumentation samt tilvejebringelse af forretningsoplysninger
 - ii) handlen på virksomhedernes vegne, organisering af skibsanløb eller overtagelse af gods, når det er påkrævet
- f) **»speditørvirksomhed«**: aktiviteter, der består i at tilrettelægge og kontrollere forsendelsesoperationer på rederiernes vegne ved at erhverve transportydelser og tilknyttede tjenesteydelser, udarbejde dokumentation og tilvejebringe forretningsoplysninger
- g) **»feederservice«**: forudgående og efterfølgende transport af internationalt gods ad søvejen, navnlig i containere, mellem havne i en af parterne.

2. Hvad angår international søtransport er parterne enige om at sikre effektiv anvendelse af princippet om uhindret adgang til gods på et kommercielt grundlag, friheden til at levere internationale søtransportydelser samt national behandling i forbindelse med leveringen af sådanne ydelser.

I betragtning af de eksisterende liberaliseringsniveauer mellem parterne inden for international søtransport:

- a) anvender parterne effektivt princippet om uhindret adgang til det internationale marked for søtransport og handel på et kommercielt og ikke-diskriminerende grundlag
- b) indrømmer parterne skibe, der fører den anden parts flag, eller som drives af tjenesteydere fra den anden part, en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, de indrømmer deres egne skibe eller, hvis den er gunstigere, den behandling de indrømmer tredjelandes skibe, bl.a. hvad angår adgang til havne, brug af infrastruktur og havnetjenester og brug af søfartshjælpetjenester samt dermed forbundne gebyrer og afgifter, toldfaciliteter og tildeling af liggeplads og laste- og lossefaciliteter.

3. Anvendelsen af disse principper indebærer, at parterne:

- a) ikke indfører lastfordelingsaftaler i fremtidige aftaler med tredjelande om søtransport, herunder transport af tør og flydende bulk og linjefart, og inden for en rimelig frist ophæver sådanne lastfordelingsaftaler, som måtte findes i tidligere aftaler, og
- b) fra og med ikrafttrædelsen af denne aftale afskaffer og undlader at indføre ensidige foranstaltninger og administrative, tekniske og andre hindringer, som kan udgøre en skjult restriktion eller have diskriminerende virkninger for den frie udveksling af tjenesteydelser inden for international søtransport.

4. Parterne tillader, at leverandører af internationale søtransportydelser fra den anden part har en etablering på deres territorium på vilkår for oprettelse og drift, der ikke er mindre gunstige end de vilkår, de indrømmer deres egne tjenesteydere eller tjenesteydere fra tredjelande, hvis disse er gunstigere.

5. Parterne stiller på rimelige og ikke-diskriminerende vilkår og betingelser følgende tjenesteydelser til rådighed for den anden parts leverandører af søtransportydelser i havne: lodsning, slæbe- og bugserassistance, forsyning med proviant, brændstof og vand, affaldsindsamling og deponering af ballastaffald, skibsinspektørtjenester, navigationsassistance, kystbaserede operationelle tjenester, der er af betydning for skibsfarten, herunder kommunikation, leverance af vand og elektricitet, nødreparationsfaciliteter, ankerplads, liggeplads og liggepladsfaciliteter.

6. Parterne tillader bevægelser af udstyr som f.eks. tomme containere, der ikke transporteres som fragt mod betaling, mellem havne i en medlemsstat eller mellem havne i Republikken Moldova.

7. Parterne tillader, under forbehold af tilladelse fra den kompetente myndighed, leverandører af internationale søtransportydelser fra den anden part at levere feederservice mellem deres nationale havne.

Artikel 252

Lufttransport

Den gradvise liberalisering af lufttransporten mellem parterne, afpasset efter deres gensidige handelsbehov, og betingelserne for gensidig markedsadgang er fastlagt i aftalen om oprettelse af et fælles luftfartsområde mellem EU og dens medlemsstater og Republikken Moldova.

Artikel 253

Gradvis tilnærmelse

Parterne anerkender betydningen af, at Republikken Moldovas eksisterende og fremtidige lovgivning gradvist tilnærmes den i bilag XXVIII-D til denne aftale opførte gældende EU-ret.

Afdeling 6

Elektronisk handel

Underafdeling 1

Almindelige bestemmelser

Artikel 254

Mål og principper

1. Parterne, der erkender, at elektronisk handel øger handelsmulighederne i mange sektorer, er enige om at fremme udviklingen af deres indbyrdes elektroniske handel, særlig ved at samarbejde om de emner, der bringes op i dette kapitel i forbindelse med elektronisk handel.

2. Parterne er enige om, at udviklingen af elektronisk handel skal være fuldt forenelig med de højeste internationale standarder for databeskyttelse for at sikre brugernes tillid til elektronisk handel.

3. Parterne er enige om, at elektronisk overførsel skal betragtes som levering af tjenesteydelser, jf. afdeling 3 (Grænseoverskridende levering af tjenesteydelser) i dette kapitel, der ikke må pålægges told.

Artikel 255

Samarbejde inden for elektronisk handel

1. Parterne fører en dialog om reguleringsspørgsmål i forbindelse med elektronisk handel, hvor bl.a. følgende emner tages op:

- a) anerkendelse af certifikater til elektroniske signaturer, der udstedes til offentligheden, og fremme af grænseoverskridende certificeringstjenester
- b) formidleransvar for tjenesteydere med hensyn til videreformidling og oplagring af oplysninger
- c) behandling af uopfordret elektronisk kommerciel kommunikation
- d) forbrugerbeskyttelse i forbindelse med elektronisk handel, og
- e) andre emner af relevans for udviklingen af elektronisk handel.

2. Samarbejdet kan tage form af udveksling af oplysninger om parternes respektive lovgivning vedrørende disse emner og om gennemførelsen af denne lovgivning.

Underafdeling 2

Formidleransvar for tjenesteydere

Artikel 256

Anvendelse af mellemmænds tjenester

1. Parterne erkender, at mellemmænds tjenesteydelser kan anvendes af tredjemand til ulovlige aktiviteter, og træffer de i denne underafdeling fastlagte foranstaltninger over for mellemliggende tjenesteydere.

2. I denne aftales artikel 257 forstås ved »tjenesteyder« en leverandør af transmission, routing eller forbindelse til online digital kommunikation mellem eller blandt punkter, som specificeres af brugeren, af materiale, som denne har valgt, uden ændring af indholdet. I denne aftales artikel 258 og 259 forstås ved »tjenesteyder« en leverandør eller operatør af faciliteter til onlinetjenesteydelser eller netadgang.

Artikel 257

Formidleransvar for tjenesteydere: ren videreformidling (»mere conduit«)

1. Ved levering af en informationssamfundstjeneste i form af transmission på et kommunikationsnet af information, der leveres af en tjenestemodtager, eller levering af adgang til et kommunikationsnet sikrer parterne, at tjenesteyderen ikke er ansvarlig for den transmitterede information, forudsat at tjenesteyderen:

- a) ikke selv iværksætter transmissionen
- b) ikke udvælger modtageren af transmissionen, og
- c) ikke udvælger og ikke ændrer den transmitterede information.

2. Den i stk. 1 omhandlede transmission og levering af adgang omfatter automatisk, mellemliggende og kortvarig oplagring af transmitteret information, forudsat at denne oplagring udelukkende tjener til udførelse af transmission på kommunikationsnettet, og dens varighed ikke overstiger den tid, der med rimelighed kan antages at være nødvendig til transmissionen.

3. Denne artikel berører ikke en domstols eller en administrativ myndigheds muligheder for i overensstemmelse med parternes retssystem at kræve, at en tjenesteyder bringer en overtrædelse til ophør eller forhindrer den.

Artikel 258

Formidleransvar for tjenesteydere: caching

1. Parterne sikrer, at tjenesteyderen i tilfælde af levering af en informationssamfundstjeneste, der består i transmission på et kommunikationsnet af information, som leveres af en tjenestemodtager, ikke pådrager sig ansvar for automatisk, mellemliggende og midlertidig oplagring af denne information foretaget alene med det formål at gøre senere transmission af informationen til andre tjenestemodtagere efter disses anmodning mere effektiv, forudsat:

- a) at tjenesteyderen ikke ændrer informationen
- b) at tjenesteyderen overholder betingelserne for adgang til informationen
- c) at tjenesteyderen overholder reglerne om ajourføring af informationen, angivet på en måde, der er almindelig anerkendt og anvendt af industrien
- d) at tjenesteyderen ikke foretager indgreb i den lovlige anvendelse af teknologi, som er almindelig anerkendt og anvendt af industrien, med det formål at skaffe sig data om anvendelsen af informationen, og.
- e) at tjenesteyderen straks tager skridt til at fjerne den information, han har oplagret, eller til at hindre adgangen til den, når han får konkret kendskab til, at informationen er blevet fjernet fra nettet eller adgangen til den hindret, eller at en domstol eller en administrativ myndighed har krævet informationen fjernet eller adgangen til den hindret

2. Denne artikel berører ikke en domstols eller en administrativ myndigheds muligheder for i overensstemmelse med parternes retssystem at kræve, at en tjenesteyder bringer en overtrædelse til ophør eller forhindrer den.

Artikel 259

Formidleransvar for tjenesteydere: hosting

1. Parterne sikrer, at tjenesteyderen i tilfælde af levering af en informationssamfundstjeneste, som består i oplagring af information leveret af en tjenestemodtager, ikke pådrager sig ansvar for information oplagret på anmodning af en tjenestemodtager, forudsat:

- a) at tjenesteyderen ikke har konkret kendskab til den ulovlige aktivitet eller information og, for så vidt angår erstatningskrav, ikke har kendskab til forhold eller omstændigheder, hvoraf den ulovlige aktivitet eller information fremgår, eller
- b) at tjenesteyderen fra det øjeblik, hvor han får et sådant kendskab, straks tager skridt til at fjerne informationen eller hindre adgangen til den.

2. Stk. 1 finder ikke anvendelse, når tjenestemodtageren handler under tjenesteyderens myndighed eller kontrol.

3. Denne artikel berører ikke en domstols eller en administrativ myndigheds muligheder for i overensstemmelse med parternes retssystem at kræve, at en tjenesteyder bringer en overtrædelse til ophør eller forhindrer den, eller en parts muligheder for at fastlægge procedurer for at fjerne information eller hindre adgangen til den.

Artikel 260

Ingen generel overvågningsforpligtelse

1. Parterne må ikke pålægge tjenesteydere, der leverer de i denne aftales artikel 257, 258 og 259 omhandlede tjenester, en generel forpligtelse til at overvåge den information, de fremsender eller oplagrer, eller en generel forpligtelse til aktivt at undersøge forhold eller omstændigheder, der tyder på ulovlig virksomhed.

2. Parterne kan kræve, at leverandører af informationssamfundstjenester straks underretter de kompetente offentlige myndigheder om påståede ulovlige aktiviteter, der udøves, eller information, der leveres af deres tjenestemodtagere, eller at de på anmodning giver de kompetente myndigheder oplysninger, som gør det muligt at identificere de tjenestemodtagere, de har oplagrsaftaler med.

Afdeling 7

Undtagelser

Artikel 261

Almindelige undtagelser

1. Bestemmelserne i dette kapitel og i bilag XXVII-A og XXVII-E, XXVII-B og XXVII-F, XXVII-C og XXVII-G, XXVII-D og XXVII-H til denne aftale er omfattet af undtagelserne i denne artikel, jf. dog de almindelige undtagelser i denne aftales artikel 446.

2. Idet sådanne foranstaltninger ikke må anvendes på en måde, der udgør en vilkårlig eller uberettiget forskelsbehandling mellem lande, hvor de samme forhold gør sig gældende, eller en skjult begrænsning af etablering eller grænseoverskridende levering af tjenesteydelser, må intet i dette kapitel fortolkes således, at det forhindrer en part i at indføre eller håndhæve foranstaltninger:

- a) som er nødvendige af hensyn til den offentlige sikkerhed eller den offentlige sædelighed eller til opretholdelse af den offentlige orden
- b) som er nødvendige for at beskytte menneskers, dyrs eller planters liv eller sundhed
- c) som vedrører bevarelsen af udtømmelige naturressourcer, hvis sådanne foranstaltninger indføres i forbindelse med begrænsninger for indenlandske erhvervsdrivende eller for indenlandsk levering eller forbrug af tjenesteydelser
- d) som er nødvendige til beskyttelse af nationale skatte af kunstnerisk, historisk eller arkæologisk værdi
- e) som er nødvendige for at sikre overholdelse af love eller administrative bestemmelser, der ikke er uforenelige med bestemmelserne i dette kapitel, herunder bestemmelser om:
 - i) forebyggelse af vildledende eller svigagtig praksis eller følgerne af misligholdelse af kontrakter

- ii) beskyttelse af enkeltpersoners privatliv i forbindelse med behandling og udbredelse af personoplysninger og beskyttelse af fortroligheden af personlige optegnelser og konti
 - iii) sikkerhed
- f) som er uforenelige med denne aftales artikel 205, stk. 1, og artikel 211, forudsat at forskellen i behandling har til formål at sikre en effektiv eller retfærdig pålæggelse eller opkrævning af direkte skatter, der vedrører den anden parts økonomiske aktiviteter, erhvervsdrivende eller tjenesteydere.²⁴⁾

3. Bestemmelserne i dette kapitel og i bilag XXVII-A og XXVII-E, XXVII-B og XXVII-F, XXVII-C og XXVII-G, XXVII-D og XXVII-H til denne aftale finder ikke anvendelse på parternes respektive sociale sikringssystemer eller på aktiviteter på parternes territorium, der, også lejlighedsvist, er forbundet med udøvelse af officiel myndighed.

Artikel 262

Skattemæssige foranstaltninger

Den MFN-behandling, der indrømmes i henhold til bestemmelserne i dette kapitel, finder ikke anvendelse på den skattemæssige behandling, som parterne yder eller vil yde i fremtiden på grundlag af aftaler mellem parterne om undgåelse af dobbeltbeskatning.

Artikel 263

Undtagelser af sikkerhedshensyn

Intet i denne aftale må fortolkes således:

- a) at det af en part kræves, at den skal give oplysninger, hvis videregivelse den betragter som stridende mod sine vitale sikkerhedsinteresser
- b) at en af parterne afskæres fra at træffe foranstaltninger, som den anser for nødvendige af hensyn til beskyttelsen af sine væsentlige sikkerhedsmæssige interesser, som:
 - i) har tilknytning til produktion af eller handel med våben, ammunition eller krigsmateriel
 - ii) vedrører økonomiske aktiviteter, der udøves direkte eller indirekte med henblik på at forsyne et militært anlæg
 - iii) vedrører fissions- og fusionsmaterialer eller materialer, af hvilke disse udvindes, eller
 - iv) foretages i krigstid eller anden krisetilstand i internationale forbindelser, eller
- c) at en part forhindres i at handle for at efterkomme forpligtelser, den har påtaget sig med henblik på at opretholde international fred og sikkerhed.

KAPITEL 7

Løbende betalinger og kapitalbevægelser

Artikel 264

Løbende betalinger

Parterne forpligter sig til i en frit konvertibel valuta i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel VIII i overenskomsten om Den Internationale Valutafond at tillade betalinger og overførsler på betalingsbalancens løbende poster mellem parterne.

Artikel 265

Kapitalbevægelser

1. Hvad angår transaktioner på betalingsbalancens kapitalkonto og finansielle konto sikrer parterne fra denne aftales ikrafttrædelse frie kapitalbevægelser i forbindelse med direkte investeringer, herunder

erhvervelse af fast ejendom, der foretages i overensstemmelse med værtslandets lovgivning, investeringer i overensstemmelse med kapitel 6 (Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, og likvidation eller hjemtagelse af investeret kapital og ethvert afkast heraf.

2. Med hensyn til andre transaktioner på betalingsbalancens kapitalkonto og finansielle konto end de i stk. 1 opførte sikrer parterne fra denne aftales ikrafttrædelse under forbehold af de øvrige bestemmelser i denne aftale:

- a) frie kapitalbevægelser for kreditter i forbindelse med handelstransaktioner eller levering af tjenesteydelser, i hvilke en resident i en af parterne deltager, og
- b) frie kapitalbevægelser for investorer fra den anden part i forbindelse med porteføljeinvesteringer, lån og kreditter.

Artikel 266

Beskyttelsesforanstaltninger

Hvis betalinger eller kapitalbevægelser undtagelsesvist skaber eller truer med at skabe alvorlige problemer for gennemførelsen af valutapolitikken eller pengepolitikken, herunder alvorlige betalingsbalanceproblemer, i en eller flere medlemsstater eller Republikken Moldova, kan de berørte parter træffe beskyttelsesforanstaltninger i en periode på højst seks måneder, hvis sådanne foranstaltninger er strengt nødvendige. Den part, der træffer beskyttelsesforanstaltningerne, underretter straks den anden part herom og fremlægger hurtigst muligt en tidsplan for ophævelse af foranstaltningerne.

Artikel 267

Bestemmelser vedrørende lettelser og fremtidsperspektiver

1. Parterne konsulterer hinanden med henblik på at lette kapitalbevægelserne mellem dem for at fremme virkeliggørelsen af målene i denne aftale.

2. I det første fire år efter denne aftales ikrafttrædelse træffer parterne foranstaltninger, der kan skabe de nødvendige betingelser for en videre gradvis anvendelse af Unionens regler om frie kapitalbevægelser.

3. Ved udgangen af det femte år efter denne aftales ikrafttrædelse gennemgår Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, de foranstaltninger, der er truffet, og fastlægger regler for yderligere liberalisering.

KAPITEL 8

Offentlige udbud

Artikel 268

Mål

1. Parterne erkender, at gennemsigtige, ikke-diskriminerende, konkurrenceudsatte og åbne udbudsprocedurer bidrager til en bæredygtig økonomisk udvikling, og sætter sig som mål at sikre en effektiv, gensidig og gradvis åbning af deres respektive markeder for offentlige udbud.

2. Dette kapitel drejer sig om gensidig adgang til markederne for offentlige udbud på grundlag af princippet om national behandling på nationalt, regionalt og lokalt plan for offentlige kontrakter og koncessioner i den offentlige sektor og i sektoren for forsyningsværker. Det indeholder bestemmelser om en gradvis tilnærmelse af Republikken Moldovas lovgivning om offentlige udbud til den gældende EU-ret på området samtidig med en institutionel reform og oprettelse af et effektivt system for offentlige kontrakter baseret på principperne for offentlige udbud i Unionen og vilkårene og betingelserne i Europa-

Parlamentets og Rådets direktiv 2004/18/EF af 31. marts 2004 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige vareindkøbskontrakter, offentlige tjenesteydelseskontrakter og offentlige bygge- og anlægskontrakter og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/17/EF af 31. marts 2004 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af kontrakter inden for vand- og energiforsyning, transport samt posttjenester.

Artikel 269

Anvendelsesområde

1. Dette kapitel finder anvendelse på offentlige kontrakter om bygge- og anlægsarbejder, vareindkøb og tjenesteydelser, kontrakter om bygge- og anlægsarbejder, vareindkøb og tjenesteydelser i sektorerne for forsyningsværker og koncessioner på bygge- og anlægsarbejder og tjenesteydelser.

2. Dette kapitel finder anvendelse på alle ordregivende myndigheder og ordregivere som defineret i den gældende EU-ret om offentlige udbud (i det følgende benævnt »ordregivere«). Det dækker også offentligretlige organer og offentlige virksomheder i sektoren for forsyningsværker som f.eks. statsejede virksomheder, der udfører de pågældende aktiviteter og private virksomheder, der har aktiviteter i sektoren for forsyningsværker på grundlag af særlige og eksklusive rettigheder.

3. Dette kapitel finder anvendelse på kontrakter, hvis værdi ligger over de i bilag XXIX-A til denne aftale fastsatte tærskelværdier.

4. Den anslåede værdi af en offentlig kontrakt beregnes på grundlag af det samlede beløb, der skal betales, eksklusive moms. Republikken Moldova anvender tærsklerne ved at konvertere kontraktværdierne til sin nationale valuta ved hjælp af sin nationalbanks omregningskurs.

5. Tærskelværdierne justeres regelmæssigt hvert andet år fra og med året for ikrafttrædelsen af denne aftale på grundlag af euroens gennemsnitlige dagskurs, udtrykt i særlige trækningsrettigheder, i de 24 måneder, der slutter den sidste dag i den august måned, der går umiddelbart forud for justeringen, med virkning fra den 1. januar. De således justerede tærskelværdier rundes om nødvendigt ned til nærmeste tusind euro. Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, træffer afgørelse om justeringen af tærskelværdierne.

Artikel 270

Institutionel baggrund

1. Parterne indfører eller opretholder passende institutionelle rammer og mekanismer, som er nødvendige for, at systemet for offentlige udbud kan fungere korrekt, og for gennemførelsen af bestemmelserne i dette kapitel.

2. I forbindelse med institutionelle reformer udpeger Republikken Moldova navnlig:

- a) et forvaltningsorgan med ansvar for den økonomiske politik i statsligt regi, der skal have til opgave at sikre en sammenhængende politik på alle områder i forbindelse med offentlige kontrakter. Et sådant organ skal lette og koordinere gennemførelsen af dette kapitel og styre processen for gradvis tilpasning til gældende EU-ret, og
- b) et upartisk og uafhængigt organ, der skal have til opgave at gennemgå beslutninger truffet af ordregivere under tildelingen af kontrakter. I denne forbindelse forstås ved »uafhængigt«, at det pågældende organ skal være en offentlig myndighed uden forbindelse med ordregivere og økonomiske aktører. Der skal være mulighed for, at de beslutninger, der træffes af dette organ, kan prøves ved en domstol.

3. Parterne sikrer, at de afgørelser, der træffes af myndigheder med ansvar for prøvelsen af klager fra økonomiske aktører vedrørende overtrædelser af intern lovgivning, håndhæves effektivt.

Grundlæggende standarder for tildeling af kontrakter

1. Senest ni måneder efter denne aftales ikrafttrædelse efterlever parterne en række grundlæggende standarder for tildeling af alle kontrakter, jf. stk. 2-15. Disse grundlæggende standarder er direkte afledt af reglerne og principperne for offentlige udbud i den gældende EU-ret, herunder principperne om ikke-diskriminering, ligebehandling, gennemsigtighed og proportionalitet.

2. Parterne sikrer, at alle påtænkte indkøb offentliggøres i et passende medie og på en måde, der er tilstrækkelig til:

- a) at åbne markedet for konkurrence, og
- b) at give alle interesserede økonomiske aktører mulighed for at få passende adgang til oplysninger om de påtænkte indkøb inden tildelingen af kontrakten og til at tilkendegive deres interesse i at få den tildelt.

3. Offentliggørelsen skal være afpasset efter den økonomiske interesse, kontrakten har for de økonomiske aktører.

4. Offentliggørelsen skal mindst indeholde de vigtigste oplysninger om den kontrakt, der skal tildeles, kriterierne for kvalitativ udvælgelse, tildelingsmetoden, kriterierne for tildeling og eventuelle yderligere oplysninger, som de økonomiske aktører med rimelighed har behov for for at kunne afgøre, om de vil tilkendegive deres interesse i kontrakten.

5. Alle kontrakter tildeles ved gennemsigtige og upartiske tildelingsprocedurer, der forebygger korrupt adfærd. Upartiskheden sikres navnlig gennem en ikke-diskriminerende beskrivelse af kontraktens genstand, lige adgang for alle økonomiske aktører, passende tidsfrister og en gennemsigtig og objektiv fremgangsmåde.

6. Ved beskrivelsen af egenskaberne for de krævede bygge- og anlægsarbejder, varer eller tjenesteydelser anvender ordregiverne generelle udtryk for funktionsdygtighed og funktioner samt internationale, europæiske eller nationale standarder.

7. Beskrivelsen af de egenskaber, der kræves af et bygge- og anlægsarbejde, en vare eller en tjenesteydelse må ikke angive et bestemt fabrikat, en bestemt oprindelse eller en bestemt fremstillingsproces, og de må ikke henvise til et bestemt mærke, et bestemt patent eller en bestemt type, til en bestemt oprindelse eller til en bestemt produktion, medmindre kontraktens genstand gør det berettiget og angivelsen eller henvisningen er efterfulgt af udtrykket »eller tilsvarende«. Der skal fortrinsvis anvendes generelle beskrivelser af funktionsdygtighed og funktioner.

8. Ordregivere må ikke stille betingelser, der fører til direkte eller indirekte diskriminering af økonomiske aktører fra den anden part, f.eks. at økonomiske aktører, der er interesseret i kontrakten, skal være etableret i det samme land, den samme region eller det samme område som ordregiveren.

Uanset første afsnit kan det kræves, at den valgte tilbudsgiver opretter en vis infrastruktur på det sted, hvor kontrakten udføres, hvis de særlige omstændigheder ved kontrakten berettiger det.

9. Tidsfristerne for interesselikendegivelser og for afgivelse af tilbud skal være tilstrækkeligt lange til, at økonomiske aktører fra den anden part kan foretage en formålstjenlig vurdering af udbuddet og udarbejde deres tilbud.

10. Alle deltagere skal have mulighed for på forhånd at gøre sig bekendt med gældende regler, udvælgelseskriterier og tildelingskriterier. Disse regler skal gælde på samme måde for alle deltagere.

11. Ordregivere kan opfordre et begrænset antal ansøgere til at afgive tilbud, forudsat:

- a) at det sker på en gennemsigtig og ikke-diskriminerende måde, og
- b) at udvælgelsen er baseret udelukkende på objektive faktorer såsom ansøgernes erfaring i den pågældende sektor, deres virksomheders størrelse og infrastruktur eller deres tekniske og faglige formåen.

Når et begrænset antal ansøgere opfordres til at afgive tilbud, skal der tages hensyn til nødvendigheden af at sikre tilstrækkelig konkurrence.

12. Ordregivere må kun anvende udbud med forhandling i særlige, nærmere bestemte tilfælde, når anvendelsen af en sådan procedure reelt ikke fordrejer konkurrencen.

13. Ordregivere må kun anvende kvalifikationsordninger på den betingelse, at listen over kvalificerede aktører opstilles ved en tilstrækkelig bekendtgjort, gennemsigtig og åben procedure. Kontrakter, der falder ind under sådanne ordninger, skal desuden tildeles på et ikke-diskriminerende grundlag.

14. Parterne sikrer, at kontrakter tildeles på en gennemsigtig måde til den ansøger, der har afgivet det økonomisk mest fordelagtige tilbud eller det tilbud, der har den laveste pris, på grundlag af de udbudskriterier og procedureregler, der er fastlagt og bekendtgjort på forhånd. Samtlige ansøgere underrettes om de endelige beslutninger uden unødigt forsinkelse. Efter anmodning fra en afvist ansøger skal der gives en begrundelse, som er tilstrækkelig udførlig til, at beslutningen herom kan tages op til fornyet overvejelse.

15. Parterne sikrer, at personer, der har eller har haft interesse i at få tildelt en bestemt kontrakt, og som har lidt eller vil kunne lide skade som følge af en påstået overtrædelse, har ret til effektiv, upartisk retslig beskyttelse mod ordregiverens beslutninger vedrørende tildelingen af den pågældende kontrakt. De afgørelser, der træffes under og ved afslutningen af en sådan klageprocedure, skal offentliggøres på en måde, der er tilstrækkelig til at informere alle interesserede økonomiske aktører.

Artikel 272

Planlægning af gradvis tilnærmelse

1. Inden den gradvise tilnærmelse påbegyndes, forelægger Republikken Moldova Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, en fuldstændig køreplan for gennemførelsen af dette kapitel med tidsplaner og delmål, der skal indeholde alle reformer med henblik på tilnærmelse til den gældende EU-ret og institutionel kapacitetsopbygning. Køreplanen skal stemme overens med de etaper og tidsplaner, der er fastsat i bilag XXIX-B til denne aftale.

2. Køreplanen skal omfatte alle aspekter af reformen og den generelle retlige ramme for gennemførelsen af offentlige udbud, navnlig tilnærmelse vedrørende offentlige aftaler, kontrakter vedrørende offentlige forsyningsværker, bygge- og anlægskoncessioner og klageprocedurer og styrkelse af den administrative kapacitet på alle niveauer, herunder klageinstanser og håndhævelsesmekanismer.

3. Når Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning har afgivet positiv udtalelse om køreplanen, betragtes denne som referencedokument for gennemførelsen af dette kapitel. Unionen bestræber sig på at bistå Republikken Moldova ved gennemførelsen af køreplanen.

Artikel 273

Gradvis tilnærmelse

1. Republikken Moldova skal sikre, at landets eksisterende og fremtidige lovgivning om offentlige udbud gradvis gøres forenelig med gældende EU-ret om offentlige udbud.

2. Tilnærmelsen til den gældende EU-ret foretages i de på hinanden efterfølgende etaper, der er fastsat i bilag XXIX-B til denne aftale og yderligere specificeret i bilag XXIX-C til XXIX-F, XXIX-H, XXIX-I og XXIX-K. I bilag XXIX-G og XXIX-J til denne aftale er angivet de ikke-obligatoriske elementer, der ikke nødvendigvis skal tilnærmes, og i bilag XXIX-L til XXIX-O til denne aftale er angivet de elementer af den gældende EU-ret, der ikke er omfattet af tilnærmelsen. I den forbindelse skal der tages behørigt hensyn til EU-domstolens praksis på området og til de af Europa-Kommissionen vedtagne gennemførelsesforanstaltninger samt om nødvendigt til efterfølgende ændringer af den gældende EU-ret. Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, evaluerer gennemførelsen af hver etape, som, når Associeringsudvalget har afgivet en positiv vurdering,

knyttes sammen med den gensidige indrømmelse af markedsadgang som anført i bilag XXIX-B til denne aftale. Europa-Kommissionen underretter uden unødigt forsinkelse Republikken Moldova om eventuelle ændringer af gældende EU-ret. Den yder passende rådgivning og faglig bistand med henblik på gennemførelsen af sådanne ændringer.

3. Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning indleder først evalueringen af en efterfølgende etape, når foranstaltningerne til gennemførelse af den foregående etape er truffet og godkendt efter reglerne i stk. 2.

4. Parterne sikrer, at de aspekter af og områder inden for offentlige udbud, der ikke er omfattet af denne artikel, stemmer overens med principperne om gennemsigtighed, ikke-diskriminering og ligebehandling, der er fastsat i artikel 271 i denne aftale.

Artikel 274

Markedsadgang

1. Parterne er enige om, at en effektiv og gensidig åbning af deres respektive markeder skal opnås gradvist og samtidigt. Under tilnærmelsen knyttes omfanget af den gensidigt indrømmede markedsadgang til de fremskridt, der gøres med tilnærmelsen, jf. bilag XXIX-B til denne aftale.

2. Beslutningen om at indlede en yderligere etape i markedsåbningen træffes på grundlag af en vurdering af kvaliteten af den vedtagne lovgivning og den praktiske gennemførelse heraf. Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, foretager regelmæssigt en sådan vurdering.

3. Hvis en part i overensstemmelse med bilag XXIX-B til denne aftale har åbnet sit marked for offentlige udbud for den anden part:

- a) indrømmer Unionen virksomheder i Republikken Moldova, uanset om de er etableret i Unionen eller ej, adgang til udbudsprocedurer i henhold til EU-reglerne for offentlige udbud og efter regler for behandling, som ikke er mindre gunstige end dem, der anvendes for Unionens virksomheder
- b) indrømmer Republikken Moldova Unionens virksomheder, uanset om de er etableret i Republikken Moldova eller ej, adgang til udbudsprocedurer i henhold til nationale regler for offentlige udbud og efter regler for behandling, der ikke er mindre gunstige end dem, der anvendes for virksomheder i Republikken Moldova.

4. Efter gennemførelsen af den sidste etape af tilnærmelsen undersøger parterne muligheden for at indrømme gensidig markedsadgang i forbindelse med offentlige udbud, hvis værdi ligger under tærsklerne i bilag XXIX-A til denne aftale.

5. Finland tager forbehold med hensyn til Åland.

Artikel 275

Oplysning

1. Parterne sikrer, at ordregivere og økonomiske aktører holdes behørigt underrettet om procedurer for offentlige udbud, herunder ved offentliggørelse af al relevant lovgivning og alle relevante administrative beslutninger.

2. Parterne sikrer effektiv formidling af oplysninger om muligheder for tilbudsgivning.

Artikel 276

Samarbejde

1. Parterne styrker deres samarbejde gennem udveksling af erfaringer og oplysninger vedrørende bedste praksis og reguleringsmæssige rammer.

2. Unionen letter gennemførelsen af dette kapitel, herunder gennem faglig bistand, når det er relevant. Der skal i henhold til bestemmelserne i afsnit VI (Finansiell bistand, og bestemmelser om bekæmpelse af svig og om kontrol) i denne aftale træffes specifikke beslutninger om finansiell bistand via Unionens relevante finansieringsmekanismer og -instrumenter.

3. Bilag XXIX-P til denne aftale indeholder en vejledende liste over samarbejdsområder.

KAPITEL 9

Intellectuelle ejendomsrettigheder

Afdeling 1

Almindelige bestemmelser og principper

Artikel 277

Mål

Målene med dette kapitel er:

- a) at fremme produktionen og markedsføringen af innovative og kreative produkter parterne imellem, og
- b) at sikre et passende og effektivt niveau for beskyttelse og håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder.

Artikel 278

Forpligtelsernes indhold og dækningsområde

1. Parterne sikrer en passende og effektiv gennemførelse af de internationale aftaler om intellektuel ejendomsret, som de er part i, herunder WTO-aftalen om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder (TRIPS-aftalen). Bestemmelserne i dette kapitel supplerer og præciserer parternes indbyrdes rettigheder og forpligtelser i henhold til TRIPS-aftalen og andre internationale aftaler om intellektuel ejendomsret.

2. I denne aftale forstås ved »intellektuel ejendomsret« mindst samtlige de former for intellektuel ejendomsret, der er omfattet af denne aftales artikel 280-317.

3. Beskyttelse af intellektuel ejendomsret omfatter bl.a. beskyttelse mod illoyal konkurrence som omhandlet i artikel 10a i Pariserkonventionen om beskyttelse af industriel ejendomsret fra 1967 (Pariserkonventionen).

Artikel 279

Konsumtion

Parterne indfører en ordning for national eller regional konsumtion af intellektuelle ejendomsrettigheder.

Afdeling 2

Standarder vedrørende intellektuelle ejendomsrettigheder

Underafdeling 1

Ophavsret og beslægtede rettigheder

Artikel 280

Ydet beskyttelse

Parterne overholder de rettigheder og forpligtelser, der er fastsat i følgende internationale aftaler:

- a) Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker (Bernerkonventionen)
- b) den internationale konvention om beskyttelse af udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer samt radio- og fjernsynsforetagender fra 1961
- c) TRIPS-aftalen
- d) WIPO's traktat om ophavsret, og
- e) WIPO's traktat om fremførelser og fonogrammer.

Artikel 281

Ophavsmænd

Parterne giver ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde:

- a) direkte eller indirekte, midlertidig eller varig, hel eller delvis reproduktion af deres værker på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form
- b) enhver form for spredning til almenheden ved salg eller på anden måde af deres originalværker eller eksemplarer heraf, og
- c) trådbunden eller trådløs overføring til almenheden af deres værker, herunder tilrådighedsstillelse af deres værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt.

Artikel 282

Udøvende kunstnere

Parterne giver udøvende kunstnere eneret til at:

- a) tillade eller forbyde optagelse²⁵⁾ af deres fremførelser.
- b) tillade eller forbyde direkte eller indirekte, midlertidig eller varig, hel eller delvis reproduktion af optagelser af deres fremførelser på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form
- c) gøre optagelser af deres fremførelser tilgængelige for almenheden ved salg eller på anden måde
- d) tillade og forbyde trådbunden eller trådløs tilrådighedsstillelse for almenheden af optagelser af deres fremførelser på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt
- e) tillade eller forbyde udsendelse ved hjælp af radiobølger og kommunikation til offentligheden af deres fremførelser, medmindre fremførelsen i sig selv sker ved en radio- eller fjernsynsudsendelse eller på grundlag af en optagelse.

Artikel 283

Fremstillere af fonogrammer

Parterne giver fremstillere af fonogrammer eneret til at:

- a) tillade eller forbyde direkte eller indirekte, midlertidig eller varig, hel eller delvis reproduktion af deres fonogrammer på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form
- b) gøre deres fonogrammer, herunder eksemplarer heraf, tilgængelige for almenheden ved salg eller på anden måde, og
- c) tillade og forbyde trådbunden eller trådløs tilrådighedsstillelse for almenheden af deres fonogrammer på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt.

Artikel 284

Radio- og fjernsynsforetagender

Parterne giver radio- og fjernsynsforetagender eneret til at tillade eller forbyde:

- a) optagelse af deres udsendelser
- b) reproduktion af optagelser af deres udsendelser
- c) trådbunden eller trådløs tilrådighedsstillelse for almenheden af optagelser af deres udsendelser, og
- d) viderespredning af deres udsendelser ved hjælp af radiobølger samt kommunikation til offentligheden af deres udsendelser, hvis denne foretages på steder, hvortil der er offentlig adgang mod betaling af entré.

Artikel 285

Radio- og fjernsynsudsendelse og kommunikation til offentligheden

1. Parterne tillægger udøvende kunstnere og fremstillere af fonogrammer ret til et enkelt rimeligt vederlag, der betales af brugeren, hvis et i kommercielt øjemed udgivet fonogram eller et udtryk for et sådant fonogram i en anden form anvendes til radio- eller fjernsynsudsendelse ved hjælp af radiobølger eller til anden kommunikation til offentligheden, og sikrer, at dette vederlag deles mellem de pågældende kunstnere og fremstillere af fonogrammer.

2. Parterne kan, hvis der ikke er enighed mellem de udøvende kunstnere og fonogramfremstillerne, fastlægge betingelserne for et sådant vederlags fordeling mellem dem.

Artikel 286

Beskyttelsens varighed

1. Ophavsretten til litterære eller kunstneriske værker som defineret i artikel 2 i Bernerkonventionen gælder i ophavsmandens levetid og i 70 år efter vedkommendes død, uanset på hvilket tidspunkt værket lovligt blev gjort tilgængeligt for offentligheden.

2. Beskyttelsestiden for et musikstykke med tekst udløber 70 år efter det tidspunkt, hvor den længstlevende af følgende personer dør, uanset om disse personer anses som medophavsmænd: tekstforfatteren eller komponisten til musikstykket, såfremt begge bidrag specifikt blev skabt til det pågældende musikstykke med tekst.

3. Udøvende kunstners rettigheder udløber tidligst 50 år efter fremførelsesdatoen. Dog gælder følgende:

- a) hvis en optagelse af en fremførelse på et andet medie end et fonogram udgives lovligt eller offentliggøres lovligt inden for dette tidsrum, udløber rettighederne dog 50 år efter datoen for første lovlige udgivelse eller første lovlige offentliggørelse, alt efter hvilken dato der er den første
- b) hvis en optagelse af en fremførelse på et fonogram udgives lovligt eller offentliggøres lovligt inden for dette tidsrum, udløber rettighederne dog 70 år efter datoen for første lovlige udgivelse eller første lovlige offentliggørelse, alt efter hvilken dato der er den første.

4. Fonogramfremstilleres rettigheder udløber tidligst 50 år efter optagelsen. Dog gælder følgende:

- a) hvis et fonogram lovligt er udgivet inden for dette tidsrum, udløber rettighederne tidligst 70 år efter datoen for første lovlige udgivelse. Hvis lovlig udgivelse ikke sker inden for det tidsrum, der er nævnt i første punktum, og hvis fonogrammet lovligt offentliggøres i dette tidsrum, udløber rettighederne tidligst 70 år efter datoen for første lovlige offentliggørelse
- b) hvis fonogramfremstilleren, 50 år efter at et fonogram blev udgivet lovligt eller offentliggjort lovligt, ikke udbyder eksemplarer af fonogrammet til salg i tilstrækkeligt antal eller ikke gør det tilgængeligt for offentligheden, kan den udøvende kunstner hæve kontrakten, i henhold til hvilken den udøvende kunstner har overført eller overdraget sine rettigheder til optagelsen af sin fremførelse til en fonogramfremstiller.

5. Radio- og fjernsynsforetagenders rettigheder udløber tidligst 50 år efter første udsendelse, hvad enten den sendes som trådløs eller trådbåren, herunder kabel- eller satellitfremført udsendelse.

6. De i denne artikel fastsatte beskyttelsesperioder beregnes fra den 1. januar i det år, der følger efter den begivenhed, der affødte rettigheden.

Artikel 287

Beskyttelse af tekniske foranstaltninger

1. Parterne indfører en passende retlig beskyttelse mod omgåelse af enhver form for effektive tekniske foranstaltninger, som den pågældende foretager, selv om vedkommende ved eller burde vide, at dette er formålet.

2. Parterne indfører en passende retlig beskyttelse mod fremstilling, import, distribution, salg, udlejning, reklame for salg og udlejning eller besiddelse i kommercielt øjemed af anordninger, produkter eller komponenter eller ydelse af tjenester, der:

- a) er genstand for salgsfremme, reklame eller markedsføring med henblik på omgåelse af enhver form for effektive tekniske foranstaltninger
- b) kun i begrænset omfang har andet kommercielt formål eller anden kommerciel anvendelse end omgåelse af enhver form for effektive tekniske foranstaltninger, eller
- c) primært er udviklet, produceret, tilpasset eller ydet med henblik på at muliggøre eller befordre omgåelse af enhver form for effektive tekniske foranstaltninger.

3. Ved »tekniske foranstaltninger« forstår i denne aftale enhver teknologi, anordning eller komponent, der under sin normale funktion har til formål at forhindre eller begrænse handlinger i forbindelse med værker eller andre beskyttede frembringelser, som indehaveren af ophavsrettigheder eller beslægtede rettigheder som fastsat i den interne lovgivning ikke har givet tilladelse til. Tekniske foranstaltninger betragtes som »effektive«, hvis anvendelsen af værker eller andre beskyttede frembringelser styres af rettighedshaveren ved anvendelse af en adgangskontrol- eller beskyttelsesforanstaltning, f.eks. kryptering, scrambling eller anden omdannelse af værket eller andre frembringelser eller en kopikontrolanordning, der opfylder beskyttelsesformålet.

Artikel 288

Beskyttelse af oplysninger om rettighedsforvaltning

1. Parterne indfører en passende retlig beskyttelse mod personer, der uden tilladelse udfører nedennævnte handlinger:

- a) fjernelse eller ændring af elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning
- b) spredning, import med henblik på spredning, udsendelse i radio og fjernsyn, overføring til eller tilrådighedsstillelse for almenheden af værker eller andre frembringelser, der er beskyttet efter denne aftale, og fra hvilke de elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning er blevet fjernet eller ændret uden tilladelse vel vidende eller med rimelig grund til at vide, at sådanne handlinger foranlediger,

muliggør, letter eller skjuler en krænkelse af ophavsrettigheder eller beslægtede rettigheder som fastsat i den interne lovgivning.

2. I dette kapitel forstås ved »oplysninger om rettighedsforvaltning« alle oplysninger, der er leveret af en rettighedshaver, og som identificerer et værk eller en anden frembringelse, som er beskyttet i henhold til dette kapitel, ophavsmanden eller enhver anden rettighedshaver, eller oplysninger om betingelserne for anvendelse af værket eller frembringelsen samt numre eller koder, der udgør sådanne oplysninger. Stk. 1 gælder, hvis en hvilken som helst af disse oplysninger anvendes i forbindelse med kopiering eller fremkommer i forbindelse med overføring til almenheden af et værk eller en anden frembringelse, som er beskyttet i henhold til dette kapitel.

Artikel 289

Undtagelser og indskærnkninger

1. Parterne må i overensstemmelse med de konventioner og internationale traktater, som de er part i, kun indføre indskrænkninger eller undtagelser med hensyn til rettighederne i denne aftales artikel 281-286 i visse specielle tilfælde, der ikke strider mod den normale udnyttelse af den beskyttede frembringelse og ikke indebærer urimelig skade for rettighedshavernes legitime interesser.

2. Hver part sørger for, at midlertidige reproduktionshandlinger, der er omhandlet i denne aftales artikel 282-285, er flygtige eller utilsigtede, udgør en integrerende og uundværlig del af en teknisk proces, og hvis eneste formål er at muliggøre

- a) transmission i et netværk mellem tredjeparter gennem en formidler, eller
- b) en lovlig brug af et værk eller en anden beskyttet genstand, der skal udarbejdes, og som ikke har selvstændig økonomisk værdi, er undtaget fra den ret til reproduktion, der er fastsat i denne aftales artikel 282-285.

Artikel 290

Kunstneres følgeret til kunstværker

1. Parterne indfører for ophavsmanden til et originalkunstværk en følgeret, som er en uoverdragelig og selv på forhånd ufravigelig ret til et vederlag baseret på salgsprisen ved ethvert videresalg af det pågældende kunstværk efter ophavsmandens første afhændelse af det.

2. Den i stk. 1 nævnte ret finder anvendelse på alt videresalg, hvor der som sælgere, købere eller formidlere deltager professionelle på kunstmarkedet, herunder auktionshuse, kunstgallerier og alle kunsthandlere i øvrigt.

3. Parterne kan bestemme, at den i stk. 1 nævnte ret ikke finder anvendelse på videresalg, hvor sælgeren har erhvervet værket direkte fra ophavsmanden mindre end tre år inden videresalget, og videresalgsprisen ikke overstiger et vist mindstebeløb.

4. Følgeretsvederlaget skal betales af sælgeren. Parterne kan bestemme, at en anden af de i stk. 2 omhandlede fysiske og juridiske personer end sælgeren er forpligtet til at betale vederlaget enten alene eller i fællesskab med sælgeren.

5. Den ydede beskyttelse kan påberåbes i det omfang, som den part, på hvis territorium beskyttelsen påberåbes, tillader det. Beløb og opkrævningsprocedure fastlægges i den interne lovgivning.

Artikel 291

Samarbejde om kollektiv forvaltning af rettigheder

Parterne bestræber sig på at fremme dialog og samarbejde mellem deres respektive rettighedshaverorganisationer for at øge udbuddet af værker og andre beskyttede frembringelser og sikre overførsel af vederlag for anvendelse af sådanne værker eller andre beskyttede frembringelser.

Underafdeling 2

Varemærker

Artikel 292

Internationale aftaler

Parterne:

- a) efterlever protokollen vedrørende Madridarrangementet om den internationale registrering af varemærker, WIPO's traktat om varemærkeret og Nice-arrangementet vedrørende international klassificering af varer og tjenesteydelser til brug ved registrering af varemærker, og
- b) gør enhver rimelig indsats for at tiltræde Singaporetraktaten om varemærkeret.

Artikel 293

Registreringsprocedure

1. Parterne påser, at der findes en ordning for registrering af varemærker, hvor endelige beslutninger om afslag truffet af den relevante varemærkemyndighed meddeles ansøgeren skriftligt og begrundes behørigt.
2. Parterne giver mulighed for at gøre indsigelse mod ansøgninger om registrering af varemærker. En sådan indsigelsesprocedure skal være kontradiktorisk.
3. Parterne stiller en offentligt tilgængelig elektronisk database over varemærkeansøgninger og -registreringer til rådighed.

Artikel 294

Vitterligt kendte varemærker

For at efterleve Pariserkonventionens artikel 6a og TRIPS-aftalens artikel 16, stk. 2 og 3, vedrørende beskyttelsen af vitterligt kendte varemærker anvender parterne den fælles henstilling vedrørende bestemmelser om beskyttelse af vitterligt kendte mærker, der blev vedtaget af Pariserunionen til Beskyttelse af Industriel Ejendomsrets forsamling og WIPO's generalforsamling på den 34. møderække i forsamlingerne af WIPO's medlemsstater (september 1999).

Artikel 295

Undtagelser fra de rettigheder, der er knyttet til et varemærke

Parterne tillader begrænsede undtagelser fra de rettigheder, der er knyttet til et varemærke, f.eks. rimelig anvendelse af deskriptive udtryk, beskyttelse af geografiske betegnelser, jf. denne aftales artikel 303, eller andre begrænsede undtagelser, i forbindelse med hvilke der tages hensyn til varemærkeindehaverens og tredjemands legitime interesser.

Underafdeling 3

Geografiske betegnelser

Artikel 296

Anvendelsesområde

1. Denne underafdeling gælder for anerkendelse og beskyttelse af geografiske betegnelser, der har deres oprindelse i parternes territorium.
2. Hvis en parts geografiske betegnelse skal beskyttes af den anden part, skal den dække produkter, som er omfattet af pågældende parts lovgivning, jf. denne aftales artikel 297.
3. Ved »geografisk betegnelse« forstår en betegnelse som defineret i TRIPS-aftalens artikel 22, stk. 1, som også omfatter »oprindelsesbetegnelser«.

Artikel 297

Eksisterende geografiske betegnelser

1. Unionen konkluderer efter at have gennemgået Republikken Moldovas lovgivning om beskyttelse af de geografiske betegnelser, der er opført i del A af bilag XXX-A til denne aftale, at denne lovgivning er i overensstemmelse med de krav, der er fastsat i del C i bilag XXX-A til denne aftale.
2. Unionen konkluderer efter at have gennemgået Republikken Moldovas lovgivning om beskyttelse af de geografiske betegnelser, der er opført i del A af bilag XXX-A til denne aftale, at denne lovgivning er i overensstemmelse med de krav, der er fastsat i del C i bilag XXX-A til denne aftale.
3. Efter at have afsluttet en indsigelsesprocedure efter kriterierne i bilag XXX-B til denne aftale og efter at have gennemgået Unionens geografiske betegnelser for landbrugsprodukter og fødevarer, der er opført i bilag XXX-C til denne aftale, og Unionens geografiske betegnelser for vin, aromatiseret vin og spiritus, der er opført i bilag XXX-D til denne aftale, og som EU-parten har registreret i henhold til den lovgivning, der er omhandlet i denne artikels stk. 2, beskytter Republikken Moldova disse geografiske betegnelser med det beskyttelsesniveau, der er fastlagt i denne underafdeling.
4. Efter at have afsluttet en indsigelsesprocedure efter kriterierne i bilag XXX-B til denne aftale og efter at have gennemgået Republikken Moldovas geografiske betegnelser for landbrugsprodukter og fødevarer, der er opført i bilag XXX-C til denne aftale, og Republikken Moldovas geografiske betegnelser for vin, aromatiseret vin og spiritus, der er opført i bilag XXX-D til denne aftale, og som EU-parten har registreret i henhold til den lovgivning, der er omhandlet i denne artikels stk. 1, beskytter Unionen disse geografiske betegnelser med det beskyttelsesniveau, der er fastlagt i denne underafdeling.
5. De afgørelser, der træffes af det blandede udvalg, der er nedsat ved artikel 11 i aftalen mellem Den Europæiske Union og Republikken Moldova om beskyttelse af geografiske betegnelser for landbrugsprodukter og fødevarer, vedrørende ændring af bilag III og IV til nævnte aftale, og som træffes før denne aftales ikrafttrædelse, anses for at være afgørelser truffet af Underudvalget vedrørende Geografiske Betegnelser, og de geografiske betegnelser, der tilføjes i bilag III og IV til nævnte aftale, anses for at være en del af bilag XXX-C og XXX-D til denne aftale. Følgelig beskytter parterne disse geografiske betegnelser som eksisterende geografiske betegnelser under denne aftale.

Artikel 298

Tilføjelse af nye geografiske betegnelser

1. Parterne er enige om, at der i overensstemmelse med proceduren i denne aftales artikel 306, stk. 3, kan tilføjes nye geografiske betegnelser, der skal beskyttes, i bilag XXX-C og XXX-D til denne

aftale, efter at indsigelsesproceduren er afsluttet, og efter at de i denne aftales artikel 297, stk. 3 og 4, omhandlede specifikationer er gennemgået på en for begge parter fyldestgørende måde.

2. En part er ikke forpligtet til som geografisk betegnelse at beskytte en betegnelse, hvis den kolliderer med navnet på en plantesort, herunder en druesort, eller en dyrerace og derfor vil kunne vildlede forbrugerne med hensyn til produktets virkelige oprindelse.

Artikel 299

Rækkevidden af beskyttelsen af geografiske betegnelser

1. De geografiske betegnelser, der er opført i bilag XXX-C og XXX-D til denne aftale, herunder de betegnelser, der tilføjes i henhold til denne aftales artikel 298, er beskyttet mod følgende:

- a) enhver direkte eller indirekte kommerciel anvendelse af en beskyttet betegnelse:
 - i) for lignende produkter, som ikke er i overensstemmelse med den beskyttede betegnelses varespecifikation, eller
 - ii) for så vidt en sådan anvendelse udnytter en geografisk betegnelses omdømme
- b) enhver uretmæssig anvendelse, efterligning eller antydning,²⁶⁾ selv om produktets virkelige oprindelse er angivet, eller den beskyttede betegnelse er oversat, transskriberet eller er ledsaget af udtryk såsom »art«, »type«, »måde«, »som fremstillet i«, »efterligning«, »smag«, »som« eller tilsvarende
- c) enhver anden form for falsk eller vildledende angivelse af produktets herkomst, oprindelse, art og vigtigste egenskaber på den indre eller ydre emballage, i reklamerne eller i dokumenterne for det pågældende produkt samt anvendelse af emballager, der kan give et fejlagtigt indtryk af produktets oprindelse, og
- d) enhver anden praksis, der kan vildlede forbrugerne med hensyn til produktets virkelige oprindelse.

2. Hvis geografiske betegnelser er helt eller delvis enslydende, beskyttes hver betegnelse, forudsat at den er blevet anvendt i god tro og med behørig hensyntagen til lokal skik og brug og risikoen for forveksling. Parterne fastsætter i fællesskab de praktiske regler for, hvorledes de enslydende geografiske betegnelser skelnes fra hinanden, samtidig med at der tages hensyn til behovet for, at de berørte producenter behandles lige, og at forbrugerne ikke vildledes, jf. dog artikel 23 TRIPS-aftalen. En enslydende betegnelse, der forleder forbrugeren til at tro, at produkterne stammer fra et andet område, registreres ikke, selv om betegnelsen er korrekt med hensyn til det område, den region eller det sted, hvor de pågældende produkter har deres oprindelse.

3. Hvis en part i forbindelse med forhandlinger med et tredjeland påtænker at beskytte en geografisk betegnelse fra tredjelandet, og den pågældende betegnelse er enslydende med en geografisk betegnelse hos den anden part, skal sidstnævnte part høres og have lejlighed til fremsætte sine bemærkninger, inden betegnelsen beskyttes.

4. Intet i denne underafdeling forpligter en part til at beskytte den anden parts geografiske betegnelse, hvis betegnelsen ikke er eller ophører med at være beskyttet i oprindelseslandet. Parterne underretter hinanden, hvis en geografisk betegnelse ophører med at være beskyttet i oprindelseslandet.

5. Bestemmelserne i denne underafdeling indskrænker på ingen måde en persons ret til i forbindelse med handel at anvende sit eget navn eller sin forgængers navn, medmindre et sådant navn anvendes på en måde, der kan vildlede forbrugerne.

Artikel 300

Ret til at anvende geografiske betegnelser

1. En betegnelse, der er beskyttet i henhold til denne underafdeling, kan anvendes af erhvervsdrivende, der producerer, forarbejder, tilbereder eller afsætter landbrugsprodukter, fødevarer, vin, aromatiseret vin eller spiritus, som er i overensstemmelse med den relevante varespecifikation.

2. Når en geografisk betegnelse først er beskyttet i henhold til denne underafdeling, må anvendelsen af den beskyttede betegnelse ikke gøres betinget af, at brugerne registreres, eller af yderligere klausuler.

Artikel 301

Håndhævelse af beskyttelsen

Parterne håndhæver den beskyttelse, der er fastsat i denne aftales artikel 297-300, ved at der træffes passende administrative eller retlige foranstaltninger, herunder også ved toldbehandlingen (eksport og import) for at hindre eller standse ulovlig anvendelse af en beskyttet geografisk betegnelse. De håndhæver også beskyttelsen på begæring af en interesseret part.

Artikel 302

Gennemførelse af supplerende foranstaltninger

Uden at dette anfægter forpligtelser til at beskytte Unionens geografiske betegnelser, som Republikken Moldova allerede har indgået i henhold til internationale aftaler om beskyttelse af geografiske betegnelser, og håndhævelsen heraf, herunder forpligtelser, der er indgået inden for rammerne af Lissabonaftalen om beskyttelse af oprindelsesbetegnelser og deres internationale registrering og i overensstemmelse med denne aftales artikel 301, gælder der en overgangsperiode for Republikken Moldova på 1 år regnet fra den 1. april 2013 til at iværksætte alle de nødvendige supplerende foranstaltninger til at hindre ulovlig anvendelse af de beskyttede geografiske betegnelser, navnlig de foranstaltninger, der vedrører toldbehandling.

Artikel 303

Forhold til varemærker

1. Parterne afviser at registrere et varemærke, hvis det fører til en af de situationer, der er omhandlet i denne aftales artikel 299, stk. 1, i forhold til en beskyttet geografisk betegnelse for tilsvarende produkter, eller erklærer det ugyldigt enten på eget initiativ eller på begæring af en interesseret part i overensstemmelse med hver parts lovgivning, hvis der ansøges om registrering af varemærket, efter at der er ansøgt om beskyttelse af den geografiske betegnelse på det pågældende territorium.

2. For geografiske betegnelser som omhandlet i denne aftales artikel 297 er datoen for ansøgning om beskyttelse den 1. april 2013.

3. For geografiske betegnelser som omhandlet i denne aftales artikel 298 er datoen for ansøgning om beskyttelse den dato, hvor der sendes en anmodning om beskyttelse af en geografisk betegnelse til den anden part.

4. For geografiske betegnelser som omhandlet i denne aftales artikel 298 har parterne ikke pligt til at beskytte en geografisk betegnelse, hvis beskyttelsen set i relation til et anset eller vitterligt kendt varemærke vil kunne vildlede forbrugerne med hensyn til produktets sande identitet.

5. Parterne beskytter geografiske betegnelser, også selv om der findes et ældre varemærke, jf. dog denne artikels stk. 4. Ved et ældre varemærke forstås et varemærke, hvis anvendelse svarer til en af de situationer, der er omhandlet i denne aftales artikel 299, stk. 1, og som der er ansøgt om, som er registreret, eller som har vundet hævd, for så vidt denne mulighed er hjemlet i lovgivningen, på en parts territorium, før den dato, hvor den anden part har indsendt en ansøgning om beskyttelse af den geografiske betegnelse i henhold til denne underafdeling. Varemærket kan fortsat anvendes og fornyes uanset beskyttelsen af den geografiske betegnelse, såfremt varemærket ikke er erklæret ugyldigt, eller rettighederne dertil ikke er fortabt, i overensstemmelse med parternes varemærkelovgivning.

Artikel 304

Almindelige regler

1. Denne underafdeling berører ikke parternes rettigheder og forpligtelser i henhold til WTO-overenskomsten.
2. Importen, eksporten og afsætningen af de produkter, der er omhandlet i denne aftales artikel 297 og 298, skal uanset denne aftales artikel 302 foregå i overensstemmelse med de love og administrative bestemmelser, der gælder på den importerende parts område.
3. Spørgsmål i forbindelse med registrerede betegnelsers tekniske specifikationer behandles af Underudvalget vedrørende Geografiske Betegnelser, der er nedsat ved denne aftales artikel 306.
4. Geografiske betegnelser, der er beskyttet i henhold til denne underafdeling, må kun annulleres af den part, på hvis territorium produkterne har deres oprindelse.
5. En varespecifikation som omhandlet i denne underafdeling er en specifikation, som er godkendt af den parts myndigheder, på hvis territorium produktet har sin oprindelse, inklusive eventuelle ændringer, der også er godkendt.

Artikel 305

Samarbejde og gennemsigtighed

1. Parterne holder direkte eller gennem Underudvalget vedrørende Geografiske Betegnelser, der er nedsat i henhold til denne aftales artikel 306, forbindelse med hinanden angående alle spørgsmål om denne underafdelings gennemførelse og funktion. I den forbindelse kan en part navnlig anmode den anden part om oplysninger vedrørende varespecifikationer og ændringer heraf og om, hvem der kan kontaktes angående kontrolbestemmelser.
2. Hver part kan offentliggøre produktspecifikationerne eller et resumé af dem og oplysninger om, hvem der kan kontaktes angående kontrolbestemmelser for den anden parts geografiske betegnelser, som er beskyttet i henhold til denne artikel.

Artikel 306

Underudvalget vedrørende Geografiske Betegnelser

1. Der nedsættes hermed et underudvalg vedrørende geografiske betegnelser.
2. Underudvalget vedrørende Geografiske Betegnelser består af repræsentanter for parterne, som har til opgave at overvåge denne underafdelings udvikling og intensivere deres samarbejde og dialog om geografiske betegnelser. Underudvalget vedrørende Geografiske Betegnelser rapporterer til Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4.
3. Underudvalget vedrørende Geografiske Betegnelser træffer afgørelse ved konsensus. Det fastsætter selv sin forretningsorden. Det mødes mindst én gang om året på begæring af en af parterne, skiftevis i EU og i Republikken Moldova, på tidspunkter og steder og under forhold (herunder videokonference), som parterne gensidigt aftaler, dog senest 90 dage efter begæringen.
4. Underudvalget vedrørende Geografiske Betegnelser sørger også for, at denne underafdeling fungerer efter hensigten, og kan tage ethvert spørgsmål vedrørende dens gennemførelse og funktion op til behandling. Det har navnlig til opgave:
 - a) at ændre del A og del B i bilag XXX-A til denne aftale for så vidt angår henvisningerne til parternes gældende lovgivning
 - b) at ændre bilag XXX-C og XXX-D til denne aftale for så vidt angår geografiske betegnelser

- c) at udveksle oplysninger om udviklingen i lovgivning og politik for så vidt angår geografiske betegnelser og andre spørgsmål af fælles interesse vedrørende geografiske betegnelser
- d) at udveksle oplysninger om geografiske betegnelser med henblik på at overveje, om de skal beskyttes i henhold til denne underafdeling, og
- e) at overvåge den seneste udvikling vedrørende håndhævelsen af beskyttelsen af de geografiske betegnelser, der er opført i bilag XXX-C og XXX-D til denne aftale.

Underafdeling 4

Design

Artikel 307

Internationale aftaler

Parterne efterlever Genèveaftalen under Haagarrangementet vedrørende international registrering af industrielle design fra 1999.

Artikel 308

Beskyttelse af registrerede design

1. Hver part træffer foranstaltninger til beskyttelse af uafhængigt frembragte design, der er nye og originale.²⁷⁾ Beskyttelsen ydes ved registrering, som giver indehaverne af et registreret design eneret i overensstemmelse med denne artikel.

2. Et design, der finder anvendelse på eller indgår i et produkt, som udgør en komponent af et sammensat produkt, anses kun for at være nyt og originalt:

- a) hvis komponenten efter at være blevet inkorporeret i det sammensatte produkt fortsat er synlig under normal brug af dette produkt, og
- b) de synlige elementer af komponenten i sig selv opfylder kravene om nyhed og originalitet.

3. Ved »normal brug« i den i stk. 2, litra a), anvendte betydning forstås den endelige brugers anvendelse, dog hverken vedligeholdelse eller reparation.

4. Indehaveren af et registreret design har som minimum ret til at forhindre, at tredjemand uden at have indehaverens samtykke fremstiller, udbyder til salg, sælger, importerer, eksporterer, opbevarer eller anvender et produkt, der bærer eller inkorporerer det beskyttede design, dersom en sådan handling har en kommerciel målsætning, i urimeligt omfang skader den normale udnyttelse af designet eller ikke er forenelig med god forretningsskik.

5. Beskyttelsens varighed fastsættes til 25 år fra datoen for indgivelse af ansøgningen om registrering.

Artikel 309

Beskyttelse knyttet til ikke-registreret design

1. Parterne tilvejebringer kun de nødvendige retsmidler til at forhindre anvendelse af et uregistreret design, hvis den anfægtede anvendelse beror på kopiering af produktets ikke-registrerede udseende. I denne artikel forstås ved »anvendelse« udbud til salg, markedsføring, import eller eksport af det pågældende produkt.

2. Beskyttelsen af ikke-registrerede design varer mindst tre år regnet fra den dato, hvor designet er gjort tilgængeligt for offentligheden i en af parterne.

Artikel 310

Undtagelser og udelukkelser

1. Hver part kan fastsætte begrænsede undtagelser fra beskyttelsen af design, forudsat at sådanne undtagelser ikke i urimeligt omfang strider mod den normale udnyttelse af beskyttede design og ikke indebærer urimelig skade for de legitime interesser, som indehaveren af det beskyttede design har, under hensyn til tredjemands legitime interesser.

2. Designbeskyttelse gælder ikke for design, der i alt væsentligt er dikteret af tekniske eller funktionelle forhold. Navnlig kan en designrettighed ikke opretholdes for de elementer af et produkts udseende, der nødvendigvis må reproduceres i deres nøjagtige form og dimensioner, for at det produkt, som designet indgår i eller finder anvendelse på, rent mekanisk kan kobles til et andet produkt eller placeres i, på eller omkring et andet produkt eller bringes i kontakt med et andet produkt, således at begge produkter opfylder deres funktion.

Artikel 311

Forhold til ophavsret

Et design kan også beskyttes i henhold til den pågældende parts lovgivning om ophavsret fra det tidspunkt, hvor designet blev frembragt eller fastlagt i en given form. Hver part fastsætter, i hvilket omfang og under hvilke betingelser der opnås en sådan beskyttelse, herunder kravet til originalitet.

Underafdeling 5

Patenter

Artikel 312

Internationale aftaler

Parterne er forpligtet til at overholde bestemmelserne i WIPO's patentsamarbejdsstraktat og gør enhver rimelig indsats for at sikre overensstemmelse med bestemmelserne i WIPO's patentlovstraktat.

Artikel 313

Patenter og folkesundheden

1. Parterne anerkender vigtigheden af erklæringen fra WTO's ministerkonference om TRIPS-aftalen og folkesundhed, der blev vedtaget den 14. november 2001. Ved fortolkningen og gennemførelsen af rettighederne og forpligtelserne i henhold til dette kapitel sikrer parterne overensstemmelse med erklæringen.

2. Parterne overholder og bidrager til gennemførelsen af WTO's Almindelige Råds afgørelse af 30. august 2003 om punkt 6 i den erklæring, der er omhandlet i denne artikels stk. 1.

Artikel 314

Supplerende beskyttelsescertifikat

1. Parterne anerkender, at lægemidler og plantebeskyttelsesmidler, som er beskyttet af et patent, kan underlægges en administrativ tilladelsesprocedure forud for markedsføringen. De anerkender, at den tid, der går fra indgivelsen af en patentansøgning, indtil den første tilladelse til at markedsføre det pågældende produkt på deres respektive markeder foreligger, som fastsat til dette formål i den interne lovgivning, kan afkorte den effektive patentbeskyttelsesperiode.

2. Hver part fastsætter for et lægemiddel eller et plantebeskyttelsesmiddel, der er beskyttet af et patent, og som har været underlagt en administrativ tilladelsesprocedure, en yderligere beskyttelsesperiode, der skal være den samme som den i stk. 1, andet punktum, omhandlede, minus fem år.

3. Uanset stk. 2 kan den yderligere beskyttelsesperiodes varighed ikke overstige fem år.

4. For lægemidler, for hvilke der er gennemført pædiatriske undersøgelser, og hvor resultaterne af disse undersøgelser er afspejlet i produktinformationerne, forlænger parterne beskyttelsesperioden i henhold til stk. 2 med yderligere seks måneder.

Artikel 315

Beskyttelse af data, der er forelagt med henblik på markedsføringstilladelse for et lægemiddel

1. Hver part iværksætter en helhedsordning, der garanterer, at data, der forelægges med henblik på markedsføringstilladelse for et lægemiddel, forbliver fortrolige, ikke videregives og ikke lægges til grund for en anden markedsføringstilladelse.²⁸⁾

2. Hver part sikrer, at krævede oplysninger, der forelægges med henblik på markedsføringstilladelse for et lægemiddel, ikke videregives til tredjemand og nyder beskyttelse mod illoyal erhvervsmæssig udnyttelse.

Med henblik herpå:

- a) tillades ingen hverken offentlig eller privat person eller enhed, bortset fra den person eller enhed, der forelagde sådanne fortrolige data, i en periode på mindst fem år fra datoen for tildeling af markedsføringstilladelse i den berørte part at anvende sådanne data direkte eller indirekte, uden at der indhentes udtrykkeligt samtykke fra den person eller enhed, som fremlagde disse data til støtte for en ansøgning om tilladelse til at markedsføre et lægemiddel
- b) gives der i en periode på mindst syv år, som begynder på datoen for tildeling af en markedsførings-tilladelse i den berørte part, ikke en markedsføringstilladelse på grundlag af senere ansøgninger, medmindre den efterfølgende ansøger indgiver sine egne data eller data, som anvendes med godkendelse fra indehaveren af den første tilladelse og opfylder samme krav som ved den første tilladelse. Produkter, som er registreret uden fremlæggelse af sådanne data, skal fjernes fra markedet, indtil kravene er opfyldt.

3. Den i stk. 2, litra b), omhandlede periode på syv år forlænges til maksimalt otte år, hvis indehaveren i løbet af de første fem år efter opnåelse af den første markedsføringstilladelse opnår markedsføringstilladelse for en eller flere nye terapeutiske indikationer, som anses for at indebære en vigtig klinisk fordel i forhold til eksisterende behandlingsformer.

4. Bestemmelserne i denne artikel har ikke tilbagevirkende kraft. De berører ikke markedsføringen af lægemidler, der er godkendt inden denne aftales ikrafttrædelse.

5. Republikken Moldova forpligter sig til at bringe sin lovgivning om databeskyttelse for lægemidler i overensstemmelse med Unionens lovgivning på en dato, der fastsættes af Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4.

Artikel 316

Databeskyttelse i forbindelse med plantebeskyttelsesmidler

1. Hver part fastlægger krav til sikkerhed og effektivitet, inden de tillader markedsføring af plantebeskyttelsesmidler.

2. Hver part giver ejeren af en forsøgs- eller undersøgelsesrapport, der er forelagt for første gang for at få markedsføringstilladelse for et plantebeskyttelsesmiddel, en midlertidig databeskyttelsesret.

I gyldighedsperioden for databeskyttelsesretten må forsøgs- eller undersøgelsesrapporten ikke anvendes til fordel for en anden person, der ønsker at opnå en markedsføringstilladelse for et plantebeskyttelsesmiddel, medmindre indehaveren giver sit udtrykkelige samtykke.

3. Forsøgs- eller undersøgelsesrapporten skal opfylde følgende betingelser:

- a) den er nødvendig for, at tilladelsen kan gives eller ændres med henblik på at tillade anvendelse på andre afgrøder, og
- b) den er i overensstemmelse med principperne for god laboratoriepraksis eller god forsøgspraksis, og dette er bekræftet.

4. Databeskyttelsesperioden skal være af mindst 10 års varighed fra datoen for den første markedsføringstilladelse i den pågældende part. I tilfælde af lavrisikoplantebeskyttelsesmidler kan perioden forlænges til 13 år.

5. De i stk. 4 omhandlede perioder forlænges med tre måneder for hver udvidelse af tilladelsen til at omfatte anvendelser af mindre betydning,²⁹⁾ hvis ansøgningerne om sådanne tilladelser forelægges af tilladelsens indehaver senest fem år efter datoen for den første tilladelse. Den samlede databeskyttelsesperiode kan under ingen omstændigheder overstige 13 år. For lavrisikoplantebeskyttelsesmidler kan den samlede databeskyttelsesperiode under ingen omstændigheder overstige 15 år.

6. En forsøgs- eller en undersøgelsesrapport er også beskyttet, hvis den var nødvendig for at forny eller revurdere en tilladelse. I så fald er databeskyttelsesperioden 30 måneder.

Artikel 317

Plantesorter

Parterne beskytter plantesortsrettigheder i overensstemmelse med den internationale konvention om beskyttelse af plantenyheder, herunder den fakultative undtagelse fra forædlerrättigheder som omhandlet i artikel 15, stk. 2, i nævnte konvention, og samarbejder om at fremme og håndhæve disse rettigheder.

Afdeling 3

Håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder

Artikel 318

Generelle forpligtelser

1. Parter bekræfter deres forpligtelser i henhold til TRIPS-aftalen, særlig del III, og påser, at de supplerende foranstaltninger, procedurer og retsmidler i denne afdeling er til rådighed for at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder.³⁰⁾

2. Disse supplerende foranstaltninger, procedurer og retsmidler skal være fair og rimelige, de må ikke være unødigt komplicerede eller udgiftskrævende, og de må ikke indebære urimelige frister eller medføre ugrundede forsinkelser.

3. Disse supplerende foranstaltninger og retsmidler skal ligeledes være effektive, stå i et rimeligt forhold til krænkelsen og have afskrækkende virkning, og de skal anvendes på en sådan måde, at der ikke opstår hindringer for lovlig samhandel, og at der ydes garanti mod misbrug af dem.

Artikel 319

Rekvirenter

Parterne anerkender som personer, der kan anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er omhandlet i denne afdeling og i del III af TRIPS-aftalen:

- a) indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse
- b) alle andre personer, der har tilladelse til at anvende disse rettigheder, navnlig licenshavere, i det omfang det er muligt efter og i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse
- c) organisationer til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder, der efter reglerne er officielt anerkendt som berettigede til at repræsentere indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder, i det omfang det er muligt efter og i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse, og
- d) faglige interesseorganisationer, der efter reglerne er anerkendt som berettigede til at repræsentere indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder, i det omfang det er muligt efter og i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse.

Underafdeling 1

Civilretlig håndhævelse

Artikel 320

Foranstaltninger til sikring af bevismateriale

1. Hver part sikrer, allerede inden behandlingen af en sag vedrørende realiteten påbegyndes, at de kompetente retslige myndigheder på begæring af en part, der har fremført et rimeligt tilgængeligt bevismateriale til støtte for sin påstand om, at vedkommendes intellektuelle ejendomsret er blevet krænket eller vil blive krænket, træffer afgørelse om, at der omgående skal iværksættes effektive foreløbige foranstaltninger med henblik på at sikre det relevante bevismateriale i forbindelse med den påståede krænkelse, under forudsætning af at fortrolige oplysninger beskyttes.

2. Sådanne foranstaltninger kan omfatte en udførlig beskrivelse af de omtvistede varer med eller uden udtagning af prøver eller en beslaglæggelse af disse og, når det er hensigtsmæssigt, af de materialer og redskaber, der har været anvendt i fremstillingen og/eller distributionen af disse varer og af de hertil hørende dokumenter. Disse foranstaltninger træffes, om nødvendigt uden at modparten høres, især hvis en forsinkelse vil kunne påføre rettighedshaveren et uopretteligt tab, eller hvor der foreligger en påviselig risiko for tilintetgørelse af bevismateriale.

Artikel 321

Ret til information

1. Hver part sikrer, at de kompetente retslige myndigheder i forbindelse med sager om krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed og som svar på en velbegrundet og forholdsmæssig afpasset begæring fra rekvirenten, kan pålægge den krænkende part og/eller enhver anden person at give oplysninger om oprindelsen af og distributionskanalerne for de varer eller tjenesteydelser, der krænker en intellektuel ejendomsrettighed, såfremt den pågældende:

- a) er fundet i besiddelse af de omtvistede varer i kommerciel målestok
- b) er fundet i færd med at anvende de omtvistede tjenesteydelser i kommerciel målestok
- c) er fundet i færd med at yde tjenesteydelser, der anvendes i de omtvistede aktiviteter, i kommerciel målestok
- d) er blevet identificeret af den i litra a), b) eller c) omhandlede person som indblandet i produktion, fremstilling eller distribution af sådanne varer eller levering af sådanne tjenesteydelser.

2. De i stk. 1 nævnte oplysninger omfatter i givet fald:

- a) navn og adresse på producenter, fremstillere, distributører, leverandører og andre tidligere indehavere af varer eller tjenesteydelser samt på engros- og detailhandelsled

- b) oplysninger om producerede, fremstillede, leverede, modtagne eller bestilte mængder og om den pris, der er opnået for de pågældende varer eller tjenesteydelser.
- 3. Stk. 1 og 2 finder anvendelse under forbehold af andre lovbestemmelser, der:
 - a) tillægger rettighedshaveren en mere vidtgående ret til information
 - b) regulerer brugen af oplysninger meddelt i henhold til denne artikel i civilretlige eller strafferetlige sager
 - c) omhandler erstatningsansvaret ved misbrug af retten til information
 - d) danner grundlag for at nægte at meddele oplysninger, som ville tvinge den i stk. 1 omhandlede person til at indrømme, at vedkommende selv eller en nær slægtning har deltaget i en krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed, eller
 - e) omhandler beskyttelsen af fortrolige kilder til information eller behandlingen af personoplysninger.

Artikel 322

Foreløbige og retsbevarende foranstaltninger

1. Hver part sikrer, at de retslige myndigheder på begæring af rekvirenten kan udstede et foreløbigt påbud over for den påståede krænker med henblik på at forhindre en nært forestående krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed eller midlertidigt, og hvis det er muligt i henhold til egen lovgivning, under trussel om tvangsbøder, forbyde en fortsættelse af den påståede krænkelse af den pågældende rettighed eller gøre denne fortsættelse betinget af, at der stilles sikkerhed for erstatning til rettighedshaveren. Et foreløbigt påbud kan på de samme betingelser udstedes til en mellemmand, hvis ydelser anvendes af tredjemand til krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed.

2. Et foreløbigt påbud kan også udstedes for at kræve beslaglæggelse eller aflevering af varer, der mistænkes for at krænke en intellektuel ejendomsrettighed, for at forhindre, at de indføres i handelen eller omsættes.

3. I tilfælde af påståede overtrædelser i kommerciel målestok sikrer parterne, at de retslige myndigheder, hvis rekvirenten godtgør, at der foreligger omstændigheder, som kan vanskeliggøre inddrivelsen af erstatning, kan kræve arrest i den påståede krænkende parts løsørestande og faste ejendom, herunder indefrysning af bankkonti og andre aktiver. Med henblik herpå kan de kompetente myndigheder kræve fremlæggelse af dokumenter med bankoplysninger samt finansielle og kommercielle oplysninger eller passende adgang til de relevante oplysninger.

Artikel 323

Korrigerende foranstaltninger

1. Hver part sikrer, at de kompetente retslige myndigheder på begæring af rekvirenten, og uden at det berører den erstatning, der skal udredes til rettighedshaveren som følge af krænkelsen, og uden nogen form for godtgørelse, kan kræve, at de varer, som de har fastslået krænker en intellektuel ejendomsrettighed, som det mindste fjernes fra handelen eller destrueres. Hvis det er relevant, kan de kompetente retslige myndigheder desuden kræve tilintetgørelse af de materialer og redskaber, der primært har været anvendt til at skabe eller fremstille de pågældende varer.

2. Parternes retslige myndigheder skal have myndighed til at beordre disse foranstaltninger gennemført for rettighedskrænkerens regning, medmindre særlige grunde taler herimod.

Artikel 324

Påbud

Parterne sikrer, at de retslige myndigheder, når der er truffet en retsafgørelse, som fastslår en krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed, kan udstede et påbud til den krænkende part samt en mellemmand,

hvis ydelser anvendes af tredjemand til krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed, med henblik på at forhindre fortsat krænkelse.

Artikel 325

Alternative foranstaltninger

Parterne kan bestemme, at de kompetente retslige myndigheder, når det er hensigtsmæssigt, og på begæring af den person, der kan pålægges de i denne aftales artikel 323 og/eller 324 nævnte foranstaltninger, kan beordre betaling til den forurettede af en kontant godtgørelse i stedet for anvendelse af foranstaltningerne i nævnte to artikler, hvis personen har handlet uforsætligt og ikke har udvist uagtsomhed, hvis gennemførelsen af de pågældende foranstaltninger ville skade ham uforholdsmæssigt meget, og hvis en kontant godtgørelse til den forurettede forekommer rimeligt tilfredsstillende.

Artikel 326

Erstatning

1. Hver part sikrer, at de retslige myndigheder på begæring af den forurettede pålægger den krænkende part, der vidste eller med rimelighed burde vide, at hans aktiviteter medførte en krænkelse, at betale rettighedshaveren en erstatning, der står i rimeligt forhold til det tab, denne har lidt som følge af krænkelsen. Når de retslige myndigheder fastsætter erstatningen:

- a) tager de hensyn til alle relevante aspekter, såsom negative økonomiske konsekvenser, herunder den forurettedes tab af fortjeneste, den krænkende parts uberettigede fortjeneste, og, når det er hensigtsmæssigt, andre elementer end de økonomiske, f.eks. den ikke-økonomiske skade, rettighedshaveren har lidt som følge af krænkelsen, eller
- b) de kan, som et alternativ til litra a), når det er hensigtsmæssigt, fastsætte erstatningen til et fast beløb på grundlag af elementer, der som minimum svarer til størrelsen af de gebyrer eller afgifter, som den krænkende part skulle have betalt, hvis han havde anmodet om tilladelse til at anvende den pågældende intellektuelle ejendomsrettighed.

2. I sager, hvor den krænkede part har krænket intellektuelle ejendomsrettigheder uden at vide det eller uden at have rimelig grund til at vide det, kan parterne bestemme, at de retslige myndigheder kan træffe beslutning om tilbagebetaling af et overskud eller om betaling af en erstatning, der kan være fastsat på forhånd, til fordel for den krænkede part.

Artikel 327

Sagsomkostninger

Hver part sikrer, at rimelige og forholdsmæssigt afpassede sagsomkostninger og andre udgifter, som den part, der har vundet sagen, har afholdt, som generel regel bæres af den part, der har tabt sagen, medmindre billighedshensyn taler imod dette.

Artikel 328

Offentliggørelse af retsafgørelser

Hver part sikrer, at de retslige myndigheder i søgsmål vedrørende krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder kan træffe afgørelse om, at der på begæring af rekvirenten og for den krænkende parts regning træffes passende foranstaltninger til formidling af information om afgørelsen, og at retsafgørelsen opslås og offentliggøres i sin helhed eller i uddrag.

Formodning om ophavs- eller ejendomsret

Ved anvendelse af de i denne afdeling omhandlede foranstaltninger, procedurer og retsmidler gælder følgende:

- a) for at ophavsmanden til et litterært eller kunstnerisk værk kan betragtes som ophavsmand og dermed være berettiget til at anlægge sag om krænkelse, indtil det modsatte er bevist, er det tilstrækkeligt, at den pågældendes navn er anført på værket på sædvanlig måde
- b) litra a) finder tilsvarende anvendelse på indehavere af ophavsretbeslægtede rettigheder for så vidt angår det beskyttede materiale.

Underafdeling 2

Andre bestemmelser

Foranstaltninger ved grænsen

1. Medmindre andet er fastsat i denne underafdeling, indfører parterne procedurer, der gør det muligt for en rettighedshaver, der har gyldige grunde til at have mistanke om, at der finder import, eksport, reeksport, indpassage i eller udpassage fra toldområdet, henførsel under en suspensionsprocedure eller overførsel til en frizone eller et frilager af varer, der krænker en intellektuel ejendomsrettighed,³¹⁾ ==31== sted, at indgive en skriftlig anmodning til de kompetente administrative eller retslige myndigheder om, at toldmyndighederne suspenderer sådanne varers overgang til fri omsætning eller tager dem i bevaring.

2. Hver part påser, at toldmyndighederne som led i deres arbejde, når de har en tilstrækkelig begrundet mistanke om, at bestemte varer krænker en intellektuel ejendomsrettighed, inden en anmodning fra en rettighedshaver er indgivet eller imødekommet, kan suspendere frigivelsen af varerne eller tage dem i bevaring, så rettighedshaveren har mulighed for at indsende en anmodning om indgriben i henhold til stk. 1.

3. Rettigheder og forpligtelser vedrørende importøren, som er fastsat i intern lovgivning for gennemførelsen af denne artikel og i del III, afsnit 4, i TRIPS-aftalen, finder også anvendelse på eksportøren eller indehaveren af varerne.

4. Hver part skal sikre, at dens kompetente myndigheder kræver, at en rettighedshaver, der anmoder om indledning af de i stk. 1 beskrevne procedurer, skal kunne fremlægge passende bevismateriale, der over for de kompetente myndigheder godtgør, at der i henhold lovgivningen hos den part, hvis procedurer finder anvendelse, umiddelbart foreligger en krænkelse af rettighedshaverens intellektuelle ejendomsret, og fremlægge tilstrækkelige oplysninger, som man med rimelighed kan forlange, at rettighedshaveren er i besiddelse af, til at gøre de mistænkelige varer rimeligt genkendelige for de kompetente myndigheder. Kravet om at fremlægge tilstrækkelige oplysninger må ikke i urimeligt omfang afskrække ansøgere fra at indlede de i stk. 1 omhandlede procedurer.

5. Med henblik på at fastslå, om en intellektuel ejendomsrettighed er blevet krænket, skal toldstedet på rettighedshaverens anmodning, og såfremt oplysningerne er kendte, underrette denne om navn og adresse på modtageren, afsenderen eller ihændeageren af varerne og oprindelse og herkomst af de varer, der mistænkes for at krænke en intellektuel ejendomsrettighed.

Toldstedet skal også give ansøgeren mulighed for at besigtige de varer, hvis frigivelse er suspenderet, eller som er taget i bevaring. I forbindelse med undersøgelsen af varerne kan toldstedet udtage stikprøver og overgive eller sende dem til rettighedsindehaveren, på dennes anmodning, alene i analyseøjemed og med det ene formål at lette den videre behandling.

6. Toldmyndighederne skal være gøre en aktiv indsats for at målrette indsatsen mod og udpege forsendelser, der indeholder varer, der mistænkes for at krænke en intellektuel ejendomsrettighed på grundlag af risikoanalyseteknikker. De indfører systemer for et tæt samarbejde med rettighedsindehaverne, herunder effektive mekanismer til indsamling af oplysninger til risikoanalysen.

7. Parterne er enige om at samarbejde med henblik på at fjerne al international handel med varer, der udgør en krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder. Til dette formål udveksler de navnlig, om nødvendigt, oplysninger og sørger for samarbejde mellem deres kompetente myndigheder vedrørende handel med varer, der krænker intellektuelle ejendomsrettigheder.

8. For varer, der er i transit gennem den ene parts territorium til den anden parts territorium, afgiver førstnævnte part oplysninger til sidstnævnte part for at muliggøre en effektiv indsats over for forsendelser af varer, der mistænkes for at krænke en intellektuel ejendomsrettighed.

9. Uden at dette berører andre former for samarbejde, finder protokol III om gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål anvendelse i forbindelse med denne artikels stk. 7 og 8, for så vidt angår overtrædelser af toldlovgivningen i tilknytning til intellektuelle ejendomsrettigheder.

10. Det i denne aftales artikel 200 omhandlede toldunderudvalg er det udvalg, som bærer ansvaret for at sikre, at denne artikel fungerer efter hensigten og gennemføres korrekt.

Artikel 331

Adfærdskodekser

Parterne tilskynder til:

- a) at erhvervssammenslutninger og -organisationer udarbejder adfærdskodekser, som bidrager til håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, og
- b) at parternes kompetente myndigheder får tilsendt udkast til adfærdskodekser og eventuelle evalueringer af anvendelsen af disse.

Artikel 332

Samarbejde

1. Parterne er enige om at samarbejde med henblik på at støtte gennemførelsen af de tilsagn og forpligtelser, der indgås i henhold til dette kapitel.

2. Under forbehold af bestemmelserne i afsnit VI (Finansiell bistand og bestemmelser om bekæmpelse af svig og om kontrol) i denne aftale omfatter samarbejdet, men er ikke begrænset til:

- a) udveksling af oplysninger om de retlige rammer for intellektuelle ejendomsrettigheder og relevante regler for beskyttelse og håndhævelse, udveksling af erfaringer om lovgivningsprocessen inden for disse områder
- b) udveksling af erfaringer og oplysninger om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder
- c) udveksling af erfaringer om toldmyndighedernes, politiets samt administrative og retslige myndigheders håndhævelse af rettigheder på centralt og ikke-centralt niveau, samordning, også med andre lande, med henblik på at forhindre eksport af forfalskede varer
- d) kapacitetsopbygning, udveksling og uddannelse af personale
- e) fremme og formidling af oplysninger om intellektuelle ejendomsrettigheder i bl.a. erhvervskredse og civilsamfundet, bevidstgørelse af forbrugere og rettighedshavere
- f) styrkelse af det institutionelle samarbejde, f.eks. gennem IPR-kontorer
- g) aktiv fremme af bevidstgørelse og uddannelse for offentligheden om politikker for intellektuelle ejendomsrettigheder: udarbejdelse af effektive strategier med henblik på at udpege målgrupper og etablering af oplysningsprogrammer for at øge forbrugernes og mediernes bevidsthed om følgerne

af krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, herunder risiciene for sundhed og sikkerhed og forbindelsen til den organiserede kriminalitet.

KAPITEL 10 Konkurrence

Afdeling 1

Karteller og fusioner

Artikel 333

Definitioner

I denne afdeling forstås ved:

- 1) »**konkurrencemyndighed**«: for Unionens vedkommende, Europa-Kommissionen, og for Republikken Moldovas vedkommende, konkurrencerådet
- 2) »**konkurrencelovgivning**«:
 - a) for Unionens vedkommende, artikel 101, 102 og 106 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde og Rådets forordning (EF) nr. 139/2004 af 20. januar 2004 om kontrol med fusioner og virksomhedsovertagelser (EF-fusionsforordningen) samt gennemførelsesforordninger eller ændringer hertil
 - b) for Republikken Moldovas vedkommende, konkurrencelov nr. 183 af 11. juli 2012 samt gennemførelsesbestemmelser eller ændringer hertil, og
 - c) eventuelle ændringer af de i litra a) og b) nævnte instrumenter efter denne aftales ikrafttrædelse.

Artikel 334

Principper

Parterne anerkender vigtigheden af fri og uhindret konkurrence i deres handelsrelationer. Parterne erkender, at konkurrenceforvridende forretningspraksis kan lægge hindringer i vejen for velfungerende markeder og underminere fordelene ved handelsliberalisering.

Artikel 335

Gennemførelse

1. Parterne opretholder på deres respektive territorier en fuldt dækkende konkurrencelovgivning, der effektivt tager højde for konkurrencebegrænsende aftaler, samordnet praksis og konkurrencebegrænsende ensidig adfærd i virksomheder med en dominerende markedsstilling, og som indeholder bestemmelser om effektiv kontrol med fusioner.
2. Hver part skal have en operationelt uafhængig myndighed med tilstrækkelige menneskelige og finansielle ressourcer til effektivt at håndhæve den i artikel 333, stk. 2, omhandlede konkurrencelovgivning.
3. Parterne erkender vigtigheden af at anvende deres respektive konkurrencelovgivninger på en gennemsigtig og ikke-diskriminerende måde under overholdelse af principperne om en retfærdig rettergang og retten til forsvar for de berørte virksomheder.

Artikel 336

Statsmonopoler, offentlige virksomheder og virksomheder med særlige eller eksklusive rettigheder

1. Intet i dette kapitel forhindrer en part i at udpege eller opretholde statsmonopoler eller offentlige virksomheder eller i at give virksomheder særlige eller eksklusive rettigheder i overensstemmelse med sin lovgivning på de nævnte områder.

2. Hvad angår statslige handelsmonopoler, offentlige virksomheder og virksomheder med særlige eller eksklusive rettigheder, sikrer parterne, at sådanne virksomheder er omfattet af den i artikel 333, stk. 2, omhandlede konkurrencelovgivning, for så vidt at anvendelsen af denne lovgivning ikke de jure eller de facto er til hinder for udførelsen af de særlige opgaver af samfundsmæssig interesse, som de pågældende virksomheder er pålagt.

Artikel 337

Samarbejde og udveksling af oplysninger

1. Parterne erkender vigtigheden af samarbejde og koordinering mellem deres respektive konkurrencemyndigheder for at styrke en effektiv håndhævelse af konkurrenceretten og for at opfylde målene med denne aftale gennem fremme af konkurrencen og begrænsning af konkurrencebegrænsende forretningsadfærd eller konkurrencebegrænsende transaktioner.

2. Hver konkurrencemyndighed kan med henblik herpå informere den anden konkurrencemyndighed om, hvorvidt den er indstillet på at deltage i en parts håndhævelsesindsats. Ingen af parterne kan forhindres i at træffe uafhængige afgørelser på de områder, der er omfattet af samarbejdet.

3. Med henblik på at lette en effektiv håndhævelse af deres respektive konkurrencelovgivninger kan konkurrencemyndighederne udveksle ikke-fortrolig information. Alle udvekslinger af oplysninger er omfattet af de fortrolighedsstandarder, som anvendes af parterne. Ved udvekslingen af oplysninger i henhold til denne artikel tager parterne hensyn til de begrænsninger, der følger af hensynet til tavshedspligten i deres respektive jurisdiktioner.

Artikel 338

Tvistbilæggelse

Bestemmelserne om tvistbilæggesmekanismen i kapitel 14 (Tvistbilæggelse) i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale finder ikke anvendelse på denne afdeling.

Afdeling 2

Statsstøtte

Artikel 339

Generelle principper og anvendelsesområde

1. Statsstøtte ydet af EU eller Republikken Moldova eller via en af parternes ressourcer under enhver tænkelig form, som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencen ved at begunstige visse virksomheder eller produktionen af visse varer og tjenester, og som berører handelen mellem parterne, er uforenelig med denne aftale.

2. Dette kapitel finder ikke anvendelse på statsstøtte til fiskeri, produkter, der er omfattet af bilag 1 til aftalen om landbrug, eller anden støtte, der er omfattet af aftalen om landbrug.

Artikel 340

Vurdering af statsstøtte

1. Statsstøtte vurderes på grundlag af kriterier, som fastlægges på basis af anvendelsen af de gældende konkurrenceregler i EU, særlig artikel 107 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde og de fortolkningsbestemmelser, der er vedtaget af EU's institutioner, herunder Den Europæiske Unions Domstols relevante praksis.

2. Forpligtelserne i medfør af denne artikel anvendes senest fem år efter datoen for denne aftales ikrafttrædelse.

Artikel 341

Lovgivning om statsstøtte og myndighed

1. Parterne vedtager eller opretholder lovgivning om kontrol med statsstøtte. De skal også etablere eller opretholde en operationelt uafhængig myndighed med de beføjelser, der er nødvendige for kontrol med statsstøtte. Denne myndighed skal bl.a. have beføjelse til at godkende statsstøtteordninger og individuelle foranstaltninger vedrørende statsstøtte samt beføjelse til at kræve ulovligt ydet statsstøtte tilbagebetalt.

2. Forpligtelserne i medfør af denne artikel opfyldes senest to år efter datoen for denne aftales ikrafttrædelse.

3. Statsstøtteordninger, der er gældende forud for oprettelsen af tilsynsmyndigheden for statsstøtte, skal tilpasses inden for en periode på otte år fra datoen for denne aftales ikrafttrædelse. Under forbehold af andre kapitler i denne aftale forlænges tilpasningsperioden med højst ti år fra datoen for denne aftales ikrafttrædelse, hvad angår statsstøtteordninger, der er gældende i henhold til Republikken Moldovas lov om frie økonomiske zoner nr. 440-XV af 27. juli 2001.

Artikel 342

Gennemsigtighed

1. Parterne sikrer gennemsigtighed med hensyn til statsstøtte. Med henblik herpå aflægger parterne hver især fra den 1. januar 2016 hvert andet år rapport til den anden part efter den metode og præsentationsform, der anvendes i EU's årlige oversigt over statsstøtte. Det anses, at der er aflagt rapport, hvis parterne eller en repræsentant for disse gør de relevante oplysninger tilgængelige på et offentligt tilgængeligt websted.

2. I alle tilfælde, hvor en part mener, at dens handelsforbindelser bliver påvirket af et tilfælde af statsstøtte ydet af den anden part, kan den pågældende part anmode den anden part om at forelægge oplysninger om dette tilfælde af statsstøtte.

Artikel 343

Fortrolighed

Ved udvekslingen af oplysninger i henhold til dette kapitel tager parterne hensyn til de begrænsninger, der følger af hensynet til tavshedspligt.

Artikel 344

Revisionsklausul

Parterne overvåger løbende de forhold, der er omhandlet i dette kapitel. Hver part kan forelægge sådanne forhold for Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4. Parterne er enige om at foretage en evaluering af de fremskridt, der gøres med gennemførelsen af dette kapitel, hvert andet år efter denne aftales ikrafttrædelse, medmindre andet aftales.

KAPITEL 11

Handelsrelaterede energispørgsmål

Artikel 345

Definitioner

I dette kapitel forstås ved:

- 1) »**energiprodukter**«: råolie (HS-kode 27.09), naturgas (HS-kode 27.11) og elektrisk energi (HS-kode 27.16)
- 2) »**fast infrastruktur**«: alle transmissionsnet, distributionsnet, LNG-faciliteter og lagerfaciliteter som defineret i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/55/EF af 26. juni 2003 om fælles regler for det indre marked for naturgas og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/54/EF af 26. juni 2003 om fælles regler for det indre marked for elektricitet
- 3) »**transport**«: transmission og distribution som defineret i direktiv 2003/54/EF og direktiv 2003/55/EF samt befordring eller levering af olie gennem rørledninger
- 4) »**uautoriseret tapning**«: aktiviteter, der består i ulovlig tapning af energiprodukter fra en fast infrastruktur.

Artikel 346

Internt regulerede priser

1. I overensstemmelse med protokollen om Republikken Moldovas tiltrædelse af energifællesskabet fastsættes prisen på levering af gas og elektricitet til erhvervskunder alene på grundlag af udbud og efterspørgsel.
2. Uanset stk. 1 kan en part af hensyn til den almindelige økonomiske interesse³²⁾ pålægge virksomhederne en forpligtelse vedrørende prisen for naturgas- og elforsyning (i det følgende benævnt »reguleret pris«). Hvis erhvervskunder ikke kan nå til enighed med en leverandør om en pris på elektricitet eller naturgas, som er lavere end eller svarer den regulerede pris for naturgas eller elektricitet, har disse ret til at indgå en kontrakt om levering af elektricitet eller naturgas med en leverandør, som er i modstrid med den regulerede pris, der finder anvendelse. Erhvervskunder skal under alle omstændigheder frit kunne forhandle og indgå en kontrakt med en alternativ leverandør.
3. Den part, der indfører en forpligtelse i overensstemmelse med stk. 2, sørger for, at forpligtelsen er tydeligt defineret, gennemsigtig, forholdsmæssigt afpasset, ikke-diskriminerende, kontrollerbar og af begrænset varighed. Ved indførelse af en sådan forpligtelse sikrer parten også lige adgang for andre virksomheder til forbrugerne.
4. Hvis salgsprisen for naturgas og elektricitet på det indenlandske marked reguleres af en part, sikrer den pågældende part, at beregningsmetoden for den regulerede pris offentliggøres, inden prisen træder i kraft.

Artikel 347

Forbud mod dobbelt prissystem

1. Hverken en part eller dennes regulerende myndighed må indføre eller opretholde en foranstaltning, der fører til højere priser ved eksport af energiprodukter til den anden part end ved salg af sådanne produkter til indenlandsk forbrug, hvilket dog ikke berører muligheden for at indføre regulerede priser i overensstemmelse med denne aftales artikel 346, stk. 2 og 3.

2. Den eksporterende part forelægger efter anmodning fra den anden part dokumentation for, at en forskel i prisen for de samme energiprodukter, som sælges henholdsvis på det indenlandske marked og til eksport, ikke beror på en i henhold til stk. 1 forbudt foranstaltning.

Artikel 348

Transit

Parterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at lette transit i overensstemmelse med princippet om transitfrihed og i henhold til artikel V, stk. 1, 2, 4 og 5, i GATT 1994 og artikel 7, stk. 1 og 3, i energichartertraktaten fra 1994, der er indarbejdet i og gjort til en del af denne aftale.

Artikel 349

Transport

Med hensyn til transport af elektricitet og gas, og særlig tredjemands adgang til fast infrastruktur, tilpasser parterne deres lovgivning som anført i bilag VIII til denne aftale og i energifællesskabstraktaten for at sikre, at tariffene, der offentliggøres inden de træder i kraft, kapacitetsfordelingsprocedurerne og alle andre vilkår er objektive, rimelige og gennemsigtige, og afholder sig fra forskelsbehandling på grundlag af elektricitetens eller gassens oprindelse, ejer eller bestemmelsessted.

Artikel 350

Uautoriseret tapning af varer i transit

Hver part træffer alle nødvendige foranstaltninger med henblik på at forbyde og imødegå uautoriseret tapning af energiprodukter, der er i transit gennem dennes område, foretaget af en enhed, der er underlagt den pågældende parts kontrol eller jurisdiktion.

Artikel 351

Uafbrudt transit

1. En part må ikke gribe ind i transit af energiprodukter gennem dennes område, medmindre en sådan indgriben er specifikt fastsat i en kontrakt eller anden aftale vedrørende sådan transit.

2. En part, gennem hvis territorium der foregår transit af energiprodukter, må ikke, i tilfælde af en tvist over et forhold, der berører parterne eller en eller flere enheder, som en af parterne kontrollerer eller har jurisdiktion over, afbryde eller indskrænke en sådan transit eller tillade en enhed, som den kontrollerer eller har jurisdiktion over, herunder et statsforetagende, at afbryde eller indskrænke en sådan transit inden afslutningen af en tvistbilæggelsesprocedure i henhold til den pågældende kontrakt eller aftale eller en nødprocedure i henhold til bilag XXXI til denne aftale eller i henhold til kapitel 14 (Tvistbilæggelse) i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, undtagen under de i denne artikels stk. 1 omhandlede omstændigheder.

3. En part må ikke drages til ansvar for en afbrydelse eller indskrænkning af transit i henhold til denne artikel, hvis den pågældende part er ude af stand til at levere eller tillade transit af energiprodukter som følge af handlinger, der kan tilskrives et tredjeland eller en enhed under et tredjelands kontrol eller jurisdiktion.

Artikel 352

Transitforpligtelse for operatører

Parterne sikrer, at operatører af fast infrastruktur træffer de nødvendige foranstaltninger til:

- a) at minimere risikoen for utilsigtet afbrydelse eller indskrænkning af transit, og

- b) hurtigt at genetablere den normale drift af transit, som utilsigtet er blevet afbrudt eller indskrænket.

Artikel 353

Regulerende myndighed for elektricitet og naturgas

1. I overensstemmelse med direktiv 2003/55/EF og direktiv 2003/54/EF skal en regulerende myndighed inden for naturgas og elektricitet være retligt adskilt fra og funktionelt uafhængig af enhver anden offentlig eller privat enhed og have tilstrækkelige beføjelser til at sikre reel konkurrence og et effektivt fungerende marked.

2. En regulerende myndigheds afgørelser og de procedurer, den anvender, skal være upartiske over for alle markedsdeltagere.

3. En operatør, der berøres af en afgørelse truffet af en regulerende myndighed, skal kunne påklage afgørelsen til en klageinstans, som er uafhængig af de involverede parter. Er klageinstansen ikke en retsinstans, skal dens afgørelser altid begrundes skriftligt og skal desuden kunne prøves ved en upartisk og uafhængig retslig myndighed. Afgørelser truffet af klageinstanser skal håndhæves effektivt.

Artikel 354

Forhold til energifællesskabstraktaten

1. I tilfælde af konflikt mellem bestemmelserne i dette kapitel og bestemmelserne i energifællesskabstraktaten eller de bestemmelser i EU-lovgivningen, der er blevet gældende ifølge energifællesskabstraktaten, finder bestemmelserne i energifællesskabstraktaten eller de relevante bestemmelser i EU-lovgivningen, som er blevet gældende ifølge energifællesskabstraktaten, anvendelse for så vidt angår konflikten.

2. Ved gennemførelsen af dette kapitel skal der fortrinsvis vedtages lovgivning eller andre forskrifter, som stemmer overens med energifællesskabstraktaten eller er baseret på den lovgivning, der finder anvendelse i EU. I tilfælde af en tvist vedrørende dette kapitel formodes lovgivning og andre forskrifter, der opfylder disse kriterier, at være i overensstemmelse med dette kapitel. Ved vurderingen af, om lovgivningen eller andre forskrifter opfylder disse kriterier, skal der tages hensyn til relevante afgørelser truffet i henhold til energifællesskabstraktatens artikel 91.

3. Ingen af parterne må anvende tvistbilæggelsesbestemmelserne i denne aftale til at påberåbe sig en overtrædelse af bestemmelserne i energifællesskabstraktaten fra 2005.

KAPITEL 12

Gennemsigtighed

Artikel 355

Definitioner

I dette kapitel forstås ved:

1) »**alment gældende foranstaltninger**«: bl.a. love, forskrifter, retsafgørelser, procedurer og cirkulærer og alle andre generelle eller abstrakte forskrifter, fortolkninger eller andre krav, der kan have betydning for forhold, der er omfattet af afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale. Det omfatter ikke afgørelser, der gælder for en bestemt person

2) »**berørt person**«: enhver fysisk eller juridisk person, der kan være omfattet af rettigheder eller forpligtelser i henhold til alment gældende foranstaltninger, jf. afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 356

Mål og anvendelsesområde

Parterne, som anerkender de virkninger, som de lovgivningsmæssige rammer kan have for handel og investeringer mellem parterne, sørger for forudsigelige lovgivningsmæssige rammer for økonomiske aktører og effektive procedurer under passende hensyntagen til kravene om retssikkerhed og proportionalitet.

Artikel 357

Offentliggørelse

1. Parterne sikrer, at alment gældende foranstaltninger:
 - a) straks offentliggøres og gøres nemt tilgængelige via et officielt udpeget medie, om muligt elektronisk, således at enhver kan blive bekendt med dem
 - b) er ledsaget af en forklaring af formålet med og begrundelsen for dem, og
 - c) har en tilstrækkelig lang frist mellem deres offentliggørelse og ikrafttrædelse, undtagen i behørigt begrundede tilfælde.
2. Hver part:
 - a) tilstræber på et tidligt og passende tidspunkt at offentliggøre forslag om indførelse eller ændring af alment gældende foranstaltninger sammen med en forklaring af formålet med og begrundelsen for forslaget
 - b) giver berørte personer rimelig mulighed for at fremsætte bemærkninger til et sådant forslag, idet de navnlig afsætter tilstrækkelig tid hertil, og
 - c) tilstræber at tage hensyn til de bemærkninger, de modtager fra berørte personer, om et sådant forslag.

Artikel 358

Forespørgsler og kontaktpunkter

1. For at lette kommunikationen mellem parterne om forhold, der er omfattet af afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, udpeger parterne et kontaktpunkt, der fungerer som koordinator.
2. Parterne indfører eller opretholder passende mekanismer til besvarelse af forespørgsler fra alle berørte personer vedrørende alment gældende foranstaltninger — foreslåede eller eksisterende — og om, hvordan de vil blive anvendt. Forespørgsler kan sendes gennem det kontaktpunkt, der er oprettet i henhold til stk. 1, eller på enhver anden hensigtsmæssig måde.
3. Parterne erkender, at svar, der afgives i henhold til stk. 2, ikke nødvendigvis er endelige eller retligt bindende, men kun til orientering, medmindre andet er fastsat i deres respektive love og forskrifter.
4. Efter anmodning fra en af parterne afgiver den anden part straks oplysninger og besvarer spørgsmål vedrørende enhver alment gældende foranstaltning eller ethvert forslag om vedtagelse eller ændring af enhver alment gældende foranstaltning, som den anmodende part anser for at kunne påvirke anvendelsen af afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, uanset om foranstaltningen er blevet anmeldt til den anmodende part på forhånd.

Artikel 359

Forvaltning af alment gældende foranstaltninger

Hver part forvalter på objektiv, upartisk og rimelig vis alle alment gældende foranstaltninger. Med henblik herpå sørger parterne ved anvendelsen af disse foranstaltninger på bestemte personer, varer eller tjenesteydelser fra den anden part for:

- a) i overensstemmelse med deres procedurer at give personer, der er direkte berørt af en procedure, rettidig underretning om indledningen af en sag, herunder en beskrivelse af sagens art, en angivelse af den juridiske hjemmel for sagens indledning og en generel gennemgang af de spørgsmål, den omhandler
- b) at give sådanne berørte personer rimelig mulighed for at fremlægge oplysninger og argumenter til støtte for deres synspunkter forud for enhver endelig administrativ handling, når det er muligt under hensyn til tidshorisont, sagens art og offentlighedens interesse, og
- c) at sikre, at deres procedurer er baseret på og gennemført i overensstemmelse med deres lovgivning.

Artikel 360

Prøvelse og klage

1. Parterne opretter eller opretholder domstole, voldgiftsretter eller forvaltningsdomstole eller tilsvarende procedurer med henblik på en omgående prøvelse og, hvis det er berettiget, en afhjælpning af administrative handlinger vedrørende forhold, der er omfattet af afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale. Sådanne retsinstanser og procedurer skal være upartiske og uafhængige af det kontor eller den myndighed, der står for den administrative håndhævelse, og de ansvarlige må ikke have en væsentlig interesse i sagens resultat.

2. Parterne sikrer, at sagens parter ved sådanne retsinstanser eller i sådanne procedurer har ret til:

- a) en rimelig mulighed for at underbygge eller forsvare deres respektive synspunkter, og
- b) en afgørelse baseret på bevismateriale og forelagte aktstykker eller, hvis det er et lovkrav i parten, de af den administrative myndighed indsamlede aktstykker.

3. Parterne sikrer under forbehold af klage eller yderligere prøvelse i henhold til deres lovgivning, at en sådan afgørelse gennemføres af det kontor eller den kompetente myndighed, der håndhæver den pågældende administrative handling, og er bestemmende for dettes/dennes praksis med hensyn hertil.

Artikel 361

Lovgivningskvalitet og -resultater samt god forvaltningsskik

1. Parterne er enige om at samarbejde om fremme af lovgivningskvalitet og -resultater, herunder gennem udveksling af oplysninger og bedste praksis vedrørende deres respektive lovgivningspolitikker og konsekvensanalyser af lovgivning.

2. Parterne tilslutter sig principperne for god forvaltningsskik³³⁾ og er enige om at samarbejde om fremme heraf, herunder gennem udveksling af oplysninger og bedste praksis.

Artikel 362

Særlige bestemmelser

Bestemmelserne i dette kapitel berører ikke eventuelle specifikke regler om gennemsigtighed, der er fastsat i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

KAPITEL 13

Handel og bæredygtig udvikling

Artikel 363

Baggrund og mål

1. Parterne henviser til Agenda 21 fra FN's konference om miljø og udvikling fra 1992, ILO's erklæring om grundlæggende principper og rettigheder på arbejdet fra 1998, Johannesburg-gennemførelsesplanen om bæredygtig udvikling fra 2002, FN's Økonomiske og Sociale Råds ministererklæring fra 2006 om fuld og produktiv beskæftigelse og ordentligt arbejde for alle samt ILO's erklæring om social retfærdighed med henblik på en retfærdig globalisering fra 2008. Parterne bekræfter deres vilje til at fremme udviklingen af den internationale handel på en sådan måde, at det bidrager til målet om bæredygtig udvikling, for nuværende og kommende generationers velfærd, og til at sikre, at dette mål indgår i og kommer til udtryk på alle niveauer af deres handelsforbindelser.

2. Parterne bekræfter deres vilje til at forfølge bæredygtig udvikling og anerkender, at økonomisk og social udvikling og miljøbeskyttelse er indbyrdes afhængige størrelser og gensidigt forstærkende komponenter herfor. De fremhæver fordelene ved at betragte handelsrelaterede, arbejdsmarkedsrelaterede³⁴⁾ og miljømæssige spørgsmål som led i en global tilgang til handel og bæredygtig udvikling.

Artikel 364

Ret til at regulere og beskyttelsesniveauer

1. Parterne anerkender hinandens ret til at fastsætte egne politikker og mål for bæredygtig udvikling, fastsætte egne niveauer for indenlandsk miljøbeskyttelse og beskyttelse af arbejdstagere og vedtage eller ændre berørte love og politikker i overensstemmelse hermed under hensyntagen til deres tilslutning til de i denne aftales artikel 365 og 366 omhandlede internationalt anerkendte standarder og aftaler.

2. I den forbindelse tilstræber parterne at sikre, at deres love og politikker sikrer og fremmer et højt niveau for miljøbeskyttelse og beskyttelse af arbejdstagere, og tilstræber fortsat at forbedre deres love og politikker og de underliggende beskyttelsesniveauer.

Artikel 365

Multilaterale arbejdsmarkedsstandarder og -aftaler

1. Parterne anerkender fuld og produktiv beskæftigelse og ordentligt arbejde for alle som nøgleelementer for styring af globaliseringen og bekræfter deres vilje til at fremme udviklingen af international handel på en måde, som beforder fuld og produktiv beskæftigelse og ordentligt arbejde for alle. I den forbindelse forpligter parterne sig til at gennemføre høringer og samarbejde i hensigtsmæssigt omfang om handelsrelaterede arbejdsmarkedsspørgsmål af fælles interesse.

2. I overensstemmelse med deres forpligtelser som medlemmer af ILO og deres forpligtelser i henhold til ILO's erklæring om grundlæggende principper og rettigheder på arbejdet og opfølgningen heraf fra 1998 forpligter parterne sig til i deres lovgivning og praksis og på hele deres territorium at iagttage, fremme og gennemføre de internationalt anerkendte grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder, sådan som de er udformet i de grundlæggende ILO-konventioner, herunder navnlig:

- a) foreningsfrihed og faktisk anerkendelse af retten til kollektive forhandlinger
- b) afskaffelse af alle former for tvangsarbejde
- c) reel afskaffelse af børnearbejde, og
- d) afskaffelse af forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv.

3. Parterne bekræfter deres tilsagn om i deres lovgivning og praksis effektivt at gennemføre de grundlæggende og prioriterede ILO-konventioner samt øvrige ILO-konventioner, som henholdsvis medlemsstaterne og Republikken Moldova har ratificeret.

4. Parterne vil også overveje at ratificere de resterende prioriterede konventioner og øvrige konventioner, som af ILO er klassificeret som værende ajour. Parterne udveksler regelmæssigt oplysninger om deres individuelle situation og fremskridt i den forbindelse.

5. Parterne anerkender, at krænkelse af grundlæggende principper og rettigheder på arbejdet ikke kan påberåbes eller på anden måde anvendes som en legitim komparativ fordel, og at arbejdsmarkedsstandarder ikke bør anvendes til handelsbeskyttelsesformål.

Artikel 366

Multilateral miljøforvaltning og multilaterale miljøaftaler

1. Parterne anerkender værdien af international miljøforvaltning og multilaterale miljøaftaler som det internationale samfunds reaktion på globale eller regionale miljøproblemer og understreger behovet for at forbedre den gensidigt understøttende karakter af handels- og miljøpolitikker. Parterne forpligter sig i den forbindelse til i nødvendigt omfang at høre hinanden og samarbejde i forbindelse med forhandlinger om handelsrelaterede miljøproblemer og andre handelsrelaterede miljøspørgsmål af gensidig interesse.

2. Parterne bekræfter deres tilsagn om i deres lovgivning og praksis effektivt at gennemføre de multilaterale miljøaftaler, hvori de er part.

3. Parterne udveksler regelmæssigt oplysninger om deres individuelle situation og fremskridt, hvad angår ratificering af multilaterale miljøaftaler eller ændring af sådanne aftaler.

4. Parterne bekræfter deres tilsagn om at opfylde det endelige mål for FN's rammekonvention om klimaændringer (UNFCCC) og Kyotoprotokollen. De forpligter sig til at samarbejde om udarbejdelsen af den fremtidige internationale ramme for klimaændringer under UNFCCC og de relaterede aftaler og afgørelser.

5. Intet i denne aftale er til hinder for, at parterne vedtager eller opretholder foranstaltninger til gennemførelse af de multilaterale miljøaftaler, som de er part i, såfremt sådanne foranstaltninger ikke anvendes på en måde, der udgør en vilkårlig eller uberettiget forskelsbehandling mellem parterne eller en skjult begrænsning af handelen.

Artikel 367

Handel og investeringer til fremme af bæredygtig udvikling

Parterne bekræfter deres vilje til at forbedre handelens bidrag til opfyldelse af de økonomiske, sociale og miljømæssige dimensioner af målet om bæredygtig udvikling. I overensstemmelse hermed vil parterne:

- a) erkende den gavnlig rolle, de grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder og ordentligt arbejde kan spille for økonomisk effektivitet, innovation og produktivitet, og søge større politisk kohærens mellem handelspolitikker på den ene side og arbejdsmarkedspolitikker på den anden side
- b) tilstræbe at lette og fremme handel med og investeringer i miljøvarer og -tjenesteydelser, bl.a. ved at overvinde de ikke-toldmæssige hindringer herfor
- c) søge at gøre det lettere at fjerne hindringer for handel med og investeringer i varer og tjenesteydelser af særlig betydning for modvirkning af klimaændringer såsom bæredygtig vedvarende energi og energieffektive varer og tjenesteydelser, bl.a. ved at vedtage politiske rammer, der kan bane vejen for anvendelsen af de bedste tilgængelige teknologier, og ved at fremme standarder, der opfylder de miljømæssige og økonomiske behov og minimerer tekniske handelshindringer

- d) aftale at fremme handel med varer, som bidrager til at forbedre de sociale forhold og til at sikre en miljømæssigt forsvarlig praksis, herunder varer, som er omfattet af frivillige garantiordninger for bæredygtighed såsom fairtradeordninger og etiske handelsordninger, miljømærkning og certificeringsordninger for varer, der er baseret på naturressourcer
- e) aftale at fremme virksomhedernes sociale ansvar, herunder gennem udveksling af oplysninger og bedste praksis. I denne forbindelse henviser parterne til de relevante internationalt anerkendte principper og retningslinjer, såsom OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder, FN's Global Compact og ILO's trepartserklæring om principperne for multinationale virksomheder og socialpolitik.

Artikel 368

Biologisk mangfoldighed

1. Parterne anerkender betydningen af at sikre bevarelsen og den bæredygtige brug af biologisk mangfoldighed som et nøgleelement i opnåelsen af bæredygtig udvikling og bekræfter deres vilje til bevarelse og bæredygtig brug af biologisk mangfoldighed i overensstemmelse med konventionen om biologisk mangfoldighed og andre relevante internationale instrumenter, som de er part i.

2. Med henblik herpå forpligter parterne sig til:

- a) at fremme handel med produkter baseret på naturlige ressourcer, der er opnået gennem bæredygtig brug af biologiske ressourcer, og at bidrage til bevarelsen af biologisk mangfoldighed
- b) at udveksle oplysninger om foranstaltninger vedrørende handel med produkter baseret på naturlige ressourcer med henblik på at stoppe tabet af biologisk mangfoldighed og at mindske presset på den biologiske mangfoldighed og i relevante tilfælde at samarbejde om at maksimere virkningerne og sikre, at deres respektive politikker støtter hinanden gensidigt
- c) at fremme listeopførelse af arter under konventionen om international handel med udryddelsestruede vilde dyr og planter (CITES), hvis de pågældende arters bevaringsstatus anses for at være i fare, og
- d) at samarbejde på regionalt og globalt plan med henblik på at fremme bevarelse og bæredygtig brug af biologisk mangfoldighed i naturlige økosystemer og landbrugsøkosystemer, herunder truede arter, deres levesteder, særligt beskyttede naturområder og genetisk mangfoldighed, genetablering af økosystemer og fjernelse eller mindskelse af negative miljøvirkninger, som skyldes brug af levende og ikke-levende naturressourcer eller af økosystemer.

Artikel 369

Bæredygtig forvaltning af skove og handel med skovprodukter

1. Parterne anerkender betydningen af at sikre bevarelsen og den bæredygtige forvaltning af skove og af skovenes bidrag til parternes økonomiske, miljømæssige og sociale mål.

2. Med henblik herpå forpligter parterne sig til:

- a) at fremme handel med skovprodukter fra bæredygtigt forvaltede skove, som er høstet i overensstemmelse med høstlandets interne lovgivning. Foranstaltninger i denne forbindelse kan omfatte indgåelse af en partnerskabsaftale om retshåndhævelse, god forvaltningspraksis og handel på skovbrugsområdet
- b) at udveksle oplysninger om foranstaltninger til fremme af forbruget af tømmer og tømmervarer fra bæredygtigt forvaltede skove og i relevant omfang samarbejde om udvikling af sådanne foranstaltninger
- c) at vedtage foranstaltninger til fremme af bevarelsen af skovarealer og bekæmpelse af ulovlig skovhugst og relateret handel, herunder, i hensigtsmæssigt omfang, hvad angår tredjelande
- d) at udveksle oplysninger om foranstaltninger til fremme af forvaltning af skove og i relevant omfang samarbejde om maksimering af virkningerne og sikring af, at deres respektive politikker støtter

hinanden gensidigt med henblik på at fjerne ulovligt fældet tømmer og ulovligt producerede tømmervarer fra handelsstrømmene

- e) at fremme listeopførelse af tømmerarter under CITES, hvis den pågældende arts bevarelsesstatus betragtes som truet, og
- f) at samarbejde på regionalt og globalt plan med henblik på at fremme bevarelse af skovarealer og bæredygtig forvaltning af alle typer skove gennem certificering, der fremmer en ansvarlig forvaltning af skovene.

Artikel 370

Handel med fiskevarer

Parterne, der tager hensyn til vigtigheden af at sikre ansvarlig og bæredygtig forvaltning af fiskebestande og at fremme god forvaltningsskik på handelsområdet, forpligter sig til:

- a) at fremme bedste praksis inden for fiskeriforvaltning for at sikre, at fiskebestandene bevares og forvaltes på en bæredygtig måde og ud fra en økosystembaseret tilgang
- b) at træffe effektive foranstaltninger til overvågning og regulering af fiskeri
- c) at sikre fuldstændig efterlevelse af de gældende bevarelses- og kontrolforanstaltninger, som er vedtaget af de regionale fiskeriforvaltningsorganisationer, og i videst muligt omfang samarbejde med og i de regionale fiskeriforvaltningsorganisationer, og
- c) at samarbejde om bekæmpelsen af ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri (IUU-fiskeri) og fiskerirelaterede aktiviteter ved hjælp af omfattende, effektive og gennemsigtige foranstaltninger. Parterne gennemfører også politikker og foranstaltninger for at fjerne IUU-fiskeriprodukter fra handelsstrømmene og deres markeder.

Artikel 371

Opretholdelse af beskyttelsesniveauer

1. Parterne anerkender, at det er uhensigtsmæssigt at fremme handel eller investeringer gennem sænkning af beskyttelsesniveauerne i den interne miljø- eller arbejdsmarkedslovgivning.

2. En part må ikke indrømme fritagelse fra eller fravige eller tilbyde at indrømme fritagelse fra eller fravige sin miljø- eller arbejdsmarkedslovgivning som en tilskyndelse til handel eller etablering, erhvervelse, udvidelse eller bevaring af en investors investering på sit territorium.

3. En part må ikke undlade at håndhæve sin miljø- og arbejdsmarkedslovgivning effektivt ved vedholdende eller gentagne gange at handle eller forsømme at handle på en måde, der fremmer handel eller investeringer.

Artikel 372

Videnskabelige oplysninger

Når parterne udarbejder og gennemfører foranstaltninger, som har til formål at beskytte miljøet eller arbejdsmarkedsforholdene, og som kan påvirke handelen eller investeringerne, tager de hensyn til videnskabelige og tekniske oplysninger, som er til rådighed, samt eventuelle relevante internationale standarder, retningslinjer eller anbefalinger, herunder forsigtighedsprincippet.

Artikel 373

Gennemsigtighed

Hver part sikrer i overensstemmelse med sin interne lovgivning og kapitel 12 (Gennemsigtighed) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, at enhver foranstaltning, som skal beskytte miljøet eller arbejdsmarkedsforholdene, og som kan påvirke handelen eller investeringerne, ud-

vikles, indføres og gennemføres på en gennemsigtig måde med behørigt forudgående varsel og offentlige konsultationer samt med passende og rettidig meddelelse til og konsultation af ikke-statslige aktører.

Artikel 374

Undersøgelse af virkningerne for bæredygtigheden

Parterne forpligter sig til at undersøge, overvåge og vurdere virkningerne af gennemførelsen af afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale for bæredygtig udvikling gennem deres respektive participatoriske processer og institutioner samt gennem sådanne, som etableres som led i denne aftale, f.eks. handelsrelaterede bæredygtighedsvurderinger.

Artikel 375

Samarbejde om handel og bæredygtig udvikling

Parterne anerkender betydningen af samarbejde om handelsrelaterede aspekter af miljø- og arbejdsmarkedspolitikker med henblik på opfyldelse af målene i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale. De kan bl.a. samarbejde inden for følgende områder:

- a) arbejdsmarkedsmæssige eller miljømæssige aspekter af handel og bæredygtig udvikling i internationale fora, herunder navnlig WTO, ILO, UNEP og multilaterale miljøaftaler
- b) metoder og indikatorer for handelsrelaterede bæredygtighedsvurderinger
- c) virkninger for handel og investeringer af regler, normer og standarder på arbejdsmarkeds- og miljøområdet samt handels- og investeringsreglers virkninger for arbejdsmarkeds- og miljølovgivningen, herunder for udviklingen af arbejdsmarkeds- og miljøregler og -politikker
- c) de positive og negative virkninger af afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale for bæredygtig udvikling og metoder til henholdsvis forbedring, forebyggelse eller afbødning af disse, herunder også under hensyntagen til de bæredygtighedsvurderinger, som en af parterne eller begge parter gennemfører
- e) fremme af ratificering og effektiv gennemførelse af grundlæggende, prioriterede og andre ajourførte ILO-konventioner og multilaterale miljøaftaler, som er relevante i handelsmæssig sammenhæng
- f) fremme af private og offentlige certificerings-, sporbarheds- og mærkningsordninger, herunder miljømærkning
- g) fremme af virksomhedernes sociale ansvar, f.eks. gennem aktioner vedrørende oplysning om, efterlevelse af samt gennemførelse og opfølgning af internationalt anerkendte retningslinjer og principper
- h) handelsrelaterede aspekter af ILO's dagsorden for ordentligt arbejde, herunder om den indbyrdes sammenhæng mellem handel og fuld og produktiv beskæftigelse, arbejdsmarkedstilpasninger, grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder, beskæftigelsesstatistik, udvikling af menneskelige ressourcer og livslang læring, social beskyttelse og social inddragelse, social dialog samt ligestilling mellem kvinder og mænd
- i) handelsrelaterede aspekter af multilaterale miljøaftaler, herunder tolsamarbejde
- j) handelsrelaterede aspekter af nuværende og fremtidige internationale klimaordninger, herunder metoder til fremme af lavemissionsteknologier og energieffektivitet
- k) handelsrelaterede foranstaltninger til fremme af bevarelse og bæredygtig anvendelse af den biologiske mangfoldighed
- l) handelsrelaterede foranstaltninger til mindskelse af afskovning, herunder gennem løsninger på problemer vedrørende ulovlig skovhugst, og
- m) handelsrelaterede foranstaltninger til fremme af bæredygtige fangstmetoder i fiskeriet og handel med bæredygtigt forvaltede fiskevarer.

Artikel 376

Institutionelle ordninger og tilsynsordninger

1. Hver part udpeger et kontor under sin forvaltning til at fungere som kontaktpunkt for den anden part med henblik på gennemførelsen af dette kapitel.

2. Der nedsættes hermed et underudvalg vedrørende handel og bæredygtig udvikling. Det rapporterer om sine aktiviteter til Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4. Underudvalget vedrørende Handel og Bæredygtig Udvikling består af højststående embedsmænd fra hver af parternes forvaltninger.

3. Underudvalget vedrørende Handel og Bæredygtig Udvikling træder sammen inden for det første år efter denne aftales ikrafttrædelse og derefter efter behov for at overvåge gennemførelsen af dette kapitel, herunder samarbejdsaktiviteterne i henhold til denne aftales artikel 375. Underudvalget fastsætter selv sin forretningsorden.

4. Hver part udpeger nye eller rådfører sig med eksisterende indenlandske rådgivende grupper vedrørende bæredygtig udvikling, der skal rådgive om spørgsmål vedrørende dette kapitel. Sådanne grupper kan fremsætte synspunkter eller anbefalinger om gennemførelsen af dette kapitel, herunder også på eget initiativ.

5. De indenlandske rådgivende grupper består af uafhængige repræsentative civilsamfundsorganisationer med en ligelig repræsentation af interessenter fra det økonomiske og sociale område og miljøområdet, herunder bl.a. arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer, ikke-statslige organisationer, erhvervsgrupper samt andre relevante interessenter.

Artikel 377

Fælles civilsamfundsdialogforum

1. Parterne gør det muligt at oprette et fælles forum for civilsamfundsorganisationer, der er etableret på deres territorier, herunder medlemmer af deres indenlandske rådgivende grupper, og den brede offentlighed med henblik på gennemførelse af en dialog om denne aftales aspekter vedrørende bæredygtig udvikling. Parterne fremmer en ligelig repræsentation af relevante interesser, herunder uafhængige repræsentative organisationer af arbejdsgivere, arbejdstagere, miljø- og erhvervsgrupper samt eventuelt andre relevante interessenter.

2. Det fælles civilsamfundsdialogforum træder sammen en gang om året, medmindre parterne aftaler andet. Parterne aftaler, hvordan det fælles civilsamfundsdialogforum skal fungere, senest et år efter denne aftales ikrafttrædelse.

3. Parterne forelægger en ajourføring vedrørende gennemførelsen af dette kapitel for det fælles civilsamfundsdialogforum. Det fælles civilsamfundsdialogforums synspunkter og holdninger forelægges parterne og offentliggøres.

Artikel 378

Konsultationer på statsplan

1. I alle spørgsmål i forbindelse med dette kapitel anvender parterne udelukkende de i denne artikel og artikel 379 i denne aftale fastsatte procedurer.

2. En part kan ved skriftlig henvendelse til kontaktpunktet i den anden part anmode denne om konsultationer vedrørende spørgsmål i forbindelse med dette kapitel. Problemet skal fremgå klart af anmodningen, og der skal gives et kort resumé af kravene i henhold til dette kapitel. Konsultationerne indledes straks efter indgivelsen af anmodningen herom.

3. Parterne bestræber sig på at finde en gensidigt tilfredsstillende løsning på spørgsmålet. Parterne tager hensyn til ILO's eller de relevante multilaterale miljøorganisationers arbejde, således at man fremmer samarbejdet mellem parterne og disse organisationer og sammenhængen i deres respektive arbejde. Parterne søger, hvis det er relevant, rådgivning hos disse organisationer eller andre personer eller organer, som de skønner passende, for at foretage en fuldstændig undersøgelse af spørgsmålet.

4. Hvis en part finder, at et spørgsmål bør drøftes yderligere, kan den ved skriftlig henvendelse til kontaktpunktet i den anden part anmode om, at Underudvalget vedrørende Handel og Bæredygtig Udvikling indkaldes med henblik på at drøfte spørgsmålet. Underudvalget træder straks sammen og bestræber sig på at finde en løsning på spørgsmålet.

5. Underudvalget kan efter behov søge rådgivning hos en af parternes eller begge parters indenlandske rådgivende grupper eller andre former for ekspertbistand.

6. De løsninger på spørgsmålet, som de konsulterende parter måtte nå frem til, offentliggøres.

Artikel 379

Ekspertpanel

1. Hver part kan 90 dage efter indgivelsen af en anmodning om konsultationer i henhold til denne aftales artikel 378, stk. 2, anmode om, at der indkaldes et ekspertpanel med henblik på at undersøge et spørgsmål, som ikke er blevet løst tilfredsstillende gennem konsultationer på statsplan.

2. Bestemmelserne i underafdeling 1 og underafdeling 3 i afdeling 3 og i artikel 406 i kapitel 14 (Tvistbilæggelse) i afdeling V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale samt forretningsordenen i bilag XXXIII til denne aftale og adfærdskodeksen for voldgiftsmænd og mæglere (»Adfærdskodeks«) i bilag XXXIV til denne aftale finder anvendelse, medmindre andet er fastsat i denne artikel.

3. På sit første møde efter denne aftales ikrafttrædelse udarbejder Underudvalget vedrørende Handel og Bæredygtig Udvikling en liste over mindst 15 personer, som er villige til og i stand til at fungere som eksperter i panelprocedurer. Hver af parterne foreslår mindst fem personer, der kan fungere som eksperter. Parterne udvælger også mindst fem personer, som ikke er statsborgere i nogen af parterne, og som kan varetage formandskabet for ekspertpanelet. Underudvalget vedrørende Handel og Bæredygtig Udvikling sørger for, at listen altid er ajourført.

4. Den i stk. 3 omhandlede liste skal omfatte personer med specialiseret viden eller ekspertise inden for de spørgsmål vedrørende jura, arbejdsmarkedsforhold eller miljø, som behandles i dette kapitel, eller bilæggelse af tvister i forbindelse med internationale aftaler. De skal være uafhængige og handle efter deres egen overbevisning og må ikke modtage instruktioner fra nogen organisation eller regering vedrørende det spørgsmål, der behandles, eller være tilknyttet nogen af parternes regering, og de skal overholde adfærdskodeksen i bilag XXXIV til denne aftale.

5. Når spørgsmål i forbindelse med dette kapitel behandles, sammensættes ekspertpanelet af eksperter fra den i denne artikels stk. 3 omhandlede liste, jf. denne aftales artikel 385 og regel 8 i forretningsordenen i bilag XXXIII til denne aftale.

6. Ekspertpanelet kan efter behov søge information og rådgivning hos begge parter, den eller de indenlandske rådgivende grupper eller andre kilder. I forbindelse med spørgsmål vedrørende overholdelse af de i denne aftales artikel 365 og 366 omhandlede multilaterale aftaler bør ekspertpanelet søge oplysninger og rådgivning hos organer oprettet under ILO eller multilaterale miljøaftaler.

7. Ekspertpanelet forelægger parterne sin rapport i overensstemmelse med de relevante procedurer, der er fastsat i kapitel 14 (Tvistbilæggelse) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale. I rapporten redegøres der for de faktiske omstændigheder, anvendeligheden af de relevante bestemmelser og den grundlæggende begrundelse for de anførte resultater og anbefalinger. Parterne offentliggør rapporten senest 15 dage efter forelæggelsen.

8. Parterne drøfter passende foranstaltninger, som skal gennemføres, under hensyntagen til ekspertpanelets rapport og anbefalinger. Den berørte part informerer sin(e) rådgivende gruppe(r) og den anden part om sine beslutninger om eventuelle tiltag eller foranstaltninger, der skal gennemføres, senest tre måneder efter offentliggørelsen af rapporten. Opfølgningen af ekspertpanelets rapport og henstillinger overvåges af Underudvalget vedrørende Handel og Bæredygtig Udvikling. De rådgivende organer og det fælles civilsamfundsdialogforum kan fremsætte bemærkninger til Underudvalget vedrørende Handel og Bæredygtig Udvikling i den forbindelse.

KAPITEL 14

Tvistbilæggelse

Afdeling 1

Mål og anvendelsesområde

Artikel 380

Mål

Målet med dette kapitel er at etablere en effektiv mekanisme til forhindring og bilæggelse af tvister mellem parterne vedrørende fortolkningen og anvendelsen af afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale med henblik på om muligt at nå frem til en gensidigt acceptabel løsning.

Artikel 381

Anvendelsesområde

Dette kapitel finder anvendelse på tvister vedrørende fortolkningen og anvendelsen af bestemmelserne i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, medmindre andet er angivet.

Afdeling 2

Konsultationer og mægling

Artikel 382

Konsultationer

1. Parterne bestræber sig på at løse eventuelle tvister som omhandlet i denne aftales artikel 381 ved loyalt at indlede konsultationer med det formål at nå til enighed om en gensidigt acceptabel løsning.

2. En part, der ønsker at indlede konsultationer, indgiver en skriftlig anmodning herom til den anden part, med kopi til Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, hvori angives begrundelsen for anmodningen, den anfægtede foranstaltning og de i denne aftales artikel 381 omhandlede bestemmelser, som efter dens opfattelse finder anvendelse.

3. Konsultationer afholdes senest 30 dage efter datoen for modtagelse af anmodningen og finder sted på den modtagende parts territorium, medmindre parterne aftaler andet. Konsultationerne anses for at være afsluttet senest 30 dage efter modtagelse af anmodningen, medmindre parterne enes om at fortsætte dem. Konsultationerne, og især de oplysninger, der kommer frem, og de holdninger, parterne indtager under konsultationerne, er fortrolige og berører ikke parternes rettigheder i et eventuelt videre sagsforløb.

4. Konsultationer om hastende spørgsmål, herunder om letfordærvelige varer eller sæsonvarer eller -tjenesteydelser, indledes senest 15 dage efter den anmodede parts modtagelse af anmodningen og anses for afsluttet inden for disse 15 dage, medmindre parterne enes om at fortsætte dem.

5. Hvis den part, som modtager anmodningen, ikke svarer på anmodningen om konsultationer senest 10 dage efter modtagelsen, eller konsultationerne ikke gennemføres inden for den i henholdsvis denne artikels stk. 3 og stk. 4 omhandlede frist, eller hvis parterne enes om ikke at gennemføre konsultationer, eller hvis konsultationerne afsluttes, uden at man er nået frem til en gensidigt acceptabel løsning, kan den part, som anmodede om konsultationer, gøre brug af denne aftales artikel 384.

6. Under konsultationerne afgiver parterne tilstrækkelige faktuelle oplysninger til at muliggøre en fuldstændig undersøgelse af den måde, hvorpå den anfægtede foranstaltning kunne påvirke anvendelsen af denne aftale.

7. Vedrører konsultationerne transport af energiprodukter gennem net, og anser en af parterne bilæggelse af tvisten for at haste på grund af en fuldstændig eller delvis afbrydelse af transporten af naturgas, olie eller elektricitet mellem parterne, afholdes konsultationerne senest tre dage efter indgivelsen af anmodningen og anses for afsluttet tre dage efter indgivelsen af anmodningen, medmindre begge parter er enige om at fortsætte dem.

Artikel 383

Mægling

En part kan anmode den anden part om at deltage i en mæglingsprocedure vedrørende alle foranstaltninger, som har negative virkninger for handelen eller investeringerne mellem parterne i henhold til bilag XXXII til denne aftale.

Afdeling 3

Twistbilæggelsesprocedurer

Underafdeling 1

Voldgiftsprocedure

Artikel 384

Indledning af voldgiftsproceduren

1. Er det ikke lykkedes parterne at løse tvisten gennem konsultationer, jf. denne aftales artikel 382, kan den part, som anmodede om konsultationer, anmode om, at der nedsættes et voldgiftspanel i overensstemmelse med denne artikel.

2. Anmodningen om nedsættelse af et voldgiftspanel fremsættes skriftligt over for den anden part og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4. Den klagende part specificerer i sin anmodning den foranstaltning, sagen handler om, og forklarer, hvordan denne foranstaltning udgør en overtrædelse af bestemmelserne i denne aftales artikel 381 på en måde, der er tilstrækkelig til klart at udgøre retsgrundlaget for klagen.

Artikel 385

Nedsættelse af et voldgiftspanel

1. Voldgiftspanelet skal bestå af tre voldgiftsmænd.

2. Senest ti dage efter den indklagede parts modtagelse af anmodningen om nedsættelse af et voldgiftspanel rådfører parterne sig med hinanden for at nå til enighed om voldgiftspanelets sammensætning.

3. Hvis parterne ikke kan nå til enighed om sammensætningen af voldgiftspanelet inden for den frist, der er fastsat i denne artikels stk. 2, kan hver part udpege en voldgiftsmand fra den del af listen, der er opstillet

i henhold til denne aftales artikel 404, inden for en frist på fem dage efter udløbet af den frist, der er nævnt i denne artikels stk. 2. Hvis en af parterne ikke udpeger en voldgiftsmand, udvælges voldgiftsmanden efter anmodning fra den anden part ved lodtrækning foretaget af formanden for Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, eller formandens stedfortræder blandt personerne på denne parts delliste, som den fremgår af den liste, der er oprettet i henhold til denne aftales artikel 404.

4. Medmindre parterne når til enighed om formanden for voldgiftspanelet inden for den i denne artikels stk. 2 fastsatte frist, udvælger formanden for Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning eller dennes stedfortræder efter anmodning fra en af parterne ved lodtrækning formanden for voldgiftspanelet blandt personerne på dellisten over formænd, som den fremgår af den liste, der er oprettet i henhold til denne aftales artikel 404.

5. Formanden for Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning eller dennes stedfortræder udvælger voldgiftsmændene senest fem dage efter at have modtaget en anmodning fra en af parterne, jf. stk. 3 og 4.

6. Datoen for nedsættelse af voldgiftspanelet er den dato, på hvilken den sidste af de tre udvalgte voldgiftsmænd accepterede udnævnelsen i henhold til forretningsordenen i bilag XXXIII til denne aftale.

7. Er en af de i denne aftales artikel 404 omhandlede lister ikke udarbejdet, eller omfatter den ikke et tilstrækkeligt antal navne, på det tidspunkt, hvor der fremsættes en anmodning efter denne artikels stk. 3 og 4, udvælges voldgiftsmændene ved lodtrækning blandt de personer, som den ene eller begge parter formelt har foreslået.

8. Medmindre parterne aftaler andet i forbindelse med en tvist vedrørende kapitel 11 (Handelsrelaterede energispørgsmål) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, som en af parterne anser for at haste på grund af en fuldstændig eller delvis afbrydelse af transporten af naturgas, olie eller elektricitet mellem parterne, eller en trussel herom, finder stk. 3, andet punktum, og stk. 4 anvendelse uafhængigt af stk. 2, og fristen i stk. 5 er to dage.

Artikel 386

Foreløbig kendelse om hastende tilfælde

Hvis en part anmoder herom, afsiger voldgiftspanelet senest 10 dage efter nedsættelsen af panelet en foreløbig kendelse om, hvorvidt det anser sagen for at haste.

Artikel 387

Voldgiftspanelets rapport

1. Senest 90 dage efter voldgiftspanelets nedsættelse udarbejder det en interimrapport til parterne, hvori der redegøres for de faktiske omstændigheder, anvendeligheden af relevante bestemmelser og grundlaget for voldgiftspanelets konklusioner og henstillinger. Finder voldgiftspanelet, at denne frist ikke kan overholdes, meddeler formanden for panelet parterne og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, dette skriftligt med angivelse af årsagerne til forsinkelsen og datoen for, hvornår voldgiftspanelet agter at forelægge sin interimrapport. Interimrapporten må under ingen omstændigheder forelægges senere end 120 dage efter nedsættelsen af voldgiftspanelet.

2. En part kan skriftligt anmode voldgiftspanelet om at genbehandle bestemte punkter i interimrapporten senest 14 dage efter forelæggelsen heraf.

3. I hastesager, herunder om letfordærlige varer eller sæsonvarer eller -tjenesteydelser, bestræber voldgiftspanelet sig bedst muligt på at forelægge interimrapporten efter senest 45 dage og under alle omstændigheder senest 60 dage efter datoen for nedsættelsen af voldgiftspanelet. En part kan skriftligt

anmode voldgiftspanelet om at genbehandle bestemte punkter i interimrapporten senest 7 dage efter forelæggelsen heraf.

4. Efter at have undersøgt eventuelle skriftlige bemærkninger fra parterne vedrørende interimrapporten kan voldgiftspanelet ændre sin rapport og foretage yderligere undersøgelser, hvis det finder det hensigtsmæssigt. Voldgiftspanelet's endelige kendelse skal indeholde en fyldestgørende diskussion af de anbringender, der er fremført på stadiet for interimsgenbehandlingen, samt klare svar på parternes spørgsmål og bemærkninger.

5. I forbindelse med en tvist vedrørende kapitel 11 (Handelsrelaterede energispørgsmål) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, som en af parterne anser for at haste på grund af en fuldstændig eller delvis afbrydelse af transporten af naturgas, olie eller elektricitet mellem parterne, eller en trussel herom, forelægges interimrapporten 20 dage efter datoen for nedsættelse af voldgiftspanelet, og enhver anmodning efter denne artikels stk. 2 indgives senest fem dage efter forelæggelsen af den skriftlige rapport. Voldgiftspanelet kan også beslutte, at der ikke skal forelægges en interimrapport.

Artikel 388

Forlig i forbindelse med hastende energitvister

1. I forbindelse med en tvist vedrørende kapitel 11 (Handelsrelaterede energispørgsmål) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, som en af parterne anser for at haste på grund af en fuldstændig eller delvis afbrydelse af transporten af naturgas, olie eller elektricitet mellem parterne, eller en trussel herom, kan en af parterne ved henvendelse til voldgiftspanelet anmode dettes formand om at fungere som forligsmand i spørgsmål vedrørende tvisten.

2. Forligsmanden tilstræber en mindelig bilæggelse af tvisten eller enighed om en procedure med henblik på en løsning. Hvis det ikke lykkes forligsmanden at skabe enighed, senest 15 dage efter at vedkommende er blevet udpeget, skal vedkommende anbefale en løsning på tvisten eller en procedure med henblik på en løsning og fastlægge de vilkår og betingelser, der skal iagttages fra og med en af vedkommende fastsat dato, indtil tvisten er bilagt.

3. Parterne og de enheder, som de kontrollerer eller har jurisdiktion over, skal overholde de efter stk. 2 fremsatte anbefalinger på de vilkår og betingelser, der er fastlagt, i tre måneder efter forligsmandens afgørelse eller indtil bilæggelsen af tvisten, hvis denne indtræffer først.

4. Forligsmanden overholder adfærdskodeksen i bilag XXXIV til denne aftale.

Artikel 389

Meddelelse om voldgiftspanelet's kendelse

1. Voldgiftspanelet meddeler parterne og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, sin endelige kendelse senest 120 dage efter datoen for nedsættelsen af voldgiftspanelet. Finder voldgiftspanelet, at denne frist ikke kan overholdes, skal formanden for panelet meddele parterne og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning dette skriftligt med angivelse af årsagerne til forsinkelsen og datoen for, hvornår panelet agter at meddele sin kendelse. Kendelsen må under ingen omstændigheder meddeles senere end 150 dage efter datoen for nedsættelsen af voldgiftspanelet.

2. I hastende tilfælde, herunder hvis der er tale om letfordærvelige varer eller sæsonvarer eller -tjenesteydelser, bestræber voldgiftspanelet sig bedst muligt på at afsige sin kendelse senest 60 dage efter datoen for nedsættelsen af panelet. Kendelsen må under ingen omstændigheder meddeles senere end 75 dage efter datoen for nedsættelsen af panelet.

3. I forbindelse med en tvist vedrørende kapitel 11 (Handelsrelaterede energispørgsmål) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, som en af parterne anser for at haste på

grund af en fuldstændig eller delvis afbrydelse af transporten af naturgas, olie eller elektricitet mellem parterne, eller en trussel herom, meddeler voldgiftspanelet sin kendelse senest 40 dage efter datoen for sin nedsættelse.

Underafdeling 2

Overholdelse

Artikel 390

Efterlevelse af voldgiftspanelets kendelse

Den indklagede part træffer de foranstaltninger, som er nødvendige for hurtigt og i god tro at efterleve voldgiftspanelets kendelse.

Artikel 391

Rimelig frist til efterlevelse

1. Hvis øjeblikkelig efterlevelse er umulig, bestræber parterne sig på at nå til enighed om en frist for efterlevelse af kendelsen. I et sådant tilfælde meddeler den indklagede part senest 30 dage efter modtagelse af meddelelsen om voldgiftspanelets kendelse den klagende part og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, den frist, som er nødvendig for efterlevelse (»rimelig frist«), og begrundet den foreslåede rimelige frist.

2. Hvis der er uenighed mellem parterne om, hvad der er en rimelig frist for at efterleve voldgiftspanelets kendelse, anmoder den klagende part senest 20 dage efter datoen for modtagelse af meddelelsen fra den indklagede part, jf. stk. 1, skriftligt det oprindelige voldgiftspanel om at fastsætte en rimelig frist. Denne anmodning meddeles samtidigt til den anden part og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning. Det oprindelige voldgiftspanel meddeler parterne og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning sin kendelse senest 20 dage efter indgivelsen af anmodningen.

3. Den indklagede part skal give den klagende part skriftlig underretning om, hvor langt den er kommet med at efterleve voldgiftspanelets kendelse, mindst 30 dage inden udløbet af den rimelige frist.

4. Den rimelige frist kan forlænges efter aftale mellem parterne.

Artikel 392

Prøvelse af foranstaltninger, der er truffet for at efterleve voldgiftspanelets kendelse

1. Den indklagede part meddeler, inden den rimelige frist udløber, den klagende part og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, hvilke foranstaltninger den har truffet for at efterleve voldgiftspanelets kendelse.

2. Hvis der er uenighed mellem parterne om realiteten af en foranstaltning, der efter stk. 1 er truffet for at efterleve de i denne aftales artikel 381 omhandlede bestemmelser, kan den klagende part skriftligt anmode det oprindelige voldgiftspanel om at afgøre spørgsmålet. Den klagende part specificerer i sin anmodning den foranstaltning, sagen handler om, og forklarer, hvordan denne foranstaltning udgør en overtrædelse af bestemmelserne i denne aftales artikel 381, på en måde, der er tilstrækkelig til klart at udgøre retsgrundlaget for klagen. Det oprindelige voldgiftspanel meddeler parterne og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning sin kendelse senest 45 dage efter datoen for indgivelsen af anmodningen.

Artikel 393

Midlertidige afbødende foranstaltninger i tilfælde af manglende efterlevelse

1. Hvis den indklagede part ikke meddeler, hvilke foranstaltninger der er truffet for at efterleve voldgift-panelets kendelse, inden udløbet af den rimelige frist, eller hvis voldgiftspanelet når frem til, at der ikke er truffet nogen foranstaltninger til efterlevelse, eller at de foranstaltninger, der er meddelt i henhold til denne aftales artikel 392, stk. 1, ikke er forenelige med partens forpligtelser i henhold til de i denne aftales artikel 381 omhandlede bestemmelser, skal den indklagede part på anmodning af den klagende part og efter konsultationer med denne fremsætte et tilbud om midlertidig kompensation.

2. Hvis den klagende part beslutter sig for ikke at anmode om et tilbud om midlertidig kompensation i henhold til denne artikels stk. 1, eller, i tilfælde af at en sådan anmodning fremsættes, men man ikke er nået til enighed om kompensationen inden for 30 dage efter den rimelige frists udløb eller efter meddelelsen om voldgiftspanelets kendelse i henhold til denne aftales artikel 392 om, at der ikke er truffet nogen foranstaltning til efterlevelse, eller at en foranstaltning, der er truffet med henblik på efterlevelse, ikke er i overensstemmelse med de i denne aftales artikel 381 omhandlede bestemmelser, er den klagende part efter underretning af den anden part og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, berettiget til at suspendere forpligtelser, som udspringer af denne aftales artikel 381, i et omfang, der svarer til omfanget af den ophævelse eller forringelse af fordele, som den manglende efterlevelse har forårsaget. I meddelelsen specificeres omfanget af suspensionen af forpligtelser. Den klagende part kan gennemføre suspensionen på et hvilket som helst tidspunkt 10 dage efter datoen for den indklagede parts modtagelse af meddelelsen, medmindre den indklagede part har anmodet om voldgift efter denne artikels stk. 3.

3. Hvis den indklagede part finder, at omfanget af suspensionen ikke svarer til den ophævelse eller forringelse af fordele, som den manglende efterkommelse har forårsaget, kan den skriftligt anmode det oprindelige voldgiftspanel om at afgøre spørgsmålet. En sådan anmodning meddeles den klagende part og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning inden udløbet af den i stk. 2 omhandlede frist på 10 dage. Det oprindelige voldgiftspanel meddeler sin kendelse om graden af suspensionen af forpligtelserne til parterne og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning senest 30 dage efter datoen for indgivelsen af anmodningen. Forpligtelser må først suspenderes, når det oprindelige voldgiftspanel har afsagt sin kendelse, og enhver suspension skal være i overensstemmelse med voldgiftspanelets kendelse.

4. Den i denne artikel omhandlede suspension af forpligtelser og kompensation er midlertidig og anvendes ikke efter:

- a) at parterne er nået til enighed om en gensidigt acceptabel løsning i henhold til denne aftales artikel 398
- b) at parterne er nået til enighed om, at den foranstaltning, der er meddelt i henhold til denne aftales artikel 392, stk. 1, indebærer, at den indklagede part overholder bestemmelserne i denne aftales artikel 381, eller
- c) at foranstaltninger, som er fundet uforenelige med bestemmelserne i denne aftales artikel 381 er blevet ophævet eller ændret, således at de er i overensstemmelse med nævnte bestemmelser, jf. denne aftales artikel 392, stk. 1.

Artikel 394

Afbødende foranstaltninger i forbindelse med hastende energitvister

1. I forbindelse med en tvist vedrørende kapitel 11 (Handelsrelaterede energispørgsmål) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, som en af parterne anser for at haste på grund af en fuldstændig eller delvis afbrydelse af transporten af naturgas, olie eller elektricitet mellem parterne, eller en trussel herom, finder bestemmelserne i denne artikel om afbødende foranstaltninger anvendelse.

2. Uanset denne aftales artikel 391, 392 og 393 kan den klagende part suspendere forpligtelser, som udspringer af afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, i et omfang, der svarer til omfanget af den ophævelse eller forringelse af fordele, som forårsages af en part, der ikke efterlever voldgiftspanelets kendelse senest 15 dage efter disses forelæggelse. Suspensionen kan få øjeblikkelig virkning. Suspensionen kan opretholdes, indtil den indklagede part efterlever voldgiftspanelets kendelse.

3. Anfægter den indklagede part realiteten af den manglende efterlevelse eller omfanget af suspensionen på grund af den manglede efterlevelse, kan den indlede en sag i henhold til denne aftales artikel 393, stk. 3, eller artikel 395, som skal undersøges hurtigst muligt. Den klagende part kan opretholde suspensionen under sagsforløbet, og først når voldgiftspanelet har truffet afgørelse i sagen, kan det kræves, at den klagende part ophæver eller tilpasser suspensionen.

Artikel 395

Prøvelse af efterlevelseshandlinger, der er truffet efter indførelsen af midlertidige foranstaltninger i tilfælde af manglende efterlevelse

1. Den indklagede part underretter den klagende part og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, om de foranstaltninger, der er truffet for at efterleve voldgiftspanelets kendelse enten efter suspensionen af indrømmelser eller efter anvendelsen af midlertidig kompensation. Undtagen i de i denne artikels stk. 2 omhandlede tilfælde skal den klagende part afslutte suspensionen af indrømmelser senest 30 dage efter modtagelsen af underretningen. I tilfælde, hvor der er blevet anvendt kompensation, og med undtagelse af de i stk. 2 omhandlede tilfælde, kan den indklagede part afslutte anvendelsen af en sådan kompensation senest 30 dage efter underretningen om, at den efterlever voldgiftspanelets kendelse.

2. Hvis parterne ikke når til enighed om, hvorvidt den meddelte foranstaltning bringer den indklagede part i overensstemmelse med de i denne aftales artikel 381 omhandlede bestemmelser, senest 30 dage efter modtagelsen af meddelelsen, skal den klagende part skriftligt anmode det oprindelige voldgiftspanel om at afgøre spørgsmålet. Denne anmodning meddeles samtidigt til den anden part og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning. Voldgiftspanelets kendelse meddeles parterne og Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning senest 45 dage efter forelæggelsen af anmodningen. Hvis voldgiftspanelet når frem til, at efterlevelseshandlingerne er i overensstemmelse med de i denne aftales artikel 381 omhandlede bestemmelser, bringes suspensionen af forpligtelser eller kompensationen til ophør. Hvis det er relevant, tilpasser den klagende part omfanget af suspensionen af indrømmelser til det omfang, som voldgiftspanelet har fastsat.

Underafdeling 3

Fælles bestemmelser

Artikel 396

Udskiftning af voldgiftsmænd

Hvis det oprindelige voldgiftspanel eller nogle af panelets medlemmer er ude af stand til at deltage i en voldgiftsprocedure i henhold til dette kapitel, trækker sig eller skal udskiftes, fordi de ikke opfylder kravene i adfærdskodeksen i bilag XXXIV til denne aftale, finder proceduren i denne aftales artikel 385 anvendelse. Fristen for voldgiftspanelets meddelelse af kendelsen forlænges med den tid, der er nødvendig for, at der kan udpeges en ny voldgiftsmand, dog højst med 20 dage.

Artikel 397

Suspension og afslutning af voldgifts- og efterlevelsprocedurer

Efter skriftlig anmodning fra parterne indstiller voldgiftspanelet til enhver tid sit arbejde i en periode på højst 12 på hinanden følgende måneder, der aftales parterne imellem. Voldgiftspanelet genoptager sit arbejde inden udgangen af denne periode efter skriftlig anmodning fra parterne eller ved slutningen af denne periode efter skriftlig anmodning fra en af parterne. Den anmodende part underretter formanden for Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, og den anden part herom. Hvis en part ikke anmoder om genoptagelse af voldgiftspanelet's arbejde ved udløbet af den aftalte suspensionsperiode, indstilles proceduren. Suspension og indstilling af voldgiftspanelet's arbejde berører ikke parternes rettigheder i forbindelse med et andet sagsforløb i henhold til denne aftales artikel 405.

Artikel 398

Gensidigt acceptabel løsning

Det står parterne frit for til enhver tid at finde en gensidigt acceptabel løsning på tvister som falder ind under dette kapitel. De meddeler i fællesskab Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, og formanden for voldgiftspanelet, hvor det er relevant, en eventuel sådan løsning. Hvis den pågældende løsning er underlagt et krav om godkendelse i henhold til de relevante indenlandske procedurer i en af parterne, skal dette krav angives i meddelelsen, og tvistbilægelsesproceduren skal suspenderes. Hvis der ikke kræves godkendelse, eller det er blevet meddelt, at disse indenlandske procedurer er gennemført, afsluttes tvistbilægelsesproceduren.

Artikel 399

Forretningsorden

1. Tvistbilægelsesprocedurerne i dette kapitel finder sted efter den forretningsorden, der er omhandlet i bilag XXXIII til denne aftale, og den adfærdskodeks, der er omhandlet i bilag XXXIV til denne aftale.

2. Høringer af voldgiftspanelet skal være åbne for offentligheden, medmindre andet er fastsat i forretningsordenen.

Artikel 400

Information og teknisk rådgivning

Efter anmodning fra en part eller på eget initiativ kan voldgiftspanelet fra enhver kilde, herunder parterne i tvisten, indhente de oplysninger, det finder nødvendige med henblik på voldgiftspanelet's procedure. Voldgiftspanelet har også ret til at søge ekspertrådgivning efter behov. Voldgiftspanelet rådfører sig med parterne, inden det vælger de pågældende eksperter. Fysiske eller juridiske personer, som er etableret på en parts område, kan indgive amicus curiae-indlæg til voldgiftspanelet i overensstemmelse med forretningsordenen. Alle oplysninger, der er indhentet i henhold til denne artikel, skal være tilgængelige for parterne, og de skal kunne fremsætte bemærkninger hertil.

Artikel 401

Fortolkningsregler

Voldgiftspanelet fortolker de i denne aftales artikel 381 omhandlede bestemmelser efter sædvanereglerne for fortolkning af folkeretten, herunder dem, der er kodificeret i Wienerkonventionen om traktatretten fra 1969. Voldgiftspanelet tager også hensyn til relevante fortolkninger, der er etableret i rapporter fra paneler og appelininstansen, som er nedsat af WTO's tvistbilægelsesorgan (DSB). Voldgiftspanelet's ken-

delser kan ikke udvide eller begrænse parternes rettigheder og forpligtelser som fastsat i bestemmelserne i denne aftale.

Artikel 402

Voldgiftspanelets afgørelser og kendelser

1. Voldgiftspanelet bestræber sig på at træffe afgørelse ved konsensus. Hvis det imidlertid ikke er muligt at træffe afgørelse ved konsensus, afgøres sagen ved flertalsafstemning. Dissenser offentliggøres ikke.

2. Parterne skal acceptere voldgiftspanelets kendelser uforbeholdent. De skaber ikke rettigheder eller forpligtelser for fysiske eller juridiske personer. I kendelsen redegøres der for de faktiske omstændigheder, anvendeligheden af de i denne aftales artikel 381 omhandlede relevante bestemmelser og begrundelsen for de anførte resultater og konklusioner. Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, offentliggør voldgiftspanelets kendelser i deres helhed inden for en frist på ti dage efter deres meddelelse, medmindre det beslutter ikke at gøre dette af hensyn til fortroligheden af forretningsoplysninger.

Artikel 403

Søgsmål ved Den Europæiske Unions Domstol

1. Procedurerne i denne artikel finder anvendelse på tvister om fortolkningen og anvendelsen af bestemmelser i denne aftale vedrørende den gradvise tilnærmelse i henhold til kapitel 3 (Tekniske handelshindringer), kapitel 4 (Sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger), kapitel 5 (Told og handelslettelser), kapitel 6 (Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel), kapitel 8 (Offentlige kontrakter) og kapitel 10 (Konkurrence) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale eller bestemmelser, som på anden måde pålægger en part forpligtelser under henvisning til en bestemmelse i EU-retten.

2. Opstår der i forbindelse med en tvist et spørgsmål om fortolkningen af en bestemmelse i EU-retten som omhandlet i stk. 1, afgøres spørgsmålet ikke af voldgiftspanelet, men dette anmoder EU-Domstolen om at træffe afgørelse i sagen. I sådanne tilfælde suspenderes de frister, der gælder for voldgiftspanelets kendelser, indtil EU-Domstolen har truffet sin afgørelse. EU-Domstolens afgørelse er bindende for voldgiftspanelet.

Afdeling 4

Almindelige bestemmelser

Artikel 404

Liste over voldgiftsmænd

1. Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, udarbejder senest 6 måneder efter denne aftales ikrafttrædelse en liste med mindst 15 personer, som er villige og i stand til at fungere som voldgiftsmænd. Listen skal bestå af tre dellister: en delliste for hver part og en delliste over personer, som ikke er statsborgere i nogen af parterne og kan fungere som formand for voldgiftspanelet. Hver delliste skal omfatte mindst fem personer. Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning sørger for, at listen altid er ajourført.

2. Voldgiftsmænd skal have specialiseret viden og erfaringer inden for jura og international handel. De skal være uafhængige og handle efter deres egen overbevisning og må ikke modtage instruktioner fra nogen organisation eller regering eller være tilknyttet nogen af parternes regering, og de skal overholde adfærdskodeksen i bilag XXXIV til denne aftale.

3. Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning kan udarbejde supplerende lister med 12 personer med viden og erfaring inden for specifikke sektorer omfattet af denne aftale. Forudsat at parterne er indforstået hermed, anvendes sådanne supplerende lister med henblik på at sammensætte voldgiftspanelet i overensstemmelse med proceduren i denne aftales artikel 385.

Artikel 405

Forholdet til WTO-forpligtelser

1. Anvendelse af dette kapitels tvistbilægelsesbestemmelser er ikke til hinder for, at en sag indbringes for WTO, herunder også tvistbilægelsessager.

2. En part kan ikke, for så vidt angår en bestemt foranstaltning, søge afhjælpning for forpligtelser, der i alt væsentligt svarer til hinanden, i henhold til både denne aftale og WTO-overenskomsten i begge fora. Når en tvistbilægelsesprocedure er indledt i et sådant tilfælde, må parten ikke indbringe et krav om afhjælpning for misligholdelse af forpligtelser, der i alt væsentligt svarer til hinanden, i henhold til den anden aftale for det andet forum, medmindre det først valgte forum af proceduremæssige eller retslige grunde ikke når frem til en afgørelse vedrørende kravet om afhjælpning i forbindelse med den pågældende forpligtelse.

3. I forbindelse med denne artikels stk. 2:

- a) anses en tvistbilægelsesprocedure i henhold til WTO-overenskomsten for at være indledt, når en part anmoder om, at der nedsættes et panel i henhold til artikel 6 i WTO-forståelsen vedrørende reglerne og procedurerne for tvistbilægelse, og
- b) anses en tvistbilægelsesprocedure i henhold til dette kapitel for at være indledt, når en part anmoder om, at der nedsættes et voldgiftspanel i henhold til denne aftales artikel 384.

4. Intet i denne aftale er til hinder for, at en part gennemfører en af DSB godkendt suspension af forpligtelser. WTO-overenskomsten kan ikke påberåbes for at forhindre en part i at suspendere forpligtelser i henhold til dette kapitel.

Artikel 406

Frister

1. Alle de i dette kapitel fastsatte frister, herunder voldgiftspanelernes frist til at meddele deres kendelser, regnes i kalenderdage fra dagen efter den handling eller den kendsgerning, som de vedrører, medmindre andet er fastsat.

2. Alle frister, der er omhandlet i dette kapitel, kan ændres efter aftale mellem parterne i tvisten. Voldgiftspanelet kan til enhver tid foreslå parterne at ændre en tidsfrist, der er omhandlet i dette kapitel, med angivelse af begrundelsen for et sådant forslag.

KAPITEL 15

Generelle bestemmelser om tilnærmelse i henhold til afsnit V

Artikel 407

Fremskridt i tilnærmelsen på handelsrelaterede områder

1. For at lette vurderingen af den i denne aftales artikel 451 og 452 omhandlede tilnærmelse af Republikken Moldovas lovgivning til EU-retten på de handelsrelaterede områder i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) drøfter parterne regelmæssigt og mindst én gang om året fremskridtene i tilnærmelsen i henhold til de i kapitel 3, 4, 5, 6, 8 og 10 i afsnit V (Handel og handelsrelaterede

anliggender) i denne aftale fastsatte frister i Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, eller et af underudvalgene, som er nedsat i medfør af denne aftale.

2. Efter anmodning fra Unionen og med henblik på en sådan drøftelse forelægger Republikken Moldova Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning eller eventuelt et af dets underudvalg skriftlige oplysninger om fremskridtene med hensyn til tilnærmelsen og om den effektive gennemførelse og håndhævelse af den tilnærmede intern lovgivning, for så vidt angår de relevante kapitler i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

3. Republikken Moldova underretter Unionen, når landet mener, at det har gennemført den tilnærmelse, der er fastsat i et af de kapitler, der er omhandlet i stk. 1.

Artikel 408

Ophævelse af inkonsekvent intern lovgivning

Som led i tilnærmelsen ophæver Republikken Moldova bestemmelser i sin interne lovgivning eller afskaffer intern praksis, som er uforenelige med EU-retten eller med landets interne lovgivning, som er tilnærmet EU-retten på de handelsrelaterede områder i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 409

Vurdering af tilnærmelsen på handelsrelaterede områder

1. Unionens vurdering af tilnærmelsen som omhandlet i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale begynder, når Republikken Moldova har underrettet Unionen i henhold til denne aftales artikel 407, stk. 3, medmindre andet er fastsat i kapitel 4 og 8 i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

2. Unionen vurderer, om Republikken Moldovas lovgivning er blevet tilnærmet EU-retten, og om den gennemføres og håndhæves effektivt. Republikken Moldova forelægger Unionen alle de oplysninger, som er nødvendige for en sådan vurdering, på et sprog, der skal godkendes af begge parter.

3. I Unionens vurdering i medfør af stk. 2 tages der hensyn til tilstedeværelsen og anvendelsen af relevant infrastruktur, organer og procedurer i Republikken Moldova, der er nødvendige for en effektiv gennemførelse og håndhævelse af Republikken Moldovas lovgivning.

4. I Unionens vurdering i medfør af stk. 2 tages der hensyn til interne bestemmelser eller praksis, som er uforenelige med EU-retten eller med landets interne lovgivning, som er tilnærmet EU-retten på de handelsrelaterede områder i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

5. Unionen underretter Republikken Moldova inden for 12 måneder fra påbegyndelsen af den i stk. 1 omhandlede vurdering om resultaterne af sin vurdering, medmindre andet er fastsat. Parterne drøfter vurderingen i Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, eller dets relevante underudvalg i overensstemmelse med denne aftales artikel 452, medmindre andet er fastsat.

Artikel 410

Udvikling af relevans for tilnærmelsen

1. Republikken Moldova sikrer effektiv gennemførelse af den tilnærmede interne lovgivning og træffer alle foranstaltninger, der er nødvendige for at afspejle udviklingen i EU-retten i sin interne lovgivning på de handelsrelaterede områder i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

2. Republikken Moldova afholder sig fra enhver handling, der kan underminere målet med eller resultatet af tilnærmelsen i henhold til afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

3. Unionen underretter Republikken Moldova om eventuelle endelige forslag fra Europa-Kommissionen om vedtagelse eller ændring af EU-retten, der er relevant for tilnærmelsen af forpligtelser, der påhviler Republikken Moldova i medfør af afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

4. Republikken Moldova underretter Unionen om lovforslag og foranstaltninger, herunder intern praksis, som kan påvirke opfyldelsen af landets forpligtelser i medfør af afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

5. Efter anmodning drøfter parterne virkningerne af de forslag og foranstaltninger, der er nævnt i denne artikels stk. 3 og 4, for Republikken Moldovas lovgivning eller overholdelsen af forpligtelserne i medfør af afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

6. Hvis Republikken Moldova efter en vurdering foretaget i medfør af denne aftales artikel 409 ændrer sin interne lovgivning for at tage hensyn til ændringer i kapitel 3, 4, 5, 6, 8 og 10 i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, foretager Unionen en ny vurdering i henhold til denne aftales artikel 409. Hvis Republikken Moldova træffer andre foranstaltninger, der kan have indvirkning på gennemførelsen og håndhævelsen af den tilnærmede interne lovgivning, kan Unionen gennemføre en ny vurdering i henhold til denne aftales artikel 409.

7. Hvis omstændighederne kræver det, kan særlige fordele, som Unionen har indrømmet på grundlag af en vurdering af, at Republikken Moldovas lovgivning er blevet tilnærmet EU-retten og blevet gennemført og håndhævet effektivt, suspenderes midlertidigt i overensstemmelse med stk. 8, hvis Republikken Moldova ikke tilnærmer sin interne lovgivning for at tage hensyn til ændringer i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, hvis den i stk. 6 omhandlede vurdering viser, at Republikken Moldovas lovgivning ikke længere er tilnærmet EU-retten, eller hvis Associeringsrådet, som er nedsat ved denne aftales artikel 434, undlader at træffe en beslutning om at ajourføre afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale i overensstemmelse med udviklingen i EU-retten.

8. Hvis Unionen har til hensigt at gennemføre en sådan suspendering, underretter den straks Republikken Moldova. Republikken Moldova kan indbringe sagen for Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, senest en måned efter underretningen med en skriftlig redegørelse for årsagerne. Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning drøfter sagen senest 3 måneder efter indbringelsen. Såfremt sagen ikke indbringes for Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, eller hvis udvalget ikke kan finde en løsning på sagen inden for en frist på tre måneder regnet fra indbringelsen, kan Unionen gennemføre suspensionen af fordele. Suspensionen skal straks ophæves, hvis Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning efterfølgende finder en løsning på sagen.

Artikel 411

Udveksling af oplysninger

Udvekslingen af oplysninger i forbindelse med tilnærmelse i henhold til afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) finder sted gennem de kontaktpunkter, som er etableret i medfør af denne aftales artikel 358, stk. 1.

Artikel 412

Almindelig bestemmelse

1. Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, indfører procedurer med henblik på at lette vurderingen af tilnærmelsen og at sikre en effektiv udveksling af oplysninger om tilnærmelse, herunder de udvekslede oplysningers form, indhold og sprog.

2. Enhver henvisning til en specifik EU-retsakt i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale dækker ændringer, supplementer og udskiftningsforanstaltninger, der er offentliggjort i Den Europæiske Unions Tidende inden den 29. november 2013.

3. Bestemmelserne i kapitel 3, 4, 5, 6, 8 og 10 i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale har forrang frem for bestemmelserne i dette kapitel, i det omfang der foreligger en konflikt.

4. Påståede overtrædelser af bestemmelserne i dette kapitel behandles ikke efter bestemmelserne i kapitel 14 (Tvistbilæggelse) i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

AFSNIT VI

FINANSIEL BISTAND OG BESTEMMELSER OM BEKÆMPELSE AF SVIG OG OM KONTROL

KAPITEL 1

Finansiel bistand

Artikel 413

Republikken Moldova modtager finansiel bistand gennem EU's relevante finansieringsmekanismer og -instrumenter. Republikken Moldova kan også ydes lån fra Den Europæiske Investeringsbank (EIB), Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling (EBRD) og andre internationale finansielle institutioner. Den finansielle bistand skal bidrage til opfyldelsen af de i denne aftale fastsatte mål og ydes i overensstemmelse med dette kapitel.

Artikel 414

Hovedprincipperne for den finansielle bistand fastlægges i de relevante forordninger om EU's finansielle instrumenter.

Artikel 415

De prioriterede områder for den finansielle bistand fra EU, som parterne bliver enige om, fastlægges i årlige handlingsprogrammer, som baseres på flerårige rammer, som afspejler aftalte prioriterede politikområder. Størrelsen af den bistand, der fastsættes i disse programmer, skal tage hensyn til Republikken Moldovas behov, sektorkapacitet og reformfremskridt, navnlig på områder, der er omfattet af denne aftale.

Artikel 416

For at muliggøre optimal udnyttelse af de tilgængelige ressourcer bestræber parterne sig på at anvende EU-bistanden i tæt samarbejde og koordinering med andre donorlande, donororganisationer og internationale finansielle institutioner og i overensstemmelse med de internationale principper for bistandseffektivitet.

Artikel 417

Det retlige, administrative og tekniske grundlag for den finansielle bistand fastlægges i aftaler mellem parterne.

Artikel 418

Associeringsrådet underrettes om fremgangen med og gennemførelsen af den finansielle bistand og dens indvirkning på forfølgelsen af målene i denne aftale. Med henblik herpå stiller parternes relevante organer løbende passende overvågnings- og evalueringsoplysninger til rådighed for hinanden.

Artikel 419

Parterne gennemfører bistanden i overensstemmelse med principperne for forsvarlig økonomisk forvaltning og samarbejder om beskyttelse af EU's og Republikken Moldovas finansielle interesser, jf. kapitel 2 (Bestemmelser om bekæmpelse af svig og om kontrol) i dette afsnit.

KAPITEL 2

Bestemmelser om bekæmpelse af svig og om kontrol

Artikel 420

Definitioner

I dette kapitel gælder definitionerne i protokol IV til denne aftale.

Artikel 421

Anvendelsesområde

Dette kapitel finder anvendelse på alle fremtidige aftaler og finansieringsinstrumenter, som parterne indgår med hinanden, og på alle andre EU-finansieringsinstrumenter, som Republikken Moldova kan blive tilknyttet, uden at dette berører andre tillægsbestemmelser vedrørende revision, tilsyn på stedet, inspektion, kontrol og foranstaltninger til bekæmpelse af svig, herunder bl.a. sådanne, som gennemføres af Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF) og Den Europæiske Revisionsret.

Artikel 422

Foranstaltninger til forebyggelse og bekæmpelse af svig, korruption og anden ulovlig virksomhed

Parterne træffer effektive foranstaltninger med henblik på at forebygge og bekæmpe svig, korruption og anden ulovlig virksomhed, bl.a. gennem gensidig administrativ bistand og gensidig retshjælp på de områder, der er omfattet af denne aftale.

Artikel 423

Udveksling af oplysninger og yderligere samarbejde på operationelt plan

1. For at sikre, at dette kapitel gennemføres korrekt, udveksler de kompetente myndigheder i henholdsvis EU og Republikken Moldova regelmæssigt oplysninger og iværksætter konsultationer, når en af parterne anmoder herom.

2. OLAF kan indgå aftale med de dertil svarende organer i Republikken Moldova om yderligere samarbejde om at bekæmpe svig, herunder operationelle aftaler med myndighederne i Republikken Moldova.

3. I forbindelse med overførsel og behandling af personoplysninger finder denne aftales artikel 13 i afsnit III (Frihed, sikkerhed og retfærdighed) i denne aftale anvendelse.

Artikel 424

Forebyggelse af uregelmæssigheder, svig og korruption

1. Myndighederne i Republikken Moldova kontrollerer regelmæssigt, at foranstaltninger, der er finansieret med EU-midler, er korrekt gennemført. De træffer alle passende foranstaltninger til forebyggelse og afhjælpning af uregelmæssigheder og svig.

2. Myndighederne i Republikken Moldova træffer alle egnede foranstaltninger til at forebygge og afhjælpe enhver form for aktiv eller passiv korruption og udelukke interessekonflikter på et hvilket som helst tidspunkt under de procedurer, der er forbundet med anvendelsen af EU's midler.

3. Myndighederne i Republikken Moldova underretter Europa-Kommissionen om alle forebyggende foranstaltninger, der træffes.

4. Europa-Kommissionen er berettiget til at kræve dokumentation i overensstemmelse med artikel 56 i Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 1605/2002 af 25. juni 2002 om finansforordningen vedrørende De Europæiske Fællesskabers almindelige budget.

5. Europa-Kommissionen er også berettiget til at indhente dokumentation for, at udbudsprocedurer og procedurer for ydelse af tilskud overholder principperne om gennemsigtighed, ligebehandling, ikke-forskelsbehandling og gennemsigtighed, forebygger interessekonflikter, frembyder garantier svarende til de internationalt anerkendte standarder og sikrer overholdelse af bestemmelserne om forsvarlig økonomisk forvaltning.

6. Med henblik herpå forelægger de kompetente myndigheder i Republikken Moldova inden for en rimelig frist Europa-Kommissionen alle oplysninger vedrørende anvendelse af EU-midler og oplyser den hurtigst muligt om alle væsentlige ændringer af deres procedurer eller systemer.

Artikel 425

Efterforskning og retsforfølgning

Når der nationalt eller af EU har været foretaget kontroller, og der foreligger mistanke om eller bevis for svig, bestikkelse eller andre uregelmæssigheder, herunder interessekonflikter, sikrer Republikken Moldova, at der sker efterforskning og retsforfølgning heraf. OLAF kan i givet fald bistå de kompetente myndigheder i Republikken Moldova med løsningen af denne opgave.

Artikel 426

Underretning om svig, korruption og uregelmæssigheder

1. Myndighederne i Republikken Moldova meddeler hurtigst muligt Europa-Kommissionen alle oplysninger, som de får kendskab til, ved mistanke om eller tilfælde af svig, bestikkelse eller andre uregelmæssigheder, herunder interessekonflikter, i forbindelse med anvendelsen af EU-midler. Ved mistanke om svig eller korruption skal OLAF også underrettes.

2. Myndighederne i Republikken Moldova rapporterer også om alle foranstaltninger, der træffes i forbindelse med oplysninger, som forelægges i henhold til denne artikel. Hvis der ikke foreligger nogen mistanke om eller tilfælde af svig, bestikkelse eller andre uregelmæssigheder at rapportere om, underretter myndighederne i republikken Moldova Europa-Kommissionen herom efter udgangen af hvert kalenderår.

Artikel 427

Revision

1. Europa-Kommissionen og Den Europæiske Revisionsret er berettiget til at undersøge, om udgifter i forbindelse med anvendelse af EU-midler er afholdt lovligt og formelt rigtigt, og om den økonomiske forvaltning har været forsvarlig.

2. Der skal foretages revision på grundlag af både indgåede forpligtelser og afholdte udgifter. Den skal bygge på aktstykker og, om nødvendigt, udføres på stedet i alle enheder, som forvalter eller deltager i anvendelsen af EU-midler. Revisionen kan udføres før forelæggelsen af regnskabet for det pågældende regnskabsår og i et tidsrum af 5 år regnet fra det tidspunkt, hvor saldoen af de skyldige beløb betales.

3. Europa-Kommissionens inspektører eller andre af Europa-Kommissionen eller af Den Europæiske Revisionsret hertil bemyndigede personer kan udføre dokumentkontrol eller revision på stedet i alle

enheder, som forvalter eller deltager i anvendelsen af EU-midler, samt hos deres underkontrahenter i Republikken Moldova.

4. Europa-Kommissionen eller andre af Europa-Kommissionen eller Den Europæiske Revisionsret hertil bemyndigede personer skal have uhindret adgang til arbejdssteder, arbejder og dokumenter samt alle nødvendige informationer, herunder også i elektronisk form, med henblik på gennemførelse af denne revision. Alle offentlige institutioner i Republikken Moldova skal informeres om retten til adgang, og retten skal nævnes eksplicit i de kontrakter, der indgås til gennemførelse af de instrumenter, som er omhandlet i denne aftale.

5. De kontroller og den revision, der er omhandlet i denne artikel, finder anvendelse på alle kontrahenter og underkontrahenter, som direkte eller indirekte har modtaget EU-midler. Den Europæiske Revisionsrets og Republikken Moldovas revisionsorganers samarbejde om udførelsen af deres opgaver bygger på tillid, samtidig med at de bevarer deres uafhængighed.

Artikel 428

Kontrol på stedet

1. I henhold til denne aftale bemyndiges OLAF til at foretage kontrol og inspektion på stedet for at beskytte EU's finansielle interesser mod svig og andre uregelmæssigheder i overensstemmelse med Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 2185/96 af 11. november 1996 om Kommissionens kontrol og inspektion på stedet med henblik på beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser mod svig og andre uregelmæssigheder.

2. Kontrol og inspektion på stedet forberedes og gennemføres af OLAF i tæt samarbejde med de kompetente myndigheder i Republikken Moldova.

3. Myndighederne i Republikken Moldova skal underrettes i god tid om kontrollens eller inspektionens indhold, formål og retsgrundlag, således at de kan yde den fornødne bistand. Med henblik herpå kan de kompetente myndigheder i Republikken Moldova deltage i kontrollen og inspektionen på stedet.

4. Hvis de berørte myndigheder i Republikken Moldova udtrykker ønsker herom, gennemføres den pågældende kontrol eller inspektion på stedet af OLAF og disse myndigheder i fællesskab.

5. Hvis en økonomiske aktør modsætter sig kontrol eller inspektion på stedet, yder myndighederne i Republikken Moldova OLAF den bistand, der er nødvendig for, at de kan udføre den kontrol og inspektion på stedet, som de er blevet pålagt.

Artikel 429

Administrative foranstaltninger og sanktioner

Europa-Kommissionen kan pålægge administrative foranstaltninger og sanktioner i overensstemmelse med forordning (EF, Euratom) nr. 1605/2002 og (EF, Euratom) nr. 2342/2002 af 23. december 2002 samt Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 2988/95 af 18. december 1995 om beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser.

Artikel 430

Tilbagesøgning

1. Myndighederne i Republikken Moldova træffer de nødvendige foranstaltninger for at tilbagesøge EU-midler, der er udbetalt uretmæssigt.

2. I tilfælde, hvor det er myndighederne i Republikken Moldova, der har til opgave at anvende EU-midlerne, er Europa-Kommissionen berettiget til at tilbagesøge uretmæssigt udbetalte EU-midler, særlig gennem finansielle korrektioner. Europa-Kommissionen tager hensyn til de foranstaltninger, som

myndighederne i Republikken Moldova træffer med henblik på at forebygge tab af de pågældende EU-midler.

3. Europa-Kommissionen konsulterer Republikken Moldova, inden den eventuelt træffer afgørelse om tilbagesøgning. Tvister om tilbagesøgninger drøftes i Associeringsrådet.

4. I tilfælde, hvor Europa-Kommissionen anvender EU-midler direkte eller indirekte ved at overdrage gennemførelsesopgaver til tredjemand, kan en afgørelse, som Europa-Kommissionen træffer, som er omfattet af dette afsnit i denne aftale, og som indebærer en forpligtelse for andre end stater til at betale en pengeydelse, tvangsfuldbyrdes i Republikken Moldova i overensstemmelse med følgende principper:

- a) tvangsfuldbyrdelsen sker efter de regler i den borgerlige retspleje, der gælder i Republikken Moldova. Fuldbyrdelespåtegning for afgørelsen skal efter en prøvelse, der kun omfatter ægtheden af det pågældende fuldbyrdelesgrundlag, påføres af den nationale myndighed, som Republikken Moldovas regering har udpeget og anmeldt for Europa-Kommissionen og Den Europæiske Unions Domstol
- b) når de i litra a) omhandlede formkrav er opfyldt på den pågældende parts begæring, kan denne lade tvangsfuldbyrdelsen udføre i overensstemmelse med Republikken Moldovas lovgivning ved indbringelse direkte for den kompetente myndighed
- c) tvangsfuldbyrdelsen kan kun udsættes ved en afgørelse truffet af Den Europæiske Unions Domstol. Det henhører dog under Republikken Moldovas domstoles kompetence at prøve klager over påståede uregelmæssigheder i gennemførelsen af tvangsfuldbyrdelser.

5. Fuldbyrdelespåtegning skal efter en prøvelse, der kun omfatter ægtheden af det pågældendes fuldbyrdelesgrundlag, påføres af den myndighed, som Republikken Moldovas regering har udpeget og anmeldt for Kommissionen. Tvangsfuldbyrdelsen finder sted i overensstemmelse med procedurereglerne i Republikken Moldova. Lovligheden af fuldbyrdelesgrundlaget er underlagt Den Europæiske Unions Domstols kontrol.

6. Afgørelser, der træffes af Den Europæiske Unions Domstol i medfør af en voldgiftsbestemmelse i en kontrakt, der er omfattet af dette kapitel, kan tvangsfuldbyrdes på samme betingelser.

Artikel 431

Fortrolighed

Alle oplysninger, der meddeles eller modtages i medfør af dette kapitel, er, uanset formen, omfattet af tavshedspligt og nyder den samme beskyttelse som den, lignende oplysninger nyder efter Republikken Moldovas ret og efter de tilsvarende bestemmelser, der gælder for EU's institutioner. Oplysningerne må ikke meddeles til andre end dem, der i EU's institutioner, medlemsstaterne eller Republikken Moldova i kraft af deres hverv skal have kendskab til dem, eller anvendes til andre formål end til at sikre en effektiv beskyttelse af parternes finansielle interesser.

Artikel 432

Tilnærmelse af lovgivningerne

Republikken Moldova foretager tilnærmelsen af sin lovgivning til de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag XXXV til denne aftale, i overensstemmelse med bestemmelserne i nævnte bilag.

AFSNIT VII

INSTITUTIONELLE, ALMINDELIGE OG AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

KAPITEL 1

Institutionelle rammer

Artikel 433

Politisk og politikrelateret dialog, herunder om spørgsmål vedrørende sektorsamarbejde mellem parterne, kan finde sted på ethvert plan. Regelmæssig politisk og politikrelateret dialog på højt plan finder sted i Associeringsrådet, der er nedsat ved denne aftales artikel 434, og på regelmæssige møder, der efter aftale afholdes på ministerplan mellem repræsentanter for parterne.

Artikel 434

1. Der nedsættes et associeringsråd. Det fører tilsyn med og overvåger anvendelsen og gennemførelsen af denne aftale og undersøger periodisk, hvordan aftalen fungerer, på baggrund af de heri fastsatte mål.

2. Associeringsrådet træder sammen på ministerplan med regelmæssige mellemrum, dog mindst en gang om året, og når omstændighederne tilsiger det. Associeringsrådet kan mødes i enhver sammensætning efter aftale.

3. Ud over at føre tilsyn med og overvåge anvendelsen og gennemførelsen af denne aftale undersøger Associeringsrådet alle vigtige spørgsmål, der måtte opstå i forbindelse med denne aftale, og alle andre bilaterale eller internationale spørgsmål af fælles interesse.

Artikel 435

1. Associeringsrådet består af medlemmer af Rådet for Den Europæiske Union og medlemmer af Europa-Kommissionen på den ene side og af medlemmer af Republikken Moldovas regering på den anden side.

2. Associeringsrådet fastsætter selv sin forretningsorden.

3. Formandskabet for Associeringsrådet varetages på skift af en repræsentant for Unionen og af en repræsentant for Republikken Moldova.

4. Repræsentanter for andre organer deltager eventuelt som observatører i Associeringsrådets arbejde efter aftale.

Artikel 436

1. Med henblik på opfyldelsen af målene i denne aftale har Associeringsrådet beføjelse til inden for aftalens rammer at træffe afgørelse. Afgørelserne er bindende for parterne, der skal træffe alle passende foranstaltninger, herunder, om nødvendigt, skride til handling i de organer, som er oprettet ved denne aftale, med henblik på at gennemføre de trufne afgørelser. Associeringsrådet kan også fremsætte henstillinger. Det vedtager sine afgørelser og henstillinger efter fælles overenskomst mellem parterne, efter at disse har gennemført deres respektive interne procedurer.

2. I forbindelse med målet i denne aftale om gradvis tilnærmelse af Republikken Moldovas lovgivning til Unionens fungerer Associeringsrådet som forum for informationsudveksling om Den Europæiske Unions og Republikken Moldovas lovgivning, både lovgivning, som er under udarbejdelse, og som er i kraft, samt om gennemførelses-, håndhævelses- og efterlevelseshenstillinger.

3. I overensstemmelse med stk. 1 i denne artikel har Associeringsrådet beføjelse til at ajourføre eller ændre bilagene til denne aftale, uden at dette berører eventuelle specifikke bestemmelser i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 437

1. Der nedsættes hermed et associeringsudvalg. Det bistår Associeringsrådet i udøvelsen af dettes hverv.
2. Associeringsudvalget består af repræsentanter for parterne, i princippet på højt embedsmandsplan.
3. Formandskabet for Associeringsudvalget varetages på skift af en repræsentant for Unionen og af en repræsentant for Republikken Moldova.

Artikel 438

1. Associeringsrådet fastlægger i sin forretningsorden, hvilke opgaver Associeringsudvalget skal tillægges, og hvordan det skal fungere, og et af dets ansvarsområder er forberedelsen af Associeringsrådets møder. Associeringsudvalget træder sammen mindst en gang om året.
2. Associeringsrådet kan enhver af sine beføjelser til Associeringsudvalget, herunder beføjelsen til at træffe bindende afgørelser.
3. Associeringsudvalget har beføjelse til at træffe afgørelser i de tilfælde, der er fastsat i denne aftale, og på områder, hvor Associeringsrådet har delegeret det beføjelser. Disse afgørelser er bindende for parterne, der træffer passende foranstaltninger med henblik på at gennemføre dem. Associeringsudvalget træffer sine afgørelser efter fælles overenskomst mellem parterne.
4. Associeringsudvalget mødes i en særlig sammensætning for at drøfte alle spørgsmål i forbindelse med afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale. Associeringsudvalget træder sammen mindst en gang om året i denne sammensætning.

Artikel 439

1. Associeringsudvalget bistås af underudvalg, der er nedsat i henhold til denne aftale.
2. Associeringsrådet kan beslutte at oprette særlige udvalg eller organer på specifikke områder, hvis det er nødvendigt for gennemførelsen af denne aftale, og fastlægger disse særlige udvalgs og organers sammensætning, opgaver og virkemåde. Disse særlige udvalg eller organer kan desuden drøfte alle spørgsmål, som de finder relevante, jf. dog eventuelle særlige bestemmelser i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.
3. Associeringsudvalget kan også oprette underudvalg, bl.a. med henblik på at gøre status over de fremskridt, der er gjort med de regelmæssige dialoger, der er omhandlet i denne aftale.
4. Underudvalgene har beføjelser til at træffe afgørelser i de tilfælde, der er fastsat i denne aftale. De rapporterer regelmæssigt og som fastsat om deres aktiviteter til Associeringsudvalget.
5. De underudvalg, der er nedsat i henhold til afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, orienterer Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4, om datoen og dagsordenen for deres møder i tilstrækkelig god tid før disse. De rapporterer om deres aktiviteter på hvert ordinært møde i Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4.
6. Det forhold, at der er nedsat et underudvalg, er ikke til hinder for, at parterne kan indbringe spørgsmål direkte for Associeringsudvalget, herunder i dettes handelssammensætning, jf. denne aftales artikel 438, stk. 4.

Artikel 440

1. Der nedsættes et parlamentarisk associeringsudvalg. Det består af medlemmer af Europa-Parlamentet på den ene side og medlemmer af Republikken Moldovas parlament på den anden side og skal være forum for møder og udveksling af synspunkter. Det træder sammen med mellemrum, som det selv fastsætter.
2. Det Parlamentariske Associeringsudvalg fastsætter selv sin forretningsorden.

3. Formandskabet i Det Parlamentariske Associeringsudvalg varetages på skift af en repræsentant for Europa-Parlamentet og en repræsentant for Republikken Moldovas parlament i overensstemmelse med dets forretningsorden.

Artikel 441

1. Det Parlamentariske Associeringsudvalg kan anmode Associeringsrådet om relevante oplysninger vedrørende denne aftales gennemførelse; Associeringsrådet skal forelægge Det Parlamentariske Associeringsudvalg de ønskede oplysninger.
2. Det Parlamentariske Associeringsudvalg underrettes om Associeringsrådets afgørelser og henstillinger.
3. Det Parlamentariske Associeringsudvalg kan rette henstillinger til Associeringsrådet.
4. Det Parlamentariske Associeringsudvalg kan nedsætte parlamentariske associeringsunderudvalg.

Artikel 442

1. Parterne fremmer også regelmæssige møder mellem repræsentanter for deres civilsamfund for at holde dem orienterede om gennemførelsen af denne aftale og indhente forslag hertil.
2. Der oprettes en civilsamfundsplatform. Det skal bestå af repræsentanter for civilsamfundet på EU's side, herunder medlemmerne af Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, og repræsentanter for civilsamfundet på Republikken Moldovas side og skal være forum for møder og udveksling af synspunkter. Det træder sammen med mellemrum, som det selv fastsætter.
3. Civilsamfundsplatformen fastsætter selv sin forretningsorden.
4. Formandskabet i civilsamfundsplatformen varetages på skift af en repræsentant for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og repræsentanter for Republikken Moldovas civilsamfund i overensstemmelse med dens forretningsorden.

Artikel 443

1. Civilsamfundsplatformen underrettes om Associeringsrådets afgørelser og henstillinger.
2. Civilsamfundsplatformen kan rette henstillinger til Associeringsrådet.
3. Associeringsudvalget og Det Parlamentariske Associeringsudvalg sørger for regelmæssig kontakt med repræsentanter for Civilsamfundsplatformen for at indhente deres synspunkter om, hvordan målene i denne aftale kan nås.

KAPITEL 2

Almindelige og afsluttende bestemmelser

Artikel 444

Adgang til domstole og administrative organer

Parterne forpligter sig hver især til inden for denne aftales anvendelsesområde at sikre, at fysiske og juridiske personer fra den anden part uden forskelsbehandling i forhold til deres egne statsborgere gives adgang til deres kompetente domstole og administrative organer, for at de kan forsvare deres individuelle rettigheder og ejendomsrettigheder.

Artikel 445

Adgang til officielle dokumenter

Bestemmelserne i denne aftale berører ikke anvendelsen af parternes relevante interne love og forskrifter vedrørende offentlighedens adgang til officielle dokumenter.

Artikel 446

Undtagelser af sikkerhedshensyn

Intet i denne aftale forhindrer en af parterne i at træffe foranstaltninger, som:

- a) den finder nødvendige for at forhindre udbredelsen af oplysninger, der kan skade dens væsentlige sikkerhedsinteresser
- b) vedrører produktion af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel eller forskning, udvikling og produktion, der er nødvendig i forsvarsøjemed, såfremt foranstaltningerne ikke ændrer konkurrencevilkårene for varer, der ikke er beregnet til specifikt militære formål, og
- c) den anser for væsentlige for sin sikkerhed i tilfælde af alvorlige interne forstyrrelser, som påvirker opretholdelsen af lov og orden, krig eller alvorlig international spænding, som udgør en krigstrussel, eller for indfrielsen af forpligtelser, den har påtaget sig med henblik på bevarelse af fred og international sikkerhed.

Artikel 447

Ikke-forskelsbehandling

1. Inden for de områder, denne aftale omfatter, og under forbehold af særlige bestemmelser heri:

- a) må de ordninger, der anvendes af Republikken Moldova over for Unionen eller dennes medlemsstater, ikke føre til nogen form for forskelsbehandling mellem medlemsstaterne, deres statsborgere eller deres virksomheder, og
- b) må de ordninger, der anvendes af Unionen eller dennes medlemsstater over for Republikken Moldova, ikke føre til nogen form for forskelsbehandling mellem statsborgere eller virksomheder i/fra Republikken Moldova.

2. Bestemmelserne i stk. 1 berører ikke parternes ret til at anvende de relevante bestemmelser i deres skattelovgivning på skattepligtige, som ikke befinder sig i samme situation med hensyn til bopæl.

Artikel 448

Gradvis tilnærmelse

Republikken Moldova gennemfører en gradvis tilnærmelse af sin lovgivning til EU's lovgivning og international instrumenter som omhandlet i bilagene til denne aftale, baseret på forpligtelser, der er fastlagt i denne aftale, og i overensstemmelse med bestemmelserne i nævnte bilag. Denne bestemmelse berører ikke eventuelle særlige bestemmelser og forpligtelser vedrørende tilnærmelse i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 449

Dynamisk tilnærmelse

I overensstemmelse med målet om Republikken Moldovas gradvise tilnærmelse af landets lovgivning til EU-retten, navnlig med hensyn til de forpligtelser, der er omhandlet i afsnit III, IV, V og VI, og i henhold til bestemmelserne i bilagene til denne aftale, reviderer og ajourfører Associeringsrådet regelmæssigt bilagene, bl.a. for at tage hensyn til udviklingen i EU-retten som defineret i denne aftale. Denne

bestemmelse berører ikke eventuelle særlige bestemmelser i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 450

Overvågning

Ved overvågning forstås løbende vurdering af fremskridt med gennemførelsen og håndhævelsen af de foranstaltninger, der er omfattet af denne aftale. Parterne samarbejder om at lette overvågningsprocessen inden for rammerne af de institutionelle organer, der er oprettet ved denne aftale.

Artikel 451

Vurdering af tilnærmelse

1. EU vurderer tilnærmelsen af Republikken Moldovas lovgivning til EU-retten som defineret i denne aftale. Dette omfatter forskellige aspekter af gennemførelsen og håndhævelsen. Disse vurderinger kan gennemføres af EU individuelt, af EU i samråd med Republikken Moldova eller af parterne i fællesskab. For at lette vurderingen aflægger Republikken Moldova rapport til EU om, hvordan tilnærmelsen skrider frem, eventuelt inden udløbet af de overgangsperioder, der er fastsat i denne aftale, for så vidt angår EU-retsakter. I forbindelse med rapporterings- og vurderingsforløbet, herunder hvordan og med hvilken hyppighed vurderingerne foretages, tages der hensyn til særlige fremgangsmåder, som er fastlagt i denne aftale, eller til afgørelser truffet af institutionelle organer, som er oprettet i henhold til denne aftale.

2. Vurdering af tilnærmelsen kan omfatte besøg på stedet med deltagelse af EU-institutioner, -organer og -agenturer, ngo'er, tilsynsmyndigheder, uafhængige eksperter mv. alt efter behov.

Artikel 452

Resultater af overvågningen, herunder vurderinger af tilnærmelsen

1. Resultaterne af overvågningen, herunder vurderingerne af tilnærmelsen, jf. denne aftales artikel 451, drøftes i alle relevante organer, der er oprettet i henhold til denne aftale. Disse organer kan ved enstemmighed vedtage fælles henstillinger, der forelægges Associeringsrådet.

2. Hvis parterne er enige om, at de nødvendige foranstaltninger i henhold til afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale er gennemført og håndhæves, aftaler Associeringsrådet i medfør af de beføjelser, det er tillagt i artikel 436 i denne aftale, yderligere markedsåbning, jf. afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

3. En fælles henstilling, jf. denne artikels stk. 1, der er forelagt Associeringsrådet, eller det forhold, at man ikke når frem til en sådan henstilling, kan ikke gøres til genstand for tvistbilæggelse som omhandlet i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale. En afgørelse truffet af det relevante organ, der er nedsat i henhold til denne aftale, eller det forhold, at der ikke træffes en sådan afgørelse, kan ikke gøres til genstand for tvistbilæggelse som omhandlet i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 453

Opfyldelse af forpligtelser

1. Parterne træffer de fornødne almindelige eller særlige foranstaltninger til opfyldelse af deres forpligtelser i henhold til denne aftale. De sørger for, at de i aftalen opstillede mål nås.

2. Parterne er enige om på anmodning af en af dem straks at konsultere hinanden gennem passende kanaler med henblik på drøftelse af ethvert spørgsmål vedrørende fortolkningen, gennemførelsen eller anvendelsen i god tro af denne aftale og andre relevante aspekter af forbindelserne mellem dem.

3. Parterne kan hver især indbringe en tvist om fortolkningen, gennemførelsen og anvendelsen i god tro af denne aftale for Associeringsrådet i overensstemmelse med artikel 454 i denne aftale. Associeringsrådet kan bilægge en tvist ved en bindende afgørelse.

Artikel 454

Tvistbilæggelse

1. Hvis der opstår uenighed mellem parterne om fortolkningen, gennemførelsen eller anvendelsen i god tro af denne aftale, indbringer en af parterne en formel anmodning om, at der findes en løsning på problemet, for den anden part og for Associeringsrådet. Uanset denne regel gælder for tvister vedrørende fortolkningen, gennemførelsen og anvendelsen i god tro af afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale udelukkende kapitel 14 (Tvistbilæggelse) i nævnte afsnit.

2. Parterne tilstræber at løse problemet ved loyalt at føre konsultationer i Associeringsrådet og andre relevante organer, jf. artikel 437 og 439 i denne aftale, med henblik på hurtigst muligt at nå frem til en gensidigt acceptabel løsning.

3. Parterne giver Associeringsrådet og andre relevante organer alle de oplysninger, der er nødvendige for en grundig undersøgelse af situationen.

4. Tvisten tages op på hvert møde i Associeringsrådet, indtil der er fundet en løsning. En tvist anses for løst, når Associeringsrådet har truffet en bindende afgørelse for at løse problemet, jf. denne aftales artikel 453, stk. 3, eller når det har erklæret tvisten for afsluttet. Konsultationer vedrørende en tvist kan også foregå på et møde i Associeringsudvalget eller ethvert andet relevant organ, som er omhandlet i denne aftales artikel 439, efter aftale mellem parterne eller på anmodning af en af parterne. Drøftelserne kan også foregå skriftligt.

5. Alle oplysninger, der afgives under konsultationerne, behandles fortroligt.

Artikel 455

Passende foranstaltninger i tilfælde af manglende opfyldelse af forpligtelser

1. En part kan træffe passende foranstaltninger, hvis det pågældende spørgsmål ikke er løst senest tre måneder efter den formelle anmodning om tvistbilæggelse i henhold til denne aftales artikel 454, og hvis den klagende part fortsat er af den opfattelse, at den anden part ikke har opfyldt en forpligtelse i henhold til denne aftale. Kravet om en konsultationsperiode på tre måneder finder ikke anvendelse i ekstraordinære tilfælde som omhandlet i denne artikels stk. 3.

2. Der skal fortrinsvis træffes passende foranstaltninger, som griber mindst muligt ind i denne aftales virkemåde. Bortset fra de i denne artikels stk. 3 omhandlede tilfælde må disse foranstaltninger ikke omfatte suspension af rettigheder eller forpligtelser, som følger af bestemmelser i denne aftale indeholdt i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender). Associeringsrådet underrettes straks om foranstaltninger, der træffes i henhold til denne artikels stk. 1, og disse gøres til genstand for konsultationer i overensstemmelse med denne aftales artikel 453, stk. 2, og tvistbilæggelse i overensstemmelse med denne aftales artikel 453, stk. 3, og artikel 454.

3. De i stk. 1 og 2 omhandlede undtagelser vedrører:

- a) opsigelse af denne aftale uden hjemmel i de almindelige folkeretlige regler, eller
- b) den anden parts overtrædelse af et væsentligt element i aftalen, jf. artikel 2 i afsnit I (Generelle principper) i denne aftale.

Artikel 456

Forhold til andre aftaler

1. Partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side, der blev undertegnet i Luxembourg den 28. november 1994 og trådte i kraft den 1. juli 1998, ophæves.

2. Denne aftale afløser den i stk. 1 omhandlede aftale. Henvisninger til ovennævnte aftale i alle andre aftaler mellem parterne gælder som henvisninger til nærværende aftale.

3. Denne aftale afløser aftalen mellem Den Europæiske Union og Republikken Moldova om beskyttelse af geografiske betegnelser for landbrugsprodukter og fødevarer, der blev undertegnet i Bruxelles den 26. juni 2012 og trådte i kraft den 1. april 2013.

Artikel 457

1. Denne aftale berører, indtil der er opnået lige rettigheder for enkeltpersoner og økonomiske aktører i henhold til denne aftale, ikke rettigheder, der er dem sikret på grundlag af bestående aftaler mellem en eller flere medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side.

2. Eksisterende aftaler om specifikke samarbejdsområder, der henhører under denne aftales anvendelsesområde, anses for at udgøre en del af de samlede bilaterale forbindelser i henhold til denne aftale og for at indgå i en fælles institutionel ramme.

Artikel 458

1. Parterne kan supplere denne aftale ved at indgå specifikke aftaler på et hvilket som helst område, der falder ind under dens anvendelsesområde. Sådanne specifikke aftaler udgør en integrerende del af de samlede bilaterale forbindelser, der er underlagt denne aftale, og er en del af en fælles institutionel ramme.

2. Under forbehold af de relevante bestemmelser i traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde berører denne aftale og enhver foranstaltning i henhold hertil ikke på nogen måde den kompetence, som medlemsstaterne har til at gennemføre bilaterale samarbejdsaktiviteter med Republikken Moldova og til eventuelt at indgå nye samarbejdsaftaler med Republikken Moldova.

Artikel 459

Bilag og protokoller

Bilagene og protokollerne til denne aftale udgør en integrerende del heraf.

Artikel 460

Varighed

1. Denne aftale indgås på ubestemt tid.

2. Hver af parterne kan opsige denne aftale ved notifikation til den anden part. Aftalen ophører med at være i kraft seks måneder efter datoen for modtagelsen af denne notifikation.

Artikel 461

Definition af parterne

Med henblik på denne aftale forstås ved udtrykket »parterne« på den ene side EU eller medlemsstaterne eller EU og medlemsstaterne i overensstemmelse med deres respektive beføjelser som fastlagt i traktaten om Den Europæiske Union (TEU) og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) og,

hvis det er relevant, også Euratom i overensstemmelse med dets beføjelser i henhold til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab og på den anden side Republikken Moldova.

Artikel 462

Territorial anvendelse

1. Denne aftale gælder dels for de territorier, hvor traktaten om Den Europæiske Union, traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde og traktaten om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab finder anvendelse, og på de betingelser, der er fastlagt i disse traktater, og under forbehold af denne artikels stk. 2 dels for Republikken Moldovas territorium.

2. Anvendelsen af denne aftale eller aftalens afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i forbindelse med de områder i Republikken Moldova, som Republikken Moldovas regering ikke udøver faktisk kontrol over, begynder, når Republikken Moldova har sikret en fuldstændig gennemførelse og håndhævelse af henholdsvis denne aftale eller aftalens afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) på hele sit territorium.

3. Associeringsrådet træffer afgørelse om, hvornår fuldstændig gennemførelse og håndhævelse af denne aftale eller af aftalens afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) på hele Republikken Moldovas territorium er sikret.

4. Hvis en part finder, at en fuldstændig gennemførelse og håndhævelse af denne aftale eller af aftalens afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) ikke længere er sikret i de områder i Republikken Moldova, der er omhandlet i denne artikels stk. 2, kan den pågældende part anmode Associeringsrådet om at genoverveje den fortsatte anvendelse af denne aftale eller af aftalens afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) med hensyn til de pågældende områder. Associeringsrådet undersøger situationen og vedtager en afgørelse om fortsat anvendelse af denne aftale eller af aftalens afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) inden tre måneder efter anmodningen. Har Associeringsrådet ikke truffet en afgørelse senest tre måneder efter at have modtaget anmodningen, suspenderes anvendelsen af denne aftale eller aftalens afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) på de pågældende områder, indtil Associeringsrådet har vedtaget en afgørelse.

5. Afgørelser truffet af Associeringsrådet i henhold til denne artikel om anvendelse af afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale gælder for hele dette afsnit og kan ikke omfatte kun visse dele af afsnittet.

Artikel 463

Depositær for aftalen

Generalsekretariatet for Rådet for Den Europæiske Union er depositær for denne aftale.

Artikel 464

Ikrafttrædelse og midlertidig anvendelse

1. Parterne ratificerer og godkender denne aftale efter deres interne procedurer. Ratificerings- og godkendelsesinstrumenterne deponeres hos Generalsekretariatet for Rådet for Den Europæiske Union.

2. Denne aftale træder i kraft på den første dag i den anden måned efter datoen for deponeringen af det sidste ratifikations- eller godkendelsesinstrument.

3. Uanset denne artikels stk. 2 er Unionen og Republikken Moldova enige om at anvende dele af denne aftale, som specificeret af Unionen, midlertidigt, jf. denne artikels stk. 4, i overensstemmelse med deres respektive interne procedurer og lovgivning, når det er relevant.

4. Den midlertidige anvendelse får virkning fra den første dag i den anden måned, der følger efter datoen for, at depositaren for aftalen har modtaget følgende:

- a) Unionens meddelelse om, at den har gennemført de i den forbindelse nødvendige procedurer, hvori den angiver de dele af aftalen, der finder midlertidig anvendelse, og
- b) Republikken Moldovas meddelelse om afslutning af de procedurer, der er nødvendige for den midlertidige anvendelse af denne aftale.

5. I forbindelse med de relevante bestemmelser i denne aftale, herunder bilagene og protokollerne hertil, jf. artikel 459, skal enhver henvisning i disse bestemmelser til »datoen for denne aftales ikrafttrædelse« forstås som »den dato, fra hvilken denne aftale finder midlertidig anvendelse«, jf. denne artikels stk. 3.

6. Bestemmelser i partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side — der blev undertegnet i Luxembourg den 28. november 1994 og trådte i kraft den 1. juli 1998 — som ikke er omfattet af den midlertidige anvendelse af denne aftale, finder fortsat anvendelse i perioden med midlertidig anvendelse.

7. Parterne kan hver især skriftligt meddele depositaren for denne aftale, at de har til hensigt at opsiges den midlertidige anvendelse af denne aftale. Opsigelsen af den midlertidige anvendelse får virkning, seks måneder efter at depositaren for denne aftale har modtaget meddelelsen.

Artikel 465

Autentiske tekster

Denne aftale er udfærdiget i to eksemplarer på bulgarsk, dansk, engelsk, estisk, finsk, fransk, græsk, italiensk, kroatisk, lettisk, litauisk, maltesisk, nederlandsk, polsk, portugisisk, rumænsk, slovakisk, slovensk, spansk, svensk, tjekkisk, tysk og ungarsk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed.

- 1) I denne aftale forstås ved »varer« varer som omhandlet i GATT 1994, medmindre andet er fastsat i denne aftale
- 2) Den omstændighed alene, at der stilles visumkrav for fysiske personer fra bestemte lande og ikke for andre landes fysiske personer, anses ikke for at ophæve eller forringe fordelene i henhold til en bestemt forpligtelse.
- 3) Det skal bemærkes, at territorium omfatter den eksklusive økonomiske zone og kontinentalsoklen, jf. De Forenede Nationers havretskonvention (UNCLOS).
- 4) En juridisk person kontrolleres af en anden juridisk person, hvis denne har beføjelse til at udpege et flertal af bestyrelsesmedlemmerne eller på anden måde lovligt at styre de afgørelser, der træffes.
- 5) Det skal bemærkes, at bearbejdning af nukleart materiale omfatter alle de aktiviteter, der er opført i FN's ISIC-klassifikation Rev. 3.1, kode 2330.
- 6) Uden at det berører de aktiviteter, der kan betragtes som »cabotagesejlads« under den relevante interne lovgivning, dækker national cabotagesejlads til søs i dette kapitel transport af passagerer eller varer mellem en havn eller et sted i en medlemsstat eller Republikken Moldova og en anden havn eller et andet sted i en medlemsstat eller Republikken Moldova, herunder på landets kontinentalsokkel, jf. UNCLOS, og trafik, der starter og slutter i samme havn eller på samme sted i en medlemsstat eller Republikken Moldova.
- 7) Betingelserne for gensidig markedsadgang inden for lufttransport vil blive behandlet i aftalen mellem Den Europæiske Union og dens medlemsstater og Republikken Moldova om oprettelse af et fælles luftfartsområde.
- 8) Denne forpligtelse udstrækker sig ikke til bestemmelser om investeringsbeskyttelse, som ikke er omfattet af dette kapitel, herunder bestemmelser om procedurer for bilæggelse af tvister mellem investorer og stater, der findes i andre aftaler.
- 9) Denne forpligtelse udstrækker sig ikke til bestemmelser om investeringsbeskyttelse, herunder bestemmelser om procedurer for bilæggelse af tvister mellem investorer og stater, der findes i andre aftaler, og som ikke er omfattet af dette kapitel.
- 10) Disse omfatter bl.a. dette kapitel og bilag XXVII-A og XXVII-E til denne aftale.
- 11) Uden at det berører de aktiviteter, der kan betragtes som »cabotagesejlads« under den relevante interne lovgivning, dækker national cabotagesejlads til søs i dette kapitel transport af passagerer eller varer mellem en havn eller et sted i en medlemsstat eller Republikken Moldova og en anden havn eller et andet sted i en medlemsstat eller Republikken Moldova, herunder på landets kontinentalsokkel, jf. UNCLOS, og trafik, der starter og slutter i samme havn eller på samme sted i en medlemsstat eller Republikken Moldova.
- 12) Betingelserne for gensidig markedsadgang inden for lufttransport vil blive behandlet i aftalen mellem Den Europæiske Union og dens medlemsstater og Republikken Moldova om oprettelse af et fælles luftfartsområde.
- 13) At der ikke må være tale om en »nonprofitorganisation«, gælder kun for Belgien, Tjekkiet, Danmark, Tyskland, Estland, Irland, Grækenland, Spanien, Frankrig, Italien, Cypern, Letland, Litauen, Luxembourg, Malta, Nederlandene, Østrig, Portugal, Slovenien, Finland og Det Forenede Kongerige.
- 14) Den modtagende etablering kan blive afkrævet et uddannelsesprogram, der dækker opholdets varighed, og hvoraf det fremgår, at formålet med opholdet er uddannelse; programmet skal forelægges til forudgående godkendelse. I Tjekkiet, Tyskland, Spanien, Frankrig, Ungarn og Østrig skal uddannelsen være knyttet til den opnåede universitetsgrad.
- 15) Det Forenede Kongerige: Kategorien salgsrepræsentanter anerkendes kun for sælgere af tjenesteydelser.
- 16) Den i litra d) og e) omhandlede tjenesteydelseskontrakt skal opfylde lovene og forskrifterne i den part, hvor kontrakten udføres.
- 17) Den i litra d) og e) omhandlede tjenesteydelseskontrakt skal opfylde lovene og forskrifterne i den part, hvor kontrakten udføres.
- 18) Opnået, efter at den pågældende har nået myndighedsalderen.
- 19) Er universitetsgraden eller det kompetencegivende bevis ikke opnået i den part, hvor tjenesteydelsen leveres, kan denne part foretage en evaluering af, hvorvidt den/det svarer til en universitetsgrad som krævet på dens territorium.
- 20) Er universitetsgraden eller det kompetencegivende bevis ikke opnået i den part, hvor tjenesteydelsen leveres, kan denne part foretage en evaluering af, hvorvidt den/det svarer til en universitetsgrad som krævet på dens territorium.
- 21) Licensafgifter omfatter ikke udgifter til auktioner, udbud eller andre ikke-diskriminerende metoder til tildeling af koncessioner og ej heller obligatoriske bidrag til forsyningspligtigheder.
- 22) Ved »CPC« forstås den centrale produktnomenklatur (Central Products Classification) som fastsat i de statistiske publikationer fra De Forenede Nationers statistiske kontor (Statistical Office of the UN, Statistical Papers, Series M, No 77, CPC prov, 1991).
- 23) Licensafgifter omfatter ikke udgifter til auktioner, udbud eller andre ikke-diskriminerende metoder til tildeling af koncessioner og ej heller obligatoriske bidrag til forsyningspligtigheder.
- 24) Foranstaltninger, der sigter mod at sikre en retfærdig eller effektiv pålæggelse eller opkrævning af direkte skatter, omfatter foranstaltninger, der træffes af en part i henhold til dens skattesystem, og som:
 - a) finder anvendelse på ikke-residente erhvervsdrivende og tjenesteydere i erkendelse af, at ikke-residentenes skattepligt fastslås efter det beskatningsgrundlag, der stammer fra eller er beliggende på partens territorium
 - b) finder anvendelse på ikke-residente for at sikre pålæggelse eller opkrævning af skatter på partens territorium
 - c) finder anvendelse på ikke-residente eller residenter for at forhindre skattesvig og -unddragelse, herunder fuldbyrdelsesforanstaltninger
 - d) finder anvendelse på forbrugere af tjenesteydelser, der leveres i eller fra den anden parts territorium, for at sikre pålæggelse eller opkrævning af skatter hos sådanne forbrugere fra kilder på partens territorium
 - e) sonder mellem erhvervsdrivende og tjenesteydere, der er skattepligtige af globale skattegrundlag, og andre erhvervsdrivende og tjenesteydere i erkendelse af forskellen mellem dem, hvad angår arten af beskatningsgrundlaget, eller
 - f) fastslår, tildeler eller fordeler indkomst, fortjeneste, gevinst, tab, fradrag eller kredit for residenter personer eller filialer eller mellem forbundne personer eller filialer af samme person med henblik på at sikre partens skattegrundlag.
 Skattemæssige udtryk eller begreber i litra f) i dette stykke og i denne fodnote fortolkes i henhold til skattemæssige definitioner og begreber eller identiske eller lignende definitioner og begreber i den interne lovgivning i den part, der træffer foranstaltningen.
- 25) I dette kapitel forstås ved »optagelse« en registrering af lyde eller billeder, eller af lyde eller billeder udtrykt i en anden form, som ved hjælp af et apparatur kan opfattes, reproducere eller videregives.
- 26) »Antydning« betyder navnlig enhver anvendelse i forbindelse med produkter henhørende under position 20.09 i HS, dog kun for så vidt at anvendelsen vedrører vine henhørende under position 22.04, aromatiserede vine henhørende under position 22.05 og spiritus henhørende under position 22.08 i systemet.
- 27) I forbindelse med denne artikel kan en part anse et design med individuel karakter for at være originalt.
- 28) I denne artikel forstås ved »lægemidler«: i) ethvert stof eller enhver sammensætning af stoffer, der betegnes som middel til helbredelse eller forebyggelse af sygdomme hos mennesker, eller
 - ii) ethvert stof eller enhver sammensætning af stoffer, der er bestemt til at anvendes i eller på menneskers legemer med henblik på at stille en medicinsk diagnose eller at genoprette, forbedre eller påvirke menneskers fysiologiske funktioner.
 Lægemidler omfatter f.eks. kemiske lægemidler, biologiske lægemidler (f.eks. vacciner, (anti)toksiner), herunder lægemidler fremstillet af blod eller plasma fra mennesker, lægemidler til avanceret terapi (f.eks. lægemidler til genterapi og celleterapi), plantebaserede lægemidler og radioaktive lægemidler.
- 29) I denne artikel betyder »anvendelse af mindre betydning« anvendelse af et plantebeskyttelsesmiddel i en part på planter eller planteprodukter, der ikke dyrkes i stor udstrækning i den pågældende part, eller dyrkes i stor udstrækning for at dække et ganske særligt plantebeskyttelsesbehov.

- 30) I forbindelse med denne afdeling dækker begrebet »intellektuelle ejendomsrettigheder« mindst følgende rettigheder: ophavsret, ophavsretsbeslægtede rettigheder, en databasefremstillers sui generis-ret, rettigheder tilhørende frembringeren af et halvlederprodukts topografi, varemærkerettigheder, designrettigheder, patentrettigheder, herunder rettigheder i medfør af supplerende beskyttelsescertifikater, geografiske betegnelser, brugsmønsterrettigheder, plantesortsrettigheder, og handelsnavne, for så vidt disse er beskyttet som eneret i den pågældende interne lovgivning.
- 31) I denne artikel forstås ved varer, der krænker en intellektuel ejendomsrettighed:
- a) forfalskede varer«, dvs.:
 - i) varer, herunder deres emballage, hvorpå der uden tilladelse er anbragt et varemærke, som er identisk med — eller som ikke umiddelbart kan skelnes fra — et gyldigt registreret varemærke for varer af samme type, og som derved krænker den pågældende varemærkeindehavers rettigheder
 - ii) ethvert bomærke som f.eks. logo, etiket, selvkøbende mærke, brochure, brugervejledning eller garantibevis, selv om det foreligger separat, for hvilke samme forhold gør sig gældende som for de i nr. i) omhandlede varer
 - iii) emballage, på hvilken der er anbragt varemærker for varemærkeforfalskede varer, og som foreligger separat, og for hvilke samme forhold gør sig gældende som for de i nr. i) omhandlede varer
 - b) »piratkopierede varer«, dvs. varer, som er eller indeholder kopier, der er fremstillet uden samtykke fra indehaveren af ophavsretten eller de beslægtede rettigheder eller indehaveren af en rettighed til et design, uanset om det er registreret i henhold til intern lovgivning, og som er fremstillet direkte eller indirekte af en artikel, hvis fremstillingen af en sådan kopi ville have udgjort en krænkelse af ophavsretten eller rettigheden til et design i henhold til importlandets lovgivning, eller uden at en af denne gyldigt bemyndiget person i fremstillingslandet har samtykket heri
 - c) varer, der i henhold til lovgivningen i den part, hvor anmodningen om toldmyndighedernes indgriben er indgivet, krænker et patent, en sortsbeskyttelse eller en geografisk betegnelse.
- 32) Udtrykket »almindelig økonomisk interesse« fortolkes på samme måde som i artikel 106 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde og navnlig i overensstemmelse med Den Europæiske Unions Domstols praksis.
- 33) Som de kommer til udtryk i Europarådets *henstilling CM/Rec(2007)7 af 20. juni 2007 fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om god forvaltningsskik*.
- 34) Ved »arbejdsmarkedsrelateret« forstås i dette kapitel spørgsmål af relevans for ILO's strategiske målsætninger, hvorigennem dagsordenen for ordentligt arbejde kommer til udtryk som aftalt inden for rammerne af ILO's erklæring om social retfærdighed med henblik på en retfærdig globalisering fra 2008.

BILAGSFORTEGNELSE

Bilag I	Til afsnit III (frihed, sikkerhed og retfærdighed)
Bilag II	Til kapitel 3 (selskabsret, regnskabs- og revisionsvæsen samt corporate governance) i afsnit IV
Bilag III	Til kapitel 4 (beskæftigelse, social- og arbejdsmarkedspolitik og lige muligheder) i afsnit IV
Bilag IV	Til kapitel 5 (forbrugerbeskyttelse) i afsnit IV
Bilag V	Til kapitel 6 (statistikker) i afsnit IV
Bilag VI	Til kapitel 8 (beskatning) i afsnit IV
Bilag VII	Til kapitel 12 (landbrug og udvikling af landdistrikter) i afsnit IV
Bilag VIII	Til kapitel 14 (energisamarbejde) i afsnit IV
Bilag IX	Til kapitel 15 (transport) i afsnit IV
Bilag X	Til kapitel 15 (Transport) i afsnit IV
Bilag XI	Til kapitel 16 (miljø)
Bilag XII	Til kapitel 17 (klimaindsats) i afsnit IV
Bilag XIII	Til kapitel 21 (folkesundhed) i afsnit IV
Bilag XIV	Til kapitel 25 (samarbejde om kultur, audiovisuel politik og medier) i afsnit IV
Bilag XV	Afskaffelse af told
Bilag XV-A	Varer, der er omfattet af årlige toldfrie toldkontingenter (unionen)
Bilag XV-B	Varer, for hvilke der gælder en indgangspris, som er fritaget for den del af importtolden, der udgøres af værditolden (Unionen)
Bilag XV-D	Liste over indrømmelser (Republikken Moldova)
Bilag XVII-B	Dyrevelfærdsnormer
Bilag XVII-C	Andre foranstaltninger, der er omfattet af kapitel 4 i afsnit V
BILAG XVII-D	Foranstaltninger, der skal medtages efter tilnærmelse til EU-lovgivningen
BILAG XVIII	Listen over anmeldelsespligtige dyre- og akvakulturdyrsygdomme samt regulerede skadegørere, som visse områder kan anerkendes som værende fri for
BILAG XVIII-A	Anmeldelsespligtige dyre- og fiskesygdomme, for hvilke parternes status er anerkendt, og for hvilke der kan træffes regionaliseringsbeslutninger
BILAG XVIII-B	Anerkendelse af status for skadegørere, skadegørerfrie områder og beskyttede zoner
BILAG XIX	Regionalisering/zoneinddeling, skadegørerfrie områder og beskyttede zoner
BILAG XX	Midlertidig godkendelse af virksomheder
BILAG XXI	Procedure til anerkendelse af ækvivalens
BILAG XXII	Importkontrol og inspektionsgebyrer
BILAG XXIII	Certificering
BILAG XXIV	Tilnærmelse
BILAG XXIV-A	Principper for evaluering af fremskridt med tilnærmelsesprocessen
BILAG XXIV-B	Liste over den EU-lovgivning, der skal tilnærmes af Republikken Moldova
BILAG XXV	Ækvivalensstatus
BILAG XXVI	Tilnærmelse af toldlovgivningen

BILAG XXVII	Liste over forbehold vedrørende etablering Liste over forpligtelser vedrørende grænseoverskridende levering af tjenesteydelser Liste over forbehold vedrørende nøglepersonale, praktikanter og salgsrepræsentanter Liste over forbehold vedrørende leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser og selvstændige erhvervsdrivende
BILAG XXVII-A	Liste over forbehold vedrørende etablering (Unionen)
BILAG XXVII-B	Liste over forpligtelser vedrørende grænseoverskridende levering af tjenesteydelser (Unionen)
BILAG XXVII-C	Liste over forbehold vedrørende nøglepersonale, praktikanter og salgsrepræsentanter (Unionen)
BILAG XXVII-D	Liste over forbehold vedrørende leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser og selvstændige erhvervsdrivende (Unionen)
BILAG XXVII-E	Liste over forbehold vedrørende etablering (Republikken Moldova)
BILAG XXVII-F	Liste over forpligtelser vedrørende grænseoverskridende levering af tjenesteydelser (Republikken Moldova)
BILAG XXVII-G	Liste over forbehold vedrørende nøglepersonale, praktikanter og salgsrepræsentanter (Republikken Moldova)
BILAG XXVII-H	Liste over forbehold vedrørende leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser og selvstændige erhvervsdrivende (Republikken Moldova)
BILAG XXVIII	Tilnærmelse
BILAG XXVIII-A	Regler for finansielle tjenesteydelser
BILAG XXVIII-B	Regler for telekommunikationstjenester
BILAG XXVIII-C	Regler for post- og kurervirksomhed
BILAG XXVIII-D	Regler for international søtransport
BILAG XXIX	Offentlige udbud
BILAG XXX	Geografiske betegnelser
BILAG XXXI	Mekanisme for tidlig varslings
BILAG XXXII	Mæglingsordning
BILAG XXXIII	Forretningsorden vedrørende tvistbilæggelse
BILAG XXXIV	Adfærdskodeks for voldtægtsmænd og mæglere
BILAG XXXV	Kapitel 2 (bestemmelser om svig og om kontrol) i afsnit vi

PROTOKOLLER

Protokol I	om en rammeaftale mellem den Europæiske Union og Republikken Moldova om de generelle principper for republikken Moldovas deltagelse i Unionens programmer
Protokol II	vedrørende definition af begrebet »produkter med oprindelsesstatus« og metoder for administrativt samarbejde Fælles erklæring vedrørende Fyrstendømmet Andorra Fælles erklæring vedrørende Republikken San Marino Fælles erklæring vedrørende revision af oprindelsesreglerne i Protokol II vedrørende definition af begrebet »produkter med oprindelsesstatus« og metoder for administrativt samarbejde
Protokol III	om gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål

Protokol IV om definitioner

Bemærkninger til forslaget

1. Rådet for den Europæiske Union vedtog den 16. juni 2009 et forhandlingsdirektiv til Kommissionen med henblik på at indlede forhandlinger med Moldova om indgåelse af en associeringsaftale. Forhandlingerne resulterede i en associeringsaftale mellem Den Europæiske Union (Unionen) og dets medlemsstater på den ene side og Moldova på den anden side.

Aftalen, som baserer sig på artikel 217 i Traktaten om den Europæiske Unions funktionsmåde, omfatter områder, hvor både Unionen og medlemsstaterne har kompetence, dvs. der er tale om en blandet aftale. Den 27. juni 2014 undertegnede statsminister Helle Thorning-Schmidt på Danmarks vegne associeringsaftalen mellem Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Moldova på den anden side. Aftalen er ikke underkastet en tidsmæssig begrænsning.

Sigtet med associeringsaftalen mellem Unionen og dets medlemsstater og Moldova er at fremme politisk associering og økonomisk integration på grundlag af fælles værdier. Aftalen mellem EU og dets medlemsstater og Moldova udvider samarbejdet i forhold til de eksisterende forpligtelser i henhold til den eksisterende partnerskabs- og samarbejdsaftale fra 1998. Aftalen indebærer, at der indenfor en overgangsperiode på højst ti år, gradvist etableres et frihandelsområde, der begynder ved denne aftales ikrafttrædelse, mellem den Europæiske Union og Moldova. Det er aftalt at lade dele af aftalen, især på handelsområdet, finde anvendelse midlertidigt, mens man afventer de nationale ratifikationer i alle EU's medlemslande. Den midlertidige anvendelse trådte i kraft den 1. september 2014.

2. I forbindelse med EU's udvidelse med ti nye lande i 2004 blev EU's Naboskabspolitik dannet for at sikre et samarbejde mellem det udvidede EU og nabolandene. Et centralt mål er at skabe gode og stabile forhold til vores nærmeste naboer gennem samarbejde baseret på EU's fælles værdier. Derudover har EU stor interesse i at skabe velstand i nabolandene gennem nye handelsmuligheder. Det kræver, at lovgivning og rammebetingelser på en række områder og sektorer i nabolandene er tilpasset den gældende lovgivning og regulering i EU.

Associeringsaftalerne er et centralt element i naboskabspolitikken. I naboskabspolitikken har man siden 2011 arbejdet ud fra princippet om "mere for mere", hvorved de lande, som gennemfører politiske og økonomiske reformer, gives adgang til et bredere udsnit af naboskabspolitikken's instrumenter, herunder indgåelse af associeringsaftaler. Aftalerne forudsætter en krævende, langvarig og dyr transformationsproces for nabolandene. Til gengæld tilbyder EU et intensiveret politisk og økonomisk samarbejde.

3. Associeringsaftalen omfatter samarbejde om politiske spørgsmål, herunder styrkelse af reformer inden for bl.a. demokrati og retsstat, respekt for menneskerettigheder, god regeringsførelse, markedsøkonomi og bæredygtig udvikling samt samarbejde på alle EU's sektorområder. En væsentlig del af associeringsaftalen er en dyb og omfattende frihandelsaftale, der dækker store dele af EU's økonomiske *acquis* ('dyb') og omfatter hele spektret af økonomisk samkvem ('omfattende'). Aftalen indebærer som et led heri, at der indenfor en overgangsperiode på højst ti år gradvist etableres et frihandelsområde mellem EU og Moldova.

Bestemmelserne om politisk dialog betyder, at der etableres en regelmæssig politisk dialog mellem parterne med henblik på at koordinere synspunkter på udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål af betydning for begge parter. Dialogens formål er at fremme international stabilitet og sikkerhed på grundlag af effektiv multilateralisme, lige som samarbejdet om konfliktforebyggelse og krisestyring udvides. Aftalen sigter også mod at styrke den regionale stabilitet i regionen, herunder bestræbelserne på at finde en holdbar løsning på det transnistriske spørgsmål, som respekterer Moldovas suverænitet og territoriale integritet.

På det interne område retter den politiske dialog og samarbejdet om frihed, sikkerhed og retfærdighed sig mod en styrkelse af demokrati og respekt for menneskerettighederne samt en styrkelse af retsstaten,

herunder domstolenes uafhængighed og bekæmpelse af korruption. Parterne vil samarbejde om migration, asyl og grænseforvaltning. Samarbejdet om bevægelighed for personer omfatter aftaler om tilbagetagelse og visumlempelse samt en mulighed for visumliberalisering. Da Moldova opfyldte betingelserne herfor, opnåede man i april 2014 visumfrihed. Endvidere vil parterne samarbejde om bekæmpelse af alle former for organiseret kriminalitet og korruption, herunder menneskesmugling.

På det økonomiske område etablerer aftalen et samarbejde om opbygning af en effektiv og ansvarlig offentlig administration i Moldova baseret på retsstatsprincipper og offentlige institutioner, som er til gavn for hele befolkningen. Den økonomiske dialog skal understøtte reformprocessen mod en fungerende markedsøkonomi. Med aftalen etableres et samarbejde mellem parterne på en lang række sektorområder som eksempelvis landbrug, energi, transport, miljø, uddannelse og forskning. Aftalen åbner i denne sammenhæng for Moldovas deltagelse i EU's agenturer og programmer. Aftalen indebærer, at Moldova på en række områder igangsætter en tilpasning af sit regelgrundlag til de standarder og normer, som er etableret i EU og i andre internationale institutioner.

Gennem aftalen opretter EU og Moldova ved gradvis afvikling af told og kvantitative restriktioner i løbet af højst ti år et frihandelsområde, som sikrer frie varebevægelser inden for industri, landbrug og fiskeri. Der er desuden aftalt generelle regler vedrørende toldsamarbejde og samarbejde om standarder og forskrifter, der letter adgangen til hinandens markeder. Samarbejdet indebærer også en tilnærmelse af Moldovas standarder til standarderne på EU's indre marked, eksempelvis på sundheds- og dyrevelfærdsområdet.

Aftalen betyder, at Moldova vil kunne modtage finansiel bistand både gennem EU's finansielle mekanismer og fra Den Europæiske Investeringsbank og Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling med henblik på at bidrage til opfyldelse af aftalens formål. I den forbindelse træffes der effektive foranstaltninger til at bekæmpe svig og korruption.

4. På det institutionelle plan nedsættes der i henhold til aftalen et Associeringsråd, som skal overvåge og gennemføre aftalen. Associeringsrådet består af medlemmer af Rådet for den Europæiske Union og medlemmer af Kommissionen på den ene side og medlemmer udpeget af regeringen for Moldova på den anden side. Associeringsrådet bistås af et Associeringsudvalg. Der nedsættes desuden et parlamentarisk Associeringsudvalg samt en civilsamfundsplatform.

I tilfælde af den ene parts misligholdelse af aftalen vil den anden part i medfør af aftalens bestemmelser kunne træffe passende foranstaltninger. Forinden skal eventuel misligholdelse af aftalens forpligtelser dog angives over for Associeringsrådet med henblik på at finde en løsning, der kan accepteres af parterne.

5. Forslaget skønnes ikke umiddelbart at have økonomiske eller administrative konsekvenser for staten, kommuner eller regioner. Forslaget skønnes ikke at have væsentlige erhvervsøkonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet. Endelig skønnes forslaget ikke at have miljømæssige konsekvenser.

De tekster, som Danmark skal tiltræde, og hvortil Folketingets samtykke med dette forslag til folketingsbeslutning søges indhentet, er aftalen med tilknyttede bilag, protokoller, slutakt, fællesskabserklæringer samt ensidige erklæringer, jf. den til aftalen knyttede oversigt over bilag, protokoller og erklæringer. I forbindelse med fremsættelsen i Folketinget er aftalens bilag, protokoller, slutakt, fællesskabserklæringer samt ensidige erklæringer tilgået det relevante folketingsudvalg. Aftalen inklusive samtlige bilag er udgivet i Den Europæiske Unions Tidende af 30. august 2014 L 260 siderne 4-738.